

Katholski Posol.

Ludowy časopis,

wydawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Michal Kola.

Wosomnath lětnik.

W Budyščinje.

Čižichčej Smolerjec knižiciziščežernje w macziejnym domje w Budyščinje.

1880.

Wopśchijeczó.

	Str.
Katholſkim Serbam! Wot redaktora	1
Wěda w Hornjej Schlezyskej. Wot r.	3
Do bajki zawalene. Wot kapłana J. G. Kubascha	13
Nowe hnadowne město: Doſtađer w Belgiskej. Wot P. Tadeja Natuſcha	15
Rajnowickej jebnanja mjez Romom a Ruſowſkej. Wot r.	25
Dyrbiſch kóždu njeđzela a ſwojaty dzeń Božu miſchu pobožnje ſlyſhecź. Wot J. Kilanta	26
Njebjelezcich w ſtarich čaſach. Wot kapłana J. G. Kubascha	33, 41, 53, 61, 69, 81
Smiercź. Wot J. Kilanta	35, 43
Proſcherjowj Wótcze-naſch. Wot J. Kilanta	55
Bliztoſež Boža. Wot J. Kilanta	63
Kak ſo cyrkej twari. Wot r.	64
Njewjeſta wěſta! Wot kapłana J. G. Kubascha	71
Čjohodla wuzwoli ſebi Syn Boži ſwj. kſchiz za ſmjerne tožo? Wot kapłana J. G. Kubascha	89
Maczi, njerudź ſo! Wot r.	90
Naležnoſež serbiſkeje katholſkeje czitanki za wyſchſche klaſſy. Wot ſararja M. Hórniſa	97
Ž miſſionow. Wot r.	99
Wjezbóžnoſež ſebjemorjenja. Wot kapłana J. G. Kubascha	101
Stóržba na ſtóržbu. Wot kapłana J. G. Kubascha	109
Směchne a tež zaſo nic. Wot kapłana J. G. Kubascha	110
Ja ſym to ſwěto. Wot kapłana J. G. Kubascha	117
Swieczena woda. Wot kapłana J. G. Kubascha	118
Druha barliſka konference a Turkowſta. Wot ſararja M. Hórniſa	125
Nudroſež jama to nječžini! Wot kapłana J. G. Kubascha	127
Zamtoiw ſo! Wot kapłana J. G. Kubascha	133
Wboha Francozſka! Wot r.	141
Wěrne nazažanjo. Wot kapłana J. G. Kubascha	144
Intolerantnoſež. Wot kapłana J. G. Kubascha	149
Cyrkwičža w Hajnicach počžina ſo twarič. Wot ſararja M. Hórniſa	157
Woleža ratarſka ſchula w Darnétalu. Wot r.	159
Wjedrowj ſchpaſ. Wot kapłana J. G. Kubascha	161
Katholſka cyrkej — wěčžnje pſchecźchana. Wot kapłana J. G. Kubascha	169
Enchlika bamža Leona XIII. a lužickej Serbja. Wot ſararja M. Hórniſa	177
Dr. Jan Mar z Njebjelezcic, joho wotkazanjo a frejne pſchecźeſtwo. Wot kapłana J. G. Kubascha	182
Něchto wažne bjez napisa. Wot kapłana J. G. Kubascha	189
Liberalny Wiktor Hugo na nowotnych njeſchecźelow kłóčhtrow. Wot r.	191
Serbſka pſchecženoſež. Wot J. Libicha	197, 205
Nowa cyrkej w Bacžonju. Wot +	213
Zažazany plóč. Wot kapłana J. G. Kubascha	214
Ž Lužicw a Sakſceje,	
Ž cyloho ſwěta,	
Wſchelczizny,	
Naležnoſeže naſchoho towarſtwa,	
Dary a dań za cyrkej w Bacžonju,	}
Dary za cyrkej w Žitawje,	
Dary za cyrkwičžku w Hajnicach,	
Dary k wobſtaranju zwonow za twarjomne cyrkwoje,	
ſtajne rubriki.	

K čžiſtu 3. běčke paſtyrſki liſt biſkopa J. Bernerta pſchipožoženy a k čžiſtu 4. Modlerſke zjenocženſtwa za Němſtu.

Pšchispomnjenje.

„Katholfski Posol“ je zhromadny organ towarštwa ss. Cyrilla a Methodija, a tohodla su redaktora knježa ze vschěch serbskich stronow pak z nastawkami pak z dopisami podpjerali. Sich mjena su: duchowny radziczer a farar J. Schneider, farar M. Hórnik, farar J. Herrmann, farar H. Duczman, prafes J. Zuscžanski, kaplan P. Tadej Ratusch, kaplan J. G. Rubasch, kaplan J. Schotta, kaplan J. Skala, wifar J. Nowak, wuczér J. Kral, stud. J. Rilank, stud. J. Bart, stud. J. Libsch, J. Kofla, M. Wawrik, M. Schweczik, J. Bryl a dr. Wschěm tynile našchim sobudžěfaczerjam prajimy lubozny džak a woběhje wutrobnje so džakujemy knjezej fararjej Hórnikkej, kiž wjacj krócz redaktora — lětsa stajnje thorowatoho — podwolnje zastupowasche, a knjezej kaplanej Rubaschkej, kiž z wulkej pilnosczu nastawki do našchoho lista pisasche. Sich, kaž tež vschěch druhich, kiž na to so wustaja, z nowa lubje a naležnje proshmy, woni chcyli nam tež w pschichodnym lěče swoju luboscz wobthowacz a naš z nastawkami a powjeszczemi ze swojeje wokolnosczje zwjeselicž. „Katholfski Posol“ je drje mały list, ale jón spisacz, žada sebi wjele czasa a prócy. A hđže chcył to redaktor sam dofonjecž k powšchitkownej spokoynosczji pschi swojich zastojnstich džěłach a hewak štabej strowosczji? Njech dha by nekotryžkuli, kiž nazdala stejo to abo tamne na našchim ličže wustaja, radšcho pjera so pschimnył a něšto hódne do njoho spisal; nic z próžneho sudženja, ale z pilneje ruki kěžeje zbožo, pschithadža zohnowanjo. —

Z hłowneje expedicije, kotruz tachantski zwónk, k. Jakub Wjenka, swěru wobstara, dostawaju a rozšcherjeja w swojej wokolnosczji „Kath. Posol“ wo wjac dyžli 700 exemplarach: k. kaplan Schotta w Khróscžicach, k. farar Duczman w Kadworju, k. kaplan Skala w Kasbicach, k. kaplan P. Tadej w Marinej Hwězdze, k. administrator P. Innocenc w Róžeńcže, k. farar Herrmann we Wotrowje, k. kaplan Rubasch (resp. k. kłamar a tyscher Rubasch) w Njebjelcžicach a k. kaplan Lipicz w Kulowje. Woměnjeni knježa wobstarachu tež pjenježne pschinoschki. Za tajke pscheczelnive a njesebicžne sobustitkowanjo expeditorow prajimy jim wschitkwrjenje swoje najnutrnische: Zapłacz Bóh!

Budyšchin, 17. decembra 1880.

Redakcija „Katholfskoho Posla.“

Prěnje čislo na 1881 wuńdže 1. januara.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a treću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 1.

3. januara 1880.

Lětnik 18.

Katolickim Serbam!

Seže-li Wy jednemu pscheczelej dowolili k Wam na bjesadu khodzic, seže-li pschipuščezili, zo smědža Wascha žona, Wasche džeczi a Wascha czeledž z nim wobkhadžowacž, Wy seže tohole pscheczela prjedy pruhowali a wo joho cžestnosći so pschepofazali. Budžecze Wy mjenje rozhladni, hdyž wo to dže, kotre nowiny směli swojej swójbje do rukow dacž, njebudžecze Wy tež prjedy jich zmyslenjo pschepytowacž? Zawěscze, pschetož wobkhadžowanjo z ludžimi budže Wam mało hdy tak sčtódne abo wužitne, kaž cžitanjo; słowo — prajene — drje zaznyceži a joho zwuk bórzy so minje, ale pisane abo cžisčezane słowo na dołhe cžasy skutkuje. Nowiny pak, kotrež Wy do swojoho domu pschipuščezicze, su bjesadnicy, kotřiz zas a zas k Wam pschikhadžeja, z kotrymiž so wschitcy zabawja, wot mandželskeje hačž dele k sčuzownej holcy. Se-li wo-pschijeczo tychle nowin dobre, tež zacžisčezce a zasady, kotrež Waschi do so sčebaju, su dobre a strowe; rozschěrja nowiny sčhescžanske zasady, wucža wěru do Boha a joho swjateje cyrkwy, dha je jich cžitanjo nadobny kužok, z kotrohož so wody do wutrowow Wam poddatych wuliwaju a zohnowanjo na wschě strony rozschěrjeja. Kaž spomožnje tute, runje tak złě skutkujta tamne nowiny, kotrež zasady zastupuja, kiž su hubjene, bjezbóžne a sčazene. Nětotryžkuli je pschěz wusměschowanjo wěry a swjateje cyrkwy, pschěz wulhwalowanjo wschelafich nje-khmanstwow, kažkež bohuzel husto w nowinach nakhodžich, sam swoju wěru a swój dobry pocžinik pschisadžik.

Duž dha swěru pschepytujecze, kotre nowiny směcze we swojim domje hospodowacž; k tomu macže winowatoščž hačo katolikowje, hačo mandželscy,

hafo nanowje, hafo hospodarjo. Straščne tšělby a blesčki z jedom Wy staroscziwje khowacze, zo by nihto do škody njepšichišo; chcecze dha Wy mjenje staroscziwi bycž, hdyž so wo zbóžnoscz, wo wěru a dobry poczińk Waščich poddatyh jedna? Hujbene nowiny su pak runje tak strašchny jěd, kaž su dobre nowiny strowe zeliczka.

Wjez wěry njemóže człowjek zbožowny bycž a njech ma tež wšchě swětne kubka. Duž dha dyrbi so kručze za to měcz, zo je wulka a daloko rozščerjena nuza našchoho časa z wjetšcha samo zaminjene hubjenstwo; zo su „hubjene časy“, na kotrejž so nětko wšchudžom skorži, mjenje hubjene a z najwjeišcha ženje hubjenšche, hacž ludžo. Hdžejž ludžo na Boha zabrywaju, tam njemóža časy na nihdy dobre bycž, dokelž Božoho požohnowanja nimaju, a z Božim požohnowanjom stwóchnje kaž wot jenotliwych swójbow, tak tež wot cytych ludow zbožo.

Wy poručamy dha z dobrým swědomjom Wam k čitanju „Kathol-
skoho Bóska.“ Ščtož so wažne w swěcze a cyrkwi, w bližkosci a daloko-
seči stawa, ščtož Waš rozwuczič móže, wšcho wón Wam powjeda we Waščej
lubej maceršhczinje, w serbskej rěczy. Wjšotich słowow a wučenoho mudro-
wanja so zdžerzuje, a poskiczuje duchej a wutrobje katolskich Serbow jednoru,
ale strowu jědž. Wy móžecze hjez stracha „Katholskoho Bóska“ kóždonu do
rukni dacž, tež swojim džěczom. W tym nastupanju su wopravdže ludowe nowiny.

Sydomnacze połnych lět je „Katholski Bosok“ hižo po Serbach
kłodžik, w tymle zmyslenju skutkował a sebi wjele pscheczelow dobył. Wón
zapócnje nětk swój 18. lěnik, a wobroczi so na Waš katolskich Serbow z tej
ponižnej próstwu, Wy chcyli tež lětša joho pscheczelnowje do swojoho domu
witacž a rad we swojej swójbje widžecž. Wón budže tež dale swoje dotalne
zasady zastawacž, rěczecž a skutkowacž za Boha a joho swjatu cyrkej a našch
luby serbski lud. Scze z tym spokojom? Ně dha sej ruku zawdajmy, a potom
zwoštanjemy wšchě časy dobri pscheczelowje.

Tola jenož ze zhromadnymi mocami hodži so něšto hódne dokonjecž,
duž dha mamy wosebje na wšchěch tych knjezow, kiž nas dotal ze swojim wu-
stojnym pierom podpjerachu, tu krotu nadžiju, zo budža so tež lětša z na-
stawkami, dopisami a t. r. za wjetšchu dospołnoscz a rjeišchi rozščěžow našchoho
„Katholskoho Bóska“ luboscziwje staracž.

Zelizo tele pschecza so nam dopjelnja, potom z wjesolnym duchom z nowa
swoje džěko nastupujemy, a so nadžijamy, zo budže Bóh na zastupnu próstwu
ss. Cyrilla a Metoda, patronow našchoho towaštwa, našche prócowanjo
žohnowacž Serbam k wužitku!

Budyšchin, 1. januara 1880.

Redakcija „Katholskoho Bóska.“

Běda w Hornjej Schlezyskej.

Wšchěch woczi su w tu khwilu na Hornju Schlezysku wobrocžene, hdžež wulka nuza a hrozny hlód knježi a hižom so jimaj pschitowaršchuje tež hlódowu tyfus. Talc běda wupšchescžera so na 6 wokrjesow, kotrež mějtnoscž, něhdže 97 □mil wulku, wopšchijeja. Nuza je potrjecžita na 80= hacž 85,000 ludži. Hórnic, kiž w podkopyach džěłaju, nimaja sebi hubjenje, ale wjesni wobydlerjo. Woni wobydleja krajinu po prawym brjozy Wódrny, pschčzynsku, rybnicku a lublinsku, kotraž je njepłódna a jara pšfoježna, kaž tež wokrjes kozielski a racžiborski, nad samej Wódru ležacy, kotryž je pschčž létuške powodženja cyke swoje žně zhubił, kotrež w druhich létach do najbohatschich skuscheja cykeje opolškeje wofolnosce. Pschede wšchěm tež pócžzenja rětow Wisły, Wódrny a mjenšchich kaž Małaje Płany, Suminy, Rudy, Dleče a Dpy, dale wulke zliwki a krupy zanicžachu wušywy, zanjesechu a zapšchčžachu łufi. Ale to nijeje sama wina tajkoho hubjenstwa.

Tamne krajiny su hubjenje do ludzi rozdžělene. Su w Hornjej Schlezyskej tajcy kublerjo, kotrychž wobšedženstwa so nic po jutrach, ale po quadratnych milach licža, a pódla nich sedža lenkowje z hubjenymi gruntami, kježkarjo, kiž dale nicžo nimaju, hacž kježčicžku a mału trawowu zahrodku, abo podrožnicy, kotřiž pola druhich na podrožstwje bydla. Šacž do časow, hdž buch roboty, knježe dawki a t. r. wotwjazane bě postajenjo burow, kježkarjow a podrožnikow wjele lěpsche, dyžli nětko. Pschetož tehdom bu buram a zahrodnikam pokojca jich wobšedženstwa wotebrana a bě na knježi dwór pschescžka bje wšchoho zarunanja. Na drugej polojcy zwostachu wšchitke gmejnske a krajne dawki a renty. Na tajke waschnjo powjetschachu a wudospoknichu sebi knježe dwory swoje ležomnosce na schodu mjenšchim wobšedžerjam, scžahnychu na so płódnishe a lěpje wobdžělane kručzi a mějachu tež na lětdžesatki dochody z rentow. Najwjetschi zemjenjo w Pruskej su to kublerjo w Hornjej Schlezyskej — a runje jow so husto tajka žalostna nuza pokazuje! Wjerech na Pschčzynje (Plesz) ma we pschčzynskim wokrjesu kubla, kotrež pschčž 150,000 jutrow licža, t. j. něhdže 7 quadratnych mil, z druhimi słowami pschčž tšecžinu cyłoho wokrjesja. We racžiborskim wokrjesu ma wjerech na Racžiborju wołoko 40,000 jutrow — we cyłej Hornjej Schlezyskej 130,000 jutrow; — majorat Kuchelna wjerecha Richnowskoho wołoko 45,000 jutrow. We wokrjesu kozielskim wobšedzi wjerech Hohenlohe majorataj Ślawieciu a Wirawu t. j. wołoko 75,000 jutrow, we lublinskim wokrjesu skuscha Palnerej Korzecinskowu 50 tysac jutrow lěsa a 20,000 jutrow wobdžělaneje role. We rybniskim wokrjesu je kralowstoho fiska najmjenje 28,000 jutrow. Napadne, hacžrunje nic do tuteje wyskofceje došahace, su kubla hrabjow Renardow, dweju Henckelow z Donneršmarck, Thiele-Winkler a t. d. Traž by dale tež to so wopominacž měło, zo so wobšedženstwa zemjanske z kóždym létom rozmnožeja, dokelž pschitupuja bjez wobpschescžacž nowe kubla, njech su to młyny abo forcžuny, pschede wšchěm pał dla wu-

dospołnjenja głownoho kubła. Zbytne gmejne zapaduje pschěz to pschecy do wjetšceje bėdy, dokełž ma njeđiwajo na tajke pschemėnjenja tola dawki cyleje gmejny nosyć.

Dalsza wina tajkeje bėdy je hubjena zaslužba hornjoschlezyskoho džėlaczerja, a wosebje toho, kotryž po knjeżyckich dworach swoje zeżywjenjo głada. Młzdy na kóždu wojobu, kiž cny džen džėła, pschpada 25—40 feńkow w zymje, w lėcze něšto wjac. Pschi tutej niźkej mzdže wutrzeba knježi dwór swojich džėlaczeri hišće na druge wachny: pschenaja jomu mały njeplódny kručy za lėtnje 3—7 toleř; danje njeberu w pjenjaczach, ale dadža sebi wotdžėlacž, tať zo wjele džesacz krocž robotnik so podczisnyć dyrbi czežtomu džėlej. Zliczymy-li hišće k tomu wobdžėlanjo pola, wuśyw a joho samśnu prėcu, tať wjele dořhodow by pschinjescž meť tón krusch zemje, zo by wuśyw zapłaczony był! Ğubjeny bur je wjesoty, jelizo z toho ma někotrych mechow nepli abo por kop kałowych głowcžkow. Žona abo holca ma w lėcze 30 hacž 50 feńkow, w zymje 25 hacž 30 feńkow a to bjez jėdže.

Tajka mžda, njech schtó praji, schtó chce, w dobrych czařach njeđosaha, dokełž žona njemóže wšchėdnje na džėlo hić, wona ma doma džėczi a hořpođarřstwo zastaracz, a huřto nima z cyla řadnoho džėła. — Tořodla so stanje, zo ma hornjoschlezyski džėlaczer pschěz cyle lėto hubjenu jėdž. W lėcze ženje nicžo cžopkoho njejėdža, ale jenož řibku cžornoho řhlėba, kotryž je maľo hdy prawje pschepjeczony, řytny a řlódny, a k tomu jara z řėdka kufł twarořa abo hubjeneje butry. W nazymju a zymje su jich jėdž neple, kiž prjedy warjenja řo wobėla, potom roztołcža, a huřto jenož ze řelu, druřdy tež z řojom abo ze řurom (ze řyřkom) abo z cžėřtom a řiřalom nuznje zacžinjene, řo jėdža. Řėpew a wřchėch móžnych warjenjow ani mjařa njeznaja, jenož bóle zamožity ma mjařo z řiřalym kałom; za řhudoho džėlaczerja je to řwjedženřka jėdž. Ğdyž bė pschėd něšto lėtami wulka nuza wudyrřa we wjecžornej Ğruskej, bu wjele řtow džėlaczerjow z baltyřskeje krajiny pschpóřłannych, zo bychu řełeznicu twarić pomhali w Ğornjej Schlezyskej. Ale nic dořho njebėchu tu Řėmcy a to ze řadneje druřeje winy, hacž zo jim kuchnja póřłskoho Schlezaka nic kufł njeřłodžeske, dokełž na bľidže widžachu jenož pyrjencu, kufłi, cžornu muřu a piwo, a wrócžachu řo dom, z našim ludom řo rozžohnujo: „Bola naš nimo něćziřchoho hubjenřtwa řėpsche řiwjenjo wjedžemy, hacž we Ğornjej Schlezyskej.“

Tutomu hubjenřtww podobaju řo tež wobudlenja. Řic kufł czerřtwwoho powėtra njeřchřřstupuje, řu cžmowe, runja džėram, a tu řhowaju řo tež neple a kať za cyle lėto, a z ludžimi pschėbhwaju jow tež řwinje, huřy, řury a traž tež druřdy jedna řoza.

Tu dyrbi řo ruřa řwėru na to złóćicž, zo by řtrach pschėd głodom a natřnřwymi řhorojczemi na wřchė czařy wotřronjony był, pschetož hewak by hornjoschlezyski džėlaczer, hdy bychu hubjenřske czařy nastałe, kóždy raz głodej a zahinjenu wuřtajeny był. — Řėtko pať kaže nam řwjata winowatořčž Ğornjo-

schlezyskim we jich nuzy pomhacj, winowatoscj bratrowskeje luboscje. Róždy dar njech je w pjenjezach abo w zornje, njech je we wodžeczu abo wobuczu budze ze slyžami dźakownoscje pšchijaty. Nuza kapa so ze železnym hamorom wo dobrocziwe wutroby!

3 Łužich a Sakſkeje.

3 **Budyšcina.** W naškej wosadze a wot sem pšchipokazanych je zańdžene lěto 120 dźěczi wufšcženych, wyšce toho su hišcje 9 morworodžene a 1 njefšcžene; njemandželskich dźěczi bě 16, z wjetscha wot tudy njezafarowanych; jedyn króć dwójniki. Šcženja stawaja so w tachantſkej abo we ſarſkej cyrkwi; na wšach wokolo Hajnic bě 15 domjacych šcženjom, 11 w Biškopicach, Žazonich a wokolnošći a 3 w Lubiju. Woprawjenjom bě pšcez 5700. Wěrowanjom bě 13, mjez nimi jenož 5 njeměšchanych; w tachantſkej cyrkwi 6. Pohrjebom bě na Mikławšdku 70 z tyumi morworodženymi, w Mníšchoncu 25, na ſuſodne lutherſke pohrjebnišcža buchju 3 a 1 do Radworja pohrjebane; za to pať su pola naš 3 cžěta byte, kiž buchju z dowolnošcju druheje strony k nam pohrjebane. 3 tutych pohrjebanych bě wyšce morworodženych hišcje 44 dźěczi do 14. lěta, 1 w 15. lěcže; dale su 4 pšcez 20 lět, 5 pšcez 30. a 40., 6 pšcez 50., 11 pšcez 60., 12 pšcez 70. a 3 pšcez 80. Mandželskich je 22, we wudowſtwje 17.

M. H.

3 **Žjebjelcje.** We zańdženym lěcže narodzi so we naškej wosadze 15 dźěczi, 8 hólčatkow a 7 hólčatkow; z nich je 14 podjantſkich, jedne lutherſke, 14 mandželskich. Pjecz je jich w tymſamym lěcže zaſy wumrjeſo. R rowu pšchewodželi smy 15 a to 8 dorofženych, 7 dźěczi. Wěrowanjom bě ſchěcž. R ſwj. woprawjenju pobu 2250. R wotmyšlenomu natwarjenju wulfoho wołtarja je so z cyła 352 mk. nawdaſo, a to z wotkazanjami 182,50, z woporom 32,94, na kwapach 76,23, dobrowolnych darow 16,10, woporow po morwnych 5,58 a ſpowjednych 38,65, tať zo je so na kónc tšecžoho lěta zamoženjo bjez danje na 1184,12 mk. pšchisporiſo. Pšcez liſt hnadnoho k. biškopa pod 11. ſeptembra k. l., bu twar nowoho wołtarja pia causa pšchijpóznata a we tutym liſcže poſtajene: zo ma so na dotalnych pucžach dale hromadžicž, doniž zamóženjo hač do 4500 njedonaroſcje. Pšchichodny wołtar ma, ſchtož wulfoſcž naſtupa, po móžnošći so něcžišchomu runjecz a k najmjeńšchomu so hač k wyšchšchim cyrkwinſkim woknam pozběhnyčž. Wofno wyšce wulfoho wołtarja budze molowane a Macž Božu cžěſcženm wot ſj. Měrcžina a Woſcžija pšchědſtajecž. Dotal nahromadžene pjenjezy njeſmjedža so ani k porjedženju staroho wołtarja, ani k něčžomu druhomu nałožecž, ani njemóže je tež ničtón druhi zběhnyčž, khibali hnadny k. biſkop ſamón. Čžas, hdy ma so twaricž, kaž tež kajkoſcž pšchichodnoho wołtarja leži cyle w rukomaj hnadnoho k. biškopa, kotryž budze pšchi twarjenju wo wšchim na cyrkwinſke pšchikaznje kěžbowacž, aniž zo by pšcez něčžejj cuzzi rozjud wjazany byť. Wóh pať, kiž

je sebi spodobny skutk dotal nadobnje zohnował, njech jón ze swojim zohnowanjom pschemodža hacž k dokonjenju mnohim z wofady k radošči. K.

3 Zafšicy. Našcha serbska katolska bjesada je tež zas na sobustawach pschibyla, je jich nětko 128. Lěta je tež knihownju založita a je tasama hižom prawje sylna. Knihy su z wulkocho džela darjene, a pschizowoznu so jenož katolske abo hewat w dobrym moralistim duchu spisane knihi abo časopišy; tefamo so tež pilnje wot sobustawow počezuja a čitajaja. Poslednja lětušcha zhromadžizna, 14. decembra, běšche, hacž runje mějesečtej sněh a wulka zyha knjejstwo, derje došč z wopytana: běšche so na 60 muži zesčto. Pschedsyda, knj. Čžšla, wotewri bjesadu, wukladowasche, sčto je wona w minjenym lěcze skutkowała a na to pokazowasche, kať ma w nowym lěcze skutkowacž, zo by zaměr, kotryž je sebi pschi založenju stajita, derje wuwjedła a docpěła. Dale pschednosčesche so wo 6 najwaznišchich dželach stawiznow katolskeje cyrkwie; skónčnje čitachny jedyn nastawł z jenyč nowinow wo křudobje a hubjenstwje w Hornjej Schlezyskej, hnydom staji so namjet za pjenježnu zběrku, tutón so pschija a tež z molom wuwjedže; zběrka wuczinjesche wscho w hromadu 30 mark, kiž buch wobohim hłódnym a křudym do Schlezyskeje wotpóskane a našcha bjesada skónči tak swoje lětušche zhromadžizny z rjanym skutkom miłosče a lubosče. — Nje-dželu, 11. januara, swjecizny založeniski swjedžen bjesady pschez swjedžeisktu zhromadžiznu, džiwadko a hoščiznu. Džiwadko budže so tudy přeni křóčž tež serbski hracž. Wobdžela so na nim sobustawy Jednoty a bjesady. Lubo by nam bylo, hdy bychy nas na swjedzenju někotři horštwi a šlawni budyšcy Serbja wopytali, wschať wjesni Serbja tež čas a prócu waža, zo bychy so na swjedzenjach budyškich Serbow wobdžělili, kaž je to serbski spěwaniski swjedžen 1. oktobra t. l. jawnje dopokazať. . . . a.

3 Šhrosčic. Našche spěwariske towařstwo „Jednota“ ma w tu křiwu 40 sobustawow. Zaměr towařstwa je nic jenož spěw, ale tež rozwuczenjo a pschistojna zabawa. Tohodla je „Jednota“ tež k „Macicy Serbskej“ pschistupila a podpjera tež hewat tam a sem serbske pišmowstwo. Njany a zabawny wječor wotdžerža so 3. swjaty dženi hodow pschez lošowanjo hodowneje loterieje a zbudži wjele wjesela a pschistojneho žorta. — Zhromadžizna towařstwa 6. decembra so z tym wuznamjenjesche, zo bu jedyn Słowjan druhoho naroda za sobustawa pschijaty, mjenujcy Čžech Anton Beranek z Tabora w južnych Čžechach, kotryž je so w Kufowje haťo tysčer zashdliť, a našchu serbsku rěčž z pomocu swojeje čžeskeje hižo derje došč nawuknyť. Wužitne by bylo, zo by prawje wjele młodych Serbow k towařstwu pschistupilo, byrnje tež wschitcy spěwarjo njebyli, wschať jow kóždy namaka pschistojnu zabawu a zawjeselenjo, a wjacž mocow a lěpje a wobščěrnischo so hodži skutkowacž. . . . a.

— We běhu zańdženoho lěta je so we našchej wofadže narodžilo a we našchej farškej cyrkwi křčzenych bylo 115 džjećatow a to 57 hóljećatow a 58 hóljećatow, potajfim 18 mjenje hacž lóni. Zemřelo je 119 wofobow, 16

wosobow wjacj hacž loni. Pšchipowjedanych bu 43 porow, z kotrychž bu 31 porow pola naš wěrowanych. K Božomu blidu bě pola naš 12,892 wosobow. Š.

3 Worsklec. Dobrocziwoscj našchoho knjejtwa bě 48 khudym schulskim džěczom tež lěta bohate „Bože džěczo“ pšchihotowala. Wobradženjo sta so wječor pšched Božim dnjom we hrodže, hdžej mějesche kůžde džěczo pod bkschcžatym hodownym schtomom draštu a druge dary pšchihotowane. Wóh žohnuj to našchomu dobromu knjejstwu! Tež kufowste kasino njebě na khude džěczi zabyljo, a je wjacj hacž 30 džěczi k „Božomu džěcžu“ na 4. njeđzeli adventa ze wšchelakimi trěbnymi wěcami wobstaralo. Š.

3 Łazka (zapozdžene). W nočy wot 14. dec. k 15. je mjez Kóžantom a Łazkom muž, z mjenom Neumann z Budyšcina, kiž w Nowoslicach za šchwistoho džěłafše, zrudnu smjercž namakal. Wón bě pšched wječorom do Kóžanta schoł, na dompučju schcžěžku zmolil a wufnywšchi zmjerznył.

3 Wostrowca. Tu je k. kaplan M. Růnšch, z wjacorych stron wo to požadany, 21. decembra towarštwo katholicich rjemjesniskich založil. W tu khwilu je 18 sobustawow. Wóh dał, zo by tele mlode towarštwo rjenje rozkežělo a w tamnych kuziškich stronach runje tak spomožnje skutkowało, kaž staršchej w Budyšcinje a Schěrachowje!

Ze Žhorjelca. Pšchi tudomnej katholickej schuli bu nowy, sedmy wuczeř stajeny, kotrohož přěnja mzda 1050 mark wobnoscha a po kůždych tjiych lětach wo 150 mark pšchibywa, donž njeje hacž na 2400 mark zrostka. W lěcže 1863 bě w Žhorjelu jenož jedyn katholicki wuczeř, nětko je tu 400 džěczi, kotrež sedmjo wuczerjo rozwucžěja. Wudawki za schulu płaczi poskadnica města Žhorjelca. Schulste zastojnstwa wobsadzuje zhorjelsta měšcžanska rada. Katholicich wobydlerjom je tu 4000; w lěcže 1834, hdžy so w Žhorjelu katholicka wosada založi, bě jich jenož 350. Skutkujetaj tu farač a kaplan. Dale staj tu dwaj fararjej na wumjeřku žiwaj, jedyn, je-li trjeba, tež w cyrkwi wupomha.

3 Šródko. (S. R.) W lěsu pola Šródko su póndželu pšched tydženjom w nočy pjecžo rubježnicy schtyrjoch kulowskich pšchepupcow, kotřiž na sanjach z Šródko do Wotwic jědžechu, nadpanyli. Kulowčzenjo pař so khróble wobaraču a nadpadnikow tak zmkóčichu, zo czi bórzy pocžachu cžěfacž. Na to njebojazni pšchepupcy, jenož lohko na hłowje zranjeni a z khětro roztorhanej draštu, khwatajo dale jědžechu.

3 chłoho swěta.

Wěmska. Z Warlina pišaja, zo je khěžor, jako jomu powjescž wo nadpadže na ruschoho khěžora pšchinješechu, sledowace słowa prajik: „Je-li zo našchu politiku njepscēměnimy, je-li zo na to njemyslimy, mlodoscži strowu a sprawnu wucžbu podawacž, je-li zo nabožinu (wěru) na přěnje město nještajimy, hdžy jenož z hubjenyymi pomockami wot jenocho dnja k druhomu lud a kraj

zarjadujemy, dha nam tróny spowaleja a człowjeſtvo do najwjeſchoho hubjeſtwa dowjedu. Duž njeſmėmy ſo dale komdžić, a by to wulke njezbožo byto, hdy bychu ſo knježeſtwa nochcyte zjenoczić ſ wotwobroczenju tajkoho njezboža."

Dauſka. Tu nětko katoľſka cyrkej rjenje rozſcėwa. Mjenje znate traž je, zo maju jow katoľitowje teſ ſwoje cyrkwinſke nowiny. W Kopenhagnje wudawaju ſo „Nordift Kirketidende for katoľiſke Chriſtne". W nich ſu naſtawki wo wſchelakich naboženſkich praſchenjach; dale cyrkwinſke pomjeſcė ze wſchelakich europejſkich meſtowa a na kóncu w „Kirkelig Kalender og Erindringsliſte" wzjiewuju ſo Bože ſkužby, pať „mjelcėaca Boža mſcha" z předomanjom pať „Boža mſcha z lewitami". Za tele nowiny, kaſ z cėla za wſchėch tamniſchich měrimych ſo ſwėru ſtara jedyn pſchekupc, kiž bė něhdy w niſodych lėtach w Regensburgu ſkužby zaſtawať, a nětko w Kopenhagnje ma wulke pſchekupſtvo. Tónſamón je tať widžany, zo bu pſchi ſkladnoſcėzi 25lėtnoho jubileja kralowoho haťo cyrkwinſki pſchėdſtejićeť katoľitow ſ kralowſkej hoſcėjiny ſkazany.

Awſtrija. Zaťoi, wojeřſke naležnoſcėje naſtupacy, bu w přėnjej komorje za dobry póżnaty a tohodla zaſ do druheje komory dla dalſchoho muradžowanja póſtany. Štóncėjny je teſ wona z doſahacej wjeſchjiny (ze 4 hłofami pſchėz potrebněj dwė tſecėjiny) tónle zaťoi, kiž ma na dčėlacť lėť pľacćić, pſchizwaťa.

— Wóndano bėchu cėřſcy zapóſtancy memorandum tħėžorej wotėdali, w kotrymž wopifaju, ſchto ſebi w naſtupanju rėcėje za ſwój lud ſadaju, a ſu kruteje nadžije, zo teſ němſcy zapóſtancy ſo komdžić njebudža, jim ſ jich prawje dopomhać. Cėřſcy wjedžicėrjo, hdyž bėchu ſo 15 lėť „rajiſkeje rady" zďalowali, ſu ſo nětko zaſ do njeje wróćjili a na jeje dčėlacť wobdžėlili. Woni bėchu pſchėz hrabju Clam-Martinića prajili, zo tñle kroćel ſprawnje a bjez ſchimowoho wotpohľadanja ſcėjinja. Z tym ſu woni teſ ſadocėj wuſtawnych zapóſtancow a liberalnych nowinow dopjelnili, koſkiž traž ſtoćroć prajachu; „njech wſchaf Cėřſcha pſchjĩndu do „rajiſkeje rady"; tam ſo jim wėſcėje po jich ſprawnych ſadocėjach ſtanje." — Cėřſcy wjedžicėrjo ſu něť pſchidchli a nadžija ſo z wėſtoſcėju, zo budža po tajkich lubjenjach poſadanja jich luda dopjelnjene. — Tute memorandum njeſada teſ po ſwėdczenju pſchėcėjowneje ſtrony ničō pſchėpjate, ničō njeſpravne. Pſchėde wſchėm je lubocť ſ zďėrženju macėrnej rėcėje — haťo hłownomu ſrėdkej ſ wobthowanju narodnoſcėje, kotraž je ſadocėje tohole piſma zeſtajaťa. — Přėnja ſadocėj je woprawdžiwė pſchėwjedženjo runoprawnocėje cėřſkeje rėcėje z němſkej we zaſtojniſtwach; druha ſadocėj, na pražſkej krajnej univerſicėje ma ſo nic jenož z pomocu němſkeje, ale teſ cėřſkeje rėcėje wucćić; tſecća ſadocėj, cėřſke ſrėnje ſchule: gymnajije, realne a měſtėčanſke ſchule maju ſo po wobydlerjach a dawľach runje tať z krajnych ſrėdľow podpjeracť, kaſ němſke. — To ſu tuſhwĩlne poſadanja cėřſkoho ludu a ſam tħėžor je teſame za ſpravne póżnať. — We awſtriſkim wójſku pſchjĩndje na 273 Němcow 470 Šľowjanow, mjez nimi 191 Cėřchow. W Cėřchach byďlitej 2 millionaj

Němcow a 3 milliony Čechow. We podobnej měrje pschinoschuje čžěste wobylěštwow ke wšchěm krajnym dawkam. Runoscž woporow žada tež runoscž prawow. Na wopak čžinič by njesprawnosč byla a potkóčenjo. „Nune prawo za wšchěch“ dyrbi hłowna zafada wšchěch kralestwow byčž, wosebje pať awstrijskoho kžěžorstwa, hewať rozpadnje, a hłódnym susodam pschpadnje.

Španiska. Hdyž so 30. decembra wječžor w pjećich kral a kralowa dom do swojoho hrodu wróčeschtaj, wušěli na njeju dwójcy čžłowjek z mjenom Francesko Dtero Gonzalez. Nichtó njebu ranjeny. Złóštnik je jaty, haľe 19 lět starý.

Jendželska. General Roberts bě pschěd Afghancami z Kabula do šcherpurskoho lěhwa cofnyť. 23. decembra rano w šchěščich so Afghancowje z tšjoch štron na Robertsowe wójsko dobywachu. Roberts pať, njespchěželowe wotpohladanja spóznawšči z artilleriju a kawaleriju do njoho so da. Njespchěžel čžětaschě do Kabula a z njoho dale dom. Dobyčžo jendželskoho wójska běschě dospołne, nawjedowarjo Afghancow běchu pať čžekli. General Roberts je so z generalom Goughom, kotryž jomu na pomoc šhwataschě, zjenocžik — kaž so piša — a bě 28. decembra, kaž nowiny „Times“ powjedaju, Balahissar, fabulsku twjerdžiznu, wobšadžik.

— Na dnju 28. decembra powali sylny wichor wóšť pschěž Tay (we Šchotskej), runje hdyž wječžor po nim jědžěschě ludžacy čžah z Edinburka. Čžah padže do řěki. Na 90 ludži so zatepi. Tam wupóššana parowóžž njebě po moščě a čžahu ani šlědu namatála.

Rusowska. Wšchelate nowiny powjedaja, zo štaj so ruski kžěžor a ruski krónprync (nasľědnik) roškorikoj. Wina toho je pjećža ta, zo kžěžor krajej konstituciju dačž nochce, krónprync je pať k tomu zwólnitwy. Mjenujcy, kaž naspomjēne nowiny wudawaja, je so wot zemjanštwu, kaž tež wot wosebnych měšchčanow a druhich nahladnych ludži to žabanjo wuprajiko, zo by čžas byl, zo by so Rusowskej konstitucija dała, to řěka, zo by kraj prawo dostať, pschěž swojich zapóššancow na sejmjē dokhody a wudawki postajecž a hewať za tym hladacž, zo by w kraju wšcho w dobrym rjedže bylo a zo bychu krajni zastojnicy swoju šlužbu derje a prawje wobštarali. To by něhđže tať byťo, kaž to w Šakškej a Brusškej mamy. Na tajke wašchňjo by so tež, kaž ludžo měňja, škutkowanjo nihilistow najšěpje wuforjeniko a by so tež — kaž je ruski krónprync pjećža prajik — revolucija zahacžila, kotraž by hewať pschěnič a trón ruskoho kžěžora powalicž móhła. — Kžěžor pať měni, zo dyrbja so nihilistwo najprjēdy zahnacž, a potom haľe by wón konstituciju dať; pschětož hdy by hinak čžiniť, dha by dže to wonhładaťo, jako by wón po woli nihilistow čžiniť.

feminara w Prahy, ma tachant Włóski z Bärenstamma tele pschispoznjenje: „Tutaj bratraj, Měrczin Norbert a Grehor Józef, narodžiščtaj so nje-
daloko Budyščina. Seju nan bydlešče z wopředka w Čzemjercach pod
tachantfim knjejštwom, a mějesče žiwnošč (zahrodu), kotraž mjez Litca a
Koflic kubkom ležešče. Potom chysče sej porjedzić a kupi w Zajdowje
wjele lěpšchu žiwnošč a so tam pscheczahny. Ze Zajdowa pósta Měrczina
k studijam. Měrczin nawabi tež bratra Grehorja k tomu, a wobaj dóstaščtaj
měščnišku šwjecziznu. Měrczin, hačo staršči, bu najprjedy zastarany, a dósta
libenawšku faru. Potom pak pschipadže jomu dekanstwo w Čžěštim Dubu a
duž wón libenawšku faru swojomu bratrej Grehorjej pschewostaji. Wonaj
jara žlutniwe žiwjenje wjedžeščtaj, a wuzbhtwowane pjenjezy šwěru na dań
dawoščtaj. Měrczin sta so z kanonikom w Budyščinje, a mějesče wot lěta
1674 tu swoje stajne šydlo“

Naležnosće našoho towarštwa.

Subostawy na lěto 1880: kk. 1—14. z Budyšina: can. cap. senior Jakub Kučank,
can. cap. scholasticus Pětr Šolta, farař Michał Hórnik, direktor Józef Dienst, kapłan
Michał Róla, nježelny předar Józef Šönberner, katechet Jurij Nowak, registrar Jurij
Banda, Jan Nowak, Jan Pětka, Jan Koplanski, Jurij Klemens Jakubaš, Hana Jenikec;
15. frater Pankrac Gławš z Brna; 16. frater Jurij Jawork z Rumburka; 17. Jan Duč-
man z Bozankec; 18. inspektor Pětr Lehmann w Dreždžanach; 19. Michał Čornak z
Konjec; 20. a 21. z Njebjelčie: farař Mikławš Smoła, kapłan Jurij G. Kubaš; 22. Michał
Brusk z Luha; 23. administrator P. Innocenc Jawork w Róženće; 24. Jakub Kubaš z
Pěskec; 25. Mikławš Bjedrich z Budyšina; 26. Jakub Nowak z Budyšina.

Subostawy na lěto 1879: kk. 371. Hańža Müllerka ze Stoneje Boršée; 372. Franc
Měrcink z Bělčec; 373. Marja Rječcyna z Budyšina; 374.—380. z Wudworja: Michał
Šolta, Jakub Šolta †, Jakub Mark, Jakub Žurich, Jakub Zarjenik, Mikławš Bryl, Mikławš
Šewc; 381. a 382. z Kozarč: Michał Lejder, Madlena Krmečowa; 383. Marja Delanowa
z Časec; 384. Pětr Žur z Worklec; 385.—387. z Noweje Wjeski: Marja Mlónkowa,
Michał Šejda, Mikławš Kocor; 388. a 389. ze Smječekce: Pětr Kudžela, Mikławš Henig;
390—392. z Khróśćie: Khrystiana Wingerka, Michał Wawrik, Mikławš Kral; 393. Jakub
Nowak ze Stareje Cyhelicy; 394. Michał Lawkus z Jaseńcy; 395.—397. z Wotrowa:
Pětr Wrobl, August Richter, Jakub Čemjera; 398. Madlena Naglowa z Kanec; 399.
Hana Čemjerka z Nowodwora; 400—406. z Koslowa: Michał Krawc, Marja Mijanec,
Hana Lebzyňa, Madlena Krawcowa, Madlena Kórjenkowa, Mikławš Hicka, Michał Do-
maška; 407.—410. z Nowoslic: Jakub Kral, Pětr Šolta, Jakub Manjok (Krons), Pětr
Manjok; 411—414. z Konjec: Michał Bržan, Jakub Čornak, Michał Čornak, Michał
Woko; 415. Jurij Hrehorč z Ralbic; 416. Jakub Mróz ze Šunowa; 417.—421. z Nje-
bjelčie: Pětr Dórnik, Michał Pječka, Michał Kórjenk, Hana Štrucharec; 421.—423. z
Pazlic: Jurij Šiman, Pětr Wałda, Jakub Krawc; 424. Mikławš Lebza z Kukowa; 425.
Hajnk z Pančie; 426. a 427. z Kulowa: Jakub Hejdan, Michał Comak; 428. Jurij Čor-
nak ze Salowa; 429. Michał Pawlik z Noweje Wsy; 430. a 431. z Róžanta: Michał
Frencel, Michał Jurk; 432.—436. z Pěskec: Pětr Šolta, Jakub Kubaš, Michał Mjechela,
Jakub Klimank, Jakub Bjařš; 437. a 438. z Dobrošic: Jakub Šćapan, Jakub Domaška;
439. a 440. ze Sernjan: Michał Kral, Madlena Herrmannowa; 441. Michał Nowak z
Hrańcy.

Přisp.: 329. słuša do lěta 1880.

Doplačili su na léto 1878: kk. ze Serbskich Pazlic: Jakub Krawc, Michał Lukaš, Pětr Wawrik; Pětr Žur z Worklec; Michał Lawkus z Jaseńcy; Jakub Kubaš z Pěskec.

Na léto 1877: k. Jakub Kubaš z Pěskec.

Dobrowolne dary za towarstwo: kk. can. cap. senior Kučank 3 mark, can. cap. scholasticus 1,50 m., direktor Dienst 0,50 m., njeźdelny předař Šönberner 0,25 m., katechet Nowak 0,50 m., farař Smoła 1,50 m., inspektor Lehmann 0,78 m., M. Rječ-cyna 0,50 m., Jan Koplanski 0,50 m., J. K. Jakubaš 0,50 m.

Dary a daň za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadźena daň wučinještaj 40,404 m. 47 p.

K česći Božej a k spmoženju dušow su dale woprowali: kk. J. N. z dzakow- nosće 10 m.; „khuda služowna džowka H. K.“ 30 m.

Hromadže: 40,444 mark 47 p.

Dary za cyrkej w Žitawje.

K. Jakub Kubaš z Pěskec 0,50 m.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Kk. Jan Krasa z Bělčec 1 m., J. M. 3 m., kantor Michał Maj 6 m.

Hromadže: 1506 mark 41 p.

Dar za swj. Wótca: Njemjenowany 57 mark 65 p.

We wšchěch expedicijach „Bošola“ a w Kulowje pola přefekupca Welša je na přehedati:

Nowa Jezusowa winica,
z přichiwjazanymi „**Mjenšimi spěwarštimi**“ a ze **stacijnštimi**
knížtami.

W najlěpšim pyschnym zwjazku a najlěpšej koži 6 markow, druha tohorunja pyschna družina 5 m. 70 p.

Bjez spěwaršćich a stacijnšćich, kaž dotal, po 5 m. a 4 m. 75 p., ze žolnym abo zelenym režkom 4 m., njewjazane 3 m.

Tež wobstaraja so na požadanjo zwjazki w somocze a z drohotnymi zankami a wšchitke druhe.

Slowny skład ma: **Jakub Wienka**, zwónik pschi tachantskej cyrkwi.

We wšchěch expedicijach „Katholskeho Bošola“ je za 25 p. dóstacž:

Krajan,
katholska protyka za Hornju Łužicu
na přeschupne léto
1880.

W expedicijach „Katholskeho Bošola“ móža so dóstacž:

1. Mjenšche spěwaršće knihi

za katholskich Serbow. Brijadowař **M. Hórnik**. 100 stronow. Zwjazane za 60 pjeněžkow:

2. Pobožny Spěwar.

Mjenšche spěwaršće knihi z modlitwami. Za katholskich Serbow wobdžělat a wudař **M. Hórnik**. 204 stronow. Zwjazane w płacže za 1 mark, w koži 1 m. 50 p., w koži a ze žolnym režkom 2 m.

Wobě knižny hodžitej so berje za šhule a za mlodojčž.

Čjijčej Smolerjec knižicizhčejnje w macjiznym domje w Dubyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a treću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Gudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 2.

17. januara 1880.

Lětnik 18.

Do bajki zawalene.

Dzivotne waschnjo to khorych, zo lěkarstwo zacpěja, hdyž je hórke, ze škódkim cokolom změšchane pať je bjeru a byrnje jim lěkar jěd dawak. Kaž cžěto pšhecziwo lěkarstwu, spjeczi so cžłowjecza wutroba pšhecziwo wěrnosczi. Wěrnosczi, cžłowjeczej do woczji prajena, rani joho; do bajki abo pšchirunanja zawalenu ju sferje požrěje.

Zo běchu něhdy sčtyri žony, kiž sebi džen z tym pšhecziwjachu, zo bjez tónca bamborjachu. Młódscha bě 20 lět, druha 40, tšecza 60 a sčtwórta, ty luby pomhaj — 80lětna křodojta. A nim poshdy so knjez a tón wuslědži sebi hnydom jich sřabu stronu k njewinowatomu žortej.

Z najmłódschaj pšchindže najprjedy do rycžow. „Ah“, džesche ta, „hlejczje knježe, tuta 40lětna žona je moja cžeta a wjedže so kaž 20lětna holca.“ Tu pšchistupi knjez k tej 40lětnaj cžecze a ta praji: „Knježe, tuta 60lětna žona cžini, hačo by lědom 40 byta, cžesa a pšchi so kóžde ranjo cžtu hodžinu!“ A tón knjez postrowi tu 60lětnu a ta praji sčpotujo: „Na te stare drjechmo! Ze hižom 80 měrcow docžakała a pšchi so hišcže z cžerwjennymi bancžikami, kaž družka. Zo by so radšcho do cžorneje deki zawila a so pola tysčerja doprašowala, kať drohi je kačcž!“ Ale ta stara zamidžesche hižom tym druhim, zo tón knjez tať dołho z nimi rycži a bě z cžleje wutrobny wjesoła, hdyž so k nej wobroczi a praji: „Zwjeselu so na Wašchaj strowosczi, luba knjeni, a njech scže mi hewak njeznata, njemóžu sebi pomhacž: Wš scže tola Wašchaj susodžinje, z kotrejž šym runje popowjedať, tať podobna, zo dyrbitej sotse bncž. „Haj, haj, knježe; zo-li jedna z naju wumrje, móže so druha tež pomafu hotowacž,

njewěrju, zo smej thdžeń rózno.“ A tón knjez pschindže k tej 60létnej: „Anjeni, sym wjetu czinik, zo scže Wy a tuta žona — a wón pokaz na tu 40létnu —, jenaf starej.“ „Duschanech“, praji ta 60létna, „to scže dobył!“ „Tak so molik njejsym“, džešče knjez a pschindže zasj k 40létnej. „Anjeni, Wy rěfacže tutej mlódej holcy — czeta; to drje je tola ze žortom? Wascha barba je mlódnischa a bych Was skoro za mlódschu mě — nic?“ To czinjěšče tej wotestatej 40létnej taf derje a wona woczini swój 40létny ert a — kžešče: „Wěscže, knježe, smój drje czecže, ale jeje macž bė moja pschirodna sotra a wěscže 25 lět staršcha, hafo ja. Mi so zda, zo je mi wona prajika: „Ja a tuta smej tónsamj džeń swětlo swěta muhladafej.“ „Sym sebi myslík“, džešče pscheklepny knjez a džešče swoje pucže.

Ludžo su czi tola džiwny splah a maja czi wschelaki temperament. Tu zapiskaju k wjesolym rejam a wutroba so — zarudži, tu zasj powjeda so žortny podaw, kaž horjeka, a pschindu pódla — cžežke myśle.

To je po cychm swěcže rozšěrjena schoda, zo chcedža ludžo, hdyž su wěstu starobu docpěli, mlódschi bycz, hacž je wěrnó a sprawné. Czohodla težto to?

Glej, człowjek, kajkiž je, je hišcže njedospółne stworjenje, mohł rjec: pschekhodne, kaž n. psch. hulańca. Husańca ta njewostanje, schtož je, ale budže něhdy z njetelu; a tež człowjek ma so podobnje pschetworicz a wotstorcziwschi to, „schtož je zemiske“, ma něhdy bycz „kaž Boži jandželojo“. To prěnje wobstara Bóh tón knjez; džeń wote dnja pschibjerasch na starobje, lěto po druhim, doniž czělo za row njedozrawi a wschu rjanoscz njezhubi. Wo te druge so staracz, to je twoja wěc, to rěka: wo to so staracz, zo by to zemiske a czasne z twojeje dusche so bóle a bóle wotstronišo. Ale tu namakasch, zo pola człowjeka czělo a duscha stajnje njefrocžitej, czělo khwata hižom na kěrchow a ta wboha duscha tróschtuje so hišcže z bohathm mužom: „Těz a pij a měj so derje — wschaf masch hišcže wjele lět!“ Město zo by potajkim woprawdže mudroho człowjeka czischcžalo, te naleznoscz swojeje dusche taf zastaracz, zo je k smjerczi a na wěcznoscz pschihotowany, wobrocža njerozomne knježniczi a knjenje — mužam wschaf ta wěc tež płaczi, hižom sprawnoscz dla — tón rjad, kiž je wot Boha postajeny. We swojej draščje, we rycžach, we zadžerženju czinja, hafo by jich dla czas zastacz dyrbjal, jebaja so samych a swět a stróža so, hdyž na to pomysla, kaf stare hižom su. A prjedy, hacž so dohladaja, wuczěnje z dozrawjenoho czěla njesmjertna duscha cyle — njezrafa do wěcznosczje, hdžež so nicžo zakomdžene porjedžicz njehodži.

Budž ty mudrišchi, kiž ty to czitáš. „Posol“ dže nětko z nowym lětom do Serbow, a dofelž móže so za lěto wjele za zbóžnu wěcznoscz skutkowacz a dobycz, njepyta, hdyž tebje na něšto kěžbne czini, wo czimž swět rady njejschi, nicžo druge, hacž to, schtož je tebi k lěpschomu.

Wuznaj wěrnoscz! Njejsj so hižom rudžik, zo sy taf stary? Nimam czi to za žlo, hdyž so tohodla rudžich, zo sy so dotal taf mafo wo wěcznoscz

starať a maľo „přheczeľi sebi dobyť, kiž za tebe we wěcznych wobydlenjach rycza“. Njech tebe tajke kaczo k tomu dowjedze, zo tute lěto lěpje nakožiš. Kudžiš-li pať so tohodla, zo su wlošy hižom ščěre abo běe, a zo je czoło polne faľdow a džasna cyle dźerate wot njeposlušnych zubow, kiž su czi do czaša czeľke, a zo wščitko sobu cžinicž njemóžesh, kaž přjedy a kaž by rady dych, a zo wo tebe mjele njerodža: wboha winowa ficž, zo ty tola hacž do wotrowskeje kermuške dozrawika njejšy! Šcho chce tola winicať z tobu zapoczeč? — — — Wobhidny to cžkowjeť, kiž je hižom lětny a we kotrymž loħkomyšna dušcha pierchota! Njany to młodženc, rjana to holca, rjany tón ščědžiwec a lětna žona, we kotrychž je so dušcha hižom wotbėlika wot cžasnoho a smjertnoho cžěta, a kotrymž je kóždy džen witaný, hdyž Wóh luby knjez ze swojim wšchohomócnym ħamorkom tute ħinite wobydlenjo rozčeřepje a dušcha so Božim jandželam přchidruži, wěcznje, wěcznje zbóžna a mjesoľa!

Mikoscž Boža je, kotraž je czi tute lěto wobradžika ħaťo „džen, na kotrymž dyrbiš skutkowacž, přjedy hacž nóc přchidže, w kotrejž ničto ničzo wjac skutkowacž njemóže“. Próždnoho šłowa dla budžemy so zamkowječž dychječž, mjele bóle ħiřcže próždne přhecžimjených ħodžin a dnow dla. Kať maľo wadžiny sebi wofomik, a tola móžemy z wofomikom dobyečž zbóžnosčž a Woha samoho. „Bėda mi, bėda mi“, praji swj. ħandrij Abelinski, hdyž bliďo ħracžkow wuhlada, „tať dħa je wščėm cžas dołħi a mi samomu krotki. Mi wbohomu minu so wofomiki tať ħěťse a njezamóžu je zadžeržečž a druhim minje so cžas tať pomaku, zo dyrbja jón z ħracžom zabiječž!“ D.

Nowe ħnadowne město: Dostader w Belgiskej.

We nětcžišćim, do cžasnoho zapadnjnym cžaju, je Bohu tomu Knjezej so spodobalo, na wšchelaciħ měštnach na zastupnu próštwu swj. knježny Marije na spodžiwne wafčnjjo wėriwym křeřecžanam pomħacž. Tať su w Lourdezu, tať w Ĥilipsdorřje, we Marpingenu so wustrowjenja ħhorých staťe, kotrejž přčhež naturške šredki so ženje staťe njebyčhu.

Sedne tajke ħnadowne měštno z nowišćoho cžasa je tež Dostader w Belgiskej. Bė we lěcže 1870, zo knjeni ħrabina z Courtebourna w swojej wulkej zahrodže pola wšy Dostaderu sebi ħať wurycž dašche, zo by do tohole ħaťka maľe rjane rybicžki řadžika. Wšche tohole ħaťka dašche ta knjeni wjelb murjowacž, zo by měť napohľad jedneje próžnjency. Na radu tamniřćoho knj. řararja da wona wšche wjelba wurėzane řwjecžo swj. knježny Marije řajicž. W lěcže 1873 ħychšche wobšedžeřka tuteje zahrody tele řwjecžo pořwjecžene měčž. řarať dopjelni tule řadocžž a pořwjecži te řwjecžo pod wobdželenjom mjele ludži. Wot tohole cžasa pocžachu ludžo přchi tymle řwjecžecžu so modlicž, ščtož ta knjeni tež dowoli.

W spocžatku lěta 1874 řtachu so wjacý spodžiwnych wustrowjenjom ħhorých w Dostaderu a to cžinjesh, zo přčhecy wjacý ludži k tej próžnjency přchi-

khadžachju. Tohodla so tam cyrkej natwari a tež wobhydlenjo za duchownych, kotřiž so za duchowne potrebnosće pschikhadžachych wěrnych staraja. A spo-
dźiwny wustrowjenjam, kotrejž so na zastupnu próstwu Maczerje Božeje pola
tohole hnadownoho swjeczeczja stawachu, slišcha tež scžehowace.

Muž, z mjenom Pětr de Rüdder, skuzownik pola hrabje Alberika du Buis
de Ghisignies, bu wot žakostnoho njezboža domapytany. Tohole muža na
drozy, hdžež so sčtomy puščezjachju, jedyn padacy sčtom taž na nozy rani, zo
joho noha so nic jenož złama, ale tež rozmjecze. Dudyž, kiž njedaloko běchu,
pschiběžachju a njesechu ranjenoho domoj a powoľachju lětarja.

Lětar, Dr. Affenaer ze Dudenberga, zawobali taž derje, hacž možno, tu
rozmjecžemu nohu. Hdžž so po pjeczich njedželach wobalka prjecž wza, bě
widžecž wulka schěrofa jědmjaca rana, na kotrejž so namakachju małe kuski roz-
schcžepjenych kóstkow. Lětar Affenaer a jedyn druhi lětar, Dr. Jacques, wu-
prajischtaj, zo noha so wjacj zahojicž njehodži.

Tón khory pytasche pola druhich lětarjom wuhojenjo, cžisami wšchě možne
frědki trjebachju, tola wšchitko podarmo: nicžo njepomhachje.

Tak minyschtej so dvě lěcže. Pětr de Rüdder njemějesche wjetšche za-
móženjo a dofelž sebi nicžo zastužicž njemóžesche, cžiscže wofhudži. Lědom
móžesche so, na dwaj kijej so zepjerajo, kusť dale njecž.

Joho knjež, hrabja Alberik du Buis, wustaji tomu khromomu mužej mały
pension, taž zo njetrjebasche hłódnj bycž. To trajesche wot lěta 1867 hacž do
hapryla 1875.

Tu bě tón khromy muž rěcžecž zastyschať wo Dostackeru a wobzamkny, so
na Macž Božu wobrocžicž. Wón a joho žona a dječzi scžinichu dżewjecz-
dnowsku pobožnosć k swj. Mariji. Na poslednim dnju tejele pobožnosće poda
sa tón khromy muž do Dostackera. Tón daloki pucž na železnicy a potom
we wozu bě toho khorocho muža taž pschewzał, zo wšchón słaby a njemócnj
na jednej ławcy pola hnadownoho swjeczeczja wotpoczowasche. Dofelž bě lacžny,
poda jomu joho žona z kužofa, kotryž tam so žórli, picž. Nětk dže na swojej
kijej so zepjerajo a pobožnje so modlo tsi krócž wokoło hnadownoho swjeczatkfa
a so zas sydnje. Wón z nutrnosčju paczerje spěwa a tež joho žona. Z jednym
dobom pocžina khromomu jara zle bycž, hłowa so jomu wjereži. Potom stanje
a dže bjež kijow a poklafnje so k hnadownomu swjeczeczju. Tu na dobo po-
sfocži a zawoła: „O mój Božo, hdže ja sym? Marija, Marija, ty sy mi
pomhala.“ Z wutrobu dżakuje so Maczeri Božej a wobendže bjež kijow tsi
krócž pucž wokoło hnadownoho swjeczeczja. Pětr wotwobali nohu a ta rana
bě dospóknje zažita, koscže běchu hromadu zroszczene, jenož jedyn módry blať
pokazowasche město prjedawšchoho złamanja. Gnydom so tón wustrowjenj
domoj poda, joho prjedawšchi lětar pschepyta tu nohu a wuzna, zo je dospóknje
wuhojena.

3 Ružich a Saffseje.

3 **Budyšcina.** Slawny a najpilnišchi pólski spisowar knjez Józef Ignac Kraščewski, kotryž wot lěta 1863 w Dreždžanach pschewywa, je z pschikšilnosće k serbskomu ludaj pschi pschiležnosćeji swojoho 50lětnoho spisowariskoho jubileja dwaj tysacaj markow k. fararjej Šórnikej njedawno pósat, zo by so z tym stipendium pschi serbskej maczicy, literariskim towaštwje w Budyšcinje, založilo a to za študowacoho młodženca na gymnasium, kotryž by najlěpšich postup w swojej narodnej ryczi czinił. Z toho widzicze, zo maja Serbja dobrych a wulfomysłnych pscheczelow, kotřiž Serbstwo czeseča a podpjeraja. Šody budže dań (80 m.) spomnjenoho kapitala hačo stipendium Kraščewskoho přeni kročej wudželena. Džak a slawa knjezej Kraščewskomu! Njech joho pschikšlad tež zamožitym Serbam na dobrych serbskich študentow spominacž da! *M. H.*

— Kaž w dreždžanskich nowinach czitachmy, je „serbski“ czeladny hermant z boha kralowškeje dwórškeje cyrkwy došč wopytany był. Wdy wšak derje wěmy, zo wón po prawym „serbski“ njeje, dokelž tam tež němscy czeladni z wokolnosće, kiž chcedža skužbu pscheměnič abo z druhich němškich stronow, z hromadami pschikšhadzeju; tola zda so nam, zo někotryžkuli runje na tajkim „hermantu“ skužbu pytač njeby trjebał a zo mohł sebi druhdže abo tola na druge waščnjo skužbu za so abo za swoje džěčo wobstaracž. Šdyž prajimy „druhđže“, wězo měnimy najprjedy w katholicich Serbach a potom w druhich katholicich stronach abo w tajkich, kiž z katholicimi wsami mjězujaja. To je pak za mnohich tola možne! Nam so mjenujcy powjeda, zo we wjele katholicich buršich domach přenjoho lěpschoho hólca abo holcu z cuzby, kotruž jim cuzy pschistajer abo wokolnoscher abo noscherka poskiczi, sebi za kruwarja atd. pschistajaja, hđžež bychu křudzi katholicy serbscy staršchi rady swojoho syna abo swoju džowcžiczkju pschistajili, dokelž tohole hošpodarja abo tule hošpuzu hačo dobrych kšchecžanow znaja. A wjele tajkich cuzych potajkim našchim tudomnym bližichu skužbu precž wozuje, a našchi dyrbja ju potom w dalokej cuzbje pytač. Njech tohodla našchi dobroho skutka dla wosebje na našchich czeladnikow džiwajaja, hdyž so do jich skužby runje tak derje pschihodža! Dale by so hušto pschistajenjo mohło na druge waščnjo stacž. Njehodži dha so tón „hermant“, kotrohož škłódnosć, kaž so nam z wjacych stronow praji, našch „Krajan“ derje wopisuje, někaž zminycž? Wšak su w městach, kiž nam bliže leža, pschistajeršcy ludžo, kiž maja čašto skužby na wubjerš za wšchelake džěla a za wšchelake strony. Šdyž so poskicžene njezdača za katholicoho pschihódne, hdyž maja na nich daloko ke mšchi atd., dha je czeladni njewozumjeja; hdyž pak su hižo „na hermantu“, nochcedža zasť bórzy domoj a tak pschistajaja so hušto wjacych hodžinow daloko wot katholickeje cyrkwy, hđžež někotryžkuli we wěrje wolowtnje a šterje na wopacžue pucže pschidžje. Sami wšak derje wěmy, zo to wo wšchěch njeplaczi, ale my rycžimy wo derje možnych padach. A njeby dha šfóncznje na času bylo, zo bychu našchi katholicowje

swoje pschistajace büreaury abo pschistajernje tež w swojej blizkosczi měli, zo skužby pytacy ludžo njebychu trjebali tohodla do městow kłodźic. Njezda so wam trěbue, zo by swědomita pschistajernja, wězo wot wyschnoscze koncessionirowana a zakoniski dawł dawaca, w kóždej serbskej katolskej wošadže so załožita? Snadź našče 3 abo 4 katolske bjesady tule wěc wopomnja a wěštych doměry hódnych muži porucža, kotřiž bychu za serbsku katolsku woškolnosć abo za druhe katolske abo katolskim blizke strony posticženja skužbow napisowali a pschistajenjo za runje tak tuni pjenjež wobstarali, kaž w městach. To su jenož rady a namjety, jich wuwjedženjo pak je katolskim Serbam tež móžne!

3 Nladworja. We našcej wošadže je so we zauidženym lěcze narodžiko 59 dźěčatow, a to 28 hólčatow a 31 holeczatow (psched 100 lětami 55 dźěčatow, a to 20 hólčatow a 35 holeczatow). — Zembrjeło je 41 wošobow, a to 27 mužskich, 14 žónskich, 19 dźěczi a 22 wotroscženych (psched 100 lětami 51 wošobow, a to 24 mužskich, 27 žónskich, 24 dźěczi a 27 wotroscženych). — Pschipowjedało je so 19 porow, z kotrychž bu 15 porow tudy wěromanych (psched 100 lětami 13 porow pschipowjedannych, 9 porow tudy wěrowanych). — A Božomu bliđu je było 1900 wošobow. Do bratstwa Jezusoweje smjertneje stysnosće bu 10 sobustawow zapisane. *H. D.*

3 Jaseńcy. Kaž bě w Posole wozjewjene, tak je so załoženiski swjedžen naščeje katolskeje bjesady swjecik. Gosćenc, w kotrymž so wona zhromadźuje, bě z tjomu khorhojemi wupyscheny: ze sakskej, bamžowskej a serbskej. Sala abo kubja bě z ludžimi pokna, dolelž běchu sobustawy tež swoje swójby jobu pschijwedli a tež něfotne druhe towaćstwa a jednotliwych pscheprosyli. Swjedženisku zhromadźiznu wotewri pschednyda bjesady, k. Michal Gžělka, z wutrobnym powitanjom. Swjedženisku rycž mějesche k. hrodowski kaplan Sparla z Wortlec, kotryž tež hewak bjesadu pilnje wopytuje a jej wschelake wužitne pschednosćki dźerži. Wón rozpomjeda, kač je bjesada w hodownymu čžasu wot wuznawarjom Khrystusa załožena a kač sobustawy runja tjom swjatym kralam z koto, ka dźi dlo a myrrhu wopromacž dyrbja, t. r. lubošćiwje cyrkej podpjeracž, bohufkužowni wostacž a w čžasu nuzy abo czerpjenja sebi njež jobu pomhacž. Z jobu rycže bě spóznacž, zo wón katolskich Serbow a serbsku rycž cžesczi a lubuje, sčtož tudy džatownje wuzbėhujemy. Potom mějesche k. kaplan Schołta z Khrósczic pschednosćk wo tym, kajke we wjetschich katolskich krajach wažne podawki wloni běchu. Na to pschinjese k. kubler Pjech ze Swinaćnje hačo pschednyda kufowstoho kafina abo katolskeje bjesady postrowjenja a zbožopšhecža jaseńcanskej bjesadže. Tomu pschizamtny so k. farač Šórník z Budyščina, kotryž hačo měšcėčan bjež mandata w swojim mjenje a hačo katolski Serb swoje wjeselo nad tak wužitnej a horliwej wjesnej bjesadu wuptraji, kotraž swoje mjeno „katolska serbska“ bjesada tak rjenje zaslužuje, hdyž we njej katolskoć a serbskoć so podpjeratej. Pschestawki njež rycžemi wupjelni pscheczelnje

spěwarišće towarštwo „Jednota“ z Khrósczic z wustojnymi spēwami. Druhi džěl swjedženja běšče džiwadło abo theater, wot sobustawow hraty, sčtož so jara spodobasche. Přeni kruch „Incognito“ hrajesche so serbski, a druhi „Das Landhaus an der Heerstraße“ němski. Hrajerjo dóstawachu zaslužene pschipoznaczo z wjele pschilestwowanjom. Třeczi džěl swjedženja bě zhromadna wječer, kotruž bě hofcejencař derje pschihotował. Pschi tej samej bu wjele stawow abo pschiptkow wunjesenyh. Tak na joho Majestoscž našeho krala, na k. biskopa (na swjatoho wótca bě k. Sparla hižo pschi přenim džělu stawu wuprajit, kotrejž so bamžowa hymna pschizamknj), na bjesadu, na pschedsydu, na hofczi, na budyškich duchownyh, na khrósczanskich, na k. Sparlu atd. Hačo spomnjenja hódnu wosebitošč mamy dwě stawje wukhwaličž. Pschipadnje pschitomny katolik z Bólskeje, k. Barczewski, pschinje našomnu nowomu a žiwomu Serbowštwu wutrobne zwjeselne zbožopščežo a „stawu“; spominajo na starodawne čzasy praji wón, zo su drje něhdy Polacy a Serbja w lěpschich wobštejenjach sebi bližcy byli, hdyž je na pschiklad jich stawny kral Bólesław Khróbtý ze Serbowku so woženil (z Kunildu, džowku Dobromira, kotraž bě potom macž Mjecziškawa II.), ale zo so Polacy nětko tež nad duchownym žiwjenjom Serbow, na rozwiwanju jich ryče a literatury zwjeselja. Na to wotmofwi k. kaplan Šchołta na jara wustojne waschnjo; wón stawjesche Polakow hačo swěrných katolikow a pschejesche nadobnomu pólskomu narodej spomoženjo a lěpiche čzasy. Tak so wschitkim pschitomnym čas spēchnje miny a někotři prajachu: Šchołda, zo so dale ryčecž a spēwacž njehodži. Tola woni wjedzachu, zo wosebje mlody lud hiščeže na wjesoly pschidawł — reje čzaka, kotrejž so škónczije wokolo 11. hodžiny započzachu. Kaž smy pschewědčeni, je so załožensti swjedžen w Zajeńcy wschitkim derje spodobał. My pať wobzarujemy, zo w nuzocže njemožemy wjach wo nim pisacž a wotprošujemy, smy-li snadž něšcho wawostajili abo w prawym rjedže a malicžkosčzach zmyslili. Duž pschistajamy jenož katolskej serbskej bjesadže w Zajeńcy — džaf a staw!

mh.

3 Kalbic. We zańdženym lěče je w našej wosadže so narodžiko a a w našej farskej cyrkwi kščeženyh 46 džěcžatkow, a to 26 hólcžatkow a 20 hólcžatkow. — Wumrjelo je a po kšchesczanskim waschnju pohrjebanych 31 wosobow, wulkich a matych, a to 16 mužškosho a 15 žónškosho splaha. Ze so po tajkim 15 wosobow wjac narodžiko hacž wumrjelo. — Pschipowjedanych je bylo 17 porow, z kotrychž bě 11 porow pola naš wěcowanych. — Swjatých woprawjenjow běšče pola naš 5120. — Pschi tutej pschiležnosčzi njedch so tež na woporniwoscž wěriwych za Boži dom spomni, kotraž je tež w zańdženym lěče za zwonkownu čzescž Božu so starała. Bóbla stajnych mjenšchich darow, kotrejž Božu službu zdžeržecž a debicž pomhachu, dósta našcha cyrkej rjane nowe „swjateje Marine“ khorhowje. Woli-jowe swjecžata na nich su wot A. Wagnera, molerja we Wostrowcu, rjenje

wumjedžene, mofazowe pozlocžane kŕhiže z wahami za khorhowje paŕ wot Göga w Regensburgu.

— Posledni čjeŕak. Na dnju swj. Tjioch Kralow rano bu na pucžiku mjez Kóžantom a Nowostlicami 82lětny ſchědžiwec Michał Kuczanŕ ze Sernjan morowy namakany. Wón bě wokoło 6 hodž. doma woteſchoł a ducy do Nowostlic bu wot Božeje rucžki zajaty. Dofež běſche wječor prjedny joho ſotra wumrjeka, buſchtaj — bratr a ſotra — do jenocho rowa hrjebanaj. Z Kuczanŕom je kruč ſtaroho ſerbskoho waſchnja do rowa ſchoł, piſchetož wón. Bě drje posledni, kiž hač do ſwojeje ſmjercze čjeŕak noſchěche. Do Božocho domu w Halbicach wotkaza 50 toleri.

Z Dotrowa. Zańdžene lěto je we naſchkej farſkej woſadže swj. kŕchcženca doſtało: 16 dźečžatŕow (loni 17), 9 hólčžatŕow a 7 hólčžatŕow, njemandželſke žane njebė. Khowane bu na naſch kėrchow 11 čžekow (loni tež taſ wjele), 6 dorocženyh a 5 dźečži. Pſchipowjedanyh bu 6 porow (loni 7), kotrež buchu wſchitke tudy wėrowane (l. 5). K Božomu bliđu ju byli (pſchi nėhdže 470 zaſarowanyh) 2407 (l. 2272). Wunochſſ přėdkpijaných cyrkwinſkich woporow bě ſečehowacy: za towařtŕwo swj. Franciſka 1 rozſchėrjenju kŕchecžanſtwa mjez pohanami 122 m. 25 p. (l. 95 m.), za towařtŕwo swj. Józefa 41 m. 50 p. (l. 36 m.), za ſwjaty row we Jeruzalemje 20 m. 50 p. (l. 23 m.), za towařtŕwo swj. Bonifaca 60 m. (l. 60 m.), za ſwjatoho wótea 76 m. 40 p. (l. 71 m. 91 p.). Wyſche toho buchu jaſto jubilejſke dary za cyrkwinſke potrebnocze nawdate 270 m.

Z Kulowa. We zańdženym lėcže 1879 je ſo we kulowſkej woſadže narodžiko: a) we Kulowje 37 hólčžatŕow, 47 hólčžatŕow = 84 dźečži; b) na zaſarowanyh wſach 30 hólčžatŕow, 16 hólčžatŕow = 46 dźečži; c) zwonka woſady 7 hólčžatŕow, 3 hólčžatŕa = 10 dźečži. Wſcho hromadže je ſo narodžiko 74 hólčžatŕow, 66 hólčžatŕow = 140 dźečži, 27 mjenje hač we lėcže 1878. — Mjez narodženymi dźečžimi je 8 porow dwójnikow: we Kulowje 4 porow, na wſach 3 porow, zwonka woſady 1 por. Njemandželſcy a we nječjeſčži je ſo narodžiko 11 dźečži: we Kulowje 5, na wſach 2, zwonka woſady 4 dźečži. — Wumrjeko je: a) we Kulowje 39 mužſkich, 37 žónſkich = 76 woſobow; b) na wſach 32 mužſkich, 18 žónſkich = 50 woſobow. Wſcho hromadže je wumrjeko 126 woſobow, 7 wjacow hač w lėcže 1878. Ze paſ 1879 14 woſobow wjacow narodžených hač zemrjetých. Mjez zemrjetymi je 73 woſobow wyſche 14 lėt, 46 niže 14 lėt a 7 z nuzy kŕchcžených dźečži. Najſtarſchi muž bě wudowec a wumėnkar Ğandrij Mikel ze Salowa, 86 lėt 4 mėſacy 13 dnow ſtary; najſtarſcha žona bě wudowa Kħata Kubſchowa z Kulowa, 89 lėt 5 mėſacow 7 dnow ſtara. — Wėrowanyh mandželſtŕow bě 32, 8 wjacow hač w lėcže 1878. Pſchipowjedanjow bě 36. Civilne mandželſtŕwo njeje žane bylo. — Pola swj. woprawjenja je bylo 11,776 woſobow, mjez nimi 69 ſchulſkich dźečži přėni krocž. —

Do arcbratstwa św. rózarija bu zapisaanych 80 wosobow, do bratstwa św. skapulira 23. — We cyrkwinych kollektach je so nahromadžiko 364 marš 20 pjenježkow; mjez nimi 119 marš za św. Wótca; 46 marš za nowu cyrkej we Žitawje; 62 marš za Bonifaciusowe towarštwo; 103 marš za křudnych Hornjochležyskich. Wyšce toho je so privatnje nahromadžiko za Bonifaciusowe towarštwo 64 m. a za towarštwo Žezusowoho džěcžatstwa 140 m. Do cyrkwiněje móšćnicžki je so škladowało 338 m. 93 p.

— Njedzeli do hód wječor w 4 hodžinach wotdžeržachmy we šalu hošćeniarja Rudolfa Fiebigera wobradženjo Božoho džěšćža za 78 křudnych škulskich džěcži. 124 marš bě so k tutomu wotpohladanju wot křešćanšćeje mišosćje škladowało, z wjetšcha z koncerta, kiž běchu našchi knježa wučerjo z pšcipomocu knj. wučerja Braunera z Konjec pšciprawili. Wulki hodowny šchtom ze wšelakimi šćódkimi drobnušćkami so srjedž šala šwěćesche, na dohlich blidach wupšćěstrjene ležachu dary Božoho džěšćža. Po wuspěwanym křerlušchu džeržesche našch k. šaraš, duchowny radžicžer Š. Schneider, pšciprawnu rycž, we kotrejž pšchitomnym džěcžom a hošćam wuškladowašce, šchto Božedžěšćowny šchtom znamjenja a napominašce škulšće džěcži, štajnje w rukomaj džeržecž duchowne šwěćžki pobožnosćje, pilnosćje a džakownosćje. Wulke bě wjele džěcži a staršchich, hdyž so bohate dary rozdžělachu. Knjez pšchekupc Šandrij Šašćka bě tak wjele wošmjanych tworow woprowaš, zo móžesche so z nimi 17 džěcži wobdaricž. Nuza we mnohotnych šwójbach našchoho křudoho, wot šwětnoho wobkřada zdalenoho měšćacžka je wulka, pšchetož zašćužby je jara malšo a wšchědne žiwjenjej se j wjele žada. Na proštwu k. šararja nawda so wot mnohich hošćow, kiž běchu so k wobradženju Božoho džěšćža zeschli, 7 marš za křudoho šćalka Šózefa Siebera, kiž na křorym ložu leži. Našchim křudym z křešćanšćeje mišosćje k pomocy pšchindže hnadna knjeni a btiššina Šordula we kšóšćtrje Marineje Šwěždy, kiž z darniwe j ruku jašmožny wu-
džela; tež našchi burja na wšach po móžnosći křudym křlěb a neple pošćicžaja. Wóh pomhaj dale, zo we našch j serbškej krajinj tajke hubjenještwo z křodow a z křorosćemi njewudyri, kaž we hornjej Šchlezyskej.

— Našch knj. kaptan Šakub Wowcžerž je czežšo šchorjek a je ze wšchěmi šwjatosćemi wobštarany. Wóh daj, zo by šferje šěpje zash wotšhorjek a šwoju duchownu šćužbu po štarej šwěrje a zwólnosći zašćaj móhš! Mejške zakonje su pruški kraj do najwjetšchoho hubjenještwo šćorčžke: biškopja su z wjetšcha z kraja zahnacž a pšchewyjawu we cuzbje, hdyž běchu přjedy wjele tyšac toleri šchtrafy zaplaccžicž dyrbjeli a wučazowani byli, tež we jaštwach šedželi, abo su wumrjeli; po šwojich biškopškich prawach nješmědža we šwojich wošadach šćutkowacž (šwjaty woli, kiž so trjeba pola św. křešćenicy a pola křornych pšchi wolijowanju šwjecži so za šchlezyskich duchownych w Dreždžanach wot šakšoho knj. biškopa); nowi duchowni njemóža so do cyrkwinych šćužbow zawjescž (we Šchlezyskej je 172,900 katholicich křešćanow chle bjez duchownoho zaštaracžerja); we Špruškej nimamy

z wuměnenjom Kulowa žanyh katholickich duchownych, kiž su serbskeje rycže mócní. Wóh chceł so smilicž nad našim njewuprajitym hubjenstwom a nam zašy, kaž prjedy lěta 1872, cyrkwiny měr popšhecž, zo móhli po kaznjach našeje katholickeje wěry a bjez potkóčjenja swědomja žiwi byč.

— Našy wysofodostojny kaplan, knjez Jakub Wowcžerč, je wutoru, na 13. januara, rano w šchescžich hodžinach, derje wobstarany ze wšchěmi swjatosczemi po dlěškej khoromatoczi czishe wusnył, swojeje staroby 40 lět 10 měsacow 21 dnow. Wón so narodži na 22. februara 1839 w Delnych Sulšhecach hafo mandželski syn kublerja Michala Wowcžerča (Czorlich), wopyta swoju wjesnu šhulu a schitiscžansku šhulu we Kulowje, studowasche na gymnasiju we Žahanje (Saganje) a na uniwercitje we Wrótškawje, hdžej wón jene lěto na to we duchownym seminaru so pschihotowawšči na 1. juliju 1866 měšnišku swjecžiznu dósta. Wón stupi z dobom hafo mlody knjez do Žezusoweje winicy we Kulowje, bu tam po woteńdženju knjeza Bětra Šchołty do Schlezyskeje kaplan, je z najwjetšej swěru serbskej a němškej wofadže duchownicy štužil a jebi wšchudžom lubocž a pschípóznaczo dobył. Wón běšche horliwy Serb a je psched lětom hromadže z knj. kaplanom Lipicžom mały serbski katechismus za šhulske džěczi wukhadžecž dał. Na dnju joho smjercze pschindže wot hnadnoho knjeza biskopa Franca Bernerta z Drezdžan list do Kulowa, we kotrymž khoromu biskopške žohnowanjo a wutrobne pschecžo dobreje strowoty sejele. Nětk pobožny nawjedžity knjez na marach leži a joho 73 lět stary nan ma zrudnu winowatoscz, najstaršchoho swojich tšoch synow na pohrjebnišhcžo pschewodžecž. Jeho czěło bu pjatt dopokdnja do czichoho rowa k wěcznomu wotpoczintej položene. R. i. p.

3 cyłoho swěta.

Němska. Šchož wujednanja mjez prusskim knježerstom a swjatym stołom nastupa, su w tu khwilu wopšhestale, dofelž tajny radžiczer Hübler je zapuczował, nadžijmy pak so, zo jenož na krótki czas.

— Wječhej Bismarkej běšche khěžor Wylem z džakownoscze wulke lěšy wokoto Warchyna a w Lauenburgskej darik. Jeho pak hižo dawno mjerzajšche, zo běchu jomu tam husto wulku škodu naczinjeli. Duž dyrbjesche tomu nowy lěšny zakon wotpomhacž — dyrbjesche kručze zakazane byč, po khójnach so pschekhodzowacž a suchje drjewo abo jahodki zběracž. Sejm zacžitny pak krute postajenja, kotrej bychu prusse lěšy z chinešiskej murju wobdawale. Na to wumjetowasche Bismarč ratarštomu ministrej Luciušej „mało raznosczje a wuschiknosczje“, wšchaj je tónle zakon chceł z polow, kufow a lěšow zahnacž wšchitkich prózdnikow, kiž za kwětkami a jahodkami pytaju.

Jendželška mēnjeshche w nazymju, zo je afgħaniška wójna wopšhestala; ale nětko so wšchitko tak prawje na nju hotuje. Ze dopokazana wěc, zo Rusowšta Afgħancow na jendželšku Indiju schěžuwa, a jendželški lud by so

fwojoho knjejtwa a Afiji wzdacž dyrbjak, hdy by ruski wliw na Afghaniſtan zmerom dopuſcžkž. Ţendželſke miniſterſtwo paſ ſme ſo zradowacž, zo je wójna z Zuluanami taſ kſhſtje a zbožownje ſkóncžena a zo njeje žanu druhu poražfu dožiwiko, kaž nad rěku Tugelu (22. februara 1879). We wójnje z Ruſowſkej paſ by Ţendželčanam žadyn kraj njepomhaſ, dofelž kóždy wě, zo žadyn kraj njeje taſ njeſwěrnny, njeđakownny a ſebicžny, kaž Ţendželſta.

Ruſowſka. Cyka mróczel powjeſeči z Peterſburga ſo rozſchěrja. Cař chce ſ ſwojej cžezcy khorej mandželſkej do Cannesu we Francóžſkej. W jeho njeſchitomnoſcži ma wulkofnjez-naſlědnik (ruſki kronprync) knježicž. Z drugeje ſtrony rěka, zo by cař z tym přenju krocžel ſ ſwojomu wotſtupjenju ſčžiniſ. Druzy zaſ praja, zo chce cař ſwojomu ſynej nutſkowne naležnoſcže pſchewoſtajičž, ſam za ſo paſ a to wofebje z luboſcže ſ Němſkej zwonkowne naležnoſcže ſthowacž. Ţendželſke nowiny powjedaju, zo je ſo cař ze ſwojim ſynom doſpotnje zjednaſ. Wobaj ſtaj toho měnenja, zo by ſo w Ruſowſkej z cžiſtej reakciju maſo wuſtutkowaſo, zo paſ ſo nětko na rokocženjo a hroženjo nihiſtiſtow ničžo pſchizwolícž njeſmje.

Wſchelcžizny.

Ţaplan na wucžbje. „Ţakubko, hđže cžehnjeſche Ţežus ze ſwojimaj ſtarſchimaj, hdyž bě 12 lět ſtary?“ Ţakubſ: „Ža Drezđžany.“

Na paczerjach. Farar: „Dofelž chcetaj ſo do ſwj. mandželſtwa podacž, je moja winowatoſcž, zo ſo pſchewědčžu, hačž ſtaj we bójſkich wěcach doma a hačž katechiſmus cyle na bok połožiſoj njejſtaj. Wó dha, luby nawoženja, praj mi: Kaf wjele dha je ſwj. ſakramentow?“

Nawoženja mjelcži.

Farar: „Hdy dha je Woži ſyn pſchěz ſwoju pſchitomnoſcž mandželſtwo ſ doſtojnoſcži ſwj. ſakramenta pozběhnyſ?“

Nawoženja zaſy mjelcži.

Farar: „Do dyrbjak tola wjedžecž. Wóžeſch dha ſ najmjenſchomu tón „Wótcže naſch?““

Nawoženja: „Haj, knježe, móžu, ale taſ drje nic, kaž hdyž jedyn jón kóždy džen ſpěwaſch.“

Luby Božole! „Mataj ſlubjenaj prjedy ſ ſtawnikej abo prjedy na faru hičž?“

Wotmolwjenjo: Wſchecy najprjedy ſ pſchisluſchnomu fararjej. Kaž je paſtyrſki liſt hnadnoho knj. biſkopa we ſwojim cžasu rozkladſ, njeje ſo pſchěz jaſon wo civilnym mandželſtwje ničžo wot winowatoſcžow zběhnyſo, kiž ma taſh. kſchěſczan, hdyž chce ſo do mandželſtwa podacž, pſchēcžiwjo ſwojej cyrkwi dopjelnicž. Su-li žane zadžěwſki, kiž ſo pſchěz knj. biſkopa zběhnyčž hodža, wobſtara farar te trěbne piſma wo diſpens a doniž to do rjada njeje, njepomha tež ſlubjenymaj ničžo, zo ſtaj na ſtawniſtwje pobhyſoj. Tež ſu na ſtawniſtwje wopriſma trěbne, kotrež wupořazaja, hdy je ſchto narodženy a kſchěženy; te móže jenož farar podawacž a ſtawniſt dyrbi potom paſ ſlubjenoho paſ druhoho poſoła na faru poſtačž, prjedy hačž móže ſwoje džeſo zapocžecž. — Samo wot ſo ſluſcha ſo za kaſh. kſchěſczana, zo piſchi taſ wažnych wěcach

najprjedy swojoho fararja pyta a so z nim rozrječi a pschod nim so slubi, wošebje pať, hdyž je manjšelstwo mješchaneje wery. Šchtóž sebi pschěz to, zo prjedy k stawnišej dže, pucže, čžafanjo a druge wobobožnoicže pschihotuje, je sam na tym wina, njehladajcy na to, zo móže so stacž, zo njena slubjenuje we kach- cžifu na stawništwe bimbatej, a pschifuschny farar dyrbi zadžewkow dla, kiž traž so namataja, jimaj prajicž: „Waju wěc k Rafecam wiša! Džitaj k Poncijej Pilatej, katholfski knjez waj wěrowacž njemože.“

Naležnosće našoho towarštwa.

Sobustawy na léto 1880: kk. 27. kaplan J. Skala w Ralbicach; 28. Pětr Kurjat ze Šunowa; 29—35. z Budyšina: Khata Dučmanec, Karl Pječka, Franc Jenik, Hana Mrózec, Hana Mužikowa, Michał Cyž, Mikławš Mlónk; 36. Madlena Spanec z Mašec; 37. Mikławš Njek z Ralbic; 38. Michał Rječka z Małych Bobole; 39. Jan Maaz z Wulkoho Wjelkowa; 40. Michał Wels z Hněwsec; 41. Jan Müller z Čemjeř; 42. 43. ze Židowa: Marja Pjetašowa, Madlena Pjekarjec; 44—49. z Wotrowa: farať J. Herrmann, Michał Cyž (Wjenk), Mikławš Böhme, Jakub Baćař, Mikławš Ryněka, Mikławš Hejdan; 50—55. z Kanec: Pětr Šolta, Pětr Kocor, Pětr Libš, Haňža Pječakowa, Mikławš Lehmann, Karl Nowak; 56. Hana Wjacławkec z Kašec; 57. Pětr Haška z Krjepjec; 58. Jakub Glawš z Róžanta; 59. Michał Matka ze Smjerdžaceje; 60. kaplan P. Tadej Natuš w Marinej Hwězdže; 61. Wojnařka z Kukowa; 62. R. V. Francha w Marinej Hwězdže; 63—72. z Jawory: Mikławš Wawrik, Mikławš Krawčik, Mikławš Jakubaš, Mikławš Zarječik, Michał Corlich, Pětr Krawc, Mikławš Krawc, Madlena Šotčina, Michał Hanuš, Pětr Bryl; 73. Jan Bryl w Drěždžanach; 74. Budař w Kukowje; 75. ryčnik A. Parczewski z Kališa.

Sobustawy na léto 1879: kk. 442—445. z Pazlic: Michał Lebza, Michał Wroblík, Jakub Zmij, Pětr Wawrik; 446—448. z Njebjelčic: Wóršla Lenšowa, Madlena Strancowa, Khatna Ryčeric; 449. mlónk Šliž w Šwinarňi; 450. mlónk Michał Wawrik w Kanecach; 451. rendant Michał Besser w Marinej Hwězdže; 452. Jakub Glawš z Róžanta; 453. Michał Buk ze Serjan; 454. Mikławš Weelich z Ralbic; 455. 456. ze Šunowa: Marja Ješkec, Madlena Cyžec; 457. Mikławš Lebza z Konjec; 458. 459. z Nowodwora: Jakub Šěrať, Jakub Cyž; 460. Mikławš Kral z Kašec; 461. Mikławš Njek z Ralbic; 462. 463. z Čemjeř: Mikławš Čemjera, Pětr Bjarš.

Doplaćili su na léto 1878: kk. M. Č. ze Šunowa, Michał Lebza z Pazlic, Michał Wroblík z Pazlic.

Dobrowolne dary za towarstwo: kk. Jan Müller 25 p., M. M. 50 p.

Dary a daň za cyrkej w Bačonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještaj 40,444 m. 47 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: kk. ze Šunowa 50 p.; z Konjec 50 p.; po njeboh Pětru Krawcu z Nowoměsta 3 m.; z Ralbic 50 p.; z Konjec 1 m.; njemjenowana z Nuknicy přez k. kapl. Šolta 300 m — H r o m a d ž e: 40,749 mark 97 p.

Dary za cyrkej w Žitawje.

Po njeboh Pětru Krawcu z Nowoměsta 3 m.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

K. Khata Dučmanec z Budyšina 2 m. — H r o m a d ž e: 1508 mark 41 p.

Dary za hlódných Hornjošlezakow.

Dwě swojbje z Čornec a Bačonja 18 m., přez k. fararja w Wotrowje 15 m., njemjenowany 30 m., njemjenowany 30 m.

Dar za swj. Wótea: Njemjenowany 60 mark.

Jednota, serbske katholfske towarštwa w **Drěždžanach**, zniže wutoru, 20. januara, **šwójbny wječor** abo **wěnczł** w **Weinholdec** **safach**, **Morigistraße** čžišło 16, w přenim poskhodže. Započatł 1/28 hodž.; k čžomuž najpodwolnišcho pscheprošujuje

W Drěždžanach, 15. januara 1880.

pschedsudstwo.

Katholiski Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 3.

7. februara 1880.

Lětnik 18.

Rajnowšče jednanja mjez Romom a Rusowskej.

Schtóž mě, kať zlé so katholickej cyrkwje w Rusowskej wjedže, tón zawěšče z cyrkeje wutrobje pščeje, zo bychu so tam wěcy skerje lěpje k lěpšomemu wobrocenje a prawy cyrkwiniski porjad zas był zawjedženy. My móžemy w tu chwilu z „Archiv für katholisches Kirchenrecht 1879, 6. zeschlow, str. 447“ někotre nowinki z pjera wučzenoho pražskoho professora Dr. Klementa Boroweho podać, kotrež rusowskim katholicam nadžiju na lěpšchu pšchychodnosć postićeja.

Hižom w lěće 1878 bě sławny benediktin a morawski stawiznař, Dr. Beda Dudik, do Petersburga zapućowal, zo by tam wscho k porjadnomu jednanju mjez waticanom a ruskim knježerstwom pšchihotowal. W augušte 1879 wopyta Dr. Dudik z nowa ruske hłowne město a tón króć so jomu radži, z knježerstwom wo wěšte přaliminarije (zakladne zasady) pšchěžene pšchincž, kotrež dalšchomu jednanju za podložk služicž dyrbjachu. Z tutych přaliminarijow jenož najwážnišče podamy:

1. Ruske knježerstwo za dobre póznaje, zo banžowcy polnomócnik do Petersburga pšchindže, kiž by dalšče jednanjo wjedł.

2. Ruske knježerstwo wobsadži wuprózdnjene biskopstwa z wučženymi, pobožnymi, ruskeje rěče mócnymi měšchnikami, kotřiž so ze słowjanskich duchownych w Awstriji wuzwoleja (Polacy sami su wuměneni). Tónle artikel so we waticanje dosć njelubi, dokelž Polacy tam spělnje wudawaju, zo by wobsadzenjo wuprózdnjenych biskopstwow z druhimi hačž pólskimi měšchnikami katholickej cyrkwje we Rusowskej jara zeschkódžiko.

3. Za kôžde wuprózdnjene biskopstwo Rom pschichodnje ruskomu knježerstwu tšjoch kandidatow postaja, z kotrychž cař biskopa pomjenuje.

5. Katholscy biskopja wužiwaju pschi swojim cyrkwiniskim skutkowanju kaž tež pschi wobsadžowanju prózdných beneficijow (cyrkwiniskich zastojnstwow) počneje swobodnosće a maju so w tym nastupanju jenož psched japoschtofskim stołom w Romje zamolwjeć.

8. Kôžda kath. šchula steji pod dohladanjom kath. duchownych, wošebje fararjow.

10. Rěčž wošadnych je tež hamtska rěčž we cyrkwi. — Tónle artifel njechachu we waticanje pschizwacz, ale to hodži so z tychle wobštejenjom wujasníč. Polach prócuja so japoschtofski stoł pschepokazacz, zo w tych 5 katholfskich diocefach — kiž su w Rusowskej zwonka Pólfskeje — žadnych katholfskich Rusow njeje, ale zo su to pólfske diocesy, w kotrychž ma so potajkim nic ruscy, ale pólscy předomacz. To pak wěrnó njeje, wjele wjetšchi džěl tamnoho ludu hacž na spólšchěžene zemjanstwo rěčži ruski. Předomasche so prjedy w tychle stronach pólfski, dha je so z tym ludej runje tať wulka šchizwa stala, kaž něhdžěžkuli druhdže, hđžež ludej w joho rěčži njepředuja.

13. Šchtož wuhnatych biskopow a měšchnikow nastupa, ma so hišchěže dale wujednawacz. Dotal je to wuczinjene, zo smėtaj so biskopaj wot Wilny a Rowna wrócizč, ale do druhich biskopstwow pschesadžicz. Wobšadžicz ma so archbiskopstwo Mohylew, kotrež ma we Petersburgu swoje sydło, dale biskopstwo Sandomir. Je tež hišchěže pjaty biskop w Saratowje. Rusko-Pólfska ma 4 biskopstwa, mjenujcy archbiskopstwo Warschawu, dale biskopstwa Kielce, Płócko a Kalisz. Wšchěch katolikow do hromady je w Rusowskej šchěsčž millionow duchow. Kaž kšěťse stary kanceler Gorčatow, kiž nochce ničžo wo zjednanju z Romom wjedžecz, swoje zastojnstwo zkoži, ma hnydom Lutjenew, nětko sobustaw ruskoho póstancstwa w Parizu a katholfskej cyrkwi pscheczelnje zmysleny muž, do Roma póstanj bycz, zo by dowujednať. Z chta so zda, zo ruske knježerstwo wošobu nětečizchoho swj. Wótca Leona XIII. wysoko waži a sebi z nim wěrne pscheczelsstwo pscheje. To dopokazuje pscheczelne powitanjo, kotrež bě so Dr. Dudikej ze strony ministrow Makowa (za orientalski ritus) a Masalowa (za njegrichiske kulty) stalo. Dale bě ruske knježerstwo swoju dobru wolu z tym dopokazalo, zo bě dominifanam w Petersburgu dowoliko, zas nowicow pschijecz, šchtož bě prjedy zakazane. My móžemy jenož z cyheje wutrobny pschecz, zo bychu te zwjeselace wuhlady, kotrež so po tychle powjesčach katholfskej cyrkwi w Rusowskej wotewrjeja, sferje a lěpje z najrjeišchim wuslědkom krónowane byle.

Dyrbisch kôždu njedželu a swjaty džejn Božu mšchu pobožnje slyšchecz.

Lětuschi „Krajan“ ryczi krute, ale derje mēnjene słowo pscheczimo za Dřežžany czahanju a pscheczimo měšchczanskim skužbam, hđžež serbski katholfski młody lud šchodu czerpi na swojim czasnym a hišchěže wjele wjacj na swojim

węcznym zbożu. „Katholiski Bopok“ chce ł tomu hiſcące ſkoncekto pſchispomnicź w nastupanju drugeje cyrkwiſkeje kaźnje, kotruź czi, kiź w mieſtach abo wookoło mieſtow ſłuža, tał huſto pſcheſtupuja.

Ja pał praju: Cyrkwiſke kaźnje njedopjelnjecz je 1. ſamo na ſebi nje= dźał pſcheczniwo ſwjatej cyrkwi a pſcheczniwo Tomu, kiź je ju załožił. Roz= ſpominaj, mój kſcheczo, cze ſwoje żywjenjo a wſchitke njeſfónčne dobroty, kotreź je czi Bóh pſchez ſwoju cyrkej w tał bohatej měrje wopokazał. Glej, hdyź ſy ſo małe dźęcjo narodził, je cze ſwjata cyrkej złomu duchej, kotromuź pſchez Ęadamowu winu pſchisluſchecche, wutorhła, je cze pſchez kupjel ſwjateje kſcheczeni cy wot herbſtoho hrěcha wucziſcziła a czi wjetſchu doſtojnoſcź dała, hać maja kralojo a wječhojo tudy na zemi: doſtojnoſcź dźęcza Božoho. Swjata cyrkej je twojich ſtarſchich a wuczerjow napominała a pohnuwała, zo ſu cze w tych wěrnoſcjach rozwuczeli, kotreź je Boži Syn ſam z njebies pſchinjeſł a kotreź z njebies pſchinjeſene teź ł njebieſam wjedu. A hdyź bē ty tón jedyn rjeiſchi a lóžiſchi pucz ł węcźnej zbóźnoſczi, pucz njewinowatoſcze, wopuſchecził, cze ſwjata cyrkej z maczerſkej luboſcju na tón druhi drje czeźſchi, ale runje tał wěſty pucz pokaza, kiź porno tamomu do njebies wjedže, na pucz pokuty. Wona czi w ſwjatej ſpowjedzi mieſto Boha wſchitke twoje hrěchi woda, a Boži Syn ſam, kiź jenoź w ſwojej cyrkwi z bóiſkej a cźłowjeſkej naturu bydli, ſo z twojej wutrobu najkrucziſcho zjednoczi. A zo by ty „bēdžił dobre bēdženjo“, czi ſwjata cyrkej na pucz do żywjenja ſobu da mócnj ſchit pſcheczniwo wſchitkim ſpytowanjom w ſwjatym firmowanju. Ędyź pał bē ty tola zaſy pſchez ſwoju winu ſpytowanjam ſo pſchewinycź dał, cze ſwjata cyrkej zaſ a zaſ ł pokucze wołaſche a zaſ a zaſ twoju duſchu wofſchewjeſche z wěrny m czēłom a wěrnej krewju Khrjſtuſowej. Wona czi dźel bracz daſche na njeſrawnym woporje Nowoho Zakonja, wona czi pſchez ſwojich mēſchnikow njewobſchodźenu wěrnoſcź Božu wozjewjeſche a cze tróſchtowaſche w nuzach a horjach twojoho żywjenja, pokazujo na Boha, kiź twoju nuzu widzi a twoju jałofcź ſnyſchi a z węcźnym mytom mytuje tych, kiź Tomu ſwěrnj woſtanu hać do kónca. A hdyź cze czeźka khorocź na ſmjertne kožo połoži a w ſmjertnym ſtyſku cze hrěchi najbóle tyſcha, dha zaſy ſwjata cyrkej hafo prawa tróſchtańnica ł tebi khwata, wſchitke hrěchi wot tebej přjecź wozmije, czełto a duſchu ze ſwjatym wolijowanjom poſylni a na twój poſleni czeźki pucz poſleni krocź z njebieſkej jēdžu cze naſyczi. A hdyź žno dawno zemja twoje czełto kryje, dha hiſcące pſchecy ſwjata cyrkej na tebej ſpomina a twoju duſchu pſchez wopor Božeje miſcē a pſchez poboźne próſtwy ſwojich ſwěrnjch dźęczi z czeźſchich cziwilow cziſcza wumoži a do njebies dowjedže. A ty nochcyl poſluſzacź tutej ſwojej cyrkwi a jeje kaźnjam, kiź ſu jenoź ł twojomu wužitkej a ł twojomu ſpomozenju date? Ty chcyl njedžakowny bycź pſcheczniwo Bohu, kiź je cze do ſwojeje praweje cyrkwie powołał a czi pſchez nju wſchitke hnady ſobudźelił, kotreź žwonka katholiſkeje cyrkwie njeſu?!

Cyrkwinske kaznje njedopjelnicęž je pak 2. po wuprajenjach Božoho pišma tež czežki hrěch. Bójski zbóžnik praji swojim japoschtolam a jich sczěhoma-czerjam: „Schtóž was zacpěje, tón mje zacpěje“ a zasj: „Schtóž cyrkej njeposlucha, njech je wam kaž pohan a zjawny hrěšćnik“, t. r. kaž tajki, kiž t cyrkwu njeslucha. Chrystus, njewidžomna hlowa cyrkwoje, je tež jeje njewidžomny zakonjedawač, a schtóž cyrkwinske kaznje pschěstupi, tón so pschěcziwo Bohu samomu pschěhrěšći. Tohodla tež nihtó pschiležnosćž pytać njesmě t pschěstupjenju cyrkwinskich kaznjow. Pschiležnosćž t pschěstupjenju druheje cyrkwinskeje kaznje pak wschitcy czi z dobrej wolu pytaja, kiž pola njekatholskich abo liwskich knježich so pschistajiwšći sej kemschithodzenjo za najwaznišće wuměnenjo do přědka njewuczinja, abo kiž na tajkich skužbach wostawaja, hdžěž so kemschithodzenju zadžewki napšchěcžo stajaja. Někotři su wot nahramnosće tak zaslepjeni, zo na tajte skužby czahaja wjetscheje mzdy dla, druzy zas tohodla, zo bychu němstu rycž lěpje nawukli, wschitcy potajkim cžasnoho wužitka dla. Kóždy hrěch pak, kotryž wobeidžesć, runje wo tym wobsteji, zo sej cžasny wužitk wysće wazišć, hacž Boha a swoju njesmjertnu duschu. Glej, bójski Zbóžnik so cze něhdy na sudny džen za tym prashěcž njebudže, hacž sy na zemi jenož jenu rycž derje móht abo traž dwě, ale wjele wjacj za tym, hacž sy wschitke kaznje, kotrež je czi wón pak sam pak pschěž swoju cyrkej dač, swěru dopjelniak abo hacž sy je na lóhku wahu kladł. A sy-li je na lóhku wahu kladł, dha budžesć sam na Božej wazy lóhki nama-kany. Njepraj: druzy tež tak cžinja; to su czi, kiž z wulkej cžrjódku po schěrofej drozy do hele džeja. Džerž so wjele wjacj t tym, kiž po wuzkej a schropawej sczěcžy du, kotraž do njebies wjedže. Rozomny hlada do přědka, hladaj tež ty do přědka a spominaj na to, zo, kajtž so cžłowjeł młody nawučzi, tajki tež z wjetscha wostanje. Hladaj do přědka a budž tak žiwj, zo by něhdy zbóžna była twoja smjercž, wot kotrejež cyła wěcžnosćž wotwisuje. A je-li cze w tutej krótkej cžasnosćzi swět hani, zo móžesć jenož swoju serbsku rycž derje, dha změjesć za to wěcžne myto w njebiesach.

Chěsć-li pak woprawdže na němstu skužbu czahnyč, dha dyrbišć sej kručje wucznicęž, zo směš kóždu njedželu t najmjensšomou mjelcžacu Božu mšchu skychěcž. A to tak czežka wěc njeje; trjeba so jenož rano kusť prjedy stanycž. Zawěcže tež w najšim měscze žane knjejsstwo swojomu skužomnomu abo skužomnej tute poč hodžiny za dopjelnenjo cyrkwinskich winowatosćžow zapowjesč njebudže. A nochcjo-li wone woprawdže tónle krótki cžas pschizwolicž, dha so njesměšć pschistajicž abo njesměšć dlěhe na tajtej skužby wostacž.

Kschěcžanicy stašći, wam su njesmjertne dusche waschich džěczi wot Boha dowěrjene a Boži Syn sam je sej je ze swojej krewju wukupil. Somu je wukhowajcže a njedajcže je hrěcham a spytowanjam do mocy. Sami za so a za swoje džěczi „pytajcže najprjedy kralestwo Bože a joho spraw-nosćž, a wschitko druhe budže wam pschicžisnjene.“ w.

3 Sužich a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** Wnysokodostojny knjež can. cap. scholasticus Pětr Šchořta bu 22. januara swjatocznje na kantora našchoho starodawnoho tachantstwa powyšcheny.

— Staršchi, kotřiž chcedža swojim synom so na wučerstwo pschihotowacz dać, maju jich hacž do 14. februara t. l. z pismom pola seminaršchoho direktora k. Blumentritta wozjewić. Zakońšće pruhowanjo k pschijecžu do seminara budže pónđzelu, 16. februara, rano wot sedmich.

3 **Khróšćiz.** Džen 1. mačoho rózka wotdžerža khróšćizanska „Zednota“ w šalu knj. hošceńcarja Bergera w Banežicach swój přeni lětuschi spěwanški koncert. Hacžrunje bě trochu zyma, kaž to čas sobu pschinješe, dha bě tola wjedro rjane a czyste, a poslušarjow běšče so derje došč w hromadu zeschko. Wosobnje běšče tu schunowšće spěwašće towarštwu ze swojim knj. dirigentom a pschedšydu a rózceńčanske ze swojim knj. pschedšydu prawje derje zastupjene, ščož „Zednotu“ wutrobnje zwjeseli. Spěw sam pak wjedžesche dirigent „Zednoty“, knj. kantor a wučer Pjetašch ze znatej wustojnošču. Spěwy su so tola lubike, dokelž běchu z wjetšcha wschě a něotre z jara wulkim placanjom pohwalene. Po koncercje běchu za mlódy wjesoky lud reje, mjez tym zo so pschedšydy a dirigentaj, kaž tež wjele sobustawow do derje wutepjeneje stwy podachu, hđžež tychšamych pschedšyda „Zednoty“ powita, a zabawjachu so tu pschi karancžku brunoho. Tu wupraji so tež ta šhwalbna myšlicžka, hacž njeby so mjez wješnyymi, tudy zastupjenymi towarštwami lětša jedyn zhromadny koncert wotdžeržecž hodžak. Ĥdže, hdy a na kajke wašchnjo, spomni so pschichodny krócz. J. K.

3 **Drežďan.** Wutoru, 20. januara, wječor we wosemich, swjeczesche serbšće katholicke towarštwu „Zednota“ w Meinholdec šalach swój založenški swjedžen, wobštejacy we spěwanju a rejwanju. Mjez hoščemi běchu z Budyšcina k. farar M. Ĥornik, k. wikar J. Nowak, k. registrator J. Wanda a něotši burja z khróšćizanskeje a kłóšćizanskeje wokołnoščje.

— Awštriski kronprync Rudolf bě w tychle dnach do Drežďan pschijel wophtacz kralowštu swójbu. Něotre nowiny wudawaju, hačo by so wón z princšynnu Mathildu, knježnu dźowku princy Turja, slubicž chcył.

3 **Wišchna.** Knjez fašski administrator Józef Gillebrandt bě so mjedželu, 25. januara, ze swojej wosadu rozžohnował, zo by w Roblencu zastojnstwo divisionšchoho fararja na so wzał. Tónšamón wnsokodostojny knjež běšče wot lěta 1868 w Sakskej štkował a to najprjedy w Drežďžanach w kralowškim józefinym schtiščje, potom w Šlawnje a wot oktobra 1871 w Wišchnje. Tu běšče wón potajkim pschěz wošom lět swoje wobczěžne zastojnstwo hačo dušcipastyr z wulkej šwěru zastawał, a z tym sebi czěšč a lubošč wschěch dobrých katholicow dobył. Wišchnjanska wosada wostanje w tu šhwilu bjez wosebitoho dušcipastyrja.

3 chłoho swěta.

Němska. Reichstag 12. februara w hromadu stupi. Wón změje tež zakon wuradzić, po kotrymž ma so němske wójsko za měrny čas wo 26,000 muži pschisporić. Potom změje Němska w měrnym času 427,000 wojakow. Po luduicženju w l. 1875 mějeske wona 42,727,000 wobydlerjow, potajkim budže wot něka w měrnym času stajnje 1 procent t. r. wot 100 ludži jedyn pschi wojakach. To budže lětnje něšto pschěz 17 millionow marf kšofstowacž a za přenje wuhotowanjo (kaserny, magaziny a t. r.) 28 millionow trjeba. — Tutón nowy kruč wójska budže pak wopshijecž 11 regimentow pšchfow: 8 pruskich, 1 sakski, 2 bayerskej) a 1 bataillon pšchfow (hako tšezji hesenskocho regimenta No. 116), 1 regiment pólnje artillerije (pruski) z 8 batterijemi a 32 pólnych batterijow (24 pruskich, 4 bayerske, 2 sakskéj, 2 württembergskéj), kotrež k wobstejacym formacijam pschistupja, 1 (pruski) regiment pšchjeje artillerije a 1 bataillon pionierow (pruski). — Sakška změje z toho kóžde lěto k najmjenšchomu 1,822,000 marf wjac wudawkow, a za přenje wuhotowanjo 3,220,400 marf. Radžijachmy so njedawno, zo budža krajne dawki w něčim wolóžene, dokež mějachy so pienjezy ze cka za wukrajne twory, do němskocho kšezorstwa pschuwjezene, do jenotliwych němskich krajow rozdzělecž; ale nětko je po wschěm, hyschcže wyschšche dawki na naš časakaju, a wuzbytki z pienjez budžeya w Němcach runje tak porědk, kaž zahnaczi jezuitowje!

— Pruski krónprync, přjedy hačž do Stalskeje po swoju mandželsku wotjě, mějeske z wječhom Bismarkom, kiž je so z Warchyna zas do Berlina wrócizk, dolhe rozrnczenjo. Někotre nowiny mjenja, zo wón w Romje tež bamža wopyta a wo to so postara, zo by katolskej cyrkwi dawno žadany měr w Prusach zas wróczeny był. Čas naš powuczi, shto je na tym wěrnoho. Mjez tym pak mejske zakonyje w pólnje měrje dale wobsteja, a w tym nastupanju směny so mało nadžijecž, wjele wjac najhóršchoho so bojecž. Lěpschi čas tež pruskim katolikam zaswita, drje nic hnydom, ale z wěstoscžu tehdom, hdyž to njewuslědzita rada Boža za dobre spózmaje, hdyž budže tajki měr za cžesčž Božu a zbóžnosčž duchow najspomožnišchi. — Shtož pak schulu nastupa, so wěcy w Pruskej zjawnje porjedžeya. Duchownym je zas dowolene, zo smědža džěczom kšchescžanskju wucžbu dawacž. Dale dyrhja so katolskim schulskim džěczom zas wosebite kemsche džeržecž a wucžerjam je porucžene, zo bychu džěczi tam pschewodželi a na nje kědžbowali.

— W Badenskej bě „kulturne wojowanjo“ so započžalo, w Badenskej dyrbi tež najpřjedy pschestacž. Knježerstwo je na sejm namjet zawdało, z kotrymž chce žadane statne pruhowanjo katolskich duchownych puschcizč, a so město toho z pruhowanjom spokojicž, kotrež bychu professorjo theologije na freiburgskéj wysokej schuli wotewzali. Wuměnjeni su jenož cži, kiž su zwonka Němcow a pola jezuitow schudowali. Kotřiz su w času „kulturnocho wojowanja“ na duchownych byli wuswjeczeni, maju jenož wo spušcženjo

tohole pruhowanja profsycź, a te budze kóždemu pschizwolene. Nacionalliberalna wjetřina badenskeje komory nima wjele lóschta, tónle namjet knježerstwa pschijecź, ale, hdy by so spjecźiła, wjetwójwoda ju rozpuschczi, a potom je sylna nadźija, zo lud konservativnych zapóslancow wuzwoli, a czi bychu rad za stónczenjo „kulturnoho wojowanja“ džěłali.

Awstria. Wóndano běšče we wuherstkim hłownym měsčće, w Peschcće, mały zběžt, kotryž dwěmaj cźłowjekomaj žiwjenjo stejesče, a z lohka tež dale wokoło so hrabacź móžesče. Šchtož bě k tomu winu zawdało, wo tym pisaju „S. N.“ takle: We Wuherstkej maja hacź dotal zemjenjo wschě krajne a, móhł rjec, tež wschě gmejnske zastojništwa — a to tu a tam — hacź do nócnoho strážnika w swojej mocy. Hacź dotal je sebi to lud lubicź dał, ale w poslenim cžasu je na zemjanow morkotacź počzał, dokeľž su czi wulke jebanštwa cžinili a wjele ludži wo jich zamoženjo pschinjesli. A dokeľž so tajcy zemjenjo-jebakojo nihdže psched sud nježadachu, dokeľž w sudach tež luczi zemjenjo sedža, dha počžachu wschelacy redaktorjo a to wosebje we wuherstkim hłownym měsčće Peschcće je w svojich nowinach na to swaricź a tajkich jebatow zjawnje z mjenom mjenowacź. Duž bu drje jedny tajki zemjan wot peschcžanskoho zemjanskoho kasina abo towarštwa wustorcženy, ale druzy sobustawy tutoho kasina jenoho dobroho tšelerja na redaktora Berhowaja pósłachu, z tym porucženjom, zo by joho na duell žadał, dokeľž je Berhowaj tež na zemjanow swarik. Pschi duellu bu tutón strašnje ranjeny a jako to měsčczenjo zhonichu, z hromadami psched kasino pschicžahnychu a tam na zemjanow swarjachu. Wo khwili pať zaso z měrom domoj džěchu. Masajtra pať z nowa pschicžahnychu a w domje kasina wofna wubichu. Duž bu wójsko pschecžiwno nim pósłane, kotrež je pschi wotehnaczu a tšelenju někotrych raniko a dweju zatšěliko: jednoho pohoncza a jednoho študenta, 19 lět staroho.

Zendžel'ska. Wěcy w Afghanišanu za Zendzelczanow hišcěje derje nješteja. Indiski vicekrál, Lord Litton, běšče k nowomu létu w Kalkucze te wulke słowo prajil: „Móc Zendzelczanow dyrbja Afghanowje sylnje zacžucź a czi, wot kotrychž zdžerženjo měra wotwisuje, skušnje pschipóznacź. Potom haľe Zendžel'ska mjecź do nóžnjow tykne a schkit zas na scženu powisnje.“ Ale z dopjelnenjom tohole hordoho lubjenja khětro slabje steji. Zendžel'ska drje je Kabul zas wobjadžila a z wjele krewjepschecležom kabulsku wofolnosć změrowala. Ale Mahomed Khan, nawjedowať afghaništoko wójska, njeje hišcěje pschewinjeny; wón je generalej Robertsej list pschipóšłal, w kotrymž praji, zo budža Afghanowje tak dolho wojowacź, donž Zendželczenjo kraj njewopuschcza. A za wójnivyymi Afghanami steji wulka móc Rusowstkeje. W nalěcžu da wona svojim wójskam w srjedžnej Aziji so do přědka hnucź. Najprjedy napšchecžo Merwej. Merwsi Khan (wjetc) je k Zendzelczanam po pomoc khwatał. Kať pať móža czi Merw zakitacź, hdyž lědma Afghanišanu džerža? W Kabule běchu papjery namakali, kotrež dopokazaju, zo běchu Rusowje kať Schir Alija,

tať teť Āakuba khana na Āendźelcťanow ſchťzowali. Āťoho maju ſo pſchichod-
nje wot Ruſow nadźijecť, pokazuje powjeſcť, ſo je prawy herba afgħaniſtoho
tróna, Abderrħaman kħan, kiť dotal w Ruſowſkej pſchewywaſche, „cťetnyť“,
kať Ruſowje praja; ſ nim dwaj joho wujej. Ādźe, to ſo ſ wěſtoſcťu njenje;
ale najſťerje do poľnócnoho Afgħaniſtana, Ādźeť ſo wěſcťe nowe wójsťo na
Āendźelcťanow hotuje. — W juťnej Africy drje je wójna ze Zuluami
ſtóncťena, ale nowe zwady a wobcťeťnosťe naſtawaju Āendźelcťanam mjez
Boerſami, potomnikami ſtarych hollanďſkťch woſadnikow (koloniſtow), kotrychť
ſwobodne ſtaty bť ſebi Āendźelſťa ſ leſcťu podcťiſťa. Ānjeťi tam tajke roz-
horjenje, ſo dyrbjachu najwofobniſkťch wjednikow (mjez nimi teť prjedawſchoho
pſchedydu tranſwaalſkeje republiki) ſadťicť.

Naleťnosťe naſoho towařſtwa.

Sobustawy na lťto 1880: kk. 76. 77. z Budyſina: Handrij Mortko, Marja Kalic;
78. 79. ze Zajdowa: Handrij Haſa, Franc Gábler; 80. Khata Mőhnowa z Āemjerć;
81. Handrij Haſa z Wulkoho Wjelkowa; 82—84. z Wotrowa: Michaľ Bulank, Jurij
Lebza, Pěťr Wrobl; 85. 86. ze Źuric: Jan Pjetaſ, Marja Měrſowa; 87. Michaľ Měťk
z Kaſec; 88. R. V. priorka Paula w klóſťrje Mariny Dole; 89. Jakub Horjenja z
Róźanta; 90. Michaľ Kubaſ z Pěſkec; 91. Wórſľa ſimlowa ze Sernjan; 92. Madlena
Mikławſkowa z Łazka; 93. 94. z Kukowa: Měťk (Truc), pjekař Zelnak; 95. P. Vincenc,
kapľan w klóſťrje Marinej Hwězdźe; 96. 97. z Miľoćic: Mikławſ Pječka, Michaľ Źwan;
98. 99. z Łazka: Jakub Œejda, Jan Bjarſ; 100. 101. z Ralbic: Jakub Manjok, Jakub
Œwejda; 102. Haňža Āornakec z Nowoſlic; 103. Jurij Kowařk z Konjec; 104. Karl
Domanja w Dreźďzanach.

Sobustawy na lťto 1879: kk. 464. Haňža Āornakec z Nowoſlic; 465. Měťk (Truc)
z Kukowa; 466. Źur ze Swinařnje; 467. Mikławſ Suchi z Róźanta; 468. Michaľ Kubaſ
z Pěſkec; 469. Wórſľa Œreiberowa z Dobroſic; 470. Jurij Jeňka ze Sernjan; 471.
Madlena Mikławſkowa z Łazka; 472. Marja Domaſcyna ze Smjerdźaceje.

Dobrowolne dary za towařſtvo: kk. Wórſľa ſimlowa 50 p., P. T. 1 m., Kh. M.
25 p., Marja Kalic 50 p., R. V. priorka Paula 1 m. 50 p.

Dary a daň za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadźena daň wućinjeſťaj 40,749 m. 97 p.
K Āeſci Boťej a k ſpomoťenju duſow ſu dale woprowali: k. M. H. 1 m.
Hromadźe: 40,750 mark 97 p.

Dary za cyrkej w Źitawje.

Ze ſrědkow bonifacijowoho towařſtwa we wróťſlawſkej dićeſy preť k. are-
měſnika lic. Welza w Striegowje 500 m.; katholska woſada w Liľſku 180 m.; redakcija
„Bennoblatt“-a 31 m. 15 p.; preť k. kapľana Nowaka 4 m.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Preť redakciju „Bennoblatt“-a 40 m. 15 p. — Hromadźe: 1548 mark 56 p.

Dary za hlódných Hornjoſlezakow.

Preť k. kapľana Nowaka w Khróſćicach 33 mark; k. M. Kalic z Budyſina 3 m.,
preť k. fararja we Wotrowje 10 m. 62 p.; wunoſk zběťki w róźencanſkej cyrkwi 1. a
2. februara 34 m. 24 p.; J. Křiřank 50 p.; K. K. 3 m.

Āiľicťej Œmolerjec kniћicťiſťeťenje w macťicťnym domje w Budyſinie.

Ā tomu pſchiloħa: Paſťyřſki liſť Ānadnoho k. biſťopa Franca Bernerta.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michal Róla.

Číslo 4.

21. februara 1880.

Lětnik 18.

Njebjelčich w starých časach.

Po rukopisu njeboh kuj. fararja Fabricija.*)

I.

We někotrych wěcach so mudrowacž njehodži, ale dyrbi so z wěstoscju wjedzecz. Zo płaczi wošebje tehdom, hdyž so ze starých časow powjeda. Zo mało, shtož sym wo Njebjelčicach z dołho zabyných dobow doslědžik, posticžu z tuthym, hacž runje so lědom próca za pytanjo we pschetlathych knihach z tym zaplaczji. Njebjelčan ležomnosće su něhdy wěcže kamjenczan knježstwu škušake. Hdyž ludžo powjedaja, zo su tu we spocžatku tšjo bratšja ryczerjo byli, kotrymž je wjes pschiskušaka, njeryczi to pschecziwo pschiskušnosći pod Kamjenc. Běchu to, kaž we tnych časach wschudže, tši lejna, t. r. wicježne kubla a jich wobšedzerjo mějachu tu winowatosčž, zo we wójnskim času swojoho knjeza — hrabju nad Kamjencom — pschewodžachu a zakitachu.

Kaž so wě, založi Bernardus — † 21. Okt. 1331 —, knjez nad Kamjencom a biskop w Mišchnje, sluba dla klóšchtyr Mariny Swězdu a dari tutomu klóšchtrej nadobny džěl swojich ležomnosčow. Zo tež Njebjelčichy nowomu knježstwu pschipadnychu, je nimale wěšte. Dotal tši wulke lejna buchju do mjenšich kublow rozdzělene a nowym hospodarjam pschipořazane. Najposleby je so te lejno roščcžepiko, kotrež bě něhdy z farn, Libšchec, Šchibšchec a Ródlíc kublow tworjene, kotromuž tež zandmyn pschiskušechje.

*) Šož. Donat Fabricius je rođzeny Šhróščan, bě w Njebjelčicach farar w lěcže 1676, bě canonicus kapitle swj. Pětra, bu 21. měrca 1679 do Budyščina powołany a za seniora wuzwoleny, wumrje 1690. R. i. p!

Wot starodawnych časow stejesche nimale srjedz wsy — na nječiziškim kěrchowje drjewjana kapalka, swjatomu Měrczinej poswjeczena. Powjeda so, zo su so Bože skužby w tutej kapali wot bosy mnichow z kamjenczan kłóschtra wobstarale. Tomu budže tak a je so to traž hacž do lěta 1500 stało. Hdyž pak so we Łužicy luthersteje wěry dla muczicž poczinašce a pschěz wotpad wot japoschtoškeje wěry so Serbam na lěstotytki swjertna rana zaschcžepi, hdyž běchu tež mnišcha z Kamjenca zahnaczi, postara so tachant swj. Pětra w Budyschinje, zo by to mało, schtož so hišczen hodzesche, wobkhowane było pod joho schkitom a póška do dotalneje filialki w Njebjelczicach samostatnoho fararja. Ze to njeboh knj. Lipicž, sfěrje hačo nic rodženy Njebjelczan z Libihec kubla. Pšchidam hnydom mjena fararjow w Njebjelczicach, kaž su so we knižy bratrstwa swj. Wosčžija wotprošchowanja dla zachowale: Maczjij Lipicž, Jan Breda, Pawoł Burgman, Pětr Brusť w l. 1568, Bartolm Julf, Jurij Gros z Kanec, Bartolm Miklicza, Šóz. Donat Fabricius — Rowarjec abo Čžžšlic z Khróscžic? — 1677—79, Pětr Čžoch z Mikocžic, Franc Měšchank, Jan Droscha, † 6 febr. 1715 we Khróscžicach, Jakub Šóz. Möller † 27. okt. 1732, Maczjij Mróz hacž do 1763, pozdžišcho w Khróscžicach, Miklawšch Bržžan † 19. okt. 1770, Jurij Nuf, pozdžišcho farar w Kulowje, Ant. Seifert, pozdžišcho w Budyschinje, Jakub Čžunka † 1829, Pětr Bržžan z Delnich Sulšhec, administrator w l. 1829, Jakub Šchołta † 7. m. rózka 1848 a Miklawšch Kofka.

Pomjenowani knježa buchju hacž do njeboh Möllera we starej cyrkwicžy, hacž do njeboh Čžunki w nječiziškej cyrkwi pohrjebani.

Kaž so zda, su so Njebjelczicy, do kotrychž běchu jenož serbske Bazlicy zasarrowane, po křwilach, hdyž na knježich pobrachowasche, wot křróscžan kaplana jobu wobstarale.

Pod njeboh tachantom Brücknerom wuńdže wufaz, zo maja czi fararjo, kiž su we duchownym zwjastu z Budyschinom zamostali, swoje fary wopisacž. Sta so 9. meje 1678 a spomnjeny farar Fabricius piša na to:

Njebjelczan cyrkej je swj. biskopej Měrczinej poswjeczena; patron, kiž ma po cyrkwinškim prawje tu fararjow pomjenowacž, je hnadna knjeni kłóschtra Marineje Šwěždnj.

Wosada wobsteji z dweju wsow, ze samych Njebjelczic a bližkich Š. Bazlic. Duschow je mi we mojej farje 174 dowěrjenych, kotřizž k Božomu bliđej křodža, njebjelczanškich 97, pazlicžan 77. Ze tu w Njebjelczicach 5 lutherškich, w Bazlicach staj 2.

Cyrkwinske knihe za křchžženych, wotemrjetych a wěrowanych tu namakał nješšym, šym pak tajke začožił.

Za krotki čas mojoho pšchikhada sem su so schtyrjo lutherstwa wotrjekli a k podjanskej wěrje pšchistupili: dwaj hospodarjej, jedyn wotrocžk a jena džowka. Nadžijam pak so, zo tu a we wokołnosčzi druzy jich sežžhuja. Njebjelczan farar dyrbi pšchecy hotowy byčž, zo by k pomocy stak wšchěm tym podjanskim,

kiž rozbrójeni po kamjencžan a wošleńcžan faromaj bydla; zadžerofi, zo bychu fem kłodžicž móhli, so jim po mojim nazhonjenju nještajeja.

Wolij za wěcžnu lampu w cyrkwi maja wošadni wobstaracž; k tomu hromadži zwóitf we wošadže a w bližšich wšach křósežan wošady lětnje trěbne lanowe symjo a dóstanje za swoju prócu z cyrkwje 4 slěborny; kšěbětarej pač bijetaj we wolijeńcy symjo a mocujetaj so za swoju prócu lanowych wošuchow. Mždy kšěbětarej njedostanjetaj. Pšchi wěštych składnošcžach pšcheprošy jeju farat k blidu, wošebje, hdyž je lětna zlicžbowanjo, hdyž so swěcžki džěłaja abo, hdyž so lětna dań z wupožčenych pjenjež pščinjeje. Wo starym wašchnju dyrbja cži, kiž so swojoho dołha wupšacžaja, jimaj něšto k pšchepicžu dacž. To je tež sprawnje, zo so jimaj tajke woškewjenje poškicži: dyrbitaj druhdy cyrkwje dla domjace džěło zakłodžicž, wšelke pučže cžinicž, ludži wo dań pominacž atd.

Šnadne cyrkwinške zamoženjo wobkřhowa farat pod nawjedženjom kšěbětarejom. Štajnych a wěštych došhodow cyrkej nje wobšedži; něšto danje, ščož so z jaštnožnami nada a křiba-li te pjenježy, kotrež ma knjež z Bonifawa nad Palowom, kotryž pač to přeje, zo ma žane wottud a kotrychž dla je nětko škřžba.

(Pokracžowanjo.)

Šmjercž.

Póštno rozšpominanjo po Albanje Štolžu.

Wjerč z Kauniz, minister kšěžora Šózefa II., so jara šmjercže boješche. Šdyžkuli do kšěžorskeho hrodu džěšche, dyrbjachu so we wšchěch štwach, pšchěz kotrež měješche hieč, tež w lěcže wokna křucže zezacžinječž, zo tola žadyn wěšicžk na njoho njeby zadunyl a jomu trjebaj zeshkłodžak. W zymje móžachu joho malo hdy z domu wuwabicž. Kšěžor dyrbješche pač sam k njomu hieč pač pišomnje z nim so rozryčowacž. Žadyn škužomnik nješmėdžesche w joho pšchitownošcži šłowo šmjercž wuprajicž a hdyžkuli bė žadyn z joho poddatych wumrjeł, jomu to ničtó wozjerwicž nješmėdžišche prajicy: wón je wumrjeł, ale: wón wjac nješchindže.

Tajkich Kaunizow je, pač wjele na swěcže, kiž jeno njerady wo šmjercži powjedacž škyšcha. A šnadž tež ty, mój pšchecželo, k nim škušeschy — a sy traž žiwy, kaž by šmjercž nješazana do domu pšchinicž nješmėła. Ale ščo džha wě: — ty džěn móžeschy přeni we wšy wumrječž, a hdyž zaš na kšchizerje šładacž póńdžaja, móže žno cžorny kšchizž z bėšym pišmom na křchownje štačž a tvoje mjeno serbske abo němske na nim. Šmjercž so za tym njeprašcha, hacž žno so cži sobu chce abo njechaja, wona na to njedžiwa, hacž móža cže hišcže na swěcže trjebacž abo hacž cži row z wutrobu rady popšheja. — Šak pač cži budže, hdyž šmjercž wo durje twojoho cžěła zakřapa? Šak cži budže, hdyž cži cžěłka křorosčž wjac z domu dacž njezechce, hdyž změja domjacy twojedla wupšakane wocžy, hdyž budže so cži prajicž: by tola derje było, hdy bychmy cži

po knjeza schli, je pschecy wěšćizišcho; tak czi budže, hdyž tón, z kotrymž běščitaj lěta dołho na so, sam k tebi pschidnje, czi ruku da a rjeknje: bratřiko, wodaj mi, ja czi tež wschitko wodam: — hlej, potom czi hróžba a strach do hlomy polěže, byrnje so dołho doščz smjerczi wobarał, potom móhł pľakacz sam na so, zo dyrbišč wopuschćizicz tule časnosćz, na kotrejž sy tak jara wisał, wopuschćizicz wschě swětne wjesela, hraczo, jufanjo a reje. A twoja duscha ma trož hiščće wjele na starosćzi; ale je pozdže, žiwjenjo z khwatkom kóncej běži, wocžl žno stej schľenćizitej, wschci so zamknjetej cžłowjeskomu powjedanju, a na cžotk stej smjertny pót. Pomalščo a pomalščo žiwa czejpe — hiščće junu — a hiščće junu — a potom ženje — ach ženje wjac — — —! A wobľeku cže běly kital a položa žymne cžělo do kasćeža, kazaja wschěm pscheczelam na pschewodźenjo, dowjezu cže na kěrchow, popľataja, pospěwaja, ducy dom traž žno wjac na tebe njespominaja, a doma sej hoščzinu wuhotuja. Spody zemje w twojim rowje so tež za hoščzinu sydaja, hoščzo pať, kotrychž prosyt njejsy, su cžerwje, a jich hoščzina, to sy ty. A kajtoho cže wone za por dnow pschihotuja! Njeje nicžo žadławšće a hroznišće, hacž pscheklate cžłowjeske cžělo, kotrejž bě přjedy tak rjane, tak młódně. — Chcyli jeno wschitcy tež w prawym času na to spominacz! Swjaty Franciszk z Borgia něhdy prajesće: Cžłowjek dyrbjal za džen 24 krócž na smjercž myšľicz. To njemóhlo nicžo wadžecž; by pať žno jara wjele bylo, hdy by kóždy k najmjeńšchomu junu za džen na smjercž spominal. A to tak czejka wěc njeje; pschetož smjercž je wschudžom, hdžež pohladasch, swoje mjeno napisala. Wona stej na kóždym starym tořtym dubje, kiž žno na wjeršćku tež w lěcže žanoho liščza wjac nima. Hdže tón je, kiž je jón pschod lěťtotetkami sadžal; hdže czi su, kiž su tu wot toho cžasa nimo khodžili, hacž so hiščće młody dubik wot horjeka hacž dele rjenje zelenjesće? Smjercž je swoje mjeno napisala na staru cyrkej; hdže muľerjo su a cžěšľojo, kiž su na nej twarili, hdže wschitcy czi su, kiž su k Bohu cžesćzi a potomnikam k spomoženju pjenjezy a zamoženjo woprowali? Sich twar hiščće kručze stej w njewjedrach a wichorach; woni pať žno dawno w rowach spja. Smjercž je swoje mjeno napisala na kóždu zwiadku róziczku. Za něhdy rjenje kežjesće; něť je jeje rjanosćz zaschła a zaschlo jeje žiwjenjo. A tak so tež tebi pónďže a wschěm, kotřiz su czi na zemi najľubšci.

Mochyľ tajke myšľe wot so wotpokazacz, a chce-li je žly duch podušćez, dha so wobarať, kaž by cže do hele potorchnyč chcyľ. Wězo je jomu do wole wopati, hdyž sej za žiwjenjo prawje hušto na smjercž myšľisch. Ale jomu móžesch kľubu cžimicz, tak jara hacž chceš, a chceš-li nětoho za njepscheczela měcz, dha sej žtoho ducha žhladať a na njoho swój chyľ hněw wušypaj. Wón so na wscho žtobi, schtož njesmjertnej duschi tyje; najmjenje pať je tón joho wuj, kiž hušto a cžasto na smjercž spomina. Pschetož dopomnjeczo na smjercž wschelate žle nje-počzinki a pschiwuczenja cžłowjeťej wotwuczi, pomha njeprawe kľubo zasť dawacz, podušy žle požadosćze, skazy skľuposćzi a nahramnosćzi wschitke wjeselo a dowjedže ľiwtoho zasť ke wschci a na přědowanjo a k swjatyň sakramentam. A je-li czi něťkle

czeźke myśle do głowy stupaja, dha chcu czi prajicz, kał móźešch sej duchownu czežu trošchu wolóžicz. Zarunaj hišče dženja škodu, kotruž sy bližichomu na kuble abo na czełczi naczinik; dži hišče dženš popođnju abo wječor ł swojomu nje-
pšheczelej (njepraj: ja wščať nicžo na njoho nimam) a zjednaj so z nim; słub
Bohu tomu Rnjezej na nyschporje abo w tymle wołomifnjenju, zo njechafch wjac
do tajkich towařstwow abo wjelewo khodžicz, hdžež je wjele pšchiležnosće ł hřechej.
Potom czi zmolom tał czežko wjac njebudže. Hřeč a jenož hřeč dopomnjećo
na smjercz a smjercz samu czežku cžini. (Potracžowanjo.)

3 Łužicy a Sakskeje.

3 Budysšina. Bruhowanjo za pšchijeczo do kath. wučerškoho seminara
podstupi 16. februara 24 hólcjatow. Pšchijeczi buch u dwanaczo, mjez nimi schtyrjo
Łužiczenjo (z dwemaj Schěrachowskimaj) a žadyn Serb.

— Ermlandski biskop bėšche loni modlerške zjenocženstwo založik a
swj. Wótc wobtwjerdził, kotrež ma z nutrnimym modlenjom Boha wo nawróčenje
cyrkwinoho mēra a pokoja w Němcach proshcz. W nadžiji, zo tež wjele Serbow
rad na tymle modlenju so wobdželi, suy wustawki a poruczenu modlitwu tohole
towařstwa serbski pšcheložili, wotczisychczeli a „Kath. Posołam“ pšchidali. Teke liščiki
su w našchich expedicijach tež po pjenježu na pšchedań. Pšchichodnje wo tym wjac!

— Wo pšchisporjenje židowskich wobydlerjow w saksim kralestwje
piša knježerški radžiczeł Dr. Roscher tole: W času wot 1834 hač 1875
njejsu so ewangelscy ani podwojili; ich licžba bė wot 1,565,170 na 2,664,341
zrostka. Katholscy njebėchu so w tymle času ani potšjojili, dofelž w lėcže 1834
bė ich 27,938, w lėcže 1875 pał 73,349. Židža su so pał nimale wo
sedmore pšchisporili, mjenujch wot 850 na 5360. Ze pał so z tym našchomu
krajež žadyn wužitt stat?

3 Drežďjan. Wóndano wotdžerža so tu lotterija za nowu towařsch-
nju (Gesellenhaus) a jeje cžisty wunoščk bė 4709 marł 80 p. — Nětko so lotte-
rija pšchihotuje ł lėpšchomu nadobnych wotpohladanjow „schěrych sotrow“ w
Drežďjanach. Tute su jow wosebje khudym ludžom wopravdžiwu pomoc wopo-
kazowale w khoroščzi a hubjenstwje. Džiwacz so tohodla njetrejebamy, zo je mjez
18 wosobami, kotrež zjawnje za nje dary zbėraju a losy pšchedawaju, 17 ewangelskich.

3 chłoho swėta.

Němska. Němska raichška rada bu 12. februara pšchez bišmarkowoho
zastupnika hrabju Stolberga wotwřjena. Za jeje pšchedshdu wuzwolichu hrabju
Arnim-Bojzenburga, wustojnoho pšchedshdu ewangelskeje generalneje synody.
Wón pšchisłuscha drje němskeje raichškeje stronje, je pał cyrkwinscy zmysleny, kon-
servativny muž. Přeni podpšchedshda je knjez z Franckenstein, sobustaw
centra, druhi — nacionalliberalnik — njeje wólb u pšchiwzał. Němscy liberalowje
su z tymle wuslėdom wólb u do pšchedshdnistwa raichškeje rady mafo spořojom

a hižom wěšćeža, zo tam jednanja tať hladke njebudža, dońž woni sami zaš do přědka njepřichidu. Nětko ma raichska rada 392 zapóškanow, kotřiž so do tychle stronow dźěla: katholiske centrum ma 102 zapóškanow, němscy konserwatibni 59, němška raichska strana 54, němscy doprědkarjo 23, Polacy 14, nacionalliberalowje 86. Wyšče toho je 8 socialistow a 47 „dźiwich“, kotřiž k žadnej stronje so njedžerža. Zapóškanow z Elsašskeje a Lothringiskeje je 15.

Awstrij. Baron Conrad, dotatny delnoawstrijski měštodžerčićel, bu za ministra kulta a rozwmucženja a swobodny knjez Kriegsau za ministra financow pomjenowany. Tele pomjenowanjo je konserwatibnym witane a płaczi za kroczel k lěpšommu.

Čorna Hora. Njedžele dotho běchu sebi Čornohórcy a Albancy wot wjěšćk hlowny hacž k pjećje derje wobronjeni napscheczo stali. 8. januara běchu so Albancy z krajiny Gusinje a Plawy do Čornohórcow dali, ale dyrbjachu so po krmawej bitwje zaš dom wrócić. Čornohórcy, kotrychž bě na 3000, zhubichu 600 morwych a ranjenych. Albancy, kotrychž syla so na 6—8000 wudawa, 700 morwych. Hishćeje 9. januara běchu pola Welikeje, Kutj a Slatiny krmawe bitwiczi. W poslednich časach njesu so tam tajke krmawe zraženja wjac wobnomjale, a čornohórcski wječch njeda swojim sylan so doprědka hnucž we nadžiji, zo so jomu tamej krajiny sfoncžnje tola na měrnym pucžu wudatej. W nowišchim času Štalška na to dźělascje, zo by Turkowska Čornej Horje za Gusinje a Plawu druge, ze Slowjanami wobdlene krajiny dała a tať tež Albancow změrowala, ale čornohórcski wječch wobsteji na wumjedženju barlinskoho kongreša. — Albancy su w swojich krajinach přeni lud, kiž je so tam zashyli, a hacžrunje su do muhamedanow, katolikow a prawoslawnych (grichiskich) dźěleni, pschecy tola so směru w hromadu znaja. Tohodla su sebi tež pod turkowskim knjejistwom wěstu samostatnosć wobkhowali. Barlinski kongreš bě dvě krajiny z albanskim wobydlerštwom, Gusinje a Plawu, Čornohórcam pschisudžil. Tež Turkowska bě do toho zwolila. Ale mjez Albancami z jedneje, a Čornohórcami a Serbami z drugeje strony wobsteji wot starodawnych časow wulke njepšcheczelstwo. Duž wobzamknychu, zo nohcedža ženje dopušćeć, zo bychu jich krajenjo pod čornohórcske knjejistwo pschischi, a hnydom počachu so tež na wójnu hotowacž. Wšchě albanske splahi zestupichu do jednoho zwjazka (albanskeje ligi) a wotpołożichu tule pschisahu: „My smy mohamedanskeje a křesćanskeje wěry, ale jenaicy synowje tohosamoho wótcneho kraja, a nohcemy, zo by tónle kraj hlódnym cuznikam pschipadnył. My njeslubimy, zo chcemy Osmanam (Turkam) pomhacž, jim smy stokrócž bitwy dobyli. My jenož w hromadu stupimy k wotwobrocženju wschěch rubježnych nadpadow na našch wótcny kraj. My pschisahamy, zo chcemy zakitowacž kraj, w kotrymž kóscje našchich wótcow wot lěstotkow wotpoczjuja, my pschisahamy, zo tele jich rowy ženje našchim njepšchecželam njewudamy. My šćinimy mjez sobu

jedn zvjazť, my zapovjemy kóžde wotstupjenjo; my wojujemy za swoju samostatnosť, nic za Turfowisku. My sežiminy tónle zvjazť we wschitkich mjenje po tysacletnym waschnju.“ Tak su Albancy wobzamkli, a budža tež wěšće po swojej pschifazy kóždu pjedž swojoho kraja swěru zakitowacž. A Čjornohórcy, dyrhjeli woni traž jim pschifubženu krajinu pušćecizč? Duž je tam nowe krewjepschecžo wěšte.

Italiska. Wschelate nowiny pisachu z Rroma, zo je kralowa Margarita na ducha čježcy schorjela a měni, zo je wschudže pschescěžehana. Tajfu schoroscž ma tež mexikanska kšěžorka Charlotta. Wóndy za wjeczerju kidny dwórkim knje-njam kžicu poliwiki do woczow prajich, zo je to swjecžena woda. — Wina tuteje zrudneje schoroscže su stróžele z nadpada, kotryž bě so loni na nju a krala w Neapole stať. — Kralowna Magarita je čzetka (sotfina džowka) našchoho krala Alberta. Wona so po najnowišchich powjescžach porjedža.

— Swj. Wótc wujednawa pilnje z jendželskimi ritualistami, kotřiz so do katolskeje cyrkwje wróćizč chcedža. Swj. Wótc porucži kolegijej de propaganda fide (kotrež ma so za rozšchěrjenjo wěry staracž) a biskopam, zo bychu wschě móžne wolóženja posćicžowali, zo by so ta wěc radžika. Hłowa ritualistow w Brightonje (město pschi morju, 8 pošdnju wot Londona) Arthur Wagner sam započža wujednacž a z nim by tšecžina tamnišchich wobhydlerjow do katolskeje cyrkwje pschescžka.

— Dnja 16. februara wuda swj. Wótc nowy woběžny list wo man-dželstwe, w kotrymž joho swjatoscž a sakramentalnosć haji a so mócnje wupraji napšćecžo rozwěrowanju. Napomina tež swětno knježerstwa, zo bychu cyrkej w jeje prawach zakitowale a z tym jeje bóžike pošlanjo docpěč pomhale.

Žendželska. Hłód a nuz a w Srškej pschibjera. Wot lěta 1847, w kotrymž 400,000 irskich wobhydlerjow z hłodom wumrje, njeje tam wjac tajke hubjenstwo byčo, a pomoc, wot knježerstwa posćicžena, njeha nihdže dosahacž. Stajne deschče w lěče pócžrjechu wschě pola a kufi. Neple, jich hłowna cyroba, so njeradžichu, a tórf — z kotrymž samotnje tepja — njemóžachu psche wulku wodu kařacž, a tak dha dyrhja so nětko z tajkej nuzu bēdžicž. Hjež džjwa tohodla, zo tu a tam w Srškej wschelate njeporjadki nastawaju. Swj. Wótc je jim 10,000 frankow (nórtow) daril, a jena zemjanska knjeni w Londonje 10 mill. mark. Tale jenitka knjeni bě potajkim kšudym irskim wobhydlerjam dwójcy tak wjele dať, kaž chyke pruske kralestwo hłódnym Hornjoschlezakam!

Rusowska. Zary je nowy nadpad na žiwjenjo rusťoho kšěžora wotmyslenny byť. Mihilistowje bēchu mjelcžo kšódbu hač pod stražnu jstwu ryli, wschec kotrež kšěžor ze swojej swójbu wobjeduje a wjeczerja. Wutoru, 17. februara, wjeczor w sedmich sta so na dobo wulke rozbuchnjenjo. Wot stražnych wojakow je 8 morjenych, 45 ranjenych. Do schpundowanja kšěžorskeje jstwy bu džera wuradžena 10 kóhczi dohja a 6 kóhczi schěroka. Kšěžorka swójba bě so pschipadnje (?) zapoždžika a njebē w časfu rozbuchnjenja we jstwoje.

Amerika. W lécze 1785 bě w zjednoczenych statach amerifikich jenož jenitki katholicke biskop z 50 duchownymi a 12 cyrkwyjemi a katholicke wo-
bydlečstwo bě španišteje a francózskeje narodnosće. Tehdom njemějach ani
kollegiow, ani škulow, ani konwentow, ani škóšctrow. Nětko, započatk lěta 1880,
je 6,500,000 katholicow z 63 biskopami, 5750 duchownymi, 5581 cyrkwyjemi,
500 škóšctrami, 700 kolegijemi, seminarami a akademijemi a 2000 šajfimi
škulemi.

Aša. W narašich krajinach Chinesiskeje katholicke cyrkej so rjenje
rozšěrja. Jedyn missionar piša, zo tam za jedyn džen 36 swójbow z 300 wo-
sobami swj. křešćenicu dóstachu.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1880: kk. 105. Jakub Libš z Hunjowa; 106. Michał Domš
z Bozankec; 107. Marja Křižanec z Budyšina; 108. Hana Řezakowa z Bělčec; 109.
Mikławš Bórnač z Konjec; 110. 111. z Ralbic: N. N., Khata Bräuerec; 112. Jurij Kocor
z Jitka; 113—117. z Khrósćic: Mikławš Kral, Jakub Wuješ, Marja Wroblowa, Jakub
Jurk, Jurij Pjech; 118. Pětr Žur z Jaseńcy; 119. 120. ze Zejic: Pětr Woleńk, Jurij
Cyž; 121. Michał Janko z Jaseńcy; 122. Marja Rebišowa z Baćonja; 123. Michał
Zarjenk z Pozdec; 124. Madlena Lawkusowa z Łusča; 125. Hana Nowotnowa z Nuknicy;
126. Marja Waldžina z Čornec; 127—129. z Baćonja: Jakub Pjech, Hawštyn Eiselt,
Handrij Smola; 130. Jakub Zynda z Khrósćic; 131. Marja Zyndžic z Łusča; 132.
„Jednota“ w Dreždzanach.

Sobustawy na lěto 1879: kk. 473—479. z Khrósćic: Pětr Donat, Jakub Šolta,
Jakub Jurk, Madlena Kralec, Michał Zelnak, Michał Golan, Jakub Čunka; 480. Jurij
Sopa z Prawoćic; 481. 482. z Hory: Marja Mióńkowa, Pětr Wrobl; 483. Pětr Delenk
z Wutołčic; 484. Jakub Póžeř z Hórkow; 485. Mikławš Ješka z Kopřina; 486. Michał
Zarjenk z Pozdec; 487. Madlena Lawkusowa z Łusča; 488. Pětr Šolta (Zarjenk)
z Konjec; 489. Pětr Brězan ze Šunowa.

Doptaćita na lěto 1878: k. Marja Donatec z Bošic.

Dobrowolny dar za towarstwo: k. M. D. z B. 50 p.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 40,750 m. 97 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: kk. z Ralbic 50 p.,
přež ralbičanskoho k. kapłana 10 m.

Hromadže: 40,761 mark 47 p.

Dary za cyrkej w Žitawje.

K. Marja Křižanec z Budyšina 50 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

K. Marja Křižanec z Budyšina 50 p.

Hromadže: 1549 mark 6 p.

Dary za hlódných Hornjošlezakow.

Jedna swójba z Baćonja 9 m., zwóuk z Khr. 3 m., jedna swójba ze Smječkec
4 m. 75 p.; H. Bjaršowa 1 m.

Šajfich Šmołerjec knižičičeječne w macičicnym domje w Budyšinje.

Ź tomu pšchidate: *Modleriske zjenocženstwo za Němstu.*

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihaŕni
1 m. 70 p.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarštwu SS. Cyrilla a Methoda w Budyšcinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 5.

6. měreca 1880.

Lětnik 18.

Njebjeležich w starých časach.

Po rukopiju njeboh tny fararja Fabricija.
(Pokračowanjo.)

II.

Kaž w Ahrósczicach, wobsteji tež w Njebjeležicach z praštarych časow bratrstwo swj. Wosćizija. Zrudna wójna, kiž wot 1618—1648 w Němcach zahadžeše, bu wina, zo tute bratrstwo wo swój přjedawšchi kćerw pschidže, haj zo bě, dokelež so za wjele lět nihtón wjacj zapisacž dač njebè, na wote-urjecžu, njeby-li je farar Fabricius z nowa zasy wubudził.

Na swj. Wosćizija 1679 staza wón wschěch zapisanych bratrow a sotry tutoho bratrstwa k sebi. Dopraschujo so za bratrstwimi knihemi nazhoni, zo su telame w lěcže 1631, hdyž bu wjes wot Schwejdw wurubjena, so roztorhake, a zo so winowatosće bratrstwa hižom po dołhi čas dopjelnike njejsu, dokelež jich nihtón k tomu nawodžal njeje.

„Smj dha“, ryczeše Fabricius k zhromadženym, „smj so, Bohu budž džať, po zrudnych a njeměrných časach bjezbóžnje wójny zasy namakali, zo bychmy te slubj wobnowili, kotrež su našchi wótcjo swj. Wosćizijej w časach czežfcho czešnosćenja cžinili. Něch budž daloko wot naš, zo, kaž je so dotal stało, so jenož picža abo jědže dla sřhadžujemy, ale rycžmy radšcho wo tym, kať je tute bratrstwo nastalo, wo reglach, kotrež maja joho sobustawy wob-kežbowacž, wo pobožnosćach našchich wótcow a wo tym, kať móhli hódnje swj. Wosćizija, našchoho patrona, czešćowacž. Sčtò wě, hdy je so tute bratrstwo založilo? Za sřdym knjezow, tudy fararjow, wotprosčujemy, a hdyž je njeboh knjez Brušk tu hižom w lěcže 1568 byl, hdy težto je tola knjez Lipicž tu žiwy

był? Możemy za wście dżerżecz, zo su so wot joho smjercze hacž na nas nimale 200 lět minyše. Njedh je tomu, kaž chce, tekko je wście, zo je tute bratrstwo za cžasy nastalo, hdžh čornny mór knježesche. Wschaf wěmy, zo tón w swojim cžasu w Stalskej tak surowje zakhadžesche, zo ani ludži doščj nje-wosta, kotšjž móhli wotemrjetych cžestnje pohrjebacz, a zo tuta cžwila prjedy tóne njewozny, hacž so wołtarje swj. Bosečžijej k cžesčži njepostajichu. A hnydom wopuščęči čornny mór na joho zastupnu próstwu domaphtane krajiny. To drje je tež wina, zo su našchi serbscy wótecojo podobnje swj. Bosečžijej sluby cžinili, nic jenož tu pola naš w Njebjelczicach, ale tež kotwołot naš, kaž w Rurowje, hdžęž džen do swj. Bosečžija so na Pětrkec polu k modlenju sšhadžēja, byrnje do bratrstwa zapisani njebyli, kaž w Khróscžicach, a kaž su to w Saworje (tehdom: Saworecy) za so a wschitich lubili, kotšjž budža něhdy po nich jich statoki wobsedžecz. To pač, sčtož ljubjene je, je z krotka, zo chcemy sebi swj. Bosečžija a Sabija za wosebiteju patronow wuzwolicž, jimaž k cžesčži ljubjeny swj. džen swjecžicz a džen prjedy so posčicz; zo chcemy so z bratrowškej luboščju lubowacz a wosebje wotemrjete sobustawy Božej smělnosčži porucžecz, tež za nich na džen po swj. Bosečžiju lětne wopomnjecz zo kemšchemi dżeržecz; a zo dyrbja so sobustawy prócowacz za tym, zo bychy bohabojazne žiwjenje wjedli, wschoho pohorsčfa so zdžerželi a wosebje jim podatu młodosč na pucžu njewinowatosče wobšhowali. Chcecže-li tak cžinicž, spózna waš swj. Bosečžij za bratrow a sotry a dopomha wam k wěcžnej zbóžnosčži. To daj Bóh luby knjež!”

Na to bu, zo by so bratrstwo po starym rjedže dale wjedło, muradžene, sčto ma so za starškoho wuzwolicž, dofelž dotalny starški, pazlicžan kowač, bē hižom we wysokich lětach a njemóžesche wjacj cžęžu swęcžku njescž, kotraž so psčhi wobšhadže nosy. Na to bu postajene, zo so psčhi hoščžinje wjacj wupicž njesmje, hacž poł tuny piva za 23 slěbornych a zo ma so radšcho kóžde lětó něšcho mašo pienjež nahromadžicz. Z tym posčicžuje so tež khudym wosadnym sšladnosčž, do bratrstwa zastupicz, aniž zo by jich pienježny psčhinosčšf wotrasčhik.

Z tym so wschitich spokojichu, psčhipijachu mjez sobu sebi z bratrstwej luboščju a zanoschowachu khwalbne khěrłusche. Dofelž pač bē so prjedy sotram bratrstwa piwo domoj dawalo, a wschitke hošpozny ze swojim karanom psčhiudžechu, bu kóždej dowolene, zo smě sebi khanu sobu domoj wzacz.

Nažajtra psčhiudžechu wschitich ke mschi a po kemšchach z nowa na faru, hdžęž sebi Bosečžija Brunfa a Surja Mara za starškeju wuzwolicchu.

Kak żadne su tehdom pienježny byle, spóznajesch z toho, zo su tež burja, kaž Marecy sebi po tolerjach z bratrstwa poččžowali a zo n. psč. w l. 1695 wudowa Šanža Marowa — cžeta njeboh fararja Balcarja w Grunawje — swój dołh wotpłaczji — 10 toleri, Mróz Hoštaf 20 toleri atd. Dan bē wot tolerja dobry slěborny krosch.

Doklež su we bratrstich knihach mnohe křechčeniške mjena zapisane, kiž su cyle do zabycza pschisichke, pschistaju někotre: Křela — Wrobl a Mar, Worta Glawšchowa, Ğapla Mar a Ğapla Marowa (Apollonius a Apollonia), Maršha Kódlina, Ğolas Schibšch (Gallus), Brós, tež Mróz Kocor (Ambrosius), Katusšch (Donatus), Ğaltyn Kofla, Ğila Nowakowa (Ğilžbjeta), Ğaduja = Ğadyja (Ğedwig), Ğerscha Kralowa, Materna Krawcowa, Ğrólmus Brjeka atd. Žda so skoro wěšte, zo w jenej wsy dwaj tesame křechčeniške mjeno nještaj mětoj a zo bě knjezej, kotryž křechčijesche, dowěrjene bylo, kajke mjeno ma so džěščžu dacž. Wědym nadeidžesč w litaniji wo wschěch swjatyč mjena, kotrež bě tomu abo druhomu sobustawej bratrstwa pschipožene njebylo. (Pokrəcəwanjo.)

Smjercž.

Póstne rozpominanjo po Albanje Stolžu.

(Stónčzenjo.)

Čžohodla je smjercž kóždoho njewinowatoho džěščža tak rjana, tak lubozna? Žyščno je twojej wutrobje, nic tak jara tohodla, zo džěščžo mrěje, ale tohodla, zo sam njejšy za džěščžace lěta wumrjecž směš. Čžohodla nicžo njewješole njeje pschi kasčcžu a pschi rowcžku małoho džěščža; čžohodla swješčžatka na nje kładžemy, kaž bychmy je na kwas wuhotowacž chcyli? Ğaj, wuhotujemy je tež wopraddže na njebješki kwas, hdžěž je jene wofomifnjenjo rjenšche, hacž wschitke kwasy a wjesela na zemi.

Ach, njeby-li hrěch byš, tak derje by so tež wotroščzenym mrěšo? Žy so stróžik njeby, hdyž bychu čži Božu martru do rukow dawali a swěščžu zaswěščžili a pacžerje spěwacž pocželi; ty by taš měrnje a z tajkej dowěru wumrješ, kaž džěščžatko na macžernym klinje wušnje. — A hdy by mi Wóh w tymle wofomifnjenju z jenej ruku hrěch a wješole lóščtne žiwjenjo na zemi šficžik, z drugej ruku pak smjercž, zbóžnu smjercž, ja bych wzał smjercž a wješole žiwjenjo wostajik. Šchto by ty čžinik? —

Alle na tajke wubjeranjo žane myšle njejšu, a hdyž je wot wěščnosčje do přědka postajeny čžas pschisichol, smjercž kóždoho sobu bjerje, kajtohož joho nadeidže, njewinowatoho abo winowatoho. Šak pak potom z tym šteji, kiž je dopjelnenjo křeschščžanskich winowatosčžow pschecy na lóhke ramjo brač? Šdyž tón čžuje, to je moja poslenja křoroščž, potom wón rži a křchepoce a boji so smjercže a šuda po smjercži, na čžož sej přjedy pomyšlicž křwile wzał njeje. Potom někotryžkuli žakosčži a prosy: Džicže mi po knjeza, spěwajcže pacžerje, dawajcže za mnje jašmožnu. Ğaj, knjeza sej žadašch, ale za žiwjenjo sy trasch hušto joho přědowanja a napominanja zacpěwaš, sy po Božej mišči křhodžik, a pschěž to křchescžanške winowatosčže wjac prawje njeznajesč a njewěšch, čžoho mašch so špowjedacž. A kajke to pjenježy su, wot kotrychž dyrbi so jašmožna dawacž? Njehrjeba čže šwědomjo? Žwoje pjenježy su trasch z wulktoho džěla

hrěšćne pjenjezy, z leščju a jebanstwom nahromadžene. Bšchetož schtožkuli sy pscheczinjatomu naney z khartami wotdobuť, schtožkuli sy někomu, wo sobnje khudomu, njesmělnje a psche wschu měru „wothandlowať“, joho nuzu wu-
 žiwšchi, wscho to sy joho džěčjom wzať a twoje kubko je njeprawe kubko. Njeprawe je twoje kubko tež potom, hdyž sy so wotpaliwšchi po žlym pschi-
 kładže druhich woheuzaměščjace towarstwo wojebať, prajicy, zo je so czi wjacu spaliť, hačž je wěrnó. Njepraj: Čłowjek dyrbi w tych wěcach mudry byčž. Za mudročž njeje wot Boha, ale wot žłoho ducha, a w heli je wjeselo a
 juřkanjo, hdyžkuli so žana duřcha w paslach tajkeje wopacžneje mudročje a
 nahramnoščje dořahnje, a hiščje wjetřche wjeselo, hdyž jebať ze swěta dže, uacžinjenu šchodu njezarunawšchi. Schtož ma tajke hrěchi na sebi, tón móže
 na khorym kožu jenož za tym zdychowacž: hdy bych tola zařy wotkhorjecž a
 dospoľnje so nakazacž a wschu šchodu a wschón pohoriščť zarunacž móhť. Ale
 podlěšchi tebi Wóh hiščje junu žiwjenjo? Wón trašč žno je huřto z tobu
 řpytať, je khoroščje na tebe řkať a czi strowotu zař wobradžat, a schto je
 wscho pomhať? Ty drje sy ze řtrachom nakazanjo lubiť, ale hdyž mějeřche
 strowotu zařy, potom sy w hřubofim pucžu starich hrěchow dale řchoť. Twoja
 měra móže poľna byčž, a změjeřch cžežke, jara cžežke zamořwjenjo kóždoho
 řkutka, kóždoho duja, kóždeje zacpěteje hnady dla.

Ty trašč nětle hiščje khory njeřy, ale njespuřchečej so na to, zo so
 krotko do řmjercje wschitko řjenje do řjada řtajičž hodži. Bšchetož to řka na
 Božu miřoščž hrěřhičž a móže czi lóhcy nahřu řmjercž pschinjecž. Njesměřch
 so tež woľacž na džělaczerjow we winicy, kotsiž buch u haľe z wječzora naji-
 mani a tola poľnu mždu dořtachu. Swjate piřmo nam powjeda: Řnjež
 winicy ř nim praji: řcho tu próžni řtejicže? a woni wotmořwicu: nař
 ničto najimať njeje. Z tym so řřeřečžanřka duřcha wuzamořwjecž njemóže.
 Bšchetož Wóh je cže žno dawno najimať a wuprořyť; najpriedy w řwjatej
 řřečženicy, potom pschež řřeřečžanřke wocžehnjeno, pschež řřeřečžanřku wucžbu,
 pschež přědowanja, pschež napominanja dobrych čłowjekow, pschež dobre abo
 žle poděndženja, a runje nětle pschež to, řchtož mařch psched sobu cziřčžane.
 Njemóžeřch prajicž, ja njeřym najimany. — Dopomni so na Žudařcha psche-
 radniřka; pořlenje napominanja, kotrež dyrbjeřche joho ř poľucže pohnučž, běřche:
 pschecželo, na cžo sy pschisřchoť? wón na nje njeđžiwawřche a žane nowe na-
 pominanjo, žana nowa hnada wjac njeřpschidže. Schtož so pschecy podarmo
 woľacž da, tomu so poľidže, kaž Žudařchej pscheradniřej.

Daj řej tohodla z cčasom radžicž, wotpoľož wschitko, řchtož czi řwědomjo
 porořuje, a pořčel řej z wěrnym nakazanjom mjehře řmjertne kožo! Řlej,
 hiščje czi řwěcži řłóncžko Božeje miřoščje, daj jomu řwěcžicž ř řwojomu
 řpomořenju! Wone trašč žno je bliřko pola wječzora, wone trašč žno so
 řhowa: o wužij pořlenje wořomitřnenja, kotrež sy hiščje twoje; pschidže
 nóć, hdyž ničžo wjac řkutkowacž njemóžeřch. Sy pschež wořebitu

hnadu Božu džěcož katholickeje cyrkwy, a jeje męschnicy móža cže kóždy cžas, hdyžkuli k nim pschindžesč, město Boha wot tvojich hrěchow wotwjazacž, masch-li jeno pschenatursku želnosč, dobre pschedewzacžo a frutu wolu, zo chceš zarunacž pohóršch a škodu, kotruz sy bližšdomu na zamoženju abo na cžesęzi nacžinik. Praj sam, sčto je mudrišcho: swoje hrěchi khowacž na judny džei, hdyž budža pschede wšchěm swětom wozjemjene k zatamanju, abo je wuznacž jenom u cžłowjesej k wěcžnomu spomoženju? Žene dyrbišch wuzwolicž; wuzwol to, sčtož darwa pokoj na zemi a wěcžny měr a wěcžnu wojesčosč w njebjesach!

57

Swj. Benedikt a joho rjad.

Wětsa je runje 1400 lět, zo bě so w Nursiji swj. Benedikt narodžil, zožer benediktinskoho rjada. W haprylu zeidu so w Italskej na Monte Cassino ze wšchěch džělow swěta pschedstejiczerjo benediktinskoho rjada a chceža tam w hromadže jubilejske wopomnjecžo swjecžicž. K wuhotowanju tajseje swjatocžnosče je so ze wšchěch stronow tojšcho pjenjez, tež ze Sakskeje: z Dreždžan a Budyšcina 100 marč pschipsčalo. A to je cžisęze spravna wěc, pschetož swj. Benedikt a joho rjad staj sebi wo chlu katholicsku cyrkej wulke zaslužby nahromadžiloj.

Cžasy, w kotrychž bě swj. Benedikt žiwj, bęchj jara zrudne cžasy za cyrkej. Romske křęžorstwo bě rozpadnylo a ze wšchěch stron walachu so džiwje, z džěla pohanske, z džěla arianke ludh do joho krajow. W ranskich krajach błudne wuczby Nestorija a Eutyčesa wscho zapuscžachu. Sčto dyrbjesche so po cžłowjeczim męnjenju z katholicskimi křescžanami stacž pschi tajkich potkóčenjach z wonka a tajkich mucženjach z nutřka — ze strony błudnyh wuczerjow? A najhóršche bě, zo bě w katholickim ludže samym wulke škazenjo nastalo. Na to tehdomišchi bamž, swj. Gelasius, w jenym lišęze žakostnje jara skorži. A kłóschtry bęchu we wjecžornych krajach wot džiwich cžrjódow spalene a mnischa do cyloho swěta rozehnacž.

Tu pschindže Wóh tón Knjez swojej cyrkwi na pomoc a wuzwoli jebi k tomu swj. Benedikta. Wón bě syn wosobneju, bohateju starscheju, wopuschęzi swět, bydlešche w jenej próznjeicy w Subjako a založi wjac kłóschtrów. Stóncžnje poda so na Monte Cassino, hdyž ze swojimi wuczomnikami so modlesche, ludži wucęšche a krajinu wobdželasche. Šow napisa tež te regle za swojich rjadnikow (mnichow), kotrež wo joho mudrosęzi swědęža. Ze wšchěch stronow młodžency k njomu khwatachu a prosčachu wo zastup do joho kłóschtra. Šo tysacach so benediktinske kłóschtry založachu. Z nich podawachu so potom k wschelatim ludam missionarjo, kiž je na křescžansku wěru wobrocžichu a k džělawomu žiwjenju nawodžichu. Do Žendželskeje pschindže 40 benediktinskich bratrow a předowachu Žezuša Křhřystusa. A z Žendželskeje pschindžechu benediktinowje a wobrocžichu pohanskich Němcow. Ze swjatej wěru pschinjeschdu tymle ludam tež prawu džělawosč, wědomosč a cžěłne zbožo.

Wišćeže nětko štutkujaja benediktinowje mjez dźiwimi w Awstraliji, a maju swoje kłóšchtry w połnócnjej Americy, a wšchudžom pšchewodźuje wěrne požohnowanjo jich kroczele, tam wšchudžom knježi wony měr a pokoj, kotryž je Xhrystus swojim zawoštajik.

T.

3 Ruzicy a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** K poslednjomu čyřtu „R. P.“ běchmy liščiz wo modlerškim zjenocženstwje za Němřku*) pšchipožožili a katholicich Serbow prošyli, so na tymle zjenocženstwje wobdžělic. Pius IX. bě junu prajik: „Dajeće mi wójřko modlerjom, a ja z nimi swět dobudu.“ A woprawdže, najřhlušcha bróii w ruce katholicoho ludu je modlitwa. Tohodla smy my zas a zas k modlenju napominani. Tole zjenocženstwo hlada wosebje na Němřku, w kotrejž smy tež my žiwj, a chce z połutnej modlitwu knježenjo njewěry a z toho wukhadžace zło wotřtronjeć; chce, zo by so prawy pokoj cyrkwi nawróćik a wšchitcy křeřćenjo w Němcach zas w jenej wěry zjenocženi byli. To su nadobne zamysly, kotrejž daloko wšchě čžłowjeřke mocy pšchewahaju, kotrejž pak so ze zjenocženym a wobřtajnym modlenjom dosahnyč hodža. — Katholicki lud počnje z nowej nutroščezu so modlic. Wón džě lubuje swój wótcny kraj a chce po móžnošči k tomu pšchispěwac, zo by tamne zło wotřtronjene bylo, kotrejž joho wěrne zbožo podrywa. Přenje zło pak je njewěra, kotraž mócnje wokolo so hraba. Wona so wjac bojagnje njeřhowa, ale zjawnje wuřtupuje wodžeta z pšasčezom wuczenoščez; jej řkuzi wjele pjerow, kotrejž w nowinach a knihach jeje jěd dale rozřchěrjeja a so njeřtrachuja, tež te najčjeřčowniřke a najřwjecziřke, řchtož je na swěče, wonjedžic. Modlerřke zjenocženstwo pak wěri řej pšchi wšchej řwojej njenahladnošči na tohole Goliatha najřchich dnow a pšchipowjedže jomu a cyřkomu wójřku džensniřchich řilistrow wójnu. Modlerřke zjenocženstwo wotmolwi tym, kotřiž je kamjenjomac čcedža, kaž řwj. Šchčžepan njewěriwym řidam, z wutrobnym a dowěriwym modlenjom. A kaž něhdy na joho modlenjo ze Sawla Pawol so řta, tak budže so tež nětko na modlenjo katholicoho ludu wjele přerjow wěroščez k řpóznacžu a pšchipožnacžu wěroščez wroćezč. Duž wšchitcy pšchistupmy k modlerřkomu zjenocženřtu! — Druhe zło, kotrejž kaž čžerw zbožo cyrkwy a wótcnoho kraja pšchetozja, je tak mjenowane „kulturne wojowanjo“, kotrejž dlěhe řydom řět pola naš njemdiri. Wone je řpadanki na řpadanki kopjało, zapuřćenjo pšchewodža joho čžer. Přenje zahorjenjo k tutomu „čžikom a wjeřokomu wojowanju“ je drje hižom dawno so minyło a z wjele řtron z řřosom joho řkóncženjo řadaju, ale dotal je so hiřchče řmjercž mało za to řtało. Duž dyrbiwym wšchitcy, kotřiž so pšchewulke čžerřpenja cyrkwy rudžimy, wutrajecž w řrutej řwěry a dowěriwym zdychowawanju k Bohu, wřchomócnomu knjezej řwojeje cyrkwy. Z njebež dyrbi nam wobřwěćlenjo, dobra wola, pošřlnjenjo

*) Tajte liščizki řu tež we wřchěch expedicijach „R. P.“ po řjenježku na řřchedan. Řed.

isthadžecž; tohodla dyrbimy so modlicž, zhromadnje modlicž, wšchitcy modlicž, zo bychmy tak čas Božeje hnady pospěšchili. — Poslednje žto, na kotrohož wotstronjenje modleriske zjenocženstwo wotměrjuje, je znowazjenocženjo wšchěch wobydlerjom našchoho wótnocho kraja w jenajkej wěrje jich wótcow. Po zdaczu drje našch čas tajkomu wosobnomu skutkej njechowi, ale šchtóž wšchě wobstejenja swěru wobkedžbuje, namaka, zo wón tola wot zrudnoho rozšchczěpjenja we wěrje sem ženje njeje tak pschihódny byl, kaž runje nětko. My dha so zwjeselimy, zo chce modleriske zjenocženstwo tosamu wu=prošycž. Nječ je wěrnó, zo móže štuff znowazjenocženja jenož wot Boha dokonjany bycž, kotryž wutrobny nic jenož kralow, ale tež wšchěch ludži wodži kaž wódné rěczki, tola pak tež to je wěrnó, zo wón tónle štuff na nami njecha bjež nas dokonjecž. My chcemy dha tónle štuff Bohu wumocowacž. „My cje njepuschczimy, Knježe!“ — prajmy z patriarchom Jakubom — „my cje njepuschczimy, khíbali zo nas zohnujesh, mjenujcy z tamnym požohnowanjom, kotrež je jedyn z najdrožichich płodow czerpjenja a wumrjecža Jezusa Khry=stusa, z požohnowanjom zjenocženja wšchěch tych, kotřiž do njoho wěrja.“ — Nječ dha wšchitcy czítarjo „R. P.“ k tutomu modleriskomu zjeno=čenstwu pschistupja a so pschiwdadža tamomu swjatomu wójšku, kotrež pod šchorhomju njewoblatowaneje Maczerje Božeje a pod wjedženjom swj. arc=jandžela Michała Knjezowe bitwy napschecžo wšchěm njepsccheczelam zbóžnosčje bije a zawěšcže něhdy wopłacžene budže z dobyczom!

— Z Drežďzan so do „Rölnische Volkszeitung“ piša: Wo zajimawej peticiji bu 20. februara w prěnjeje komorje jednane. Zahowšte buršte towarštwó (tež z wjele katholicami z radworšteje wosady) bě mjenujcy žadało: 1. zo by wudokonjaca šchula (Fortbildungsschule), z najmjenišcha obligatoršta (pschiporucžena) zbehnjena byla; 2. zo by dohladarštwó (inspekciya a rewisija) na wjefne šchule so duchownym pschepodało; 3. zo by so w šchuli pscheb druhimi wěcami wosebje nabožnistwo wucžiko; 4. zo by tón, kiž swoje małe džěcžo kschczicž njeda, kručže khostany byl. Teke postajenje ma tež do žady štuffowacž za tych, kiž njejsu swoje džěcžo hiščcže kschczicž dali a k tomu napominani so spjecža; 5. zo by mandželštwó, pschěz duchownocho njezwěrowane, ničó njepacžiko a zo by wjedženjo stawnišch knihow (Standesbücher) zas na duchownych pscheshko. Czile kuzišcy burja praja w swojej peticiji mjěz druhim, wjele wukhwaleny postup (Fortschritt) našchoho czasa zo ničó druge njeje hacž pscheshod z kschescžanstwa do pohanštwá. Tále peticija je so knjezam prěnjeje komory jara spodobala. Referent, knjež z Meššch, wobžarowasche, zo so wona jow rozpowjedacž njechodži, dokelž wěcy, w njej podobnjene, z wjetšcha do naležnosčow cyloho kšěžorstwa stuscheja. Tež zapóštanc Seiler so jomu pschizantny. Wón praji, zo so hižom nětko škoda pokazuje, kotruž su nowotne zjadowanja na počínki našcheje młodosčje měle, a šchtóž pschiporucženu wudokonjacu šchulu nastupa, dha mēnjesche, zo budže hižom pschichodnomu

fejmej ze wschěch rŏzkŏw Saksije cyła syła peticijow napscheczo njej pschjŏpŏ-
 ťlana. Zapŏťlanc Peltz widzi waŝnosć tuteje peticije wosebje w tym, zo
 njeje z materiellnych intressow wuschťa, duŝ so jej z cyłej wntrobu pschizamka.
 Wěťschczanosta Hirschberg (Mischno) pať mēnjeshche, zakonŏ wo civilnym man-
 dželstwje zo njeje tych ťchŏdných scžehŏwŏw mēť, kotrychŝ so z woprēdka bojachu.
 Zo je wjele wjac w tym nastupanju z požohnowanjom ťkuffŏwat, zo je so
 liczba konfubinatorŏw (dŝiwich mandželstwŏw) pomjenťshita. Zapŏťlancaj z Waŝ-
 dorf (nad Sulschecami) a wyschťshi dwŏrťski prēdar Dr. Kohlschütter ŝadataj,
 kaŝ tuta peticija, w ťhulach rozmnoŝenjo hodŝin za ťsheshczansku wuczbu, hać-
 runje wschē te ŝadŝewťki derje znajetaj, kotrej tomu napscheczo ťteja, a posledni
 pschida tu prŏťtwu, zo by z cyła wschē rozmuczenjo w ťhuli w prawym
 ťsheshczanskim duchu so ťtalo. Knjeŝerťstwo ťlubi, zo chce ťwēru rozpominacŝ,
 kať dalako so hodŝiny za ťsheshczansku wuczbu rozmnoŝicŝ hodŝa.

— Ťiŝom w poslednim czŝisle bychmy pijacŝ mŏhli, zo je w naschim ťerb-
 ťkim seminaru w Praŝy tyfus (hŏwajaca ťhoroscŝ) wudyrťk, ale doleŝ nŏkoho
 njetrjebawťshi nastŝŝicŝ njechachmy, bēchmy to zanjehali. Nētko pať su so
 naschi lubi ťchudencŝi na ťhwilu z Prahi dom wrŏczili, doleŝ to lēkarjo za
 najlēpŝche . ťpŏznachu, tule ťhoroscŝ wobmjezowacŝ — duŝ so wo tym wjac
 mjelczecŝ njehodŝi. Ťthorili bēchu: wysokŏd. ť. prāŝes Ť. Zuscŝanski a gym-
 nastowje: ť. Ť. Hausmann z Kŏnigshaina, ť. M. Cyŝ ze Schunowa, ť.
 M. Wjesela z Kulowa a ť. Ť. Nowak z Kaschec. Zola wschitcy su, dŝako-
 wano Bohu, pať hiŝom wotťhorjeli pať hladaicy so porjedŝeja. Zo maju
 ťtarschi w praŝťkim seminaru swojich synŏw w dobrych rukach, mŏŝa z toho
 pŏznacŝ, zo so wysokŏdostojny knjez can. cap. senior Ť. Kucŝanť na prēnju
 powjeshcz wo tutym ťthorjenju hnydom sam do Prahi puschcŝi, zo by wschŏ,
 ťchtoŝ je trēbne, wukazacŝ a postajicŝ mŏhť.

— Wŏrklecŝanski hrodŏwťski kapłan, ť. Wylem Sparta, je zastojuťstwo
 hrodŏwťskoho kapłana we Wechselburgu na so wŝal, a dotalny kapłan we
 Wechselburgu, ť. Ť. Wiskup, czaka w tu ťhwilu na kapłanstwo w Seitendorŝje.

3 chŏloho ťwēta.

Nēmska. Zakonŏ wo powjetschenju nēmskoho wŏjťťka je so rajchŝ-
 tagej hiŝom pschedpŏkŝil. Wjērch Bismark njeje hać dotal do rajchŝtaga
 pschŝŝchŏť, doleŝ je pjecza ťhorowaty.

— „D. Reichsbote“ piŝhe: Kaŝ je nētko widzecŝ, rozwiija so cyrkwinsko-
 politiske praschenjo w Pruskej czŝiscze tak, kaŝ smy to pschecy za jeniczen
 mŏŝne a prawe ťpŏznali. Ťdny bē so pruske knjeŝerťstwo prjedy wot japoschŏťskoho
 ťtoła wo tym powuczicŝ dalo, ťchto cyrkej wo meŝťťich zakonjach na wschē pady
 zacŝŝŝnycŝ dyrbi, da wone nētko w ministerťtwje kulta za ťejm namjet wudŝelacŝ,
 po kotrymŝ maju so meŝťke zakonje porjedŝicŝ.

— Badenski pruhowanški zakon wšchěch woczi na so czechnje. Prjedy hač bu komorje pschepokoženy, pokazo so hižom w druhim „porjebžanym“ wudaczu, a budže přenje abo druge njedžiwajo na Bluntschli-a a jeho liberalnych towaršchow stoncžnje tola pschijaty. Wo bajerfskich nowinach so duchowni, kiž njemóžachu dotal w Badenskej do zajtojnstwa stupić, dom hotuja. Hač pak budže Pruska Badensku scžehowacž, njewěmy; tola nadžijmy so toho!

Awstrija. Čžěscy biskopja su na rajchsku radu zhromadnje peticiju w nastupanju schule zawdali. Rnježerstwo je na to zjawnje wuprajiło, zo ma drje dotalny schulski zakon dale wostacž, zo dyrbjta pak so wšchelake njedostatki porjedžecž.

Italska. Dnja 20. februara běštaj so dvě lěcže minykej, zo bu nětčijšij swj. Wótc Leo za bamža wuzwoleny. Na tónle džen pschindžechu kardinalowe a wjele wosobnych ludži bamžej zbožo pschecž. Swj. Wótc džakowasche so kardinalam we swojim wotmožwenju za podpjeru, kotruž jomu pschitnjejenju cyrkwe pospicujuja. Wón tež praji, zo njeje jeho prócowanjo, wšchěm katolikam pokoj a swobodu pschitwobrocžicž, čžiscže podarmo byto, hačrunje čas čžěžkich pruhowanjow hišcže stoncženy njeje. Spomniwšchi na posledni nadpad w Petersburgu wobžaromasche, zo je so nakaženjo tak hšuboko zažrało; ale Boža pschewidžiwosč wobarnuje čžlowjeske towaršstwo a žiwjenjo knježiczerjow. Z šhwablu spomni swj. Wótc na bošharfskoho wječcha, kotruž bě na swojim pučowanju tež do Watikana zawital. Swj. Wótc wocžakuje wot njoho wšcho dobre za katolsku cyrkej.

Rusowska. Car je 2. mërca swój 25lětny kžěžorski jubilej pod wjeľofnym wobdželenjom wšchěch swojich poddanow swjecžil. Wšchudžom běchu so k tomu wulkotne pschihoty stałe. Nicžo njebè z toho so dopjelnišo, sčtož bě nihilistiska strona prjedy hrozyla. — Wly běchmy hižom w poslednim čžiste na to spomnili, zo bě 17. februara kžěžorski wobjed wo poš hodžiny pozdžišcho, hač hewak, dofelž běšche so hessensti princ — bratr ruskeje kžěžorki — zapozdžil a to dla swojoho syna, bošharfskoho wječcha Alexandra, kiž njebè w prawym času pschijěl. Mjez tym pak sta so tamne wubuchnjenjo a tu šalu, w kotrejž kžěžor wobjeduje, kžětro wobšchodži a bychu trasch tež kžěžor a jeho hošcžo pschi tym schkadowacž móhli, hdy bychu tam hižom byli. A lud nětko praji, zo je pschez Bože džiwne wjedženjo bošharfski wječch ruskoho kžěžora pschew smjercžu wukhował, dofelž je ruski kžěžor Bošharow z pjecžstowlětnoho turskoho wotrocžstwa wumohł.

— Na generala Loris Melikowa, kotromuž bě ruski kžěžor wóndano najwjšchschu móc nad Petersburg a čhlu Rusku pschepodał, zo by tak štraschny nihilismus ščerje poduscheny byl, ščěli 3. mërca něhdže 30 lět stary, hišcže njespóznaty muž z revolverom. Loris Melikow bě runje z woza wulěžł a dchšche do swojoho domu zastupić. Wón njeje ranjeny, šuka džěšche jenož pschez jeho uniformu. Loris Melikow šam zšóštnika popadny.

Turkowska. Splah katoliških Malisorow, kotrychž krajina ma na mēscje Gufinje a Plawy Čornej Horje wotstupjena bycz, chce so tajkomu pschidželenju z brónju w rucy wobaracz. — Blize Solunje (Salonichi) wzacu grichicy rubježnicy jednoho jendželstohoho wyschschohoho, Synge z mjenom, jatoho a chcedža joho jenož za wulki wufupny pjenjez (za 300,000 marf) puschezicz.

Amerika. Knjez Lešepš, kotryž je w lēcže 1869 suecški kanal, pschež kotryž so czerwjene a srjedznokrajne morjo zjenocžuje, twariš, chce tež w Americy wulki kanal wurycž dacž. Tutón kanal by najkrótschi pucž z atlantiskohoho do czichohoho morja byl a by za wifowanjo wulku wažnoscz mēš. Jako sebi tam wóndano Lešepš krajinu wobhladowasche, wotdžeržachu k joho czesczi wulku wojeřsku paradu. Wojacy bēchu w kholowach ze surowohoho platu a w barwnjaných jakach, schtórnje woni z cycha njeniējachu. Dofelž paš chcychu wojacy pokazacz, zo sebi Lešepšowe wopytanjó wulcy waža, dha bēchu sebi wšchitcy nohi z kotnazom namazali, zo so nazdala wo prawdže zdasche, zo su so schtórnje wobuli.

Wschelcžizny.

Dobry recept. Sy-li khory na czēle, lēčar ma wjele receptow a haptyla hišcže wjac lēčarstwow. — Sy-li khory na duschi, wšcho so bóle jednorje czini; daj mi twojomu lēčarjež bycz a schych!

Prēni recept wobsteji z tychle pjecz jednorych srēdkow:

1. z prawohoho pschepytowanja šwēdomja,
2. z wutrobneje želnoščje,
3. z dobrohoho pschedewzacža,
4. ze šwērneje spowjedže,
5. z dospótnohoho dosczēžinjenja.

Wschē tele srēdki dyrhja czerstwe a sylne bycz; bólež człowjeka pschimaju, lēpsche su! Redžbuj, zo so czi žana cuza wēc, kaž sebjeluboscz njepschimēšcha. Tónle recept z wēstosczju skutkuje w kóždej khorosczji dusche a wožimi tež samych po duschi morwych.

Sy-li tónle, kaž bē wufazany, trjebaš, potom hišcže druhi, jara jednory recept po wotkhorjenju:

- . modlenjo,
- poščzenjo a
- jakmožnu dawanjó.

Tele tsi pille bjeř wšchēdnje; zo by paš k pótnym mocam pschischot, nje-zabudž na kštēb dusche:

na Bože horde czēšo.

Wšcho po wufazanju cyrkwe.

Kaplan bē džeczom w schuli rozpowjedał, zo bēchu Zóžefowi brattšja kóžla zarēžawšchi Zóžefowu pišanu suknju w krewi womaczeli a ju tajku nanej dom

póskali. Hdyž pať so po křiwili prafchěfche: „Schtó čžinjachu Bóžefowi bratsja z křewju tamnoho kóžla, kotrohož běchu zarězali?“ maťy hólčjec wotmołwi: „Woni čžornu juřchtu warjachu.“ . . . a.

Mała rada.

Raž je znate, ma katholicka cyrkej ze wšchěmi swojimi kaznjemi najlěpšche wotpohladanja, a schtóž jeno trochu za tym slědži, spóznaje z toho, zo je wona tež we dawanju tajkich kaznjow a poručnosćow na wosebite waschnjo wot Duchu swjatoho wjedžena. To płaczi wosebje tež wo kazni posćenja za wšchědne dny schtyrhcžidnomskeho posta a druhe we pastyrškim liščze pomjenowane dny. — Ženož na jene tajke wotpohladanje swjateje cyrkwe je kazni posta njech je tudy spomnjene, dofelž so na nje husto zabudže abo z cyła njemyšli. Wola swjateje cyrkwe je, zo to, schtóž sebi z postom wuzbyt-
tujemy, nic k samšnomu wobohacženju njenažujuemy (so rozmyi, hdyž muza njeje), ale zo to křudym damy. „Křudych pať macže pschecy pschi sebi, mje pať nimacže pschecy“, praji našy Bžóžnik. Ze tohodla runje tať spomožne, je-li tajke wuzbytkowane čžasne frědki za spomožne wotpohladanja k čžesćzi Božej nažujuemy, za rozschěrjenje swj. wěry mjez pohanami, za swj. Wótca atd. Wschikkad njech to rozjasni. Wschitke džělawe dny směmy so jeno junu za džěń dospołnje naschćicž; te wšchelake swacženja dyrbyja tohodla (hdyž je čžěžke džěko nježada) w posćze stronu wostacž. Tu za cyły póst w kóždym domje so schifowany pjenjez jeno na křořeju zalutuje. Zele pjenjezy šušcheja křudym. — Rať rjenje by po tajkim byfo, hdy by wosebje za Bacžónšku cyrkej, kiž je tu křiwilu kaž wopušćčžena, z kóždoho domu tajki wuzbytknjemy křochif wotpadnył.

Šlós z křaja.

Naležnosće našoho towarštwa.

Sobustawy na lěto 1880: kk. 133. 134. ze Stoneje Boršće: Jan Ketan, Jan Mětowski; 135. Marja Šneiderka z Džěžnikec; 136. Budar (Hrehořk) z Wěteńcy; 137—147. z Mitoćic: Pětr Kral, Michał Jawork, Michał Fulk, Michał Kušk, Mikławš Brus, Mikławš Ryčerja, Mikławš Wawrik, Marja Mětkowa, Madlena Wornađowa, Mikławš Kral, Jakub Bjarš; 148. 149. z Wotrowa: Mikławš Šolta, Michał Wrohl; 150. 151. z Krjepjec: Mikławš Koch, Mikławš Knježk; 152. Jan Smoła z Kašec; 153. Mikławš Cyž ze Žuric; 154. Mikławš Krawc z Nowoměsta; 155—157. ze Šunowa: Michał Rachel, Marja Šoćic, Michał Holbik; 158. Pětr Brus z Ralbic.

Sobustawy na lěto 1879: kk. 490. Mikławš Glawš z Pančic; 491. Budar (Hrehořk) z Wěteńcy.

Dobrowolny dar za towarštwo: k. M. Š. 50 p.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 40,761 m. 47 p.

K čšeci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: kk. Mětowskec swójba ze Stoneje Boršće 10 m.; ze Sernjan 50 p.; khuda služowna holěka z Ralbic 1 m.; za

powjedančko „Hana“ w lètušim Krajenje z ralbičanskeje wosady 10 m.; direktor J. D. 50 p.; Hana M. z Budyšina 3 m.

Hromadže: 40,786 mark 47 p.

Dary za cyrkej w Žitawje.

Hana M. z Budyšina 3 m.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

K. direktor J. D. 50 p.; Hana M. z Budyšina 3 m.

Hromadže: 1552 mark 56 p.

Dar za lyonske towarstwo: „O najswjećiša Wutroba Jězusa, smil so nad bludžacej dušu“ z R. 5 mark.

Dary za hlódných Hornjošlezakow.

Přez k. f. we Wotr. 2 mark.

Ŕ poslednjomu zelenomu štwórtkej

derje so pschhodzuje a je we wšěch ekspedicijach „Posola“ a w škulowje pola pschepca Welsa na pschedani:

Nowa Jězusa winica,

z pschwojazanymi „**Wjenšimi spěwaršimi**“ a ze **stacjonštimi knižkami.**

W najlěpschim pschym zwjazku a najlěpschjej koži 6 markow, druha tohorunja pschyna družina 5 m. 70 p.

Bjez spěwaršich a stacjonšich, kaž dotaj, po 5 m. a 4 m. 75 p., ze žolthym abo zelenym rězkom 4 m., njewjazane 3 m.

Tež wobstaraja so na požadanjo zwjazki w somocze a z drohotnymi zankami a wšitke druhe.

Šlowny šklad ma: **Jakub Wjenta**, zwónik pschi tachantškej cyrkwi.

We wšěch ekspedicijach „Katholšeho Posola“ su dóstač:

1. Wjenšche spěwarške knihi

za katholicšich Serbow. Zrjadował **M. Hórník**. 100 stronow. Zwjazane za 60 pjenježtow:

2. Bobožny Spěwar.

Wjenšche spěwarške knihi z modlitwami. Za katholicšich Serbow wobdželať a wudať **M. Hórník**. 204 stronow. Zwjazane w placže za 1 mar, w koži 1 m. 50 p., w koži a ze žolthym rězkom 2 m.

Wobě knižch hodžitej so derje za šchule a za mladoščž.

W ekspedicii „Posla“ su na pschedani nowe šwjeczatk a wotpušknymi serbskimi modlitwami:

1. **Šhrystus na kščižu**, z modlitwami za khornych a umřejacych, 4 p.
2. **Čješczenjo swjatoho Józefa**, 4 p.
3. **Jězusa wutroba**, 2 p.
4. **Wutroba swjateje Marije**, 2 p.

Přjedy wudate 4 šwjeczatk su hiščeže na škladže.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michal Róla.

Číslo 6.

20. měrca 1880.

Lětnik 18.

Njebjelicich w starich časach.

Po rukopisu njeboh tuj fararja Fabricija.

(Potraczowanjo.)

III.

Swoje dochody czechnje farar z wosypka, z farskich polow a z někotrych njebjelczan młynka a pazliczan zahrodnikow, kotryž pod wotkleczan knjezstwom steja.

Wosypk dawa so wot njepomnitych časow z Njebjelczic tajki: Marecy, Kralecy a Koflicy dawaja po 3 kórcach, Wrobl, Lipicz a Nóbła 2 kórcaj a bėrtl, Hostat, Schibsch, Hanisch, (w cyrkwinich knihach najbóle Hanuschecy, nětko Hajuschecy) Glawsch, Żur, Schtranc, Bjenisch a Nowak 1½ kórcu, Branfa 3 bėrtle a mašku, Zandmylski 3 bėrtle, wscho w hromadu 29 kórcow a bėrtl.

Ze Serbskich Pazlic: Wawrij 1 kórc, korežmar a rychtar 2 kórcaj, runje tak tež Zuscžanski, Běr, Kyncžecy, Mit, Hórban, Glawsch, Wroblit, Kocor, Zmij, Hascha a Kordus, Koch, Hascha a Hajnt kóždy 2 bėrtlej a 11 maškow, wscho w hromadu 28 kórcow stareje kamjenšteje měry. Wosypk ma so na faru pschinjelež, za czož farar wot kórcu 6 pjenježkow abo dwaj kroschtaj dawa, abo měru piwa.

Schož rolu nastupa, mohł farar z nazymnym a nałětnym nimale 40 kórcow wobšyc. Pola su wotkěžane a mjezuja po cetyh z Mikocžicami. Senož něšto je blizko, tón džěl, kotryž so wot řeki k pazlicžan mjezam czechnje, tak schėroki, kaž fararjec zahroda a to je tón najlěpschi kruč z wuzaczom hołoho a puštoho blaka srjedž zahrody a pola (nětko steji na tutym měšće cyrkej). Lěš leži wyshe polow, mjezuje z Mikocžicami a z Hanuschom w Njebjelczicach a posćiczi fararjej trěbne drjewo. W lěsu ma farar pastwy

za škót, kotrež su lěpsche hačo druhe. Łukow je jara mało, něšto pschi rěcy, hdžež trasch so dvě fórcy syna a jedna wotawy nadžěła. Džakownišča je zahroda a tón džěl kufi, kotryž mjěz rěczkomaj leži (nětko Ródlích). Na swoje wobšedženstwo móže farať 8 abo 9 škocžatow dožiwicž.

Hžiom w lěcže 1619 spomni njeboh farať Julk, kotryž bě w Stołpinje wuřwjeczeny (Stołpin a Ğodžij škušeschtaj mišchnjanskomu biskopej), zo maju Glawščecy a Ğaschšecy, kottšž pod worklecžan knježštwu škušēja, a Kor-
duš, kotryž pod kłóštrom steji, nimo wořypka hiščeczen wořebity dawť a to 18 šlěbornych w pjenjezach, kopu jejow, 4 kofosche, masťu konopeje a maťa dawacž; nalěto a nazymu maja dwaj dnaj woracž a we žnjach džei pomhacž. Žda pať so, zo je knježštwu z časom tuto na so scžahnyťo, dofeliz nětko so jenož hiščeczen Glawšč k tomu wuznaje, zo ma 4 kury a poť kopy jeji dawacž.

Kunje tať namakam w zapisťach njeboh Julka, zo ma njebjelcžan mkyńť tořamo dawacž, šchtož Pažlicženjo, jenož zo ma dwaj dnaj we žitnych a dwaj we synowych džělacž, za cžož pať sebi prawo cžini, zo móže 2 škocžeczi na farškim paščž, kotraž wobožnosť je wjetřcha, hačo wužitť z dawanja. Po kupnym liščže z lěta 1694 ma sebi mkyńť swojoho pařtra džeržecž. Pařheda-li so njebjelcžan mkyń, pschypadnje fararjej kupny dawť (kotryž hewať kłóštr za zapisť cžehnje) po poľojcy. Ludžo mi praja, zo fararjej cyťy pschisteji, njemóžu pať to wjacý z piřow dopofacž. To drje za to, zo bu mkyńřka rěka pschěž farřku zahrodu poľožena.

Hdyž řym Njebjelcžich horjebrať, buschtaj mi dwaj woľaj pschipořazanaj (29. junija 1678); tať bě je njeboh Žurij Ğroš zawořtajil, hdyž 2. měrca 1646 do Řhroščic cžehnjeřche. Hdyž je do Wuđyřčina cžehnje wopuřchcžich, dyrřjadč 4 woľy pschepodacž abo za to pořtajene pjenježy 40 toľeri.

Mždy dawam swojej kuchacčy lětnje 3 toľerje.

Wnoschť za řščeczenja, pohrjebanja a wěrowanja je řnadny, dofeliz je wosada maťa a ludžo po wójniřkich cžasach tež pjenjež nimaja. Wopor na Woži džei, jutry, řwjatki a zelenu řwj. Mariju pschinjese 2 toľerjej 15 šlěbornych. Šinak je na řwj. Měrcžina, hdžež moji pschedřhodniřojo jara nadobne wopory zapisřuja; tež kłóštr woprowařche wowcu a dvě řwinjeczi. Cyťy farřki dwór bě poľny pjeriny, kóždy pschinjese pať hnyřcu abo młoduschku. Tež to je jara wopřchestaťo a druřdy wjacý njeje, hačo zo móže so za řhěbětariřow pschistořina hořčina pschihotowacž.

Wot starých cžasow ma farať prawo, zo za dom trěbne piwo řam wari, aniž zo by toľodla někaťke knježřte dawki měť.

Řozemi řo, zo su pschěž daniřke wřchě tute wořypki a dawanja zběhņjene, wo kotrymiž bě horjeka rycž.

(Pokracžowanjo.)

Proscherjowy Wotcže-nasch.

(Stara powjescz.)

Šdyž bě swjaty Ulrich augsburgski biskop, tehdom kóžde pschipołdnjo stary proscher k biskopowomu hrodej kłodžesche a tam wobjed dóstawašche; za to pak wón potom kóždy džen tši Wotcže-nasche za biskopa spěwawše.

Něhdy na tohole swjatoho biskopa czežke cžasty pschiindžechu, kotrež džěn nikoho njezminu; pschetož kóždy ma swoju staroscž a něhdyžkuli prawje wulku staroscž. Wšchón struchty wón na hašy staroho proscherja zetyka a na njoho zaruča: „Kaš so cži wjedže?“ — „Kaž pschecy.“ — „Mi nic kaž pschecy,“ biskop prajesche, „mi so kšětro hubjenje wjedže, a ty sy tola wěscže tež džens pschipołdnju za mnje paczerje spěwaj.“ Proscher so začerwjeni a wotmołwi: „Ně, džens nic; hdyž do Waschoho domu pschiindžech, dha Wašch kuchař mje wuhladawšči pocža na mnje haktowacž a mi durje pokaza prajicy: Džensa nicžo njesyda. Duž dha sym sej ja myslit: Šdyž džensa nicžo njesyda, dha ja tež nicžo njespěwam.“

Biskop tole zhoniwšči kuchařa k sebi powoła a jomu kručže porokowawše prajicy: „Twoja hłuposcž je mje wo proscherjowe Wotcže-nasche pschinješka, a ty sy wina na wšchěm horju, kotrež je mje potrječylo.“ „Nó, na tajkim proscherjowym Wotcže-naschu drje tež tak wjele ležane njebudže,“ runjewonski kuchař mēnjesche, „wjele lutow tež to tajši Wotcže-nasch waži?“ „To ja njewēm,“ biskop wotmołwi, „chcemy so prashcěž. Kšětsje so zebjer a pušcěž so do Roma a prashcej so tam bamža, wjele je Wotcže-nasch winojty. Njepschiindž pak mi prjedy zas na wocži, dońž wotmołwjenjo nimasch!“

Duž dha dyrbjesche kuchař do Roma cžahnyč. Wón pschjed bamža pschiindže a so prashesche. Bamž pak wotmołwi: „Wotcže-nasch — tón je tak wjele winojty, kaž žloty pjenježk.“ Wjesoły, zo nětk wě, wjele je Wotcže-nasch winojty, kuchař zas dom do Augsburga cžehnjesche, a swojomu knjezej wotmołwjenjo pschinjesje. Tón pak spokojeny njebēsche a prajesche: „Gaj, mój syno, nětk pak hišcěže njewēm, kaš schěrofi dyrbi tón pjenježk byč. Čžehń tohodla hišcěže junu do Roma a prashcej so!“ Zas dyrbjesche kuchař do Roma, a bamž jomu wotmołwi: „Wotcže-nasch — tón je runje tak wjele winojty, kaž žloty pjenježk, kiž je runje tak schěrofi, kaž cyła zemja.“ Wjesoły nětk kuchař zas pschěz hory dom khwatašche, ale biskop zasly z hłowu wijesche a mēnjesche: „Žene hišcěže tola njewēm: kaš toksly dyrbi tón pjenježk byč.“ A za schtrafu dyrbjesche kuchař tšecži kručž do Roma a bamž jomu prajesche: „Wotcže-nasch — tón je tak wjele winojty, kaž žloty pjenježk, kiž je tak schěrofi, kaž cyła zemja a tak toksly, kaž daloko je wot zemje hač do njebjes.“

Šdyž kuchař naposledku z tutej powjescžu dom pschiindže, swjaty Ulrich prajesche: „Nětk wěšch, mój syno, wjele je Wotcže-nasch winojty a wjele lutow trasch waži. A nětk swěru staromu proscherjej zas džěn wote dnja wobjed dawaj, zo njeby ženje wjacly zakomdžit, tši Wotcže-nasche za nas spěwacž.“

3 Lužicy a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** Na našim katolskim seminaru su pónđzeli a wutoru cžile seminaristowje swoje wučerške pruhowanjo wobstali: f. R. Mehork z Birna, f. L. Neubner z Budyšcina, f. R. Kaspar z Drežďzan, f. R. Bernet ze Schwajcarškeje (nětko w Drežďzanach zasyhleny), J. Schönfelder z Wostrowca, J. Lukasz z Drežďzan. Z nich dóstafchtaj dwaj II., dwaj III. a dwaj IV. censuru. Knjezaj Mehork a Neubner pschiáđžetaj za wučerjow do Drežďzan, f. Bernet do žitawštoho wotrjesa. Za hšjocy njeje w tu khwilu bohuzel žane zastojnstwo wotewrjene. Tak dha je nětko pola naš njedostatt wučerjow wopšchestať.

— „Macžica Serbska“ změje srjedu po jutrach, 31. měrcu, popoľdnju w dwěmaj swoju hłownu zhromadžiznu w hosćeńcu f. „žkotej krónje.“

— „Lužiczan“ pišče: W nakładže towarštwu „Macžicy Serbskeje“ sledowaca serbsko-němska knižka wuńdže: Spěwna radostčž, zběrka schulskich spěwow. Wona wopšhija wscho do hromady 111 tajkich spěwow, wot kotrychž je f. wučer Mucžink w Zemicach 67 cžislow w němškej rěcži napisať po knižcy „Stoffpläne für die einfachen Volks- und Fortbildungsschulen. Zusammengestellt von Dr. Friedrich Wild, Bezirks-Schulinspector in Baugen.“ K tomu je f. Dr. Wild pozdžischo hišcže něotre spěwy pschindat a f. wotrjesny schulski inspektar Glada w Kamjeńcu tež hišcže něotre; wysche toho pak tež f. budyški schulski direktar Wlochac něotre tajke, kotrej maja so w budyških srěních a wyschšich ludownych schulach spěwacž, wschěch je nětko 111. Po tajkim so tuta zběrka za ludowe schule budyškoho a kamjeńškoho wotrjesa, kaž tež za naspomnjene schule měšta Budyšcina hodži. Serbske schule dóstanu je w serbskej a němškej rěcži, němške pak jenož w němškej, a je posleńšich nakład Smolerjec knihicžisčezěrnja wofstarata. Z pschekozkami do serbskeje rěcže su zastupjeni: f. wyschšchi wučer Fiedler z 52 pschekozkami, njebocžicžki H. Seler ze 26, J. E. Smoler z 9, njebocžicžki Kulman ze 7, wyschšchi wučer Jan Wjela na Židowje ze 6, wučer Michal Brühl w Motydle z 3, Dr. Šful z 2, farar Kilian w Serbinje w Terasu z 1 pschekozkom.

3 **Drežďzan.** Drežďžanske zemjanske swójby so jara džiwaaju, zo bě nje-wjadcy jedyn wosobny Awstrijan (Matušchan) wotjěl, kiž bě tam wjac lět žiwy byť. Njemóža wopšchimnyčž, kať móže tať wjesoly mlody muž, kať swobodny knjez z S., kiž na žadnych rejach nje-pobrachowasche a žaľostnje rady na hońtwu khodžesche, swěteji „Božemje“ prajicž a do kłóštra hicž. A tola je so to staťo. Kať „Dresdener Btg.“ hšychi, je kapucinski kłóštr na Hradčanach w Brazhy prjedawšchoho wojerštkoho wyschka z S. do swojich sobustawow pschijať.

— Kať so husto w Budyšcinje stawa, hrajadu tež w Drežďžanach katolschy rjemješćnicy 7. měrcu džiwadlo a to „Žózes a joho bratšija“ wot R. Behrle. Bě so došć derje lubiľo. Pšhitomni běchu Sič kralowške Wyšo-

košce prync Bjedrich August, pryncessyna Marja, kaž tež pryncaj Jan Jurij a Max, pšchewodženi wot knježny z Gärtner a knjeza stotnika z Der.

— Rasch sakski sejm bu srjedu 10. měrca wot Soho Majestoscze krala Alberta z trónskej rěčju wobzamknjeny. — W tymle tydženju běchu w Dreždžanach w katolskich schulach pruhowanja. Seje Majestoscž kralowa Karola bě jim wutoru dopołodnja we hłownej a srjedu we schuli „am Quackbrunnen“ pschitowna.

3 chłoho swěta.

Němska. W tu khwilu stara wschittich w Němcach zakon wo powjetschenju wójška. Něče wo nim běchu so w zańdženym tydženju w rajchstagu započzale a kónčichu w přenim čžitanju z tym, zo so tónle zakon wofebitej komissiji k wuradženju pšchepoda. Z rěčow njejsny nicžo nowoho zhonili. Pšchetož, zo budže centrum napscheczo tajkomu njesměrnomu wobczženju ludu a zo nacional-liberalowje tule pšchiležnosč zapšchitownu, zo bychu so wjerchrej Bismarkej zas spodobni wopokazali, bě hižom do přědka widžecž. Senož někotři nacionalliberalowje poporokowachu namjet, druzy pak jón z knjezom z Bennigsen njewidžany z mochow a prochow pschijachu.

— Barlinska „Germania“ pschinješe list swj. Wótca kölnjanskomu archybiskopej wot 24. februara, t. l., w kotrymž so na kóncu praji: „Modlitwy a zdychowanja, zo by Bóh zas nawróczil swobodu katolskej cyrkwi w němstiu křěžorstwoje, njejsu drje dotal wustyšchane, ale pomažu zhubuje so próžny podhlad a njesprawny strach pschod katolskej cyrkwi. Knježerstwa so dohladaju, zo njezasahujemy do cuznych prawow a zo mjez cyrkwi a krajnej mocu móže bycz stajna pschezjenoscž, stej-li wobě stronje zwólniweje měr wobkhowacž a je-li so minyl, jón zas nawróczicž. Zo smy tajkoho zmyšlenja a tajseje wole, wo tym su wschitcy wěrniwi kručže pschepokazani. Haj, my khowamy tule wolu tak mójnje, zo džiwajo na spomoženjo duchow, na zjatny porjad a z toho wutkhadžacy wužitk so njezomdžimy, Tebi wozejewicž, zo budžemy dla pospěšchenja tuteje pschezjenoscze czěrpjecž, zo bychu so pruskomu knježerstwu pschod kano-niskim zapokazanjom do služby mjena tych knježi pschipowjedžale, kotrychž sebi biskopja wuzwoleja za pomocnikow we wodženju duchow.“ Teke barlinske katolske nowiny pšchewodžeja tónle list z tymle rozpominanjom: „Teke słowa swj. Wótca wožiwuja zas nadžiju, zo budže bježbóžna zwada mjez statom a cyrkwi bórzy sfónčena. Leo XIII. njeje wot swojoho nastupjenja na bamžowski trón nicžo zakomdžil czinicz, zo by měr němstkomu křěžorstwu wróczeny byl. Wotmyslenjo, kotrej bamž kölnjanskomu archybiskopej zdžěluje, je nowy dopokaz luboscze k měrej a wustupnoscze (Nachgiebigkeit) swjatoho Stoła a hodži so tež tefame zmyšlenjo wot pruskoho knježerstwa woczakowacž w tymle nastupanju.“

Awstria. Kralewicž (trónprync) Rudolf je so z pryncessynu Stefaniju, džowku belgiskoho krala, slubil. Wón je 22 lět stary, a wona 16.

— Džeri 15. mërca zwoſtanje zawěſcže wopomnjecža hódny w cyrkwinych ſtawiznach cžěſtoho krajeſtwa. Na nim buchu mjenujcy namakane powoſtanki (relikwije) ſwjatoho Wojcžecha (Adalberta) na pražſkim hrodže. Derje ſo wjedžeſche z wobſchěrnej a wěſteje powjeſcže najſtarſchoho cžěſtoho lětopiſarja Roſmafa, zo buchu powoſtanki ſwj. Wojcžecha za wjeřcha Břetiſława I. w lěcže 1039 z Ħněždna (Gnefen) ſwjatocžnje do Břahi pſchenjeſene a we cyrkwi ſwj. Wita poſchowane. W pozdžišchich čžaſach pať ſo tele powoſtanki ze wſchelakič winow w tutej cyrkwi na druhe měſtna pſchenoſchowachu a pomaťu ſo na nje zabu. Tola z wjeřſcha mēnjachu, zo ſu něhdže w kapalcy ſwj. Wojcžecha. W tychle dnach počžachu dla dotwarjenja cyrkwy ſwj. Wita kapakku ſwj. Wojcžecha prjecž torhacž a nadeńdžechu za woſtarjom row, z pěčnych pěſkowcow (Sandstein) natwarjeny, 2 metraj a 2 ctm. dołhi a 72 a poť ctm. ſchěroki. Relikwiar, kotryž bě do njoho ſtajeny, je 112 centimetrow dołhi, 32 centimetrow ſchěroki a 38 centimetrow wyſofi. Relikwiar ma podobu maľoho, podobhojtoho domcžka, je z drjewa wudžekany, ale cyty ze ſylnym woľojanym blačom wobwity. W pſchitomnoſcži kardinala-archybiskopa, ſwjecžacoho biſkopa, wjele duchownych a ſwětnych ludži, woſebje zemjanskich a wučenyč muži ſo wěcžto relikwiarja wocžini a tam ſo mjez druhim dvě woľojanej deſčicžcy z napiſmow namakawſchtej. Ħnj. professor Ħmler wza jednu a počža čžitacž ľacžowſke napiſmo: „Capsa cum corpore ſeu reliquiis s. Adalberti episcopi et martyris to je: Ħſchinja z cžěkom abo powoſtankami ſwjatoho Wojcžecha biſkopa a martrarja.“ Ħaž Ħhěťe bě prof. Ħmler tele ſłowa doprajiť, bě na jedne dobo ze wſchěč hortow ſtyſhecž: „Deo gratias — džakowano Bohu!“ a wulka radoſčž bě na wſchěč woblicžach widžecž. Nětko wjedžeſche ſo z wěſtoſcžu, zo ſu we woľojanej Ħſhini powoſtanki ſwj. Wojcžecha, po kotrychž běču hižo tajke čžaſy žedžili a ſlědžili. Ħotow motewri ľnjež kanoniť Bernard woľojanu Ħſchinju a w njej namaka ſo brēmjeſchko koſcži do ſchěreje žiby zawaľenyč a pódla zaſ deſčicžka z piſmow na ſwj. Wojcžecha ſo počžahowacy. Ħotow pſchenjeſechu tónle relikwiar we ſwjatocžnym čžahu do ſameje cyrkwy, hđžež pſchecž cyty tydžeń žjawnje wuſtajeny woſtanje.

Ŧchwajcarſka. Najwažniſchi podawť za Ŧchwajcarſku a němſke wifowanjo je doľonjane pſchekopanjo hory ſwjatoho Gottharda. Wone radži ſo 29. februara po 7½ lětnej cžezťej prócy. Tónle podžeńſti pſchekhod abo tunnel je 14,920 metrow abo nimale 15 kilometrow abo dvě mili dołhi. Ħopachu ſo pſchecž horu wot dweju boťow, wot itaľſtoho wot Alrola, a wot ſchwajcarſtoho wot Ħöſchena. Z tutym pſchekopanjom ſwjecži technika nowe dobhycžo.

Francóžſka. Tu wuradžuje ſo w tu Ħhwilu nowy liberalny ſchulſki zakon. Wo joho ſednym artiſtle bychu jezuitſke ſchule zahnate bycž durbjať. Ale nětko je ľ wulkomu rozmjerzanju liberalow ſenat w druhej poradže tónle artiſtel zacžifnyť z 149 Ħľofami napiſhecžo 132.

Ħuſowſka. DruhoĦo mërca toĦole ľeta ſwjecžecche ſo 25lětny ſwjedžeń

knježenja carja Alexandra II. Swjatocžność bę drje zwonka wulgotna, ale z nutka zacęmnjena ze zrudnymi podawkami, kotrychž zahubne slędy njebęchu hiščęze do częsta wotstronjene. Tola hiščęze częmnisće scziny padaju na tónle swjatocžny wobraz pschęz wopomnięńki na njezbožowny wosud — Polakow a Unitow (z nami katholicami zjenocženych Grichow). Woni su a zwořtanu w pořlenich 25 lętach dopokazmo, zo je carjowe knježenjo něščto hroznych łopjenow do ruřkich stawiznow pschidało. Polacy a Murawiew, Unitowje a Gromeka, — kajke řpomnięńki wubudžeja tele mjena! Polacy bęchu wopor za započaty zbęžk, Unitowje wopor ř częseći a rozmnoženju kořczaneje ruřkeje „prawořlawneje“ węry, tu bęchu zabieći, tam z řchudami a bodakami (bajonettami) do ruřkeje cyrkwy zahnaczi! Licžby, ręcęze jařniřcho dužli řkowa! — 83,000 Polakow bu zahnatych do Sibirije abo do ruřkich řtepow (trawnych puřczinow); 10,000 bu do cuzby do hubjenřtwa pólřaných; 360 bu wobjeřčęnych; krajej bu napořožena pokuta 82 millionow rublow; 2700 řublow bu přjeć wzatych a do njeřchęcęelow pólřkoho naroda rozdatych. Ğorje dužli Turka napřchęcęo řchęcęjanam njędrjeřche Murawiew we wobohej Pólřkej, hacž tam nařta częchota — řęrchowna. Pólřka bę řchula za ruřkich „czinownikow“ (zařtojniřkow), hęžę řo nawuęcęichu bjezřakowřcy knježicž, a po jich pschilřadže a z dužęla tež z jich pomocu njędrjeřja něřto — Miřilistowje. — — Řodobne bę tež knježenjo Alexandra II., řchtož katholicu cyrkwy nařtupa. Biřkopja, pręlaty a knježa buchu bjez pschępytowanja do Sibirije pólřani; katholicke biřkopřtwa, řlólřchtry a řary buchu zahnate, cyrkwy zacjinjene abo do „prawořlawnych“ cyrkwojow pschemęnjene, z huřta tež katholiccy donucženi, zo buchu někotrym mjęz nimi bydlacym „prawořlawnym“ nowe cyrkwy řtajeli. Řak su w Řodolřkej zjenocženi z katholickej cyrkwu Ğutęny ř ruřkej „prawořlawnej“ cyrkwi wobrocženi byli, je we řwojim częřu z jęndželřkoho parlamenta řwętej wozjewjane bylo. Řak huřto je Pius IX. tele pschęcęžęhowanjo katholickeje cyrkwy w Ruřkej wobžarowal! Řak huřto pokazowalęhe na řhořtacu řprawnořčę Wožu, kotraž zřłóscęžiwych rukow pomužiwu, zo by njeřęknořčę nařrawila! Řak kónęzi njeboh řwj. Wótę řwoj wobęžnik wot 30. junija 1864 ř pólřkim biřkopam tole řwętnym knježicęerjam prajo: „Knježenjo je Wam wot Wođa date a móc wot Ğajwysřchęoho, kotryž řo prařchęcž budže za Wařchimi řkutkami a pschępytowacž Wařche myřle. Wy řęze řkužobnicy joho kraleřtwa, a njeřřčęeli prawje řudžili, aniž zakonowali řprawny řud, aniž řhodbęili po řęčęęch wole Wođeje, bórzy řo Wam to pokaže, přchetož najřrucęiřch řud budže na tych dęeržany, kotřiz řu pschędřtajeni. Wólęcęřtomu dóřtanje řo zawęřęęe miřořčę, ale mócni budža mócnię řhořtani.“ (Řudr. VI. 4—7). Řęhby drje řo tynle řkowam w Řętrohrodže (Řetersburgu) řmęjachu, hacž pař řo jim řchto, hby by je rozpominař, tež něřto hiščęze zajmęje? Řuka Wođa je řo częęę Ruřkeje dólřka a jeje knjeđerja, jeje přchřprawa řu — Miřilistowje. Ğyniřch, dužli hřomow řłořy wořaju jich njeřřuti: „Ř něřko, řkalojwe, zroęcęęe.“ (Řřalm II. 10.)

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na léto 1880: kk. 159. Mikławš Hetaš z Kanec; 160. 161. z Kukowa hosćencarjej Jakub Delenčka a Jakub Hajno; 162. Michał Wićaz z Njebjelčic; 163. Michał Hauptmann, předsyda gmejnsk. wubjerka w S. Pazlicach; 164—166. z Róžanta: Mikławš Sołta, Jakub Błažk, Jurij Kilank; 167. Michał Bjedrich z Pěskec; 168. N. N. z Róžanta; 169. wučer August Bräuer w Kukowje; 170. Hajnk ze Serbskich Pazlic.

Sobustawy na léto 1879: kk. 492. Šócka z Kamjenca; 493.—496. z Njebjelčic: Jurij Wuješ, Mikławš Suchi, Michał Škoda, M. Zandmlyńkowa; 497. Michał Hauptmann ze Serbskich Pazlic; 498. Jurij Kilank z Róžanta; 499. Michał Manjok z Pěskec.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadźena dań wučinještaj 40,786 m. 47 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: k. sen. K. wotmolwjenjo na „hlós z kraja“ (z čisła 5) 20 mark.

H r o m a d ź e: 40,806 mark 47 p.

Dary za cyrkej w Žitawje.

10 mark jałmožny za jednu dispensaciju z Wostrowca; 280 mark wot kloštrскеje knježny Donaty Nataliec w Marinej Hwězdze ze zawostajenstwa jeje bratra.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Kk. wučer A. Bräuer w Kukowje 1 m., M. P. 3 m., M. Š. 50 p.,* wunošk jedneje zběrki w B. 2 m. 50 p.

H r o m a d ź e: 1559 mark 56 p.

* Běchu w zańdženym čisle mylnje pod dobrowolne dary za towarstwo stajene.

Dar za lyonske towarstwo: J. M. z H. 1 m.

Š poslednjomu zelenomu šchwórtkej

derje so pschihodźuje a je we wschćich ekspedicijach „Bošola“ a w Kulowje pola pšchecupca Welsa na pschedań:

Nowa Jezusowa winica,

ž pschiwjazanymi „Wjenšćimi spěwaršćimi“ a ze stacjonskimi knižkami.

W najlěpšćim pschćnym zwjazku a najlěpšćej koži 6 markow, druha tohorunja pschćna družina 5 m. 70 p.

Bjež spěwaršćich a stacjonskich, kaž dotal, po 5 m. a 4 m. 75 p., ze žolthym abo zelenym rězkom 4 m., njewjazane 3 m.

Tež wobstaraja so na požadanjo zwjazki w somocze a ž drohotnymi zankami a wschćite druhe.

Šłowny šklad ma: **Zakub Wjenka**, zwónt pschi tachantškej cyrkwi.

We wschćich ekspedicijach „Katholštoho Bošola“ su dóstač:

1. Wjenšće spěwaršće knihi

za katholicšćich Serbow. Zrjadował M. Hórník. 100 stronow. Zwjazane za 60 pjenježtow:

2. Bobožny Spěwar.

Wjenšće spěwaršće knihi ž modlitwami. Za katholicšćich Serbow wobdźělat a wudał M. Hórník. 204 stronow. Zwjazane w plače za 1 mark, w koži 1 m. 50 p., w koži a ze žolthym rězkom 2 m.

Wobě knižcy hodźitej so derje za šule a za młodošč.

Čižičej Smolerjec knižicizišćerjenje w macjicěnym domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 7.

3. hapyrła 1880.

Lětnik 18.

Njebjelijich w starých časach.

Po rukopisu njeboh knj. fararja Fabricija.

(Pokracžowanjo.)

IV.

Nastupajo zwońka, kiž je pódla tež wučer, pschisteji fararjej, koho k tutej službje wuzwoli. Dokhody zwońka su tute: ma 5 bértlow pola pschi fařskej zahrodzi a telko łuki, zo sebi tam sórku syna nadžela; jomu skuřcha trawa, kotraž na kěrchowje narosće a móže po cyće lěto dvě kruwoje a jakojcu na wschěch honach pasć. Z cyrkwy dóstawa 2 march (prjedy 4) za to, zo kóždu sobotu „Budž powitana“ spěwa a na suche dny slěborny krosch. Wošpita ma z Njebjelcic poł kórca a 9 maškow, z Bazlic 1/2 kórca. Raž farar Gros w lěće 1647 zapisa, je so jomu z kóždoho statoka pokruta khlěba lu- bila, nětko pak dawaja jenož Njebjelczenjo. Kóždy ma jomu snop žita dacz, zo ma nimale poł kopy. Wot kóždoho pohrjeba ma, zwonjenjo sobu 2 slěb. a 4 pjenježki, wot wěrowanja 2 slěb., wot křećenja 9 pjenježkow, kóžda njedželicza ma jomu schlicžku sele a 6 pjenj. dacz. Džen do tšjoch kralow ma sebi wot kóždoho hospodarja něšto sele kazacz; za pucz ke khoromu 9 pjenj. Hdnyž je hospodar wumrjel, reza so jakojca, a shtož je wot žarowanseje hošćiny zwo- stalo, ma zwońk do křudych rozdzělcz, podobnje, kaž so w Křróšćicach stawa, zo so njedželu po suchich dnach kruwa abo jakojca po rjedže reza a do křu- dych rozdzěla. Ma džen swj. Marije Madleny, hdžež ma na Šchpitalu službu, dóstanje tam wobjed a tykanc. Ma k wohtarjej služicž, hdnyž su kemsche, za cjož 4 pjenj. dóstawa, trójcy za džen zwonicz, cyrkej rjedžicž. Tež dyrbi křer- lusch rozemicz, zo móže kantora cžimicz.

Fararjej ma honaka a kofofch dawacz. Njedzeliu dawa jomu a joho swójbje farar wobjed.

W tym času płaczi w Kamjencu kórc žita (nimale 5 naschich bértlow) 25 slěbornych a spomnju to, zo by so widžako, kak so po naschich časach pje-njezy a dawanja z tamnych časow měricz maja.

Schulu zwónt džeržecz njetreba, ani tam farar na wuczbu khodzicz, do-feliz džeczi do schule njethodža. Žlote czasy!

Ršesieczanski wuczby maja so wot posta hacz do Božoho czěla džeržecz.

Cyrkej pschi swojej khudobje wjacj cyrkwinškeje drafty nima, hacz je za jednoho knjeza trěbna: 2 czerwjenej ryzbje, jednu zelenu, czornu a sijałowu, a běla — je we nadžiji! Schaty dosahaja. Žloty kšeluch a druhi koprowy, jara staru mjedžanu monstrancu, koporne a pozłoczene ciborium.

Na džen swj. Marije Madlenu ma njebjelczan farar Bože služby na Schpitalu. A tomu scžěle kšofchtr wóz po njoho a zwónta. Wěste je, zo je tu za to něhdy fundacion był, nětko pak dawa so jenož wobjed a tej swěczny, kiž stej po Božich službach zbytnej. Tež hewak ma farar někotre robotne dny we kšofchtrje, tak na džen wotemrjetoho założerja kšofchtra tam kemsche džeržecz, runje tak srjedu we martrownym tydženju a na džen swj. Wórschle.

Dyrbju na někotre pobožnosće spomnicz, kiž su tu cyle do zabycza pschischle.

Wot swj. Marka spěwasche knjez po Božej mschi hacz do zelneje swj. Marije poslednje swj. sczenjo, doniž so z wulkim zwonom zwonjesche. Na to buchju modlitwy pschidate wo žohnowanjo pólnych płodow. Zbytk tuteje dawno zabyteje pobožnosće je, zo so njedzeliu po kemschach žohnowanjo z Božim czěkom dawa. Druha pobožnosć, kotraž so runje tak swjeczesche, kaž nalěto kšchizowny tydžen, sta so w oktobru. We starych kemschachy knihach namakajsch zapisane: „to jo tón žnjamsny tydžen“, na kotrymž ma farar doma wostacz a kemsche džeržecz, zo by so lud za Bože žně, kotrež je dom khowak, džakowacz mohł. Swjeczesche so, kaž kšchizowny tydžen z wobkhadami po honach. Do-feliz pak so tehdom nazymu pozdže wushwasche, je možno, zo so tuta pobož-nosć tež tohodla swjeczesche, zo chychł Bóh tón knjez płódny čas k wushwey wobradžicz. Ani mjeno wjacj wot tuteje pobožnosće zwostało njeje!

Džen swj. Marhaty je za Pazlicy a Njebjelczicy swjaty džen. Pjecza, zo je něhdy na džen tuteje swjateje, žakofnje sylne krupybiczo byto a wot teje doby so swjaty džen lubik. Tomu tak njeje, hewak by tež něchtón lubjene kemsche džeržecz dał, schtož pak so njeczini ani z Njebjelczic ani z Pazlic. Do starych cyrkwinšich knihow pak je na džen swj. Marhaty pschipisane: „patronka nascheje cyrkwie“ a to je wina, zo so hacz na dženšnišchi džen swjatocznje Bože služby z wobkhadom wołoko wšy swjecza. Tež steji swjeczo swj. Marhaty hako patronki hacz na dženšnišchi džen na prawicy wulkocho wołtarja, na lě-wicy pak swj. Rhatrna. Tamne wulke krupowbiczo, na kotrež ludžo hšchće

špominaja a kotrež je cykle žně pobiko, je, kaž so we špomnjenych kemschacych knihach zapifane namaka, 15. meje 1612 byko, šwj. Marhaty pak je 13. julija.
(Potracžowanjo.)

Bližkošč Boža.

Ščto tež to su čzi začuwalu, kiž so w časach rozščyczěpjenja wěry zamješć dachu, hdyž přěnu njeđzělu k swojim nowotarjam kemschi pschińdžechu a w cyrkwi hašnju wěcznu lampu pschěd próznuym abo powalenyym tabernaklom nadeńdžechu? — Čžežko, zawěščje jara čžežko je jim k najmjeńšchomu přěni čas byko, hdyž bě Syn Boži, „kotrehož wjeselošč je mjez čłowjekami bydlic“, z jich cyrkwjow wustorkany, a hdyž tón, kiž bě jich dušcipastyr po nowym wachnju, wjac k woltarjej njeńdžesche, zo by nje woblaflowany wopor Nowoho Zafonja Bohu woprowač, z kotrohož běchu sami wot přěních džěczacych dnow telko duchownoho wužitka a špomoženja čžěrpali. Čžežko jim tež zamješće běsche, hdyž w jich wupróznujnych cyrkwjach lubozne kšěrlušče k Najšwjeczjšchomu Sakramentej a k Macžeri Božej wjac njezanoschowachu. — A hdyž maja džensnišchi džěni lěpšchi jich potomnicy špodobanjo na našchich Božich službach a ceremonijach, dha je to, kaž by so jim styškało po starých rjaných katholicich časach, a kaž bychu pola naš runja nam bližkošč Božu začuwalu.

Šedyn katholicški měšćnik powjeda nam za dopokazno tule stawiznu*: Měhdy pschińdže 75lětna žónška ke mni, kiž chycšče z lutherškeje do katholicškeje cyrkwe pschěstupić. Šdyž so jeje prashach, z kajeje to winy, mi wona wotmołwi, zo je pschěd por dnami jeje katholicški muž wumrjel, a zo je ju joho pošenje šwjate woprawjenje tak hnuło, zo chce sama katholicšu wěru zeznacž a šwjate woprawjenje dóstacž. Duž nazajtra wučžbu z njej započach, a wona wot toho čžasa kóždy džěni, hdyž móžesche, ke mni kšodžesche. Najebacž wyšoku starobu mějesche wona hiščeže wótry rozom a dobry pomjatk. Šdyž ji wučžbu wo romškim bamžu a wo 7 šwjatych sakramentach wukładowach, wona hušto prajesche: „Šak jeno bě móžno, zo tón, kiž je našchu wěru založik, hač katholicški měšćnik katholicšu wěru začijny, hdyž tola šwjate pišmo a strowy rozom wučži, zo dnybi wščitko tak byčž, kaž katholicsta cyrkwej přěduje.“ Na tym bě žla wola wina, ji ja wotmołwich, a hdyž wjele ludži nowotarjam pschěpadny, dha to z wjetšcha wšchitcy jenož čžasnoho wužitka dla čžinjachu. Tež so jeje woprašach, hačž wona sama njeje čžasnoho wužitka a čžasneje šchody dla tak dołho w šbudništwje wostala. A wona wuzna a prajesche: „Šaj, jenož čžasnoho wužitka dla.“ —

Wšobnje so ji špodobasche wučžba wo šwjatosčžacej hnadže, kiž dušchu Bohu samomu podobnu čžini. „To ja hiščeže ženje pola naš styšchala nješpm“, mi wona hušto prajesche, „našchi předarjo wučža, zo čžłowjek znutška křěšćniš wostanje, a zo Wóh takřec joho křěchi jenož žwonkownje zawodžje.

* Convertitenbilder aus dem Walke v. Franz vom Bach.

Najbóle pať jeje wutrobu hnujesche katholicke wuczba wo dosćezinjenju Syna Božoho za nas a wo Božej mšči hačo wšchědnym wobnowjenju wopora Křhřtufowoho na křhřžu.

Mjez tym časom bě so džen přenjoho swjatoho woprawjenja džěczi w naschej wofadže pschiblizik. Na tymle dnju dyrbjesche tež wona swoje přenje swjate woprawjenjo dōstacž. Tědženi přjedy hižom w cyrkwi psched wof-tarjom, runjež skaba a křwotata, klecžo katholicke wěrywuznacžo wotpołoži. Pschi słowach: Sa wěrju, zo so na Božej mšči wěrný a wujednacy wopor za žiwych a wotemrjetych Bohu pschinjese, ji tak na pľakanjo džěšche, zo móžesche lědma dale rycjeć. Tež swědkomaj a mi samomu sylžy do woczow stupachu.

Dženi do přenjoho swjatoho woprawjenja džěczi so wona jara skaba čzu-jesche. „Zo jeno bych tola tak doľho žiwa byľa, zo móhľa swjate woprawjenjo dōstacž“, tak wona pschecy zdychowasche. Sa ju změrowach, tak derje hacž so hodžesche. Nazajtra rano pať žno bě wona po tšjoch stanjena, zo móhľa hnydom na přenje Božej mšči woprawjena bycž. Njehach ji tež jeje skabosćje dla dlěhe nacž wutrobu čzafacž dacž. — Dopoldnja pať bě wona potom tež hiščje přenjomu swjatomu woprawjenju džěczi pschitomna, a so ji tale swjatocžnosć kaž tež rjane křerlusche wulcy jara spodobachu. — Pschěz swoje swjate wo-prawjenjo pať so tež něť sama dospołnje zbožowna a duchownje posylnjena čzu-jesche. „Něť sej nicžo wjac nježadam,“ to běchu jeje słowa, „njech na mnje pschindže, sčtož chce, ja chc wšchitko rady lubje na so wzacž. Něť móžu tež kōždy džen ke mšči křodžicž, dokelž katholicke cyrkwe džělawy dženi wopuschćzene a prózne njesteja.“ Dwě njeđzeli pozdžijcho dasche wona za swojoho zemrjetoho katholickeho muža Božu mšchu džerjeć, a po nej swoje druge swjate wopra-wjenjo za njoho Bohu woprowasche.

-k.

Šať so cyrkej twari.

Njedaloko Calais-a (w Francóžskej napschecžo Šendželskej) je na mōrskim brjozy wulka wjes; jeje wobydlerjo su pať křudži rybacy, kiž so z kōjenjom žiwja. Woni běchu něhdy bjez cyrkwe, a do bližšeho Božoho domu bě daloko; tak pať měli sebi cyrkej natwaricž? Woni radu škladowachu z jednym namōrskim wyschkom, kiž bě muž woprawdže křesćjanskje wutroby a nadobnoho zmyšlenja. „Zubi pscheczelowje,“ wón k nim praji, „wy móžecze za krōtki čas cyrkej mēcž. Posľuchajecze: Z kōždoho čzotmika škladžecze jednu rybu za Boha luboho Kņjeza na boť a pschedawajecze tele ryby w hromadže k ľěpschomu swojeje cyrkwe. Zapocžecze z tym džensa a za krōtki čas položecze zaľladny kamjeň.“

Tale rada so lubjesche a swěru wuwjedže. W mēscze torhachu so ludžo wo ryby „za Boha luboho Kņjeza,“ wone so pschecy derje rozpschedawachu. Křěžor zwofša junu na pučowanju w Calais-u a zasľyscha wo tej wěcy, ta joho tak hnujesche, zo wón praji: „Sa chc tež swoju rybicžtu k tomu dacž,“ a křěžorowa

rybiczka bě tysac frankow (nórtow). Z tuthy rybami „za Boha luboho Knjeza“ natwari so ta cyrkej; wona nije drje žadyn wulkotny twar, ale wobštejenjam pschiměrjena a wjele wopytowana.

3 Ružicy a Sakskeje.

3 Budyschina. Naschi študenczi su so zas do Prahi wrócili, zo bychu swoje tak njeľubje pschetorchnjene studije dale wjedli. Wysokob. knjez prašes Łusczanski je tak daloko wotchorjeł, zo smě wschědnje z wozom wujězdźowacž a w skónčzku so pschetodźowacž. — Kunje ł swjatym dnam bě wjac lužiskich knjezow fararjow czežcy šchorjeło, ale nětko so wschitcy z Božej pomocu porjedžeja.

— Tachantske konsistorium wupisuje stipendium wot 150 marł, wot probsta a kanonika Dr. Jana Mara wustajene, za młodženca, kotryž wyschšche šhule wopytuje. Próstwty maju so hačž do 17. hapryla t. l. tachantskomu konsistoriju pschipošćacž.

— Wot lěta 1847, w kotrymž so tudy literariske towarštwu Macžicy Serbskeje dožaloži, ma sryjeda po jutrach za Serbow wulku wažnosć; pschetož tehdom dzerži so porjadna słowna zhromadźizna. Tón króć ženďže so na nju 58 sobustawow ze wschěch stron Hornjeje Ružicy, tjjo z Delnjeje Ružicy a jedyn z Bólskeje. Zhromadźiznu wotewri a wjedžesche ł. redaktor Smoleč. Słownu rozprawu wo zańdženym lěcže dawasche hafo pisnamjedžer ł. kaplan Kóla. Wudako bě so: 1. Časopis (zeschlowaj 59. a 60.) z nastawkami a džěłami profesora Dr. Šfula, Š. Šórdana, Wjelana, Wehle, Šórniša a Kojyša; 2. Protwyka „Pšchědena“; 3. Spěwna radosć, zběrka schulskich spěwow (iich je 111) z notami, kotrež smědža so w katholicich a lutherskich serbskich schulach trjebacž. Tež su so spoczate czishecžecž „Biblište stawizny“ wot Bartka; zo by so tale knižka z poruno stejacym serbskim a němškim textom tunjo pschědawacž mohła, je kralowške sakske ministerštwu 600 marłow podpjeru ł tomu kóncej dariko. Šako sobustawy běchu zastupili 1 duchowny, 1 gymnasiaľny wučer, 5 schulscy wučerjo, 1 wučerka (knježna Šfűhec w Budysstecach, kotraž je derje serbscy nawukka a serbski wučzi), a 1 zemjanska knjeni. Zemrjeł bě hafo sobustaw ł. farar Měžbarč z Budyschinka, kiž běšche hafo horľivy duchowny a Serb znaty. Pisnamjedžer skónčzi swoju rozprawu z tym pschecžom, zo by so nje-pschěstało horicž swjate płomjo lubosćže ł macžerskej ryczi a ł serbskomu ľudej, a zo bychu so zhromadźowali kaž synojo woľoľo swojeje macžerje (Macžicy) a zo by kóždy po swojich mocach a na swojim měšcže džěłal za wužitk a šhwalbu naschoho Serbowštwu. Pošćadnik ł. pschekupc Mjerwa rozpraji, zo je wob lěto 1940 marłow došhodow a 1929 m. wudawłow byľo, a ł. seminarški wučer Šiedler hafo knihownik, zo je so 75 knihow towarštwu dariko. Mjež namjetami běšche drje tón króć přeni najwažnišchi, kotryž ł. rycžnik Barczewški w serbskej ryczi

staji, zo by so w Maczicy pódla druhich wotrijadow tež delnjołužiski založili za wudawanjo delnjoserbskich jara trěbnych knihow. Pšchi rozryčenju tohole namjeta ryczeske a jednaske so wjele tež w delnjoserbskej ryczi; pšchitomni Delnjołužiczenjo f. farar Teschnar, f. wuczer Jordan, f. wuczer Latka a f. spisowar Mato Kofyl wuprajachu zjawnje swój džak za tajke wotmyslenjo Hornjołužiczanow. Wustawki buchururadžene, nathwilny wubjert wuzwoleny a hnydom zapisa so wjetšcina pšchitomnych hačo sobustawy tutoho nowoho wotrijada, kotrohož lětny pšchinoschf jenož marfu na lěto wuczinja, mjez tym zo so hewak pšchi Maczicy 4 marki płaczi. Wotrijad wobfhowa prawo, zo smě so pozdžišcho ze swojim zamoženjom wotdžělicz hačo samostatne towarštwo. Druhi namjet, w mjenje wubjerta wot M. Hornika wunjeseny, žadaske wuzwolenjo dweju cžestneju sobustawow Maczicy, kotrajž staj sebi wuznamne zafkuzby wo towarštwo a wo zdžělanosć Serbow dobyłoj: f. spisowar Zósef Ignac Krafzewski w Dreždžanach, kiž je 2000 m. na stipendium za sčtudowacoho młodženca, kotryž najlěpšchi postup w serbskej maczeńej ryczi sčžini, pšchi Maczicy založili, a f. rycznik Alfons Barczewski z Kalischa, kotryž je towarštwo a Serbowstwo z cyla hižo wjele podpjerak, wosebje pak pjenjezy na cžisčćenjo delnjoserbskeje protyki „prathje“ darik. Namjet bu z jenomyšlnej „skawu“ pšchijaty. Dale postaji so, zo bychu so prejedy wudate „schulske spěwy“ wot kantora Bjekarja nětko tunišcho pšchedawake, hdyž so nowe do schulow zawjeduja. Farar Wjelan ze Slepocho wustaji lětnišchu dan toho kapitala, kotryž je wón Maczicy hižo nětko za žiwjenje wotkazak, hačo cžestne myto za toho, kiž by powjedancžko za serbski lud f cžisčcžu pšchihotowak a Maczicy pšchepodač. To bu z wulkim džakom f wědomosći wzate. Po sčónčenju hłowneje zhromadžizny a cžitanju protokolla wuradžowachu so hišcže wschelake wužitne naležnosće našchoho Serbowstwa. Tak zestaji so po namjecze f. Barczewskoho kommissija, zo by wustawki nowoho towarštwo „nawukoweje abo nawucžneje pomocy“ wuradžiła f podpjeranju serbskich sčtudowacych młodžencow, kotřiž bychu w swojim cžaju hačo duchowni, wuczerjo, rycznikowje, lékarjo a z cyla hačo zdžěłani mužowje swojomu ludej sčžili. Tajke towarštwo su tež w druhich krajach a wotpomhujaja najlěpje duchownej nuzy wosebje mjenšich ludow. Duž bjeřmy sebi dobry pšchiklad a nježabudžmy, tež z podpjeranjem sčtudowacych za swój serbski lud so staracž ze zhromadnymi mocami, z duchownymi a materialnymi, z małymi abo z wulkimi, kaž je Bóh spožcjuje. Stawa Maczicy Serbskej, skawa wschitkim swěrnym a horliwym Serbam!

M. H.

3 Kalbic. Lětušcha krasna jutrońcžka, kajkejež hižo dlějšche lěta wjac měli njeběchmy, bu po cykej naškej Sužicy na najswjatocžnišcho swjecžena. Wosebje kšchizěrške processiony su so wschudžom derje poradžiła, a cyłe bjež postorka wotbyše. Wobdželenjo na nich bě powšchitkownje tak nadobne, kaž so z dołhich lět wjac njepomni. Tež cuzych z daloka a blizka běšche wjac dychli druhe lěta.

3 Łazka. Sutrownu póndźelu, 29. mërca, bu nascha cyła wołoknošč do wulkohu stracha stajena. Bě so na dotal njeznate waščnjo we wulkim hačje mjez Łazkom a Schunowom, kiž tu křwilu suchi leži, scžina a rohobž zapalika; woheń spěšchnje dale hrabašče, tak zo so w krótkim 6 kórcow wu-
sycža žeblesče a dymjesče. Toksty kur bě daloko widžecž a je wjele sykawow (wysče naschich wosadnych tež njebjelcžanska, pazlicžanska, worklecžanska, rake-
cžanska a sulšchowska) mjenje bóle blizko pobyło.

3 Dreždžan. Kral Albert běšče cyły tydžen trochu křipawy a nje-
smědžesče tohodla na powětr wukhadžecž. 3 teje winy bě za njoho čžiščje nje-
mózna wěc, zo by do Barlina jecž mohł k narodnomu dnju němškoho křěžora.
Na swoje město bě tam generallieutnanta Karlowiža póskał. Tež princ Jurij
bě so do Barlina podał, zo by křěžorej zbožapschecža kralowsteje swójbny a
fakiskohu wójsta pschinjeł.

3 cyłoho swěta.

Němska. Wot 1. hapryła je we wschěch zastojnstwach, kotrež pod pruskim
kultusministrum z Puttkamerom steja, nowy němški prawopis zawjedženy.
Njeje po prawom hódno, wo nim wjele pisacž, wón z wjetšcha w tym wobšteji,
zo so te „ß“, hđžež sylbu njepodlěšcha, pschichodnje čžiščje zanjecha. Tohole
prawopisa dla so wjerch Bismarck žałoštnje jara na wuja swojeje žony roz-
hńewa, a poručži, zo dyrbi so we wschěch zastojnstwach, kotrež pod nim steja,
jenož po starym waščnju pisacž — ale skóncžnje tola w Bruskej „Rat“ nad
„Rath“—om dobu. Kał wobczěžna a mjerzata wěc je, něhđže nowy prawopis za-
wjesčž, „Rath. Posol“ wě tež wo tym spěwacž we swojim počatku. Njeje-li tajki
prawopis došč mudrje zawjedženy a njedžerži-li so w rozomnych mjezach, ma
wón wschěch wotročženyh a starych ludži napschecžo sebi, woni mjenja, hđyž
sadu swojeje macžernejje rěcže w nowym prawopisu wuhladaju, zo cuzu rěcž
widža. — Wosebitu škodnu z nowohu němškoho prawopisa maju knihikupcy.
Woni móža wjele knihow jenož tohodla tak tunje pschedamacž, dofelž su je ze
stereotypami čžiščecž dali. To rěka: pismiki su so zestajake, swěru psche-
hladake, zo by tam žadna wopacznošč njewostała, a do platom w hromadu
žlake. Teke platy móžeja so potom z lohka njesměrnje wjele krócž woczíščecžecž.
Pšech nowy prawopis pał tele platy k ničomu wjac njejsu, a z tym pschisadža
so tež milliony markow! Wschě wažnišče schulske a cyrkwiške knihi dyrbja so
nětko z nowa stajecž a wot nich nowe stereotypne platy žhotowacž. Knih-
skladnika prof. Langenscheidta w Barlinje pschinjese tónle nowy prawopis
čžiščje na proschěrski kij. W joho skladže bě njedawno wuščała wot profesorow
Sachsa a Willatte-a „Encyclopädisches Wörterbuch der französischen und
deutschen Sprache“, kniha, kotraž je w Němcach a Francózach hačž na najbóle
křwalena. K 5500 stronom tuteje knihi bě pschž 10,000 stereotypnych platom
trebnych, kóžde skowcžžo w nim bě so 18 krócž pschehladało, a w tychle

10,000 platach tčji zamoženjo 250,000 markow. Pšček nowy prawopis je tale wuwolana kniha poľna falerjow a bjez płacźizny.

Awstrija. Po dlejššim jednanju je so skónčnje wobzamkko mjez Awstriju a Serbiju, tak maju so w poslednim kraju železnicy twaricź. Z tym wotewrja so za awstriske wíkowanjo a pščekupstwo nowe pucze do narańskich krajow. Ale tež k wjecźoru chce Awstrija nowu železnicu, tak nimenowanu a lbergowu, twaricź a rajchsta rada je k tomu 35³/₅ millionow schěsnatow pšchizwolika. Tirolska swjeczešche powjescź wo tym z wjesotłymi wóhnyemi po horach. Winu k twarjenju tuteje železnicy je němske khěžorstwo zawdało. Wjećch Bismark awstriskomu wíkowanju a pščekupstwu pšchemulke zadźewki do pucza kładzešche. Wosebje bě to w nastupanju žita, kotrež so z Awstrije po němskich železnicach do Francózskeje a potom z Němcow pšček morjo tež do Zendźelskeje wozy. Nětko žito hnydom pšček Schwajcarsku do Francózskeje póndže. Z tym Němcam rjana zaskužba wotpadnje a tež sakske železnicy budža pšček to wjele czerpjeć.

Francózska. Francózske knježerstwo, kotrež by rady „kulturne wojowanjo“ w Francózach zawjedło, hdžež wone tola w Němcach popušcězuje, je wschitke „njejschispoznate“ kongregacije, wosebje jezuitske, rozpuscěžiko. Jezuitowje mējachu dotal 88 schulow w Francózskej. — Tak džeća radikalne francózske ministerstwo w „kulturnym wojowanju“, sčto pak katolski lud? Wschě žónske bėchu wulki pjatk w Parizu w cźornej drascěje. (Tež w katolskich Serbach wobsteji khwalobne waschnjo, wulki pjatk žarowanstu draftu nosycź.) Bě to lėta přeni raz, zo bėchu ludžo na hasach a naměschcžach jenož w žarowansej drascěje widžecź. Z tym lud napšhecějo knježerstwu protestuje. W hoscěńcach bėchu wschudžom samolutke póstne jėdže — sčtož dotal njeje ženje so stalo — a kóždy hoscěž bě nuzowany, so na tymle dnju kazni katolskeje cyrkwy podečisnycź.

Zendźelska. Zendźelczenjo su so zas z Afgħanistami bicź počeli. Ludy, pšchi drozy bydłace, kotraž z Indije do Kabula, afgħanstoho hłownoho města, wjedže, su so brónje pšchimnyli, zo bychu Zendźelčanow zahnali. Woni dobywachu so na maču twjerdžiznu Battju, kotraž mjez Gundamakom a Kabulom leži, morichu 13 a ranichu 19 jendźelskich wojakow, ale twjerdžiznu hišcěje nje-dobychu. Rak so z tutym wojowanjom dale změje, budže wot toho wotwisowacź, hacź afgħanscy nawjedowarjo na swoje zwady zabudu abo z najmjeńšcha za khwilu na bok storcza. Sčtož jendźelske wólby do parlamenta nastupa, by nowa wójna w Afgħanistanje zle na konservativnu stromu skutkowala.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadźena dań wučinještaj 40,806 m. 47 p.
K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: dvě dzowcy z Ralbic 1 m. — Hromadže: 40,807 mark 47 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnieach.

Přez k. Němečka w Hajnicach 6 mark; wot k. kapłana O. Manfronia w Drezdžanach 15 mark. — Hromadže: 1580 mark 56 p.

Čištćej Smoterjec knižiczišćecěnje w macźiczym domje w Dubyšćinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Šudowny časopis.

Wudawany wot towarštwu SS. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Róla.

Čisło 8.

17. hapyła 1880.

Lětnik 18.

Njebjelcizny w starych časach.

Bo rukopisu njeboh knj. fararja Fabricija.

(Pokrjećowanjo.)

V.

Šym drje horjeka spomnik, zo so podjanskim žanoho zadźewka nještaja, hdyž z wokołnosće sem k swj. sakramentam khodža, hinał, hdyž chcu ja zwonka wofady něhoho doma woprawjecz. To bě njedawno w Debricach na hrodže katholic paduchstwa dla zajaty, kotrohož 29. augusta 1678 wopytach, z mjenom Maczij Lorenc, rodženy z Tradowa. Tón mje proschesche, zo bych, dofelž so w jutrownym času wuspowjedacz njemóžesche, k njomu pschischoł z Božim Synom. Zemjant Klem nad Debricami to dowoli a tež, zo bych joho po času zasy wopytał, kaž tež, zo hdyž budže zlóstnik k smjerczi wotprawjeny, zo móžu joho na schibjenicu pschewodžecz. Šdyž pak chych, kaž běch Imbił, jatoho zasy wopytač, buch wotpokazany a njemóžach wjaczy z nim rycječz. K wulkej žrudobje zhonich, zo je pola njoho za tym lutherstwu pobyl, joho naryczał a k tomu dowjedł, zo by k lutherstwu wotpanył.

Njebě wulka komda a pišach hnydom knj. tachantej do Budyščina, zo chcył prawo katholicow po Buzicy zakitacz, kaž je to tola pschi wotstupje wot Rakuskeje (Awstrije) so wucžiniło, zo wěry dla jedne wuznacžo druge czěšno-šćicz njedyrbi. Na to hóršchesche so knj. tachant w Budyščinje pola wyschšesche fenclije a dosta k wotmołwjenju, zo tu ničžo wo njesprawnym czinjenju zemjanta Klema znate njeje a zo ma so tachant za to staracz, zo by so ke katholicstwu jatomu tež knjez joho wěry pschipschczik. Njeje-li njebjelczan knjezej móžno,

njedh jatoho bórzy pak khróścjan kapłan Bjeczik abo Matej Urfinus, kotry tam na wumjeriku pschebywa, wopyta.

Mjecz tym bė so hnadny knjez tachant tež na saksoho kburwiercha wobrocził, kotry pschez list Klemej nad Debricami zakaza, Lorenca pryjed wotprawicj dacj, hacj ma k tomu dowolnoscj.

Na to dżech sam zash do Debric ke knjezej a proschach wo pschistup k jatomu. Tón wotmołwi, zo je Lorenc lutherski a zo pola njoho niczo pytacj nimam. Na to ja: Ale wón je tola wote mnje hżom doma wobstarany a hdyž mataj wojerowski a wosleńczan pop k njomu pschistup, cżohodla nic ja druhdy? So mje prascho, hacj mam te listy wot knj. tachanta, na kotrej so powołach, wotmołwju, zo mam a je pokazach. Ze pscheczitajo wotmołwi zemjanf: Tachant mi wjac rozkazowacj nima, hafo mój roboczjan. Ze słowami, zo je wón knjez nad Debricami a zo sebi do swojoho knjeżstwa duchownoho pschicjicj da, kajfohož chce, pokazaj mi durje.

Na to dżech ze zwóikom do korcżny a cżakach tam, hacj do noch, nadżijo so, zo trach budu tola hščecze k jatomu wołany. Bodarmo! Tej do korcżny scjele zemjanf, wot wojerowskoho popa nasščezowany, za mnu a da mi prajicj: zo podarmo cżakam a zo mam sforo z joho leżomnoscjow cżefacj, dofelj za to njestej, zo so mi niczo njestanje, jo-li dlėje w korcżnje pschebywam.

Hščecze dżech pucj k syndikuskej, kiž bė z Wojerec sem pschischoł, zo by wotprawjenjo k smjerczi wjedł a stajich jomu chy surowoscj cżinjenja pschewoczi, kał mōže so zamōkwjecj, zo cżłowjeka z mocu k wotpadej wot wėry nuzuja. Tej ta krocjel bė wysche.

Bhonich pozdżischo, zo z jatym nichto podjanski wjacj njeje rycjecj smėł, zo by trach joho swėdomjjo jomu njeporokowalo. Tej njesmėdżach pschi wotprawjenju pōdla bycj, zo by trach jaty mje widżo wot kacja pschemocowany swój wotpad wot wėry njezatamał, a tał bu wobohi kaž sľepy do smjercze a wėcżnosce storcżeny. Njebożatko!

Rawopak pak mocowasche so kamjenski pop, mjecz tym, zo so mi tajke zadżewki z wonka wosady stajachu, prawa, zo mōže w njebjelczan wosadze tych, kiž su joho wėry, bjez mojeje dowolnoscje doma wobstaracj, kaž to tež cżinik je pola njeboh Lipicjoweje (na Libšec tuble), kotraž bė mandżelsta tudomnoho rycharja, a tež kščecicj, kaž pola mkyńka, kiž je lutherski.

Tajka pschefora wėry dla bė we pozdżischim cżasu, 14. jan. 1700, tej w Bėstecach pola Wołdrichec, hdyž bė kamjenski kapłan, podpjerany wot knjeza z Ceczwic, spytał, tutu swójbu na swoju stronu scżahnycj.

Rychtar Jan Bjeczik bė na pschikaz knjeza, kiž bė tola kłóschtyrski bohoh, dżowku Jana Wołdricha tohodla schwikacj dał, dofelj bė ke katholickej wėrje pschestupika. Njebojazny wustup khróścjan fararja Bynby pschinjese Bėskowczanam pokojnische a mėrnische cżasy.

(Pōtracżowanjo.)

Njewjesta wěsta!

Čzohodla sebi njedyrbjał druhdy tutu njewinowatu pěseń zašpěwacž, po kotrejž je nawoženja na drjewjanym foniku do města po swoju njewjestu jěk? Se to prawje stara pěseń a kšětro do zabycza pschischa. Ale kóždomu nawoženjej so njeradži, zo njewjestu tež hižom — wěstu ma, kaž to scžehowaca historija wucži.

W městach drje je to něšto wschědne, zo so nabožnistwo, Boža cyrkej, haj Bóh tón Knjěz samón hani; ale tež na wsach tuta helsta khorosč cyle njeznata njeje a někotryžkuli, kiž je wojakow wuslužil abo hewał khwilu w měsće pobyt, myšli sebi, zo to k wěcy słušča, zo pschez tajke njerozomne čzinjenje kóžblivosč družich na so čehnje. Móžno, zo někotromu tak wofoł wutrobny njeje, kaž hanjo ryczi, ale bohaborjazny čłowjek so tola na tajkim zadžerženju postoreži. To pokazo njedawno holca — pódla njewjesta — w Parizu, hdžež je tola lestromanjo a wusměščenjo Božej majestosče doma. Slubjena bě ta holca, a jutje dyrbjesche swjatocžne wěrowanjo a potom kwas byčž. Džen do kwas pschindže tež wjesoly nawoženja k njej a počza žortowacž. A pschi svojich žortach pschindže tež na bójske wěcy. Pschecželnje porokuje to njewjesta. Ale nawoženja bu khorblišči — „ščo budže“, džesche, „tajki wjesny njelepak a so na tajkich žortach dale postorkowacž?“

Holca so postroži, začžerwjeni so a praji k nawoženi: „Wot tutoho wofa-mika z tobu nicžo wjac čzinicz nimam; ščož Boha so njeboji, njezamóže tež swoju mandželsku lubowacž!“ A pschi tym wona wosta.

Podarmo tajesche nětko nawoženja, kač jara so Boha bóji, podarmo běchu jeho lesne rycže, kač jara nabožnosč a njewinowatosč čžesči — z kóždym šewom roščesche w njewjesčinskej wutrobje pschecziwo prjedawšommu nawoženjej zacpěčo. „Njeham nicžo wjac wjedžecž“ — bě poslednje jeje słowo, kotrejž nawoženja z jeje erta zaslyšča, na to škoci do bližejše jstwy a zamkny so. Nětko pschindže nan a pschindže macž a wonaj klapataj do začžinjenych duri, swoje džěčo proscho, zo tola słowezka dla njesnje tak čželaca byčž a zo nachcyka slubjenoho njetrjebawšči do hanby pschinjesč. „Njeham nicžo wjac wo nim wjedžecž“ — to bě njewjesčine wotmošwjenje pschez začžinjene durje.

Alle bě dha to tež prawje wot holcy, zo tak njesnilnje so zadžerža? Wěžo! Bě to jedna z tych pjecžich mudrych knježnow, wo kotrychž swj. scženjo powjeda. A zo by tola kóžda holca, prjedy hacž so wuda, tak rozhladna była, kaž tuta, zo so wo tym pschewědčži, hacž je jeje nawoženja tež bohaborjazny čłowjek! Wschědne nazhonjenja dyrbjale tola wucžicž, zo bohaborjaznosč a nabožnosč nihdže tak třebnej njejsčej, kaž we mandželstwe, a zo mjez mandželskimaj trajacy a zbožowny zwjazk bywacž njezamóže, jeli zo bohaborjoscž mandželstwo njeswjatosčži.

A nětko, wy serbske njewjesty, něšto za was, tak bóle mjelčo, zo to ništo njeslyšči! Šdyž sy ty z „tvojim“ — wschał wěšč, ščo to je —

na rejwanſkej łubi, a „wón“ ſo pſched tobu na klocach wjerczi (džeczi praja, zo tam Bože njewjedro dyrri, hdžež je ſo něchtó na klocach wjerczak) a wjerczo „twój“ druhdy kléje, zo ſo cyła ſkaſańca zaſtróži — — — dyrbi wſchať „ſwojej“ tež pſchede wſchěmi wjeſnymy khadlemi pokazacz, kajki je njebojazny duch, a zo ſo ſamoho złoho njedobroho njeboji (hdy by w cźmowej nocy ſamón lutki wonka byť, njeby wſchať tak kħroble cźiniť) a potom tebje hrabnje a wjerczo lecziſch z nim po ſkaſańcy — — njeſtróžiſch ſo to? Echťož tať nazdala pſchihladuje, praji traſch z hłowu tſchaſo: „Schwarna hěłſta fóra!“

Alle wy woſohe hołcy jenomu prawje žel cźinicze, zo macze woczzi a nje-widźicze, wuſchi a njeſtħyſhicze.

Za lěto traſch je wěrowanjo a kwaſ a nětko je tón „twój“ cyle twój, ſchťož na ſkaſańcy tehdom hiſchcze njebě, hdyž tať zeleſche. A ty ſy „joho“!

Wěda tebi, kať je ſo wſcho tebi do ſchłody pſcheměniťo! Něotre nježele po kwaſn pócźnje nětko tebi „twój“ rozkfaſcz, zo je tón „njebojazny“; hdyžkuli ſo w móliczkoſczi pſchehladaſch, ſypa ſo ſaťr a zelenjo na tebje.

A tať jedyn dzeń kať druhji.

Kať druhdy w nałěcžu rano Bože ſlónco zaſwěczi, potom pať ſo za mróczelemi ſthowa a cyty dzeń je mthowe a deſchcziťoje, tať bě twój kwaſny dzeń rjane ranjo a potom kurjany, deſchcze a krupy — traſch hacž do ſwjercze. A z njebozcizkim Davidom ſtonaſch traſch wſchědnje po 21. pſalmje: „Božicźto mój, zo ſy mje wopuſchcziť! Wułke je moje cźeſnoſczenjo a niťtó mój pomocnik, wſchě moje — koſcze ſu pſcheliczene atd.“ Njewěſch, zo kulowczenjo praja: Žeńtwa njeje konjacy handl? Konje drje zaſy pſchedaſch, mandħełſkoho njemóžeſch ani pſchedacz ani wopuſchcziť.

Duž dħa budž mudra a rozhladna, prjedy hacž ſo někomu wudaſch. Kať Mojzeſ Toſuu a Kaleba do ſlubjenoho kraja ſczele, zo byſchťaj wſchón kraj pſchepytałoj, ſczel tež ty kędźbnje někoho, zo „twojoho“ kuſť wobkędźbnje, a ty ſama, hdyž pytnjeſch, zo je jomu boħabojaznoſcž do czaſa wuſchka, cźin kať ſy horjeka na zmuźiwej a wutrobitej njewjeſcze widźaka. Njehchach tať wjele piſacz; mohł-li pať pſchcz tute rynczki docpěcz, zo ſo tu a tam njezbožowne mandħełſtwo pſchcz nje wotwobroczi, doſcz je mi z tym.

Njewjeſta wěſta! — Wěſta njewjeſta? —

š.

3 Łuzicy a Saſſeje.

3 **Budyſhina.** Swjatkownu pónđzelu budže hnadny knjez biſkop w tachantſkej cyrkwi firmowacz.

— Zanđzenu pónđzelu mējeſche naſche tachantſtwo woſobny wopyt — pſchijědže ł nam hnadny knjez biſkop Anton Frind z Litoměric, kotroħož diöceſa, kať je znate, z naſchey łuziſkej mjczuje. Naſch hnadny knjez biſkop je dźeſche jomu hacž na dwórniſchcžo napschcžo a na tachantſtwje powita joho zhromadźene duchownſtwo. Tu wobroczi ſo najprjedy naſch ł. biſkop ł woſob-

nomu hoščeji a wopominašče te zvjazki, kiž su dotal mjez litoměřiskej a lužiskej diöcesu wobstaje a wupraji swój džak, zo nowy nětczišči f. biskop tele zvjazki runja swojim pschedsnadnikam čješćuje. Wysofodostojny susodny f. biskop so rjenje podžafowa a wobžarowašče jenož, zo ma nětko sam nuzu wo duchownych a tohodla po přjedawšchim waschnju žanoho wjacu f nam pósłacž njemóže. (W naščej diöcesy wobstarataj duchowne město hiščcže dwaj z litoměřiskeje diöcesy, knjezaj fararjeji w Östricu a Žitawje.) Na to buchü druzy duchowni pschedstajeni. Susodnoho f. biskopa pschewodžesche f. kanonikus Seifert. Po wobjedže wopytaščej naščej ff. hoščeji tež Šcherachow, wot našchoho f. biskopa a naščejju kapitularow f. seniora Kuczanka a f. kantora Šcholty pschewodžana. Wutoru rano pať wotjědžesčtaj wottudny do Wjelecžina a Ğainšpacha, narodnoho města f. biskopa Frinda. Tutón hnadny knjez ma tež wo jemu wosadu naščej diöcesy wulku zaslužbu. Wón bě mjenujcy hafo kaplan we Warnsdorfje tež katechet w Neuleutersdorfje w tym času, hdnyž bu tale wjes wot Čžesteje Sakfkej wotstupjena, a tehdom je schulske naležnosće f wužitku tamnišich katolikow derje wujednať. Za to chcsche joho njeboh f. biskop Dittrich za fararja na pozdžišcho tam založenu staciju měcz, tola f. Frind džesche radšcho do Litoměřic, hdžez bu katecheta na gymnasiju. Za něotre lěta bu potom gymnasiálny direktor w Egeru a na to kanonikus w Prahy a šoische lěto biskop. Wón je tež hafo wučeny a spisowať znaty, wosebje pschez swoje cyrkwinške stawizny Čžeskeje (dotal 4 zvjazki). Měšchnik je wón wot lěta 1847. Bóh zdžerž joho dołhe lěta! M. H.

Ž Ralbic. K jutram dósta našč dom Boži lětja wulkotnu wozdobu. Ze to krónški swěcznik, z wosaza rjenje wudželaný a pozłocženy, za 12 swěczkow, darjeny wot Wadleny Matcnyje (Sórdankoweje) z Ronjec. Swěcznik je z twornje (fabriki) za cyrkwine sudobja Měrcžina Mainharta we Würzburgu a placži 525 marlow. — „Knježe, lubuju wudebjenjej twojoho domu a město, hdžez pschebywa twoja čješć.“ (Př. 25, 8.)

Ž Ralbic. Džen 2. hapyla wumrije w Róžencze nahleje smjercze knjez Franc Kleiber, wučer w Róžencze. Pschetrawšchi khorosč, kiž wjacu nje-
dželi trajesche, mějesche wšchu nadžiju, zo po jutracž zas swoje zastojnstwo pofnje zastupi, tu pscherazy so jomu pjatť w nočy nahle krej, a to z tajkej mocu, zo w krótkim swoje žiwjenjej sfónczi. Soho nje wocžafowana smjercž zrudži jenaf jomu dowěrjene džeczi, kaž tež schulsku gmejnu a cyhu wosadu, dofelž bě so njebočicžkomu radžiko, sebi powščitkownu lubosčž dobycž. Wo nej swědcžesche joho pohrjeb, na kotrymž so wysche wosadnych ff. duchownych, wučerjow a wěrinych tež f. kapl. Róla z Budyščina, nimale wšchitecy wokołni ff. wučerjo a tójščto cuzych pschewodžerjow wobdželesche. Pschi rowje spēwašče rózencžanške spēwarške towarštwu, kotrohož založer a wjednik njebohü bě, a na Božej mšči requiem ff. wučerjo z něotrymi křoščžanškimi spēwarjami. — Njeboh f. Franc Kleiber narodži so 15. julija 1831 w Mnischoncu,

hdžej běšče joho nan pivařc. Po dokonjanych schulskich lětach sebi wuzwo-
liwšchi wučerške powołanjo wotbu swoje pschihotowanške studije na zhromadnym
(lutherškim) seminaru a poslednje lěto na nowozakoženym katholskim seminaru
w Budyščinje. Zutry 1851 je dokonjawschi pschiidže za pomocnoho wučerja
do Khrósczic, hdžej 6 lět dołho stutkowawše. 1857 pschiidže za wučerja do
Schunowa a w juliju 1874 hafo cyrkwinški wučer do Róžanta. W naj-
rjeiškej starobje (w 49. lěcže) joho Bóh tón Kněz k sebi powoła. Jeho
swěra a swědomitosć w wobczěžnym powołanju wostanje bjez dwěla na dołhe
lěta w pomjatkú wschitkich, kotřiž mējachu pschiležnosć, joho stutkowanjo bliže
zeznacž. Njeboczicžki zawostaji po sebi dvě džešci: syna, kiž w Praze schtu-
duje, a džowfu; mandželka bě so jomu lěta po nowym lěcže do wěcznosće
minyła. R. i. p. s.

Ž Wotrowa. Po wjacróč wuprajnym žadanju dyrbi lěta tež z tu-
domnjeje wokołnosće na Wałporu wosebity processio do Filipšdorfa
hicž. Ž tym dobudže so za tych, kiž so na nim wobdžěla, tón wuzitt, zo nje-
trjebaja hižom džen předy na nóc do Města hicž, zo potajkim čas wulutuja
a zo móža hnydom wot spoczatka swojoho pokutnoho pucžowanja zhromadnje
so modlic a kšerlusche spěwacž. Za wjedženjo a kantorjenjo tutoho processio-
na je hižom starane. Ž kšochtrškeje wokołnosće chcyli so potajkim wschitcy, kotrychž
potrjehi, na swj. Wałporu, sobotu přenjeje meje, rano 1/2 7 k raškim kemšam
do kšochtrškeje cyrkwy zeńcž a so potom pschi swjatym kšchžu pola Ğun-
garta k woteidženju zhromadžicž.

Ž chłoho swěta.

Němska. Wjereč Bismark je zas junu próstwu wo spusćcženjo
ze služby zawdał. W poslednim posedženju zwjazkoweje rady (Bundesrata)
wuradžowachu nowy zakon, po kotrymž měl so na kwitunki psche pjenjezy, kotrež
so z póstou dale scželu, mały schtemplowy dawł napokožicž. Ža tónle namjet
hłosowachu Pruska, Bajerška a Sakska, napschecžo njomu wschě druge němske
kraje w zwjazkowej radže, tak zo bu tónle nowy schtemplowy dawł z wjetšinu
30 hłosow napschecžo 28 hłosam (tak wjele hłosow maju Pruska, Bajerška a
Sakska w zwjazkowej radže do hromady) zacžisnjeny. Němski kancler proschěche
tohodla kšěžora wo pusćcženjo ze služby, dokelž njemóže pschi tajkim wobzamk-
njenju wjetšiny napschecžo Pruskej, Bajerškej a Sakskej sobustutkowacž. Wjereč
Bismark chce bjezdwělnje z tym wustutkowacž, zo bychu wobstejace hłosy w
zwjazkowej radže so pscheměnjale a Pruska wjac hłosow dóstała. Dotal mējachu
te tři kraje: Pruska, Bajerška a Sakska pschi 30 millionach wobhydlerjow jenož
28 hłosow, druge mjeiške kraje mējachu pať pschi jenož 7 1/2 millionach wo-
bydlerjow 30 hłosow w zwjazkowej radže. — Kaž sebi kóždy myslicž móžejše,
njeje kšěžor Bismarka pusćcžik.

— W Urbachu pola Nordhausena je so protestantski předač Evers k maczeri wrócił, mjenujcy do katolskeje cyrkwy. Hlžom dlějši čas w nim džen a bóle katolske pschšwědczenjo wotucžowašce, a wón to tež husczišcho w swojich přědowanjach wupraješce. Lutherowi podobiznu bě hlžom přjedy z cyrkwy wotstronicž dał. Evers, kotryž bě wóndy swoju džowku jednemu tyrolskomu kłóschtrej k wocžehnjenju dowěrik, wozjewi zańdženy wulki pjatk sam z klětki, zo swoje zastojnstwo zloži. Wón je po kraju hako wuštojnny rostlinář znaty a chce, kaž so powjeda, do jezuitow zastupicž. — W Bochumje (we Westfalkej) wróći so w martrownym tydženju jena ewangelska wučerka do kłina katolskeje cyrkwy; tak tež w Niedermendigu jedyn protestantski zastojnik; z cyła tajke wobroczenja so husto we Westfalkej a Marcy stawaju. — Kaž „Germania“ pišce, a w Barlinje w jenej z tych šchtyrjoch katolskich wosadow kóžde lěto tšicyčo hacž pjecždžesacžo ewangelscy katolskej cyrkwi pschšupja. Woni je w kholmim (Kulm) biskopstwjce 157 tajkich wobroczenjom było.

— Hrabja Jan Działyński, najbohatši pólski zemjan w pruskej Pólskej, horliwy syn swojoho naroda, nadobny podpjeráč pólskoho pišmowstwa, w swojim času pruski zapóslanc, wobdžěleny pschi insurrekciji 1863 a tohodla k snjerczi wotšudženy, pozdžišcho pak wobhnadženy, je na swojim hrodže w Kurniku pola Poznanja 30. měrcu zemrjel. Wón je 1832 rodženy a njeawostaji žanych džěczi; joho kubła pschěndu na hrabjow Zamoyškich. — Dwaj dnaj přjedy wumrje druhi znaty pólski zemjan a pruski zapóslanc Żótkowski w Ujezdze.

Italiska. Wot 4. hacž k 6. hapyšlej je so w znatym benediktinskim kłóschtrze na horje Kafino pola Neapola, kaž tež w Einiedelnu w Schwajcarskej a we wschěch benediktinskich kłóschtrach cyłoho swěta žadne wopomnjecžo swjecziło. Na druju 21. měrcu t. l. bě runje 1400 lět so minyło, zo swjaty Benedikt w Nursiji swětko swěta wuhlada. Wón študowašce w Romje, čženy pak pschewahjenjom swěta do puscžiny a wjedžeske lěta do kwo w próznjenicy pola Subjafa krute pokutne žiwjenjo. Pschěz založenjo swojoho rjada je wón najwjětschi wobrocžer cyłoho cžłowjestwa. We swojim najrjeišchim rozkčžewje mějeske benediktinski rjad 37,000 domow, z kotrychž je wušchło 24 bamžow, 200 kardinalow, wjac hacž 4000 archibiskopow a biskopow, 1560 swjatyh, 15,700 spisowarjow. Hšicžce džensnišchi džen je Monte Kafino hlowny kłóschtr tohole rjada, kotryž ma w Awstriji něhdže 1100, wschěch do hromady pak 1600 sobustawow. Wot lěta 1834 je w Bajerškej a wot 1865 hacž 1875 w Hohenzollerskej zas wožiwik. Hjenje rozkčžewa benediktinski rjad w tu šhwilu w pońóčneje Americy.

Francózska. Tak dha dyrbja jezuitowje kónc julija abo najpozdžišcho kónc augusta t. l. swoje seminarije a wučerňnje w Parizu (na 5 městach), w Lyonje, Touloufu, Lille, Lutunje, Besanconje, Awignonje, Montpellieru, Rennesu, Angersu, Mantesu a t. d. wopušcžicž. Woni su a dyrbja strašni bycž za kraj. Haj, woni su strašni ludžom a jich zasadam, kotřiz nětko w Francózskej tnježa a praja: „Kraj, tón smy my!“ W tym rozomje su jezuitowje krajej

straschni. Šchěšč dohlich stronow wupjelnuja w knježerškich nowinach wufazy, kotrej jezuitow a druge nabožne zjenocženstwa nastupaju. Kralestwo z lět 1762, 1767, 1777 w poslednim čaju swojeje bohazabytošće; z lětow 1790, 1792 w času započatoho juda; republika hanjerjow, rěčnikow a rozpušćenych wólniczerjow; republika lětow X, XII, diktatorow, kježora, ludowych kralow, plebejskoho kježorstwa, rěčnikoweju republikow z lětow 1848 a 1870, wone wschitke dyrbjaja w tychle schesczych stronach wufazow jobu hrěšćić a so wobdžělicz na pschescžehanju teje jeneje, pschecy jenajeteje cyrkwoje, kotraž wschěd tychle ludži a knježerstwow ani njepotrjebuje. „Šać do schtwórtoho stawa dyrbjaja nanow hrěchi na džěcžoch wječene byč.“ Šać do lěta 1870 bě w Němcach husto to farizejske mēnjenje skychěć, zo je sebi Francóžka swoje poražki zaslužila, dokelž bě we wěće a w dobrych počinkach popušćěžila. Šdyž pak na to w Němcach kulturne wojowanjo wudyrji, mějachu so Francóžy zas za lěpschich a mēnjachu, zo my njejsmy jezuitow a kongregacijow hódni. A kak so nětko ma z tym „najbóle schescžanškim“ ludom? A kak ma so nětko z schicženjom jich njeměriwych mudrakow, zo jenož w republicy „sprawnošč, znjěliwosč a swobodnosč“ namakach? Nikomu njeje dowolene, rěčjeć kaž tón farizej w templu; pschetož bjez khostanja njezwošťanje słowo: „Šnježe, ja so tebi džakufuju, zo njejsym kaž wony tamle!“ Šdyž pak Boža sprawna ruka so naš dótknje, hdyž tón Šnjež kichiz a horjo na naš scjele, wón wě čžohodla, a wón to čžini k našchomu spomoženju.

— Šnježerstwo a zastupjerstwo kraja pakazuje so we wschěm katolskej cyrkwi njepschecželske. Tak njepschizwola dale pjenjezy na wobnowjenjo biskopskeje cyrkwoje w Amiensu, na powyšchenjo wudawkow za biskopstwo w Algirskej, na podpjeranjo wužitnych rjadow, na cyrkwinške schule atd.

Šendželška. Wólby do šendželškoho sejma su čžisčje hinaš wupadnyše, hačž je sebi to někotryžkuli myšliš. Wuzwolonych je dotal 346 liberalow, 227 konservativnych, 52 iriškich homerulerow. Šo konservativnej wjetšchinje w šendželškim sejmje je so potajkim stašo. Š Šendželškej stej mjenujch dvě politiškej stronje: konservativna a liberalna. Šać do lěta 1872 liberalowje ze swojim přėnim ministrom Gladstonom knježachu, tehdy pak dyrbjesche Gladston ze swojimi druhimi ministrami ze služby šćupicž, dokelž běšche na sejmje (parlament) wjetščina zapóšćancow pschecžiwu nim. — Na jich měšta pschidžěchu konservativni ministro pod namjedowanjom wěštoho Beaconsfielda a čži mějachu wot lěta 1872 šendželške knježstwo w rucy. — Šo su Gladston a joho towaršchojo stajnje pschecžiwu konservativnym ministram rycželi, to móže sebi kžždy lóhšo myšliš. Dotho tajke rycže nicžo njepomhachu, tola šćoněčnje, jako bu Šendželščanam wot Gladstona a joho pschiwisarjow dopořazane, zo konservativni ministro ze swojej njepschecželnoščžy pschecžiwu Rusam, kaž tež z zuluskej a afganskej lohkomyšlnje započatej wójnu nicžo dale njejsu dořonjeli, hačž zo su Šendželščanam wulke dawki na schiju walili, dha wulki džěl ludu

wo nich nočychše nicžo wjacj wjedžecž. A pschi sejnustich nowowólbach je so to najlěpje pokazalo. A kotraž strona ma najwjacy zapóslancow, z teje strony maja so tež wot jendželškeje kraloweje ministrio wuzwolicž. Duž budže w Zendželškej za krótki čas liberalne ministerstwo. Dotalne konserwativne ministerstwo z němskim a awstrijskim knježerstwom tak někať w pschecželstwoje štejške a Rusam, hdžež jenož móžesche, klubu čzinješke, a z tym tež južno-slawjanskim ludam wjele škodžesche. Pschichodni liberalni ministrio su pať — směny-li po jich słowach sudžicž — tajcy knježa, kiž na němske a awstrijske knježerstwo z njepschecželstwom hladaju a chcežja z Rusami w dobrym měrje žiwi bycž a južnoslawjanskim ludam z wutrobu samostatnosčž a swobodu pscheja. Tohodla je wupad wólbow w Zendželškej Němsku a Awstriju nastrožal, Rusow pať a Serbow a Botharow z wjeskofsčju a nadžiju napjelnjať. Duž dha so džiwacž njetrjebamy, zo barlinska „Germania“ wóndy te słowo wuprají: „Dobycžo liberalneje strony w Zendželškej je dobycžo Wschoslawjanstwa“.

— W Zendželškej je zajimawa zwada nastala wo licžbu tych wosobow, kotrež su so w poslednich lětach do katolskeje cyrkwy wróćzike. Dr. Wittleedale, kotryž je wo tej wěcy tež knižku wudať, měni, zo je jich w poslednich 50 lětach wšchěch do hromady jenož 2000; knjez Schipley pať wobfrucžuje — a chce to z aktami dopokazacž —, zo w tšjoch schtwórcžinach jendželškich biskopstwom licžba tych, kiž su ke katolskej wěrje pschestupili, w poslednich 16 lětach — pschetož jenož tak daloko je za tym slědžik — wobnoscha 36,177.

Rusowska. Wottud běške wóndano mkody cžłowjek, z mjenom Hartmann, do Francóžskeje czeťnyť, na kotrohož šynje tukachu, zo bě tamny wubach na železnicy pschěd Moskwa zawinyť, kotryž bě na ruskohe kšěžora wotměrjeny. Duž dha chysche Rusowska rad tohole nadpadnika do swojeje mocy wudatoho mēčž. Ale Francóžska wēc z wjetcha pschepyta a wupokaza joho z kraja. Hartmann džēsche do Zendželškeje. Rusowska so hrozuje na to zlohesche, a hižom bě ludži, kiž mēnjachu, zo mjez tutymaj krajomaj zjawne njepschecželstwo, haj sama wójna wudyri. Ale tak zła ta wēc tola hišcže njeje. Wjetch Orłow, kiž je ruski póstlanc w Parizu, je drje dom do Pětrohroda (Petersburga) powołany byť, ale njeje pola carja do njehnady padnyť, dokelž njeje francóžske ministerstwo nawabicž mohť, zo by Hartmanna ruskomu knježerstwu wudať. Orłow wróćzi so w prawym cžasu zas do Pariza. General Chanzy, francóžski póstlanc na ruskim kšěžorskim dworje, pónđže w tychle dnach tež do Pariza. Zo je to jenož na chwilku, je z toho widžecž, zo joho swójba w Pětrohrodže wostanje. Razškerje dyrbi francóžskomu ministerstwu podrobnie wukladowacž, sčto ruski kšěžor k tomu měni, zo su Francóžy cžłowjekeje swobodnje wotjēcž dali, kiž je joho chcť slóncowacž.

— Kšěžorowy poľnomócnik, general Doris-Melikow, rodženy Armenjan, je hacž dotal to měšto, na kotrež je powołany, derje wupjelniť, pschetož wón w

swojim stutkowanju tajku wustojnosć pokazuje, zo so nihilistowje won njezwaja. Sewak pak je sebi z tym, zo sebi mjez nazhonjenymi, mudrymi ludźimi radu pyta, njech woni tež — křěžorscy zastojnicy njejsu, mjez ludom wulku dowěru dobył.

Chinesiska. Knjeistwo w tutym njesměrnje wulkim kraju ma nětko zašy te stronistwo w mocy, kotrež je Zendzelskej a druhim wjetšim europiskim statam njepšhecželste; za to chce Chinesiska z Rusowskej z nowa lěpsche pshecželstwo dźeržecź! Rusowska ma krajinu Kuldža wotstupicź, za czož chce Chinesiska rusowske mjezy sobu zakitacź a staršche Rusam pshecželne traktaty abo wujednanja swěru dopjelnjecź. Zendzelska z cyła sebi we Asiji swojeje nahraunosće dla pshecželstwo kazn.

Amerika. Najnowišche zestajenje cyrkwinšeho almanacha w jendzelskej rěczi zdźěluje we rozšěrjenju katholickeje cyrkwy w połnocnej Americy tole: W zjenoczenych statach je w tón čas 12 arcbisopow, 55 bisopow, 5989 duchownych, 1136 kandidatow na duchownstwo, 6407 cyrkwjow, 2246 fašskich schulow ze 405,234 schulerjemi. Katholicke wobydleštwu ma 6,143,222 duschow. Po dopokazumach tuteje knihi rozmuczuje so hačle pjatnaty dźěl katholickeje młodosćeje w katholicich schulach. Dišceza Newart ma najwjac schulow, mjenujcy 152 z 23,025 duschemi pschi 175,000 katholicach. New-York pokazuje najwjetšchu licžbu schulerjow, mjenujcy 33,495 w 83 schulach (tam je 600,000 katholicow). Cincinnati ma 140 schulow a 25,406 schulerjow (tam je 200,000 katholicow). Boston pak ma jenož 16 schulow za 310,000 katholicow.

Wšcheczižny.

Sak je kral płachczičsku cześcij. Wě to w l. 1831, zo kral Anton, z dusche dobry a bohobojazny muž, našchu Łužicu wopyta. Na japoschtolški džeń pschijědže dopołdnja do kłóschtršeho dwora runje w tu dobu, zo lubžo wote mšche džeču. A hdyž žony nimo njoho w swojich běnych płachczičkach khwatachu, zejmasche kral swój klobuť a strowjesche machajo z nim jednu po druhej, doniž poslednja z nich kłóschtrški dwór wopušcžyła njebě. — Na to džešche kralowski marschall k hnadnej knjeni do abtyje, zo by tu pschitħad kralowskeje Maještošće pschipowjedźik. Ğnadna knjeni powita krala blizko butcžkow a do jstwy stupinšchi praji k njomu: „Maještošć, scžerpcže so khwilku, moje knježnicžki su hačle runje wote mšche a pschiindu bórzy, zo bychu Was počješcžike.“ — „„A sħto to tola so njecžini, moja knjeni““, praji kral wulkej woczi cžinjo, „„šym hižom Wasche knježnicžki widžak; mje tať pshecželne postrowjo spěchowachu w bělej draščeje po dworje nimo mje a ja šym je tež zdobnje postrowjať.““ — „Ach, Maještošć, to su našche serbške kemsħeški byłe, kotrež scže widžak, nic pak našche kłóschtrške knježnicžki.“ A z dobom zastupja knježnicžki. — — „„Knježe, mój marschallo““ praji kral, „„zapisaj to hnydom do mojich kralowskich knihow, zo je sebi šakski kral psħed prostymi žonškimi jich płachczičkow dla što krócź klobuť scžahnyť!““ — Tak je šwětny kral płachczičku

w cześci mę; scto by tónsamy kral prajil, hdy by džensa do někotreje cyrkwie wjetschi swjaty dzeń zastupil? „Su to te džowki tamnych płachcziczkatych maczerjom, kotrež sym něhdy tak pocześčil? Ně! Pisane a czorne a mało hdže hišćeje jedna płachcziczka, sferje to sróczy kwas!! — A scto budže w swojim času njejesti kral tym žónskim prajicž, kiž płachcziczku zacpěja — to časa došč zastyšča!

3 kraja.

Lube nalěčo bliži so zasj a z nim czežka czwila, kotraž wot zańdzenoho lěta dzeń wote dnja czežicho nad nami wotpoczjuje: czrjódy profcherjom a wagabundow, kiž ludži pschesczěhaja. Wot Kamjenca pschez Klóschtr do Města a wottud wróčo pschez Khrósczich na Kalbich a Njebjelczich zasj do Kamjenca, zo bychu za 2 njedželi z nowa po tym samym puczu ludži scharowali. Někotry z nich trasch je podpjeru hódny, wjele wjetschi džěl pať tajseje cyle njedostojny.

Serbste wofady su paradiz za wschón profcheriski prak; wjedža, zo-li so z dobrym njeda, trjeba so jenož hrožace słowczto prajicž — a dóstanu sctož-kuliz požadaja.

Žo tuta czwila bóle a bóle pschibjera, smy sami wina a njebudže to hinať, doniz njecziniimy, kaž we druhich wsach, zo ma kóždy profcher k gmejn-stomu pschedstjeczerrej hieč, hdžez wěsty dar dóstanje a na joho wopisna dyrbi so gmejniski stempl, do kotrohož so zapisa, kotry dzeń jo tu něchtó profcho pobyl. Sctož nimo toho, sctož je we wsy k tomu postajene, hišćeje něscto dawa, płaczi wysofu pjenježnu pokutu do gmejniseje pokladnicy.

Jenož na tute waschnjo hodži so dotalnomu smjercž wobužnomu pschesczěhanju hacžicž.

Telto dowěry změjemy tola tež my Serbja k swojim pschedstjeczerjam, zo jim to dowěrimy, a pódla tójšcho tuńšcho woteńdžemy, njehladajcy na hrube słowa a njehańbicziwe zadžerženje někotrych tajkich, kiž wokoł czahaju, kaž zli buchj, nihdže po kraju měra njenamafajo.

Spomnicze tola 1) Kazj wjele mandželskich wokoło, kiž su žonu a džěczy wopuschčili; je to prawje, zo tych podpjeramy?

2) Pscheczinja so naproschene pjenježy najbóle w palencu; njeje to schkoda tajkich rjanych pjenjež, zo so na tutu helřku mixturu nałožuja, kotraž cželo a duřchu mori?

3) Znaju tajkich, kiž n. p. blizko Kamjenca cyle lěto khlěb a neple profcha, z naproschenym jedne swinjo za so do domu, druge k pschedaczu wuformija. Wobradži nam Bóh tón Knjež k tomu Boži khlěb, zo jón do swinjeczow njehańbliwoho ludu tykamy?

4) Kajkim straschnoscžam su nasche małe schulske džěczy pschez tutu njerodu na puczu do schule wustajene, njespomnju dale, zjawne wusudženja pschijeju došč zrudnych dopokazow.

5) Wotdžeržujemy mnohich wot Božich službow, kotřiž su so runje nje-
dželu na proscherstwo zložili.

Serbja! Stajmy ze spanja a wobarajmy so! Tu je miłosć surowosć!
Njedajće měra w žadnej wsy, doniž wjesny wubjerf wobzantny njeje: Žak
možna dawaj so jenož na jednym měsće we wsy; 10 pjenjezkow je došč, male
wsy njech trach 5 dawaja. Štótž hewak hišćeje dawaj, płaczi 3, 5, 10 A
do gmejnskeje proschersteje pokladnicy.

A wón budže po čzaju měr!

Šdžezkuli je so tak wobzantko, njech to něchtó „Božej“ wozjewi, zo
by mjena tajkich wsow dobroho pschikada dla čestnje spomnicž mohł!

—p.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1880: kk. 171. Mikławš Hajno ze Sloneje Boršće; 172.
kanonikus a faraš J. Benš w Ralbicach; 173. Šócka z Kamjenca; 174. Mikławš Žur
z Njehjelčic; 175. Jakub Bělk z Pěskec; 176. Mikławš Kubic z Dreždžan; 177. 178.
z Ralbic: Jurij Žur, Michał Čornak; 179. Jakub Wjacław z Nowoslie; 180. Jan Čornak
z Trupina; 181. Marja Lehnertowa z Džěžnikec.

Sobustawy na lěto 1879: k. 500. Marja Lehnertowa z Džěžnikec.

Dobrowolny dar za towarstwo: k. N. N. 1 m. 50 p.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 40,807 m. 47 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: k. M. H. 1 mark.
zapisana dań w starych knižkach 613 m. 40 p. a w nowych 128 m. 50 p., wotrězane
znate kupony (rentski a kamjenske) 20 m.

Hromadže: 41,570 mark 37 p.

Dary za cyrkej w Žitawje.

Přez k. can. cap. cantora Šoltu: ad majorem Dei gloriam: 1500 mark.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Z Bronja 3 mark. — Hromadže: 1583 mark 56 p.

Dary za hlódných Hornjošlezakow.

Přez k. fararja Herrmanna we Wotrowje 2 mark; přez k. kapłana Nowaka w
Khróscicach 1 mark.

Na rjanym blaku (Kimbarfu) ležaca kšěžka cž. $\frac{9}{10}$ w Kufowje ze 20
prt. budže so pschewawacž. Kotřiž chcedža ju kupicž, njech sadženku hač do
26. t. m. w Njehjelčicach na šuli wozjewja.

Na swjatu Wakporu póndže po dopořdnich Božich službach z
Budyšcina **procession** do Žilipsdorfa.

Na swj. Wakporu po sfónčených raišich kemschach póndže tež z **Klóscht-**
skeje cyrkwie procession do Žilipsdorfa.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SŠ. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michal Róla.

Číslo 9.

1. meje 1880.

Lětnik 18.

Njebjelicich w starých časach.

Po rukopisu njeboh knj. fararja Fabricija.

(Stónčzenjo.)

VI.

Žo su farste twarjenja, kaž so powjeda, hdy na kěrchowje pschi starej cyrkwi staše, wěrnó njeje. Hdže tež to by rum był za statok na tutym bleszku, kiž bě pódla hišćeje wot někotrych cyrkwinškich scjezkow pscheržany!? Twarjenja dla bě husežičko zwada z knježstwom, tak wosebje w lěće 1648, hdžež husežičko knježstwo drjewo — najskerje z Lipicy — k noweje farje dacž, wofadni pak po nje jěčž njechachu. Na to bu 8. junija wot knježstwa termin twarjenja dla postajeny, na kotrymž so wučžini, žo ma so z Njebjelcic 18 tl., z Bazlic pak 17 tl., w hromadu 35 tl. k twarjenju nowoho farškocho domškocho pschinoschowacž, to žytnje ma so z cyrkwinškocho zamóženja pschibracž. Čježla Měrcžin Henci dósta 39 tl., lěpjerjo 16 tl., cyła fara placželšče 90 tl.

Najstaršiči dotak znači khibětarijo su w lěće 1568 Matej Lipicž a Walten Kofla z Njebjelcic a Wlazžikec Šorban z Bazlic.

Tuta w lěće 1648 natwarjena drjewjana fara stejelšče hacž do lěta 1796, hdžež so něčžička kamjentna natwari.

W lěće 1678 na wschěch swjatych pschinjeje w njebjelcžan cyrkwi knjež Pětr Čžoch z Mikocžic Bohu přeni wopor Božjeje mišče. Wuswjećeny bu w Prahy. Žoho bratr Jakub, kiž bě na Wroblec kuble, je jomu wulki kwas wuhotowak.

W lěće 1632 bu cyrkwej a wjes wot Schwedow wurubjena, buram wulka šajfoda nacžinjena, cyrkwinške knihi z džela roztorhane. Wottud cžahnu do

Róžanta, kotryž runje tať wurubja, pofranu tam tež swjecźo Maczerje Božeje, kotrež pať dyrbja, kaž Ticinus powjeda, tam wostajicź, dofelź jim potajna móć dale czahnyć njeda. Smjerdžeczan Schiman donjese swjecźo swj. Marije te khróscźan fararjej, pod kotrymź Róžant stejesche.

Hizom lěto prjedy, 1631 bu cyrkej a fara wurubjena; hacź tež wot wajakow, njeje pschypisane.

Lěto 1659 bě žałosnje suche a njeplódne, tať zo ludźo škót ani na pastwu honicź njemóžachu. 15 maľnych woflepkow škomy, kotrež móhl derje do 6 zwjazacź, płacźachu 1 toleť, haj po czasu 30 slěbornych! Za Bartoľmá Miklicź, sym hizom 15 toleť za samu škomu wudať, zo bych tola nětať swojich 8 škoczatom doživik. Rnježe, smil so nad nami a wotwobrocź swój hněw wot nas!

1662 na tšoch kralow popofdnju w 2 nastu na dobo w Běrec kuble w Bazlicach Boži woheń a prjedy hacź so něchtó dohlada, stejesche cyhly statof we płomjenju. Surowy wětr zatkhadźjesche a pschenjese woheń do Brancec kubla, na to do korcźny a wottud na domste Bróza Rowarja.

W lěcźe 1678 njedźelu laetare wudyri Boži woheń w Khróscźicach runje tať na dobo, zo czi, kiž w tym domje pschebnyachu, lědom ze žiwjenjom czěknychu. Mam pať za to, zo bě tutón woheń Bože domapytanjo, dofelź we wotpalenym domskim pjecza czěťpjesche hospodať na Božich skuźbach njerodnych, kiž te wšči njenidźechu, ale bjez tym tam karchy hrajachu a pijachu.

W lěcźe 1679 bu kšchjizeřski procession z nowa zawjedźeny, hdyž bě wójny a njeměra dla tute rjane a kšwalbne waschnjo wopšchestaťo. Wšchón lud so zwjeseli a kšwalesche z kšerluschemi dobyczerja nad smjercźu, hdyž widžesche, zo 23 rajtarjo — na tať wjele so ničtó dopomnicź njemóžesche — na ryzy koniak k Bazlicam won czahnu.

1685 dari prjedawšchi farať, knjez Matušch Fabricius, kiž bě nětko ze seniorom w Budyšchinje, Njebjelcźan cyrkwi nowu monstrancu; džěko na nej płaczi 34 tl., kamuški pať su so w Budyšchinje zasadžike. Ze to tasama, kotruž mamy hacź na džensnišchi dženi. Džěłana je w Augšburgu. Tutón knjez wisašche z cyhlej wutrobu na Njebjelcźicach a pschindže tu tež haťo senior na kšwilu na pomoc, hdyž njeboh Čžoch na smjercź kšchori.

1691 pschěhladach na drjewjanym tórmje zwonaj; wjetšchi bě Maczeri Božeji swjecźeny, kaž to napis wupokaza: „Zraduj so njebjes kralowna!“ Mjěnišchi mjějesche pišmiki J. M. L., to je: Jan Mark a Lufasch. Dijeť pať pišmo prawje rozemik njeje a je wšchě pišmiki na kšowu stajik, kaž prawy teutschher miščl. Nowe po tajkim tute pschisťowo njeje, hdyž je hizom njebohi Droscha znaje.

1690 narodži so Žurecom džěcźatko, kotrež žanych hubow njemějesche, tať zo běchu nahe zubicźki widžecź. Wórzny na to pschindže do Kamjenca Łazenik, kotryž bě haťo wuschikny wuwofany. Ran donjese k njomu swoje džěcźatko a tutón zaschi, Bohu budź džak, tu ranu, zo wjele wjacj widžecź njeje.

Běstecy šluscheja hacž do lěta 1754 do Rhrófczic, potom do Kalbic a buchu 15. meje 1765 do Njebjeliczic zafarowane. 1739 wotpali so stara cyrkwi-
cžka, kiž dotal na kěrchowje steji. (Boži wohen wuidže pola Róbdlic.) Spali
so chle, dokelž bě wjele drjewa na njej. W tutym lěcže pschestanje zapiff
do cyrkwinškich knihow.

Nowy twar na nětczišchim měscže započja so z lětom 1741 z křapalu,
1743 bu cyrkej dotwarjena, 1744 tež tórm. Mištr bě rodženy Scherachowski.
Praji so, zo so tež kemschace fundacije pschetwarichu, kotrež ma hacž na
džensnišchi džen cyrkej dobre čžiničž.

Tež bu 1744 jenož jedyn zwón a to tón mjenišchi swj. Prokopec a Wjac-
stawej swjecženy, do tórma póisnjeny; wjetšchi a swj. Měrcžinej swjecženy bu
hakte w lěcže 1789 lath. Šacžrunje je wobaj zwonaj tónsamy mištr z Drežďžan
lať, njeje, kaž džěn je to jara cžežfo, zwonjenjo harmoniske a lěcžo wjetšchoho
zwona so z chła derje radžiko njeje.

Ze stareje cyrkwicžki so nicžo wobkřowalo njeje, hacž te wyschšche swje-
cžatko nad wulkim woštarjom, swj. Měrcžina pschědštajejo, hdyž swój mantl
džěli a počojcu prošerjej postičži.

To je to mačo, ščtož šym we wschelatich knihach zapisane namakať a
ščtož čcu z tym zabycžu wutorchnyčž. n.

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 **Budyšćina.** Kaž šlyšchimy, je t. farar Pětr Richter w Rönigshainje
cžežch šchoriť; wón cžerpi na zahorjenjo płucow, ščtož je wosebje pschi joho
štarobje (wón je nimale 72 lět) wěžo štraschne.

— Kralowj narodny džěn bu we wschěch tudomnych škulach swjatocžnje
swjecženy.

3 **Drežďžan.** Na 13. hapryla zemrje tudy jena z mišcžiwych šotrow,
kotrež ašyl (wukřowacnjnu za křude džěcži) tudomnoho towarštwa s. Vincenca
křwalobje wobštaraja, a bu 16. na nowe pohrjebnišchcžo pohrjebana. Wona
bě ze Schlezynskeje rodžena, běšche swoju službu pola džěcži a pola křornych
swěru wobštaraka a so w časju swojeje křorowatošcže wosebje na smjercž pschi-
hotowaka. Requiescat in pace!

— Lěkar t. Dr. Gille je dobrocžěřskomu towarštwu s. Vincenca 1200 mar-
tow, tohorunja towarštwu rjemjesniškich a towarštwu s. Šilžbjety po 600 markach
darii. Wón je pschichodny syn a hěrba njeboh t. M. Buzzzi, kiž je přjedy tež
sam wjele wschelatim towarštwam wotkazal.

3 chłoho swěta.

Kěmska. Na rajchštagu su zakon pschecžiwu lichowništww wobzankli.
Subništww pať dyrbi w tajkim padže rozšudžicž, hacž je lichowniř wopravdže
nuzu, křupošcž abo lohčomyslnošcž poččžowarja wužik. Tohorunja je nowy

wojerski zakon a podlěšćenjo placziwošćeje zakonja pschecziwo socialistam hač do leta 1886 pschizwolene.

— Z Hornjeje Schlezynskeje pišaja, zo je nětko pschěz darniwošć ze wschelafich stronow najwjětšha nuža pschestała a zo su pola z nowa derje wobstarane.

— W Barlinie je w tu chwilu rybarška wustajeńca, na kotrejž su ryby ze wschelafich rěkow a morjow widžecž, kaž tež wschelafte rybarške pschiprawy.

— Na 10. hapyrła swjećesche k. biskop von der Marwitz w Chelmnje swój 50lětny mješniški jubilej. Duchowni a laikowje pschepodachu jomu zhromadžene 27000 markow, zo by je postajil za kotružkuli jomu spodobnu fundaciju. Khežor a khežorka staj jomu zbožopšchecjacy list pišaloj.

— Düsseldorfor Volksblatt piša, zo su na puczu po železnicy do Biersena 20 pruscy wojacy znatoho patera Franca z trappistowskeho klóštra w Banjalucy (kiž bě pschod někotrymi lětami tež w Budyšinje) we wagonje hroznje krjudowali; woni joho storkachu, za brodu czahachu, na hłowu bijachu, wusměšachu a zadžewachu jomu na pomoc wołacž. Tón duchowny je prajil, zo na swojich mnohich puczach ani w druhich džělach swěta tajte nazhonil njeje. Je to zdžělanosć abo bildonta? Najsterje tola te hólczijška khostanjo dóstanu, hdyž to jich wyschnosć nětko pschěz Volksblatt dowidži.

Awstrija. Na winskim rajchšracze su skónčnje po wjele napscheczných ryczach wobzankli, zo dyrbi so Słowjanam, kiž tam najwjětšhi džěl wojakow a krajnych dawkow posticzeja, wjetšha sprawnosć stacž, to rěka Czecham, Polakam a Słowjencam. Wbozy Serbja, Krowaczi a Słowakowje su pak w druhej abo wuhěrškej poloicy khežorstwa, a tam je k sprawnosći hišćeje dołhi pucž. Najprjedy dóstanu potajkim Czechowje wjacj czěstich professorow na uniwर्सitecze w Prahy a wjacj gymnasiow a druhich srjedźnych schulow w Czechach a Morawškej, Polacy pak medicinsku fakultetu za drugi pólski uniwर्सitet we Lwowje (Lemberg). Přeni pólski uniwर्सitet w Krakowje je hižo dawno dospokny. Słowjencow winscy Němcy hišćeje tak prawje spoťojicž nochcedža, woni podpjeraja pschecy radšeho Italšich, kiž bychu tola rad kruč awstrijskeho kraja wottorhli.

Italška. Tudy so praji, zo so swjaty wótc jara za wujednanjo měra bjez statom a cyrkwuju prócuje. Hdy bychu so z druheje strony jednanja z tej samej znješliwošću a dowěru wjedle, bychu dawno dokonjane byle. Wamž sam pak njemóže cyrkwiny měř w někotrych krajach wobstaracž, hdyž jich wjedžiczerjo swěru nochcedža.

— Swjaty wótc Leo XIII. je jutry 10,000 frankow do khudych w měsće Romje rozdžělicž dał.

Francóžska. Něhduscha khežorka Eugenija je do Afriki hižo dojěła, zo by w zuluskim kraju, hdžez bu jeje jeniczi syn zakalany, so pomodliła. Pschod wotpucžowanjom bě wona drohotnu krónu, z kotrejž pak skónčnje krónowana njebu, cyrkwi Nascheje Lubeje Knjenje (Notre Dame) darila.

— Tudy pschibëra njespokojnośc z nëtczëjschim knjeżërstwom dla tych nowych zakonjow, po kotrychż budża jesuitowje z kraja wuhnaczi a druge kłóschtyrfske rjady jenoż hišcëje z wosebitej dowolnoścju w kraju wostacj smëdža. Biskopja protestiruja a jesuitowje czinja knjeżërstwu dla swojich wobsedženistwow procesy, kotreż chcedža najskawniŝi rëcznikowje rady wjescž. Kaž su potajkim katholscy pschecziwo nëtczëjschim ministram, tak su teź czerwjeni abo radikalni pschecziwo knjeżërstwu, dofelž bychu najradŝcho socialnu revoluciju zapŝhadli. Njesprawnośc knjeżëstwa pschecziwo cyrkwi móže zrudne ŝczëhwki pschihotowacž.

Čornohórŝka. Šchož je na barlinskim kongressu po turkowskej wójnje Słowjanam na ŝtodu wuczinjene było, to su wulkomocy bórzy wuwjedli a činili; ŝchož pať je jim ł wužitku, to z wjetŝcha hišcëje na wuwjedzenjo čaka. Tak bu teź Čornohórcam smuha turkowskoho kraja wotŝupjena, ale Turkowŝka je so dotal psched woblicžom wulkomocow wotwlakowała wotŝupjenjo do skutka ŝtajcž. Wona je albansku zbëžkarŝku ligu (zjenocženstwo) z wojačami a brónju pošlynjača; pschetož Albanŝcy chcedža, kaž druge ludh, samostatni bycž a nochcedža ani smuhu wot swojoho kraja po barlinskim kongressu pušcžicž, hacž runje su na wotŝupjenej smuzy ze serbskim wobhdlerŝtwom zmëšchani. (Albanŝkich je z cyła polbra milliona, potomnikow starých Thračow; połnoćni rëkaja Ghëgowje, mjez nimi połsamostatni Miriditowje, z džëla katholscy, a połodniŝi Toŝkowje, z džëla muhamedanŝcy a ŝchismatiŝcy. Albanŝcy abo Arnautowje su Turkam smëru w podczëjšchëžowanju druhich ludow pomhali, kaž ŝtawizny wucža a teź najnowiŝi čas.) Ğdyž su nětko Albanŝcy ŝylnje doŝcž wobronjeni, je Turkowŝka swojich wojačow z čornohórŝkich pomjezow precž ŝczahnyła a praji z djabolskim smëchom: Wznicze sebi kruč kraja, kotryž su wam w Barlinje pschisudžili abo na papjerje dali! Albanŝcy su psched někotrymi dnami na čornohórŝke pschedŝtraže (Vorposten) ŝšëli, a wot tych teź z ŝšëlenjom powitani byli. Duž móžemy mjeŝŝe bitwicžki wocžakowacž. Čornohórcy su tohorunja derje wobronjeni, ale wjetč Mikola je dotal swojich ludži z wójnu pschelutowacž chcył, Ğdyž so tola myŝlicž hodži, zo budže Turkowŝka ŝčoncžnje wulkomocy, kiž bëchu w Barlinje na kongressu, pošlučacž dyrbjecž. Ğdy by Turkowŝka w swojej zaslepjenoczi to nochcnyła, móže ŝo ŝtacž, zo budža wuczinjënja barlinskocho kongressa z nowa pschëhladane a pschëmënjene pschecziwo woli Turkowŝkeje a na jeje ŝtodu, ŝchož je wona dawno zaŝkžita. Nowe ministerŝtvo w Žendželŝkej njeby so nětko tak zapjerało, kŝchëŝčanam prawdu čzinicž, kaž prjedawŝche, Turkow wutrobnje lubowace. Kaž Turkowŝka njeje dočonjača, ŝchož je Čornohórcam lubiča, tak njeje teź Gričiskej hišcëje dača, ŝchož po barlinskim kongressu dyrbjëŝche. Duž zrawi tam pschëcy bóle wječzenjo kŝchëŝčanŝtwa.

Boŝnija. Ž nowa ŝo ŝylnje rycži, zo by najlëpje było, Boŝniju z Serëgowinu hačo samostatny kraj pod awŝtrisŝkim pryncem (ŝekundogenituru) zřjadowacž. — Žendželčanka knježna Srby, kotraž je w swojim čaŝu za čerpjacých boŝniŝkich Słowjanow 400,000 ŝčëŝnakow w Žendželŝkej nahromadžila, je so na

khwilu domoj wróćzika. Wona chce swojoho pscheczela Gladstona, nowoho premier-ministra, z wobstejenjemi w Bosniji a Sercegowinje nadrobnje znatoho sczinič. Wona ma wulku czescz pola swojich krajanow a Gladston je jej prjedyrycz napisał do knihow, kotrej je wona wo Słowjanach wudała.

Serbijska. „Serbiste Nowine“ z Belgrada (potajkim nic nasche „Serbiste Nowiny“) pisaja, zo su albanske zběžkariske czródn pschez serbiske połodniške mjezy pschisckie, ale serbscy wojacy su jich zasj wotehnali; Serbja mějachu dweju morweju, 3 ranjenych a 1 zhubjenoho, Albanscy pak wostajichu sydom morwych na bitwiščezju.

Turkowska. Osman pascha je so ze swojim wójskom do Skutari sczahnył, prjedy hačž je so wotstupjenje kručja kraja k Czornohórstej stało. Wón so nět wuryczuje, zo jomu z Konstantinopla njejsu poruczili, zo dyrbi wón swoje dale wotczehnenje Czornohórcam wozjewič, zo bychu czi na jich měščez krajinu wofadžili. Tak dzerži Turka barlinske traktaty!

Rumunska. Tudy so powjeda, zo budže mobilisirowane, jelizo albanske njeporjadnosczje w Turkowskej dale traja. Nowe ministerstwo je zahorjene pscheczivo Turkam.

Rusowska. Po namjecze khěžorowobo poknomócnika, generala Loria Melikowa, dyrbi so administracija (zarjadowanjo kraja) pod sudnistwo stajic Prjedy móžesche mjenujcy kóždy wobstorženy poddan, hdyž bu wot pschisahanstoho suda (kotryž tam wjele prjedy wobsteji dylži w Němskej) za njewinowatoho wuprajeny, tola na puczju administracije t. r. pschez policajsku wyschnoscz tšeczoho wotdzelenja abo pschez znutzkowne ministerstwo do znutzkownoho kraja a do Sibiriskeje póskany bycz. Tajka samowólnoscz dyrbi pschestacz a wuprajjenja sudu maja prawomóčne wostacz. Tutón rozomny general je hižo wjele stow wotšudzenych ludži wobhnadžil. Wón dawa tež tym mkodžencam, kiž bėchu socialistiskoho njemera dla wobstorženi a kotrymž so njehodžesche wina doscz dopokazacz, zasj dale sctudowacz, sctož bė jim podhlada dla prjedy zafazane bylo. Wón bjez sctrafy abo khostanja tež tych z jastwow puschczja, kiž bėchu so pschi swojej mkodoseczi jenož wot socialistow zawjescz dali. Duž dyrbi so tutón general doscz mócnny czucz a móc nihilistow je drje tola zlamana; teč potajne zběžkariske nowiny su pschestale wutħadžecz.

Amerika. Lěta njebė tu žana prawa žyma, ale wjele deščezja a nje-wjedrow, tak zo so dobrych žnjow nadžijeja.

Włata Azija. W nutzkownych krajinach a wosebje tež w Armeniskej je wulka muza a hłób; wjele ludži mrėje z hłódom.

Z e w s h n a w s h .

Luby Bóste! Sym drje hewat, kaž ludžo praja, tajki bóle simpl człowjet, ale, hdyž k dawanju pschiridže, sym czi smjercz mudry, porno cyłomu gmejn-stomu wubjerkej!

Stanje so drubdy, zo dyrbi wjes abo tež wofada něšto twardź a najwjěšča nuza je pšchecy, kak pjenjezy na najtuńšcho dobracź.

Požčaja-li so pjenjezy pola pjenježneje banki, kaž w Budyščinje na krajnostawšceji, ma so pšchistojna dań za požčzenjo dawacź a pódla hišćyce lětnje spožczeny kapital po wašchnju dańšchoj wotplacžecź. Njemohće to, sčtož banka zařknu, našce serbske wsy zdžeržecź? Sčtodžiko jim to wěšće njeby, hdy by ředź był, zo banki njepotrjebamy.

Kak dha z wjesnymi akcijskimi? — Njeřtož so do časa! Wjes abo wofada dyrbi tola bancy za to stacź, zo so dań a dańše w prawym času wotwjěže; duž drje to tež pónđže, zo wjes a wofada sama sebi za to steji a zo wjes swojich akcionarow po času na podobne wašchnjo wuplacžuje, kaž banku.

Dyrbja dha to drohe akcije bycź? Ně! Wo 100 m., něšto trasch po 500 m., tak zo móže čjeladnik tak derje swoje pjenjezy na tajku akciju wažicź, kaž tež zamožity hospodar. Dań wuplacži so mojedla po 4½ % lětnje pšchěz wofadne abo wjesne dawki na wěšty džen a tónsamy džen wulosuje so we wjesnym wubjerku lětnje čyrjódka akcijow, za tym hač je we wsy wjacý abo mjenje dycha, doniž wšcho wotplacžene njeje.

Ma tajke wašchnjo je wšchěm pouthane, najprjedy tym, kiž bychu rady hnydom so swojoho wuplacžili; čzi njech pěnuje bjeru našce serbske akcije, kotrež su runje tak wěšte, kaž krajše papjery, wot nich čahnu lětnu dań a sčtož ma holcy ł wudaczu, njech jim čyrjódku tajkich akcijow hako pomoc da. Sčtož pak njemóže hnydom placžicź, dawa lětnu dań, kotraž tola ženje tak wšofa njeje, kaž by ju bancy dawacź měł.

To je, kaž so samo wě, jenož rada, a myslu sebi, zo budže po Serbach rozumných muži dofcź, kotřiž tu wěc sebi hčubšcho rozmysla.

Wozemi so samo, zo tutych ryncčkow dla so niczeje wofadže porofa dawacź njesnje, hđžež je so dotal hinaf wobzankło. Čzi, kiž su to abo tamne wobzankli, maja pokuomóc wot wjesnych abo wofadnych a trjehi, kaž wšchudže wjesnych samych wina, hdyž so něšto wuradži, sčtož so jim njespodoba. Čžohodla seže tak wolili? Lěta tola macže, zo wěšće, sčto ma to na sebi, něšto ł nēcžomu wuzwolicež. Ale, sčtož pšchichod nastupa, njechamy do swojeje sčfody cuzym do móšchnje mudri bycź.

Ža te njetrjebawšchi dawanjo so niħdy zahoricź njemóžu a hđžež móžu, pšchwobrocžu a wobřhowam Serbej pjenjez pšchecy prjedy, hako zo jón pšcheklepanomu próznikej do šhije čžisnu.

Ł do kónca! Hdyž dyrbi so takle wo wsy žiwnosć abo kubko pšchedacź a agentojo wokof wobohoho hospodarja lětaja, kaž čžerty wokof řhudeje dusče — 60 % danje a řčtrně wokof šhije —, njeby so hodžiko, zo we prawym času wjes zastupi a praji: Čuzych njechamy, tuž z kubleřka wuščřeja a potom budžemy so my wo wotřufane kofče bicź? Řrupmy sami na akcije! Woła

fami wjesnym pschedamy, zbytnie pschenajimamy, a hodzi-li so, pschedamy zbytnie jenomu z naschich ludzi, tak zo može wón a my po prawdze wobstacj. —š.

Pschispomnjenje. Spišarjej tutoho nastawka prajimy wutrobny dźak, zo tajke praktiske męcy ł ryczam pschinješe. Snadž hižo 50 lět so w Serbach a wosebje w katolskich Serbach na to skorzi, zo so wjele rjanych kubłow a žiwnošcjom cuzym agentam pschedawa wot starych a tež wot młodych hospodarjow tych wschelachich znatych winow dla. Šdnyž pak pschedaczo abo njepschedaczo wot naš njewotwisuje, dyrbjalo tola kupjenje wot wjesnych a to naschich ludzi možné bycz! Štak wjele tawzynnt toleri je so cuzym agentam dało, zo su te njez nami kupjene kubła a žiwnošcje rozšchlachtowali, wot kotrychž su potom našchi wjesni zały po kručach droho kupowali a husto je restkubler potom tak droho zapłacził, zo njeje mohł wobstacj. Přecz zawisčj a njepopšchedcjo bjez nami, přecz njedowěra ł sebi samym, lubi krajenje! Husto a často możehcje a możecje wy sami runje tak derje zhromadnje wobjedženstwo kupicj a dželicj, kaž cji cuzy „šchlachtarjo“. Woni dže to tež njemóža bjez placženyh inženjerow a sudnistwow; duž so wy hačo kupcy runje tak derje hodžicje. Zhonjenje w tajkich wěcach macje wy runje tak, kaž cji agenczi a „šchlachtarjo“. Šdnyž pak sami te kubła a žiwnošcje zdžeržicje a cyke zdžeržecj pytacje, je wužitk nic jenož wasch, ale tež waschich potomnikow, wascheje cyrkwyje a šhule, a tež stata abo kraja, kotromuž je runje tak na zdžerženju zamožitoho burstwa abo z cyka ratatstwa ležane. To by praktiski nadawł za našche serbske kasina był, hdy bychu sobu na to ledžbowali, zo w žanej katolskej wsy njebychu žane kubła a žane žiwnošcje na cuzych agentow so pschedawale, ale za našch lud a za našchu cyrkej a šhulu so zdžeržale. To by nic jenož pjenježny wužitk za wasch byl, ale tež moraliski, kiž by psched Bohom płacził. M. H.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 40,570 m. 37 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: njemjenowany z Baćonja 1 m. — Hromadže: 41,571 mark 37 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Hnadne knjejestwo klóštra Marijeje Hwězdy 100 mark.

Hromadže: 1683 mark 56 p.

Pschihódnny firmowanški dar

je we wschich expedicijach „Posola“ a w škulowje pola pschekupca Welsa na pschedani:

Nowa Jezusowa winica,

z pschiwjazanyhmi „**Wjenšichimi spěwarškimimi**“ a ze **stacijonškimimi knižkami.**

W najlepšichim pschynym zwjazku a najlepšichej kozi 6 marčow, druha tohorunja pschyna družina 5 m. 70 p.

Wjez spěwarškich a stacijonškich, kaž dotal, po 5 m. a 4 m. 75 p., ze žolnym abo zelenym režtom 4 m., njewjazane 3 m.

Tež wobstaraja so na požabanjo zwjazki w samocje a z drohotnymi zankami a wschitke druhe.

Šłowny šklad ma: **Zakub Wjenta**, zwónk pschi tachantskej cyrkwi.

Pjatk psched swjatkami rano w pjeczich póndže **serbski processjon** z Wotrowa do **Šrupki** a domoj wotenđe póndželu a budže w Gieshübelu pschenocowacj.

Čiškich Šmolerjec knižiciskicječne w maczicjnym domje w Wubšchinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we kniharni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyshinje.

Redaktor: Michal Róla.

Číslo 10.

15. meje 1880.

Lětnik 18.

„Čzohodla wuzwoli sebi Syn Boži swj. křchiž za smjertne ložo?“

Cyrkwinscy wótcujo rjeknu, zo je pschicžina smjercže na křchižu schesčžora, a to:

1. Zo by Syn Boži nam bojojeć psched smjercžu wzał. Dobry katolik drje njebóji so smjercže, ale hušto stróži so toho, na kajke waschnjo změje wumrjecž. Nětko pak je smjercž na křchižu mjez wschěmi najbolsčžiwšcha a Syn Boži chce pschez wuzwolenjo najbolsčžiwšchoho wumrjecža nam pschikad zawostajicž, zo bychmy kajkežkuli smjercži bjez bojojeć do woczow hladali.

2. Ma smjercž na křchižu pokazowacž na hrěch prěnjeju starscheju. Kaž běschtej pschez jědž ze zakazanoho schtoma hrěch a smjercž do swěta pschischkoi, dyrchjeschtej wobaj so zasy zběhnycž pschez to, zo tón žohnowany plód njewo-
blakneje knježny a Ducha swjatoho na zdontu křchiža wumrje.

3. Smjercž na křchižu pokazuje na powšchitkownosčž wumóženja; 4 kónce křchiža pokazuja na ranjo, wječžor, sewjer a juh, t. r. do wschěch stronow swěta.

4. Smjercž na křchižu pokaza na wujednanjo z njebjom: hačo srjedžicžec wšy Syn Boži mjez hrěschnej zemju a sprawnym Bóžstwom.

5. Pschez smjercž na křchižu pokaza so na wumóženjo tež njerozumneje stwórby: zemja pije do so krej woczłowjecženoho Syna Božoho, powětry srěbaja do so dnch a smjertny křerlusch mřějacoho.

6. Dopjelnicž dyrchjesche so tež te słowo: „Šdyž budu na křchižu powyšchenu, wschitko na so sežahnu.“

Maczi, njerudź so!

(Wěrný podawf.)

W hójerńi měšta Schleswiga ležeschtaj w lěcže 1864 pódla sebje Awstrijan Stempfec Korla a danški wojač. Wobaj běšchtaj cžežcy ranjenaj, wobaj cžujeschtaj, zo so jeju kónc pschiblišuje a chychštaj tohodla rad hiščeže junu tych swojich widžecz.

Danškomu bě žona wumrjela přjedy hačž do wójny wuczahny, a wostaji dvě džěseži, hólczka a holeczku, doma. Njewěštoscz, kač so jimaj pónđže, joho bóle bolesche, hačž wšchě rany.

Stempfec Korli, tutomu hewaf tač wjesołomu synej stajerskich horow, sty-
skašche so po maczeri, zwudowjenej kowarjowej. Dofelž cžujesche, zo njebudže
ženje wjac po swojich horach řhodžicž, ženje wjac džiwinu honicž, dha chychšche
z najmjenišcha swoju lubu macž hiščeže junu wohladacz a z nej poryczczęž; pro-
schesche dha jednoho towaršcha, zo by jej wo joho ranje a hubjenštwu pišaf a
to pscheczjo wuprajik, wona chychła sterje a lěpje do Schleswiga pschijecz.

Jednoho dnja, hdyž runje danški wojač němski łamajo Stempfec Korli swoje
horjo skoržesche a wo swojimaj džěšczomaj pomjedajo sylzy ronjesche, na dobo
jstwine durje so wotewriču a wothladar zastupi z dwěmaj rjanymaj džěšczomaj.

Tu zawohlada hólczk lubowanoho nana a z wjesołosczu zafschicžjo šfoczi k łožu
danštoho wojaka. Wojaznje džěšče za hólczkom mjenišcha šotra. Nan wobja z lubosczu
swojej džěšči a zabu w tymle zbožniwym wofomikunjenju na swoje hrozne bolosče.

Stempfec Korla zawidžesche pschi samym šufodej joho zbožo a myšlesche
sebi žiwje na swoju macž, hačž wón na dobo jeje luby hłós zafšycha a tu
wołacu: „Korla, Korla!“ k swojej wutrobje šfoczi.

Sylny a strowy bě wón, jeje jenitki syn, njedawno do wójny wuczahnyř
— něř joho blědoho a bjež nadžije zas nadeńđže; duž bjež wopschestsacza so jej
sylzy z woczow ronjachu. Wona widžesche tej džěšči pschi pódlanškim łožu, wi-
džesche wjesołoscz a boloscz njezbožownoho nana.

W tychnošči swojeje samitneje wutrobny šheptasche po dořhim mjelczenju
tele šłowa: „Ty macžerna wutroba, ze sedmimi bolosczemi pschekšota, šwjata
Marija, proš za mojoho syna. Za chcu tež z wjesołosczu džěšči tutoho wbo-
hoho muža za swojej męcz, jelizo mi mój Korla njewumrje!“

Jeje syn bě jeje šlub zrozemik. We łožu so trochu pozběhnywšchi wopschimny
macžernu ruku a praji ze šłabym hłosom: „Šlej maczi, njerudź so — mi
ničjo wjac njepomřha. Za cžuju, Boh tón řnjež je tač męcz chych. A, maczi,
hačž přjedy abo posledy, to njeje tač wulki rozdžěl. Za wšchaf dyrřju wotřaf a,
maczi, mój šufod ze mnu. Chesch-li mi hiščeže jednu luboscz wopokazacz, wzmi dha
tutej joho džěšči — wonej tebi twojoho syna zaradžitaj. Trařch z nimaj wjac
wjesołosče dožiwišch, hačž ze swojim synom.“

Ze šłabosczu zjěđže šchwarny wojač do zahřwoczow; joho wboha macž za-
džerža sebi z mocu płaczki, wotmołwi swojomu synej jomu ruku šfocžiwšchi a
řtupi k łožu danštoho wojaka.

„Pšheczejo,“ wona k njonuu praji, „nještaraicze so wo swojej džěczi — wonej stej wot nětka mojej!“

Čžežcy ranjeny nan njeměješche wjac mocy, jej ze słowom wotmołwicź; joho wotmołwjenjo bě njewurjeknicze džakowne pohladnjenjo. Potom hrajesche jomu wjesoły posměw na blědymaj hubomaj, hišcze hčubote, poslednje dychnjenjo — a tón wojał bě wuczerpjel.

Wo někotrych dnach sedžesche kowarjowa zas pšchi kožu swojoho syna, pšakajcy kčócžeschtej so jeje pšchwizatej džěczi k nowej maczeri. Tu so Stempfec Korla z dobom pozběže a praji: „Maczi, luba maczi, wzmi mje sobu dom! Sow njecham pohrjebany byč!“ Běchu to joho poslednje słowa. Dwaj dnaj pozdžičho wrócžesche so kowarjowa do Stajerskeje. Tej na boku sedžeschtaj wobě džěczi danškoho wojała, kotrejž běšchtej so za krótko na nowu macz zwucžiloj. W jednorym kašcju wjezesche tónsamón čzah tež jeje njeboh syna do domizny.

Bože požohnowanjo pšchewodź tule dušchnu žónsku!

3 Ružicy a Sakskeje.

3 **Salsštrowa** zhonimy, zo so tam prošcherjam na radnej kžěži jenož po 5 pj. dawa, a po cychm měsće nicžo wjac. A z prošcherštwom je tam tóncl!

3 **Bjernaczi.** Kaž z pšhecželskoho lista zhonimy, je tudy w měsčezanskej šculi něhdže 15 katholicich džěczi (a we wofolnych šculach musy jich tež něšto byč), z kotrychž jenož dvě do Wostrowca na katholicu wucžbu křodžitaj. Njebudželi tu sferje a lěpje za porjadnu katholicu wucžbu postarane a wjele tydke džěczi nam k žhubjenju pónđže. Tajka porjadna wucžba měla so tež nuznje zamjesč w Hiršfeldže (a w Rosenthalu), hčžž je wjele katholicich džěczi, a Magdorfe (resp. w Weigsdorfe), hčžž bu wónđano wulka pšchadownja wotewrjena z wjele čžěskimi džělaczerjemi. W Magdorfe je tež hewał tójščto katholicow zasřublenych. — W Bjernacžicach běšche hišcže w lěcze 1600 katholici farač, stajny lutherski bě hable wot lěta 1635, hdyž bě Ružica na Saksku pšchischła. Do nowišchoho čžasa bě w Bjernacžicach katholicka kapalka, w kotrejž so we wěstych čžasach kemsche džeržachu. Njemohle so tam zas misioniske kemsche zamjesč?

3 **Drežďan.** Zańđžemu sřjedu běchu w dwórškej cyrkwi kemsche za katholicich wojałow. 84 džěchu k swjatomu woprawjenju. Nam so džiwno jezda, zo žanych jězdnych (rajtarjow) njewidžachmy. W Drežďanach steji něhdže 200 katholicich wojałow. Tajke kemsche za katholicich wojałow budža najšterje tež w Budyschinje a hčže druhđže zawjedžene.

3 **Sönigshajna.** Čžohož běchmy so hižom dawno bojeli, je so bohužel stało: zańđžemu pónđželu, 10. meje, wječřor je so čžiske a zbóžnje ze swěta minyl wyšokodostojny k. farač Pětr Alois Richter w Sönigshajnje w 72. lěcze swojoho žiwjenja a w 46. swojoho měschniskoho škutkowanja. Wón bě hižom do martownoho tydženja na zahorjenjo pšucow šchorjel, a hacžrunje bě tule čžěžku khorosč pšchětrał, pocža tola pšchi swojej wysokej starobje hladajcy

skabjecz, tak zo sam wschu nadziju na dlěžiche žiwjenjo puschceji a so pschej wjacróčne pobožne dóstawanjo swj. sakramentow na zbóžnu smjercz pschihotowasche. Njebocziczi knjcz narodzi so 15. septembra 1808 w Dreždžanach. Jeho nan bě w kralowstwej službje a jeho macz rodžena Čzechowka z Miletina. Wón studowasche w Prahy a bu na měschnika wuswjeczeny 13. decembra 1834. Pocžatk lěta 1835 pschindže do Seitendorfa za kapłana, hdžež po smjerczi wuczenoho kanonika Schönfeldra († wulki pjatk 1835) administrirowasche. Wot lěta 1836 bě za kapłana w Rönigshajnje, wot 1840 we Wostrowcu Hdžž po smjerczi wostrowczjanskoho fararja a kanonika Miklawšcha Kreczmara (rodženoho z Delnich Sulschec), königshajnski farar a kanonik Spanntig wostrowczjansku wosadu na so wza, džěsche njeboh Richter za fararja do Rönigshajna a wosta tu hacž do smjercze. Tu je wjele spomožneho skutkował. Pod nim bu cyrkej wot wonka a nutška rjenje wobnowjena a kěrchow powjetšeny. Wón pscheda drjewo z sarskoho lěsa za 7500 toleri, a město, zo by dań z tychle pjenjcz, kiž by k tomu prawo mět, sam wužiwał, založi z nich kooperaturu (kapłanstwo). W lěcze 1848, hdžž běšche sebi we Wostrowcu rongeanste „němske katholicstwo“ něscho pschiwisnikow dobyło, pomhasche tam katholicke towarstwo založicž, a bu swojeje wustojnosće a rozhladnivosće dla za pschedsydu wuzwoleny. Wulka bě joho lubosč k džěczom, a hacžrunje mějesche kapłana, je tola hacž do poslednich lět sam w katechismje rozwucžesche. Swoju dobrocživosč tež z tym rjenje dopokaza, zo, hdžž bě pocžatk pjecz-džesacžich lět w Poznjanskej pschez natykniwu khorosč wjele džěczi wosyrocžito, pruske knježerstwo wo jenu tajku syrotku proschesche, zo by ju za swoju mět a woczahnył. Z listom so jomu pruske knježerstwo za joho zwólnivosč rjenje džakowasche a jara wobžarowasche, zo njemóže joho próstwu dopjelnicž, dokelž so po wobzamknjenju ministerstwa žadne džěcžo do „wukraja“ šlacž njesmjedžesche. Wón so za wscho dobre a rjane z lohka zahorjesche, a wosebita wozdoba joho kharaktera běšche sprawnosč, kotraž wschě joho čzinjenjo a wostajenjo wobknježesche. Swojim 11 kapłanam — mjez kotrymž běchu tež 4 Serbja: farar Smoła, † farar Wels, kapłan Rubasch, kapłan Róla — bě wótcowski pscheczel, a kóždy spomina z wjesołosčju na te zbóžnive cžasy, kiž je tam pschežiwil. Wczera, 14. meje, bě joho swjatocžny pohrjeb. My poruczamy joho duschu pobožnej modlitwje duchownych, kotrymž bě swěrný sobubratr, a wěrinych, kotrymž bě horliný duschepastyr. R. i. p.

3 cyloho swěta.

Němska. Kulturne wojomjanjo njecha hišcže pschecy pschestacž; w tej wěcy so dale jedna. Swj. Wótc je swoju lubosč k měrej zjawnje pokazal, a — wóz nochce z blaka. Na čim to leži? Móža so za to wschelake winy naspomnicž, mjez nimi njeje najsnadnišcha bojosč, z nochowanjom swoju škabosč wuznacž. Njech tak je! My pak mēnimy, zo ma so hłowna wina, kotraž mēr zadžewa, w tym pytacž, zo protestantismus, kotryž džě je wosebje wobdžěleny na zawje-

dżeniu cyrkwi njepšheczełskich zakonjom, ani zdacža nima wo kšcwidže, kotraž z tymile zakonjemi katholicom ludaj so nacžinja. Tysacy katholicow dyrbja dla tychle zakonjom k swojej najmjetšej zrudobje wopora Božeje mišče parowacž a to nic jeno na džeławnych dnach, ale tež w rócžnych časach. Tola šhto to protestantow stara, jich, kiž su ze swojich katechizmow wukli, katholicka Boža mišča zo je „poflate pschibožstwo?“ Trašć z nich někotji hišćcže mjenja, zo ze zadžerwanjom tutoho „pschibožstwa“ Bohu a ludžom wošebitu službu wopofazuja! — Tysacam katholicow mjelcži dla tychle zakonjom hort mješćuikowy, kotryž ma jim Bože słowo pschipowjedowacž! Tola šhto to protestantow stara? Woni su sebi prawo pschipožžili, po swojim spodobanju Bože Psiwmo pschepytowacž a wuskadowacž, a tohodla móža předarja z lohka parowacž! — Nic mało katholicow je so dla kulturnoho wojowanja bjez swjatyh sakramentow, bjez mješćniškoho motwjazanja, bjez potrošćtowanja dušćepastyrja ze swěta minycž dyrbžako, a wyšće toho hrozju žiwym, kiž swojoho duchownoho nimaju, podobny wofud! Ale kak rozemi protestantski tutomu duchownomu hubjenstwu, tutej duchownej bėdže, kiž wón we smjertnej hodžinje pomocy dušćepastyrja derje parowacž móže a po swojim mēnjenju hižom pschěz wěru do Jezusoweje krjewje k zbožnosći pschidžje? Runje tak z lohka paruje protestantski předarja pschi pohrjebje, dofelž joho modlitwy njepotrjebuje přejo katholicu wucžbu wo czisćcu. — Z cyla je protestantismus, kiž ma w tu kšwilu wschu móc w rucy, w Němcach, w tutej „kolebcy reformacije,“ katholicam njepšheczełsčy zmyslenu, pschesudy napschecžo katholickej cyrkwi su pschewulke, runje tak tež bojosč psched jnje rozplynjenjom a rozščerjenjom, wošebje hdy by swoje zwjazki wotbyła. W tymle postajenju protestantska pschecžiwka katholicam namakašć po najšćim zdacžu hłownu winu za dołhe, bježkōncžne jednaujo z Romom a za njerozjudne zadžerženjo barliuskoho knježetwa pōrnjo tak mēruje zmyslenomu Swjatomu Wōtcej.

— Dołho bē so wješč Bismark, kancler němstkoho kšěžorstwa, kōndžil, do lētuschoho raichstaga pschicž. Pōndželu, 10. meje, bē do joho 48. (!) posėdženja pschicšot. „Mucžny, smjercž mucžny“ poča žałosćicž, zo zahorjenjo za němšku wēc stwōcha; „mucžny, smjercž mucžny“ chce swoje mēsto wopušćicž a hačo pschji wojač w rjadach ludowych zastupjerjow služicž za czesć a hordosć němstkoho kšěžorstwa; „mucžny, smjercž mucžny“ poča z hněwnej rēcju špacž na katholicke centrum — někto bē pschi wēcny! Nėhdy kšćesćčanam so wina dawasće, hdyž rēka Tiber wschitko pomodžesće abo hdyž romsčy njepšheczełowje dobywachu abo hdyž lud po khlėb wołasće; wjele pozdžisćo — kaž je znate — wscho na jezuitow storkachu, šhtož bėchu družy zawinylu — w Němcach ma někto centrum wscho zamokwecž, šhtož je pschěz wopacžnu politiku na lud a kšěžorstwo pschicšilo. Wošebje ma Bismark centrej jara za žto, zo so knježetstwu, kotromuž bē so tola loni kšětro pschibliziko, někto nimale pschecy napschecžo staja. Ale Dr. Windhorst bē ze wsčēm prawom na to wotmokwit, zo centrum tola njemōže kšěžorstwu njepšheczełne bycž, hdyž je jomu w joho pjeněžnej muzy 134 millionow mark nowych dawkow pschizwolicež pomhało. Dale Bismark centrej wumjetuje, zo sebi da wot Roma rozkazowacž. Ze pak to próžny porok, kotromuž ani sam wješč Bismark ani šhto rozomny z ludu njewėri. Zawėrno, smjercž by so tomu mohł, hdy by ta wēc tak wažna njebyła, hdy by to njewumjetował muž, wot kotrohōž w tu kšwilu zbožo a njezbožo 8 millionow katholicow wotwišuje. Po wsčēm zdacžu njetrjebaja so pruscy katholicowje z wulkej nadžiju wošecž, zo jim lėpsće czasy zaswitaju. Za wrōcženjo cyrkwinškoho mēra sebi wješč Bismark nicžo mjenje nježada, hacž zo by centrum swoje zasady wěry,

prawa a swobodnoścje puszczeżiko — to pať je czišćeje njemożna wěc — a duť tež cyrkwinſki měr hišćeje w cźmowej dalokoſczi leži.

— Nėmſki rajchſtag bu zańdzenu wutoru ſkńcżeny.

Boſnija. W Serajewje, hłownym mějćeje Boſny, da awſtriſki kńeźor za ſwoje pjenjezy cyrkej, faru a biſkopſki hrńd natwaricz a je ł tomu kńcej poſtajiť 200,000 ſchėjnafow.

Luby Bńsle!

Sdy by ſo w duchu znijeć mńhł tať, zo by njewidżany ſlyſchať wſcho to, ſchtoť je ſo poſlednje njedzele ſudźiko wo dopiſach: „ze wſy“, rozhnėwał by ſo we duchu a zawołať: „O wy njemudri a njepėſchneje wutrobny ł wėrjenju wſchoho toho — ſchtoť wam ł zbożu tyje!“ Łk. 24. Ł derje tebi, ty „janſojty“ pſcheczeło, zo njewjedża, ſchto ſy, hewať drje bychu tebe za twoju dobru radu koľmazowali!

Alle, tym teť zaſy mnohich namaťať, kiť maja wutrobu a mozhy na prawym blaťu a kotrymť hišćejen nėſchto wutrobnoſcje pobrachuje, zo bychu to dobre, ſchtoť „Boſoť“ poſticza, njebojaznje zaſtupowali. Ł to zmuży teť mje, by runjeť mi hewať tinta czeźcy z pjera beźaťa — moje wſchėdne piero wſchať ju w zymje cypy, w lėcze najbńle widly — zo na pomjenowane dopiſy hišćejen ſpomnju a do kńca tajku wot tebe poľhwalenu „praktyſku wěc“ ł ryczam pſchinjeſu.

Sako hoſpodať wėm derje, ſchto mje za lėto proſchėrſtwo ſteji — to mńhł ſo jedyn krej poczić, zo by dodawať! Ł nėtko mam w rucy „Dreźdźanſke No-winy“ a wńndy „Nėſchćzan“ a widżach tam ł ſwojomu poſtrożenju, zo proſchėrſtwo w tutych mėſtach wſchudze krucze zakazuja, doľeť ſu ſo wagabondy tam po dwė lėcze proſcho wofoło honili a do kńca je rekaťo: Nėtko nas zdźerźcze — ſmy po nowym zaſonju runje tať derje „nėmſcy nėſchćzenjo“, kať waſch nėſchćzanofſta! Ł tuta cyła z mėſtow zahnata drapa hrozny nėtko nam wbohim mjeſnym. Nimaja dha naſche ſerbiſte wſy žaneje „regirunki“, kotrať haczi, prjedy hacť wulka lijeńca pſchĩndze? Njechaja-li mužojo, zbėhĩcze ſo wy žńnſke a rycźcze jim a nje-dajeťe mėra, doniť to njeporjadne proſchėrſtwo njepſchėſtanje. Ł zo-li nic — wńndy ſu tu cyganky na kėmſchach wofoło łazyli, te ſu wiſtrowałe, kať tu ludžo dawaja. Ł jim je ſo tu ſpodobaťo, mėſto jeneje ſchwity pſchĩndze traſch jich bńrzy ſydom, a njebudźecze-li potom dodawać mńc, naczińja wam, kať w ſtarych czaſach.

Sdy by taľe nėchťon pſchĩkaťať: Te ſta a tawzynuť, kotreť ſo doťal nje-trjebawſchi proſchėrjam rozbroja, maja ſo pſchĩchodnje do „bacźonſkeje cyrkwje“ dawacť a kńc kwartala pſchĩndze nėchťon po te ſłutowane, zamėrno, tńn wbohi Bńoť ja bycť njechať! Ł ſchtoť je wėſte, na druhi dzeń po tutej wuľazni by wſchĩtkie wubjerki po Serbach zhromadźene mėť a jenohĩdſnje by ſo wobzankfo: „Nĩhdy nic!“ Alle proſchėrjam — haj to je nėſchto druhe, a czicho je po Serbach, a niħdze njeje wo tym ſlyſhecť, zo by ħdze regiment abo wubjerť byť.

Ł ħaľe z twojimi „acziemi!“ To bė ħłowuľamanjo! Schwarnje drje by to byťo, reťa wſchudze, ħdy bychmy te tyſacy zaľhowali, kotreť ſu cuzy z nimale 60 ſerbiſkich kubfow wuſchřjeli, ale — ale, kať zapoczeť? Czeťki je to porod, ale pńidze wėſcze, zo-li, ſchtoť, luby Bńsle, tať rjenje prajiſch, ſo ta bjezbńżna zawiſcť a njepopſchatoſcť ze ſerbiſkich wutrobom wukorjeni.

Ł wy, ſerbiſte bjeſady, budźcze za tym naſcha ſtrať, a ħdzeť we waſchich mocach je, wobarajeťe tomu, zo ſo ani brńgda za naſch lud njetrjebawſchi nje-

žhubi. W tajkich wěcach płaczi pschjed Bohom tež to „chcyczo“, njemóžecze-li wjacj czinicz. A nětko k wěcy! Hdyž su cuzy tak husto srjedža nas w našchich kublach wulku kołbasu džerželi, a nam potom schpotuju kiješcki a fože njetali, njeje žana rada, zo šwinjajko, hdyž je doforunjene, jami zarězamy a počže do našchich wuhnjow zwěščamy, město zo pschihladujemy, kať czi „z kamjencskimi nosami“ abo z wotfelž hewat su, z počžemi na khríbjecze a z tukom w zaku wot naš czahnu a pola poslenjoho stadka so wobroczo zawoľaju: Š lētu zasy!? Šu! Rada je! Njeczišczi to dawno, šhtož mamy lětuje za schulu nawodawacz? Dam rady, šhtož dyrbyu, ale hdy by hinať rada byla, by mi lubščo bylo. Kať dha, hdy bychu so našče serbske schulste wubjerki zhromadžili a wobzankli: Šdyž tajki agent kublo w našče schulstej wošadže kupi a chce je rozrězacz, tón njech wot sta 10 markow abo hišcže wjacj do schulsteje kassy płaczi! To by hižom wot žiwnošče, kotraž trašch je 3000 tl. winojta, mždu na cyle lěto za wuczersja moczišto. A wěrcze, tajki dawť by tych agentow „kurirowat“. Ale! Šaj ty wobožne „ale“, mam cze šyte hač do šcije a ľakam hižom z motyčku, zo cze żarazu kať knota.

Šodži dha so to tež? chcych so prašhecž. Wězo, zo so to hodži, hewat to radžiť njebych.

We wschittich wsach škoro hižom wobšteja dawki, kiž maja so pschi kupach do schulsteje kassy wotnjescz. Šdžez tomu tak je, nima gmejnski wubjerť docyla ničzo do toho ryczech, ale leži cyle w rucy schulstoho wubjerka, kajke kassy chce postajecz. (Pschir. Cod. f. Schul-Recht, Suppl. 426, d. dto. 25. Aug. 1874.) Ženož, hdyž so dawki wot kupow hafo něščto „cyle nowe“ zawjedu, ma so přjedy z wjesnym wubjerťom wo tym wuradžowacz. Wo tajkim je nam kralowške ministerstwo wótru bróni do rukow dafo a leži jenož na nami, zo ju prawje nałožimy. Ale, famo wot so ta wěc njebudže; schulste wubjerki dyrbja so zhromadžicz, tu wěc derje muradžicz a potom bych za tutón pucz byl.* Njech so wschitte schulste wubjerki, a to najlěpje nadobó, na kralowške ministerstwo za kultuš wobrocza, tutomu předštajo, kať czežto je pschi mnohich direktnych dawčach to, šhtož je za schulu trěbue, we wošadach dobracz, a zo dyrbi so tohodla na indirektno dawki k lěpšchomu schulsteje kassy myšlicz. Za tajki dawť je najšprawnišče, hdyž so agentow pschimamy, dofelž

1. du woni jenož won na swoj wužitk a jebanjó burštoho ľudu;
2. rozšczepu nam našče kubla, tak zo so samostatne ratarštwó bóle a bóle podryje a pschcz to czrjódka tych, kiž móžá a dyrbja schulskim dawčkam pschinoschowacz, bóle a bóle pomjenšchuje;
3. mamy pschcz rězanjó kublow wjele hary we schulskich zlicžbowanjach, pschi twarjenju puczow atd., a je tola šprawnje, zo so tych pschimamy, kotřiž nam tajke wobožnošče pschihotuja;
4. dalšče winy próštwy njech kóžda wošada sama pyta, n. psch. kať wjele ma so we wsy wudawacz hafo podpjera za tych, kiž su pschcz agentow ze šta-tota štorčeni atd.

Bohľadujó na to, kať wažne to je, zo so kubla njerozdřejbja, budže kralowške ministerstwo prošchene, zo móhli my za našče schulste kassy zběhacz:

1. hdyž agenta („šlachťar“) kublo kupi, zo by je wužitka dla rozrězacz, njech wot kupneje summy 10% (lěpje trašch 20%) do schulsteje kassy wotwjedže;

* Codex f. Sch.-R., Suppl.-B. S. 383, nota 50.

2. podrucžny kupc abo makler (kiž kupi, aniž zo by kup do hypoteke na swoje mjeno zapisacž dał) runje tak;

3. ščitóž kubło kupi, we wšy pak njebydli a je sam njewobdžeta, płaczi 1%;

4. zo-li wjesny kubło kupi abo herbuje, wostanje pschi tym, kaž je so dotal dawalo (25 abo 50 pj. wot 100 tl. = 10 jednosjećow).

U czi agentojo naš na pokoj woštaja a mjerzajo so budža prajicž: serbscy burja su tola ze škody mudrosćje nabyli!

Boh dał, zo by so tuta węc skoro k lěpschomu našchich schulow a serbskoho ludu do czišta pschimješa.

Dotal je nęfotržžkuliž agenta, hdyž bę tučnu kozu we wšy zaręzał, Serbam hanjo prajil: Tu macze wopušćku wot njeje! Zbęhni so, serbski Dawido, a njezabnyšchi staroho serbskoho waschnja wotmołw nětko lestromacomu Goliathej, kiž je cze dołho doseč cześnosćizil: Hdžęž so ręza, stonamy po starškim tež — kotbasy!

U hiščće słowcžko! Wy schulste wubjerki scje w schulskich węcach runje tak jamostatne, kaž gmejnski wubjerk w gmejnskich. Tohodla pschi swojich wuradžowanjach nimacze na to hladacž, hacž gmejnska rada chce abo nic; hewal scje kaž nasadžena kofosch, kotraž jeja na hnězdže woštaji, a potom so druha nasadžuje — to ju najbole — zapordy. Samón je muž!

W K. 5./5. 80.

mn.

Dary a daň za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještaj 41,571 m. 37 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: R. 1 m.

Hromadže: 41,572 mark 37 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Knjeni hamtmanka H. Riedlowa w Budyšinje 30 mark.

Hromadže: 1713 mark 56 p.

Pschiódny firmowanški dar

je we wšchěch expedicijach „Posola“ a w Kulowje pola pšchepupca Welsa na pschedan:

Nowa Jezusowa winica,

z pschiwojazanymi „**Mjenschimi spěwaršćimi**“ a ze **stacijonskimi knižkami.**

W najlěpšim pschym zwojazku a najlěpschej koži 6 marcow, druha tohorunja pschyna družina 5 m. 70 p.

Dječ spěwaršćich a stacijonskich, kaž dotal, po 5 m. a 4 m. 75 p., ze žolnym abo zelenym rězkom 4 m., njewjazane 3 m.

Tež wobstaraja so na požabany zwojazki w somocze a z drohotnymi zankami a wšchitke druhe.

Słowny skład ma: **Jakub Wjenta**, zwońit pschi tachantskej cyrkwi.

Runje je so wudało:

„**Tu je macze, z rohomaj a z wopušću**“,

abo přędowanjo na 4. njedželu po jutrach w Njebjelčicach. Expedicije „Posola“ su podwolnje prošene, zo bychu prócu pschdacza a rozšchěrjenja na so wzate. Płaczi 20 pj. Njeje wjele egzemplarow cziščęžanych a njch, ščitóž za nim žada, z kupju křwata.

Čiščęž Smolerjec knižęiščęžęnje w macžicnym domje w Budyšinje.

Katolski Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihafni
1 m. 70 p.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michal Róla.

Číslo 11.

5. junija 1880.

Lětnik 18.

Naležnosć serbskeje katolskeje čitanki za wyschšche klasy.

Kaž z radosću slyšchu, je kralowske ministerstwo zwólniwe, serbsku katolsku čitanku za wyschšche klasy do schulow rady zawjesć, hdy by so tajka wudała, kotraž pädagogiskim požadanjam naschoho časa, kaž žadanjam šulskich wubjerkow ze Serbow kamjencskoho hejtmanstwa (kiž dotalnu němsku Šästeršowu hafo za sakške schule mjenje pschihódnu a k tomu nicžo w serbskej ryczi njeposkicžacu poznamjenichu) dosćežini.

Dotal njemóžesche nihtó tajku čitanku za swoje pjenjezy wudacž, dokelž njewjedžesche, hacž budže do schulow dowolena; 1000 marcow abo wjacu njecha nihtó precž čijiweč! Hdyž pał je ministerstwo do přědka zwólniwe, móžemy a dyrbinymy so my katolskej Serbja na wudacžo tajkeje knihi zwažicž.

Mi je znate, zo je tudomny šulski inspektor Dr. Wild w dorozymjenju z kralowskim ministerstwom tež zwólniwy, za lutherste serbske schule podobnu čitanku wudacž a do schulow zawjesć. Porucžnosć zestajenja tajkeje knižki dóstaštaj po pschecžu pädagogiskoho wotrjada „Macžicy Serbskeje“ serbskaj spisowarjej k. wučer Bartko z Rosacžic a k. šarač Zmisch z Hodžija. Tola tale knižka zasj njebudže pschi wschkej dobrej woli runje nasche katolske schule we wschěm spokojicž. Čitanka za wyschšche ludowe schule njesmě bjez džiwjanja na wěrywuznacžo wostacž, runje kaž w druhim padže prufka so derje njehodži za sakške atd. Duž dyrbinymy my katolskej Serbja w Sakskej swoju wosebitu mēč. Kotraž so za schule w kamjencskim hejtmanstwje pschisprawna spóznaje, tajka by so wěšće tež w tej jenej z džěla serbskej klasy w Budyschinje a w Radworju trjebacž mohła.

Alle my njesměny pschi namjetach zastacž, dyrbimy čžitanŋu bórzy pišacž a wudacž. Žane welleitety! Tajku wěc dyrbi jedyn abo dyrbitaj dwaj hnydom do ruki wzacž. Radžicž smědža a dyrbja wězo wschitcy, sčto a kajke wěcy chcedža do čžitanŋi mēcž; ale za wuwjedženjo dyrbi so wot wučerjow kamjencskoho hejmanštwa hnydom jedyn abo dwaj wuzwolicž. Za němŋke šhule je lochto ze 100 čžitanŋow 101. zestajecž, ale za serbske je to cžezšče, dofelž smědža naš w šhulach mało serbski wučicž a jenož privatna pilnosć a woporniwosć serbskich spisowarjow wupłodži.

Brěnje prašchenjo je, hačž ma ta čžitanŋa serbska a němŋka porno sebi (sčtož ja njeradžu, dofelž dyrbi kniha za pschekožowanjo sčuzicž, z kotrohož so spóznae, hačž je něchtó wobě rycži nawuŋnył) abo mēšhana serbskonēmŋka abo jenož serbska bycž.

Serbskonēmŋka by čžitanŋa bycž mohła, hdy by so pódla němŋka nažowacž njetrebaba. W tym padže dyrbjało so z Hästersa abo druheje wot ministerstwa za šhule pschipožnateje čžitanŋi to wuwzacž, sčtož so za rozwučenje w němŋkej žada. Toho pak by wjele było, a z tym by ta nowa kniha dyrbjała wobščerna bycž, snadž 400 stron. A tomu by tež jara dołho trało, prjedy hačž bychu wučerjo a inspektorowje pschez jene byli, sčto ma w knihach serbske a sčto němŋke so wocžiščecž. Tež by tajka čžitanŋa pschi štajnje so pschemenjacych nahladach w krótkim cžasu zestarika a potom so zasj w šhulach nowy wudawč porucał atd.

Serbska čžitanŋa pak, kotraž so pódla němŋkeje do šhulow zawjedže, hodži so najlōže wudacž, hdyž smy pschizwolenja ministerstwa došč wēšcži. Zuteje wēštosčeje dla dyrbi so chly rukopis čžitanŋi najprjedy pschepožozicž abo tola nadrobny program toho, sčto w tej knižcy budže, abo napisma a wopščijecžo jeje nastawkow. Sčtož wschelake šhulŋke čžitanŋi znae (ja mam jich cžrōdku na pokazanjo, dofelž smy so z myslicžku wudacža tajkich knižkow dawno nosyl), wē sam tajki pschehlad wopščijecža zestajecž, a sčtož serbsku literaturu wobšedžbue, derje spóznae, zo wjele pschihōdnych kručow za čžitanŋu we wschelakich nowišchich knihach abo cžasopisach wobšedžimy. Sčtož pak hišcže pobrahuje, njech wustojni wučerjo a duchowni bórzy napisaja: powjedancžka, spēwy, powjescže, wobrazži ze swētneje a cyrkwineje, sakŋskeje a kužiŋskeje historije, z pschirodopisa (z natury), ze zemjopisa a někotrych druhich šhulŋkej mōdosćži pschistupnych wēdomosćžow!

Sčtož wuložki za cžišcženjo abo naklad nastupa, njetrebacže so dołho staracž. Serbscy duchowni su dobreje wēcy dla hižo wschelake knihi za swoje pjenjezy wudali a wot nich hodži so tež nowy wopor za serbske šhule wocžakowacž. A k tomu njetrebamy ani woporniwosčeje privatnoho cžłowjeka; tajku nowu čžitanŋu by našče towarjstwo ŋ. Cyrilla a Methoda do naklada wzało a byrnje po dołgich lētach zasj pjenjezy wrōcžo doštało, hdyž jenož wyschnosć tu knihu w šhulach dowoli.

Serbam na tym jara zaleži, zo džěczi w schuli derje tež serbski čžitacž nawuknu, zo móhli serbske knihi a časopisy pozdžišcho wužiwać. Na spisach w macjěrskéj ryczi so nalěpje rozom a wutroba zdžěła a sčtož sy w macjěrskéj ryczi nawuknył, nalěpje w pomjatkfu wostanje. Zdžělanosć hodži so po naturstu a naspěšnišcho za kóždy lud w jeho ryczi spěchowacž. Tohodla je pädagogiski rozom a sakski zakoił, zo dyrbi so w naschich schulach kšescžanska nabožina serbski wucžicž a runje tohodla dyrbi so tež serbske čžitanjo w naschich schulach kručže žadacž. Nasche serbske spisowarstwo potom to džakownje spóznaje a budže rady dale džělawe za wužitk luda a kraja!

Duž, serbscy wuczerjo a lokalni inspektorowie, zhromadžće so k dowuradženju tejele wažneje naležnosće w Khróšćicach abo Smjeczkecach abo snadž w Budyšinje. My tudy slubimy wam radži wschu móžnu pomoc pschi wuběranju a sobupisanju, pschi redigirowanju a korrektnym wudacžu spodobnych čžitanskich kručow. Selizo mje pscheprosycže a moje prawe wóćžto, na kotrež runje čžerpju, mi to dowoli, bych rad na waschu zhromadžiznu pschischoł.

M. Hórnik.

3 missionow.

Wysoko w połnocnej Americy dale Kanady pschi „kacžim jězorje“ bydli abo lěpje prajene bčudži wokolo indianški splah, „Bastwišćžowu Stonarjo“ mjenowany. Sich hlownik je „Mały Trodlacžt“; tak su jomu Indianowje narjekli. „Mały Trodlacžt“ bě w lěcže 1878 hišćže pohan. Zo by so jomu a jeho towarščam hoitwa radžila, wucžekasche k pschiwěrkej, kajkiž w tamnych połnocnych stronach knježi. Wón dele kłakasche psched buwolachmi hłowami, kotrež hišćže swoje dołhe rohi a swoje huste hriny mějachu. Wón so w swojej rěczi na nje wobrocžesče z pobožnymi a nutrnymi słowami a lubjesče jim rjane tkaniny a wschě šchleńcžane korarje, kotrež bě wot Europjanow kupil. Tola w krótkim dyrbsjesče tónle indianški hlownik wěrnoho Boha póżnacž. Toho mandželska bě hižo dawno rozwučženjam missionarow pschipošuchowala a žadasche wo kšćžženicu. To pak dyrbsjesče nic jenož jeje mandželski pschizwolicž, ale tež wulka rada cyłoho splaha. Tak sebi indianški zakoił žada pschi wschěm, sčtožkuli chce jedna z jich princessynow čžinič.

Wobstajne próstwy mandželskeje pohnuchu „Małoho Trodlacžta“ tu naležnosć wulkej radže wozjewicž a sšhwalicž. Žwoła so wurjadne posědženjo w hromadu. Šdyž běchu po swojim waschnju trubku mčra wokolo podali, „Mały Trodlacžt“ na nich zarěcža: „Wy wěcže, zo ja wschitko, sčtož so mi rjane a dobre zda, kšwalu; a ja so nadžijam, zo sčže Wy runje tak zmysleni, kaž ja, Wy wschitcy, moji susodža a pschecželowje. Nětko pak chce Wascha sotra, moja mandželska, wěru wulkoho ducha, kotruž nam tón pater (missionar) přěduje, pschijecž. Tule žadosć spóznaju za sprawnu; ja jej to rady pschizwolou, a myslu, zo Wy so mi pschizamknjecže, a zo žadyn wot Was napšćecžo tomu njebudže, sčtož ma zbožo Wascheje sotry založicž.“

Teke słowa „Małoho Trodlacžka“ czinjachu wulki zacziščez na wšchěch pošucharjow, a wšchitcy, nimo jednoho, sřhwalichu wotmyslenjo pryncessinine.

Madobne zathowanjo „Małoho Trodlacžka“ dašče tež joho wobroczenjo woczakowacž. Wšchi křchczenicy swojeje mandželškeje žadašče sam swj. křchczenicu „Tola nic na měšcže“, wón z ponižnosćju prajesče, „nic na měšcže. Za sym wulki hrěšćnik. Ğusto je so stało, zo sym z njewědomosćju abo ze złošću wulkocho ducha rozhněwał. Za dyrhju toho dla křwilu měčž, zo bych potutu czinik a na tak wulku hnadu so pschihotował. Tež chcju so hnydom tomu paterej wšchěch swojich hrěchow wuspowjedacž.“

Z indianskim hłownikom pschihotowašče so tež džěl joho poddanow na swj. křchczenicu. Wot toho cžasa dawa splah „Paštwiščezowych Stonarjow“, kiž běšče dołhe cžasy mišsionarow pschescžěhał, rjany pschiklad cychomu křchc sečzanstwu. Róžbu njedželu pschikhadžeja tež z najbalschich stronow ze swojimi hłownikami te miščam. Wo kemschach wošpjetuje „Mały Trodlacžk“ ze swojej czrjodni wucžbu paterowu; a mišsionarjo, kiž jomu pschipošuchachu, njemóža so dodžiwacž wustojnosći a zahorjenju tohole hłownika.

Tak wón hody 1878 k swojim rěcžesče: „Wy widžicže, lubi pscheczelowje, kať rjane je, šchtož je nam tón pater w cyrkwi prajik, a kať to našče wutrobny hnucž dyrbi. Teke džěcžatko, wo kotrymž wón nam rěcžesče, seže Wy derje póznali, te njeje tajke, kajkež našče džěcži su, hacž runje bě jara křhude narodžene. Ze molicžke, křhuduščke; a pschecy tola je Syn wulkocho ducha Kriemanita, kiž je wšchě wěch, tež naš stworik a nam žiwjenjo zdžeržuje wšchě dny. Wón je na zemju pschichšoť nade wšchěmi so smělicž a wšchitkich wumóžicž z wulkocho wóhnja, kotryž je hrěchž zašwěczik a kotryž so pali wěki na wěki.“

Njeměnicže, lubi pscheczelowje, zo je tónle Wóh, kotromuž běki so modla a kotrohož my wbožy Indianowje haťle pócznjemy póznawacž, jenož za nich pschichšoť a nic tež za nas. Tak my něhdy měnjachmy, a teke měnjenjo njedašče bohuzel nam špěwacž tón dobry pacžer, kotryž so nětko z našchich wutrobow k njebjesam znoščuje. Ně, nic jenož za běšchych bě wón narodženy w tutej zbóžnej noci, ale za wšchěch ludži. Prajicže, nješimny dha tež my ludžo, stworjenja joho swjateju rukow a potajkim hódni joho lubosćže, kotruž džensa nam wopofazuje? Lubujmy dha joho a budžmy joho džěcži, kiž so prócujaj, sebi tu swjatu wodu zaslužicž, kotraž dušče myje a z nowa porodža, kať je naš Ğusto tón pater wucžik.“ —

W měrcu abo haprylu 1879 mėjachju „Paštwiščezowi Stonarjo“ ze swojim hłownikom „Małym Trodlacžkom“ hnadu swj. křchczenicy dóstacž. Tak daloko du powjesče z lista mišsionara knjeza Ğourwoda, zdžělene w haprylnym zeščiwku lětopisow arcbratřtwa „najšwecžisčijeje a njewoblatowaneje wutrobny swj. Marije.“

Bjezbóžność sebjemorjenja.

Zastróženy položich njedawno nowiny z rukow, kotrež pišaja, zo je sebi we našchim małym sakskim kraju w zaidženym lěće pschjež 1100 ludži na wšhelake wašchnjo žiwjenjo wzało!

Šhto dha je wina tajkeje pschibjeraceje zlóscze? Njewěra a zadwělowanjo podawatej sebi rukú. Ze zaidželenymaj woczomaj dže so do pschichoda, swoje a cuze kubko so z lóschtaštwom pscheczini a je-li wšcho dotrjebane, hrozny-li hańba a zamkowjenjo, potom zda so jenitki srědk, kiž mohl wuwóžicž: nahla smjercž, dokeliž so wěricž njecha, zo je tajka smjercž zapoczatk wjele wjetšceje hańby, wěstocho zatamanja.

Al zo-li tež wšchudže njepšchińdže k sebjemorjenju, je trašč hdy na swěcže telko njespokojnošcže było z Božim wjedženjom a hdy telko bjeztróščnošcže, hdyž so do pschichoda pohlada? Njech so juška cyty džen a hłuboko hačž do ranja pschi swětnych smjedženjach, pschi nadobnych wjecječnych jedžach a pschi wopisłtwje, njezda so to wšcho, kaž pohłuschenjo dušče, zo by te bjezdno nje-widžala, do kotrohož tola wěcže štoro padnje? Nadžija zběhnje wóczko k njebju a pohladnje z dowěru do pschichoda, zadwělowanjo pał mocuje so datoho woko-mika, tón chce po móžnošcži wužicž a zda-li so hórki, čini so, nječedžbujo na wěcžnošcž, žiwjenju kónc!

Tu mori so něchtón mólicžkich starošcžow dla, tu druhi z luteje wostudny, tam zasny šcenci směščneje bojošcže dla. Al tuta duchowna šhorošč roscže džen wote dnja a pschima wokoło so, kaž šholera a čorny mór. — Nješmy wjac na puczu do pohanswa, štejmy hižom šrjedž pohanswa: mordarjow něchtón wjac njemori a tyč, kiž su so samych kóncowali, dnybjeli hišcže šhwalicž!?

Čžłowjecžim myšlam so hačicž njeda a tež tomu z čžežka, zo tu abo tam sebi něchtón žiwjenjo woznje: sebjemorjenje je potajkim cyle pschekladženy a dobrowolny škutk čžłowjeka. Šdyž pał tajke kóncowanjo w čžasu, kaž w našchim, powšchitkonnje knježi a hdyž japoschtołoj njewěry tajku bjezbóžnošcž hišcže šhwaljo wuzběhuja, aniž zo so cyty lud pscheczimo niu njezběhnje, je to došcž, zo kóždy rozomny a bohabojazny čžłowjek z tyščnosčžu widži, kał dałoko je pschiščko. Njech so šhwalj, šchtožkuli je čžłowjecža mudročž wu-namakała, wšcho rjane a dobre a, džakowano Bohu, je tajkoho něščtožkuli, ale te šlowo: a te sebjemorjenje? — — a wšchón šhwaler njech mjelči!

Najwjetšchi wopor, kotryž móže čžłowjek Bohu a čžłowjekam pschinjesčž, je, zo hdyž to winowatošcž žada, čžłowjek wjesele swoje žiwjenjo da. Čžohodla dha to? Dokeliž po naturškim zakonju kóždy žiwjenjo hačo najwysššče čžešne kubko lubuje. Al ta bojošcž, kotraž w čžłowjecžej wutrobje pschjed smjercžu knježi, ma wjac na sebi, hačo bojošcž zwěrinu, kotraž pschjed hajškom tšchepota, hdyž je so do joho šyczow popadnyła. Čžłowjek derje wě, zo je jomu čžešne žiwjenjo so k wjelewažnomu wotphladanju dačo. Tež pohanojo wuczachu: zo

je Bóh kóždoho człowjeka na město postajik, kaž wyscht wojaka we wójnje a zo nchtón tute město wopušcězicž njesmje. Schtóž sebi pola pohanow žiwjenje wza, bě wonjecěsčeny, cžestny pohrjeb jomu zapowjedženy a wysche toho prawica jomu wotcžata. Křesčezan wě lěpje, k čómu je cžasne žiwjenje date, wě derje, zo wot prawoho načoženja tutoho žiwjenja, kotrež z rowom so kónczi, wěcžnosć wotwisuje, zbóžna abo njezbóžna. Njech je tu a tam, a tač budže, doniž swět wobsteji, zo je pola jednotliwoho człowjeka hrěschna nakřilnosć sylnišča, hačo rozom a swědomjo, hđžež pač so sebjemorjenja tač powšchitkownje a njehanbicžiwje skřoboleja, kaž w našch dnach, je to wěsty dopokaz, zo je Bóh w swojim sprawnym hněwje człowjeczji splah wopušcězicž a jón swojej samšnej sleposćji pschewostajik.

Žrudnje to, ale wěrnó! Kaž škopy za boranom skadžaja człowjekojó za cžasnymi wjesočsčemi, wužija je po móžnosćji, haj franje so, jeba so, dawa so falschne swědčenijo, pschedožki so wšcho, mori a rubi so, a hđhž wjacj nje-dosaha, kónczi so cžasne žiwjenje něhđže we skřowanym kucziku. Kaž žbnite jabłko ze schtoma, padnje njesmjertna dušča do hele; cžěto pač wišy — schtryk na schtryku!

Wohabojaznomu so zecnje; pschi tajkej smjerczi njewidžišch smjercz, kiž je sama pschěz so zatrašna, widžišch w tajkej smjerczi tež to, schtož smjercz wosebje hroznu cžini — tón smjertny hrěch.

„Teje smjercze žahadło pač je hrěch!“

—š.

3 Suzicy a Sakskeje.

Ž Budyšcina. W zaidženyh lěcže je so „Bosok“ na to hóršchik, zo so serbskim džěczom w kamjencskim hejtmansktwe wjacj schulskich hodžinow po tydženju nakładuje, hacž to zacoń pschikaza. Na tajke njezakoniste cžinjenje wobcěžowachu so pschedydojo serbskich schulskich wubjerkow pola kralowskeho ministerstwa a runje pschidžje nam wotpis wotmlowjenja do rukow, kotrež je najwyschšča schulska wyschnosć dača. Ž njoho wozjewimy z krotka: Gažrunje kralowske ministerstwo to rady widži, zo so na rozwučenjo džěczi wjacj cžasa načo-žuje, hacž zacoń pschikaza, njemóže so to tola tam stacž, hđžež schulska wofada to njecha a hđžež džěczi za 32 hodžin za tydžen telko nawuknu, kelkož ma so wot nich po zakonju žadacž. Tajke rozmnoženjo cžasa k rozwučenju móže so z winu a z prawom jenož tu a tam pschoporucěcž, hđžež wucžer wuschitnosče došč nima, zo w jomu pschipokazanych 28 hodžinach to docpěje, schtož ma so wot džěczi nawuknyč, nic pač, kaž je so to nětko stačo, na wšch serbske schule bjez wšchoho wuwzacža. Ž toho widžimy, zo pscheco něschto wucžinimy, hđhž jenož w hromadu džeržimy. — Nastupajo druhu próstwu schulskich wubjerkow: kralowske ministerstwo chcnyło so wo to staracž, zo by so našchim serbskim džěczom pschihódna serbska cžitanka do rukow dača, wotmlowi so: Kralowske ministerstwo derje widži, zo je tajka cžitanka třebna

(nětčijscha wot M. Hästers je dobra a derje katholska, tola njedziwa na to, zo smy tudy satscy) a wobžaruje, zo so tajka džěčom dotal njeje posticizjě mohla. Tola budže, zo-li tajka žana wuidže, bjež komdženja so za to staracž, zo by so próstwje serbskich schulskich wubjerkow a potrěbnosćam serbskich podjanskich džěczi dosć činiło. — Džatowano Bohu, zo je kralowske ministerstwo takle sprawnje wusudziło. (Pšchirunaj přeni artifel džensnišchoho čijka!)

— „Serbske Nowiny“ pišaju: Ž džakom k našchomu saksckomu knježerstwu chcemy tudy pšchispomnicž, zo je so wone za to starało, zo čji Serbja, kiž serbskeje rěcže dosć mócnj njejsu, pšched tudomnymi sudnistwami na jich požadanjo serbskoho tołmaczerja dóstanu, ž kotrohož pomocu so w jich naležnosćach serbscy wujedna abo so woni serbscy pšcheshysheja. Za tajkoho tołmaczerja Serbja nicžo płacizž njetreba, dokelž knježerstwo serbskoho tołmaczerja ž krajneje kassy płaczi, a so tohodla nihtón strachowacž njetreba kšóstow dla tołmaczerja nježadacž, pšchetož tute kšósty krajna kassa za kóždoho Serba zapłaczi, kaž jiny runje prajili. — Ž toho wschoho je widžecž, zo so sakske knježerstwo rad za to stara, zo so serbski lud njeby w swojich prawach pšchiróczil, a zo su po tajkim Serbja sami na tym wina, hdyž prawa njewužiwa a to hišće bje wschěch kšóstow.

— Wóndano běšče so něchtó prašchał, na čim tež to leži, zo serbske džěczi w tych schulach, hdžezž wučer jenož němski rěczi, nicžo kšmane němski njenawuknu. Na to je jedyn pšhecžel serbskeje a němsteje rěcže, kiž je tu wěc swěru a frucže rozpomnil, „Serbskim Nowinam“ čjo. 20. tele wotmołwjenjo pšchisposłał. „Hdyž chce Němc, kiž francózske rozyumi, druhoho Němca, kiž francózske njerozyumi, francózske wučizž, dyrbi to tak čzinič, zo to Němcej němscy wukladuje. Hdyž chce Serb, kotryž němski rozyumi, Němca, kiž serbski njemóže, serbski wučizž, dyrbi ž nim němski powjedacž a nic serbski, dokelž tajki Němc hišće serbskim słowam njedorozumi. Hdyž chce wučer serbskeje schule serbske džěczi němski wučizž, dha dyrbi jim najprjedy wschitko ž pomocu serbskeje rěcže wujasnecž, dokelž džěczi hewał njewjedža, jšto wón chce, a pšchi tym žadyn džen na nicžo druge njemyšla, hacž hdy budže kónc schule a ž tym kónc tajkeje jim babilonskeje mudrosće. Hdy by we wulkich němstich městach, hdžezž tola hižom wjele njenišchich džěczi něšto wot francózskeje rěcže wě, němstkim wučerjam so něhdže wuzdało, zo chcedža němstkim džěčom jenož francózske wučenje posticizowacž, dha bychu němscy starschi tajkich němstich džěczi ž połnym prawom wołali: To našče džěczi njerozymja; to je wrótnosć a tyranstwo, pšhecziwo kotromuž budžemy so ž pomocu zakonja wobaracž! Runje tak je to, hdyž wučer pšched serbskimi džěczi wot přenjoho schulskeho dnja wschědnje a stajnje a pšhewo a spochi jenož a jenicžy němski rěczi, blážnjacy njerozom, kotryž džěčom žohnowane wuknjenjo njemóžne čzini; a tajke pocžinanjo je tyranstwo, kotrež po našchim

fakškim schulskim zakonu dovolene njeje. Štož chce so pschewědzciz, zo by naspomnjene hlupe wuczenjo pscheczino zakonej bylo, tón pscheczitaj sebi „Königlich Sächsisches Gesetz vom 26. April 1873, das Volksschulwesen betreffend“, str. 102, str. 104 a str. 106*. Šdžež su wuczerjo tak mjenowani dobri Serbjo byli, kotřiž so po swojej pschislušchnosći tež za serbsku rěč staraja, tam su schulske džěczi hačž dotal derje němiski nawukle. A tak tež pschichodnje budže.“

— Druhi džen swjatkow bě hnadny knjez biskop 186 młodym kšhejeczjanam swj. sakrament firmowanjo wudžělif.

— Swjatkowny serbski procession do Krupki běšče na 500 ludži slyny. Duch dom džeržesche jim kšeczi swjaty džen rano 1/26 hodž. w Birnje knjez farar Krecžmar (z Delnich Sulschec rodženy) Wožu mšchu ze serbskej rěczu.

— Peticija wo zahnacžo civilnoho mandželstwa, kotraž bu ze serbskich stronow 23. hapryla na rajchstag póskana, mějesche 1286 podpismow, a liezi so jich 420 na khróscžansku wosadu, 377 na njeswadlecjan-rafeczansku, 269 na bufeczansku, 140 na hodžijisku, 67 na radworjsku a 13 we wudawařni „Serbskich Nowin.“

Ž Božanta. A nam pschisidže za wuczerja dotalny druhi khróscžanski wuczer, knjez Karl Wjenka, rodženy z Wysofeje, do khróscžic pak za druhoho wuczerja dotalny šcherachowski, k. Bětr Šila, rodženy ze Schunowa.

Ž Bjernaciz. Štož nasche katolske schulske džěczi nastupa, budže po postajenju tachantskoho konsistorija wostrowczanski k. kapłan na srjedach jow khdžicž a jim kšhejecžansku wucžbu dawacž.

* § 12. Jednora ludowa schula. Džěczom serbskeje narodnosće ma so tak derje němiske, kaž tež serbske cžitanjo wucžicž. Tež ma so na to džeržecž, zo wone wěstosč a wobwrótnosč w pišnym, kaž tež w ertnym wužiwanju němiskeje rěče dofaħnu. We wysch-
schich klassach ma so we wšchěch wucžbach w němiskej rěči wucžicž. Senož kšhejecžanska wucžba ma so ze sobunaložowanjom jich (serbskeje) macerņeje rěče wudžělecž, tak doħo hačž so porjadna serbska Woža služba za wosadu wotdžeržuje.

Pschispomnjenje. Po tajkim dyrbi kždžy wuczer sakseje serbskeje schule džěczi serbske cžitanjo wucžicž a jeli zo to njecžini, wón zaħo pschestupi. Zo dyrbi wuczer serbske džěczi tež němiske cžitanjo a z chta němsku rěč derje nawucžicž, to sebi nic jenož zaħo, ale tež kždžy rozomny Serb swěru žada, tola ma so tajke wuczenjo wofebje z pomocu serbskeje rěče stacž, dofelž, kaž to nazħonjenje wuczi, džěczi hewak němisku rěč jainje dočž njenawuknu. We wyschšich klassach ma so wšcho z pomocu němiskeje rěče wucžicž, z wuwzacžom kšhejecžanskeje wucžby, kotraž ma so tež sobu z pomocu serbskeje rěče wucžicž. Toħo dla maja so pschi kšhejecžanskej wucžbje tež serbske katechizmy, serbske bibliske stawizny a serbske spěwaiske kniħi atd. naložecž. — Z toħo pak, zo ma so wuczenjo nabožiny (religion) we wyschšich klassach na tajkele wurjadne walchjo stacž, sleduje, zo dyrbi so kšhejecžanska wucžba w nižšich klassach porjadnje a prawidłomnje (regelmäßig) wofebje z pomocu serbskeje rěče a serbskich kniħi wucžicž a zo maja po tajkim w nižšich klassach serbske džěczi serbski katechismus atd. derje nawuknycž, hewak poždžijcho, hħhž serbsku Wožu službu wopytują, serbskomu přėdowanju, serbskim kšerlusħam atd. njedorozħmja a móža toħodla na zbožu swojeje duħe a na jeje zbóžnosći wuklu schħodu cžerņecž.

3 Königshejna. A pohrjebej njeboh fararja Pëtra Aloisa Richtera, kotryž so pjatk, 14. meje, swjatocnje wotdžerža, bė so wjele pšchewodžerjom z blizka a daloka w hromadu zesšlo. Z fary hmuješce so czah dele do wsy, w přėdku schulska mlodošč z khorhojemi, z czornym florum zawěšchanymi, za nimi 16 duchownych w cyrkwiniskim ornacze. Kaszcz nješechu sobustawy gnejnškeje rady. W cyrkwi bu czėlo pšched wulkim wohtarjom dele postajene. Tak bėšce tónle dobry duschpastyr posledni krócž sředža mjez swojimi wosadnymi na tymle swjatym měšcze, hdžez bė jim na 39 lět dołho z wulkej swėru Bože skowo pšchypowjedował a swjatostje cyrkwie Božej wudželał. Requiem a pohrjeb džeržesche wysofodostojny knjez cam. cap. senior Kuczank hafo zastupnik tachantskoho konfistorija. Pšchi pšchedczitanju žiwjenja njebočicžkoho spomni so ze wschėm prawom na joho wulku swėdomitoscz, czicho skutkowacu schczedroscz a joho luboscziwu a pšcheczelnihu wobthad ze wschėmi duchownymi sobubratrami. Po pohrjebe swjezčesche knjez kanonik a farar Junge ze Seitendorfa jandželowu Božu mšchu. Lohka budž njebočicžkomu zemja, kotrejž je po wjele boloscziwych, ale sczerpny znješenych horjach Božemje prajil!

3 Dreždjan. Mjedželu, 13. junija, budže hnadny knjez biskop tu w kathy. dwórškej cyrkwi swj. sakrament firmowanja wudželecz.

3 cyłoho swėta.

Němska. Podawki so za sobu honja! Wóndano bėšce rěcz rajchskoho kanclerja, kotraž cyle Němcy z dychu wunješe, a nětko je nowy zakon, kotryž je so pruskomu sejmje pšchedpołożil. Po tymle zakonju ma so pruskomu knježerstwu cyle do ruki dacž, zo smė wone tak mjenowany, pšcheczivo wschelatim postajenjam katholickeje cyrkwie wudaty, mejski zakon cyle po swojej woli a po swojim dobrozdacžu nakožecz. Wuczeni mjenuja to distreциarnu móc. Mjez zapóslancami je jich wjele, kiž wyschnosczu tajku dživnu móc do ruki dacž nochcedža. Hižo je so wo tutym nowym mejskim zakonju w sejmje rěczalo a stej so z katholickeje strony rěczu Dr. Windthorsta a Polaka Dr. Stablawskoho wosebje wuznamjenjatej. Kaž bė do přėdka widžecz, je so nowy zakon jednej kommissiji k wuradžowanju pšchepodał. — Schtož tónle zakon sam nastupa, prajimy: Wón je lěpschi, hacž bėchmy woczakowali, ale tola hiščezje pšchejara schpatny! Wón drje chce někotrym wótroščam a surowosczam dotalnoho mejskoho zakonja mišchi napohlad dacž, ale tónsamón pšchemenicž abo trasch zbėhnycz wón nochce; nowy zakon ma potajkim stary wutwarjecž a wobtwjerdžecz. Toho dla praji barlinska „Germania“ ze wschėm prawom: Sinajšcha forma, ale tesame sředki a zamysly!“ Wjerech Bismark nochce do Kanossy hič, kaž je to hušto prajil, wón njendže pak tež do Damaskusa, zo by so ze Sawla Pawol stal. Hdž wón katholickej cyrkwi šcho pšchizwola, dha to jenož nucženy czini, dokelž po dotalnym pucžu dale hič njemóže. Wón ma pšchecy tónsamón zamysl pšched woczomaj: móc katholickeje

cyrkwje a jeje duchownstwa, katholicich wuzwolerjow a jich zastupjerjow potkóčizj a zlamacj, je-li něfak možno. Bismark njemóže žanu samostatnu móc pódla sebj e čžerpjeć a katholicka cyrkwe a centrum stej jenitkej mocy, kotrejž jomu „njepřechewintej“ napschecžo stejitej. A tomu kóncej staji mejške zakonje, a hdyž njebě wušlědč po joho myšli, započža z Romom jednacž a centrej so pšchibličecž, zo by swoje wotpohladanjo docpěl. Hdyž běšče tež jow podarmo so prócował, wudyri na rajchštagu z nowej mocu na centrum, a w tymšamym čžasu posčicžuje katholicstomu ludej nowy zakon, po kotrymž mohšo so zezdacž, zo chce mejške zakonje porjedžicž a z katholickej cyrkwoju měř scžinicž. Sřědki drje so mēnja, ale zamyšl wostanje tónšamón. — Hdyž běchu stari Gričowje so 10 lēt dołho na wobtwjerdžene město Troju dobywali, ale podarmo, wumyšlichu sebi tule lešč. Woni wotjědžechu ze swojimi kóbdžemi a škowachu so zezady jeneje kupy. Trojanam běchu drjewjanoho konja zawostajili, do joho žiwota pač běchu swojich wobrónjenyh wójwodow škowali. Trojanowje roztorhachu jene wrota, scžahnychu tohole konja do swojoho města a stajichu joho na torhosčecžo k wopomnjecžu měra. Ale w noč wulězechu z drjewjanoho žiwota wobrónnjeni njepšchecželowje, wotčžiniču wrota, puščžičachu swojich pšchecželi nuts a zabichu Trojanow. Z toho nastá stare słowo: Ža so boju Gričow a njech tež dary pščinjesli! A my so bojimy prusťoho knježerstwa a njech tež dary pščinjesli! My so nadžijamy, zo budža katholiccy zastupjerjo na pruskim sejmu sebi tohole konja, tónle nowy zakon šwěru wot nutska a wot wonka wobhladowacž, přjedy hacž jón do swojich murjow puščžža.

Awstrijá. Kžěžor je do Prahi pšchijěl a je z wulkej wješofosčju był powitany. Něfotši so z tohole wopyta wjele dobroho nadžija.

Jendželška. Tu je 20. meje jendželški parlament (sejm) wotewrjeny był z trónskej rěčžu, w kotrejž so mjez druhim praji: Poczahowanja k druhim mocam su wutrobne. Knježerstwo so nadžija, zo budže z pomocu druhich krajow wšchě wustajenja barlinskoho kongreša móc wuwjesč. Tajke wuwjedženjo je nuzne, zo bychu w narańšich stonach nowe mucženja njenastake. Knježerstwo špóznaje tohodla za trěbne, zo by wosebity poknomócnik na sultana był wotpóskany. Gladstonowa politika šhodži w tu šhwilu po šomotowych pacach; wona zepjera so potajkim na barlinski kongreš, a to je rozomnje, ale pšchecy dyrbi so bojecž, zo so pazory pozdžičho pokazaju.

— Dopofaz wušwalowaneje znješlivosčje druhowěriwych je wobzamtņnenjo protestantskeje žhromadžizny w Glasgowie, hđžžž protestuja napschecžo pomjewanju lorda Ripona za městofrala w narańškej Indiji (Ripon běšče něhdy přěni swobodnych murjeri a wróczi so do katholicke cyrkwe) a katholicstoho lorda Kenmara za najwysššchoho komornika. Woni praja, zo je pomolanjo katholicow k wyšokim zastojnstwam napschecžo wustawje a zo to nabožniškomu zmyšlenju šchodži. Po tajkim bychu jenož liberalowje a druhowěriwi prawi wozbožerjo ludu byli!

Rusowska. Tu wumrje po blěžskej chorosczi sčtwórtk, 3. junija, kěžorka.

Turkowska. W Albanŝkej du wěcy za sobu. 7. meje běchu w Skodru (Skutari) knježeŝke turtowŝke nowiny „Skodra“ přeni krócź tež w albanŝkej rěczi wuŝkłe. Na cžole pŝchinjeŝu dołhe wozjewjenje ligiŝkoho wubjerka, zo Albanŝka njeŝteji wjac pod sultanowym knježeŝtвом. Wŝchitecy zaŝtojnicy, kiž njeŝu Albanecy, ŝo zefadžeja a maju kraj wopuŝcžicěz nimo tych, kiž ŝu pŝhecželowje Albanow. Rozkazowacž budže pŝchichodnje liga. Na tymle wozjewjenju je podpisaný Ğodo bej, Ali paŝcha, prent (wjerč) Bib Doda, muŝti Ğafis efendi, (katholŝki) biŝkop Piwton, M. Dzaba we mjenje zemjanow muŝulmanskoĝo a kŝhecžanŝkoho wuznacža. Bib Doda je ŝo ze ŝwojimi wojomnikami do Turcy podał, w Skodru woŝtanie 4000 muži. Wojško Džmana paŝche, kotrež mejeŝe ŝwoje lěĝwo pola Kopolicy, je k ligiŝkomu wojšku pŝheŝkło. Z Italŝkeje wo- cžakujaja ŝo dobrowólnicy a bróii.

Amerika. Wojna w połodniŝkej Americy dale traje. Rozsudna bitwa woczakowawŝe ŝo pola měŝta Tacny, ĝdžež 12,000 muži zjenocženoho peruanŝkoho a boliwianŝkoho wojška ŝtejachu. Wo najnowŝich telegramach ŝu tam ŝĝilenjany bitwu a měŝto dobyli.

Wŝchelcžizny.

ŝčtóz je tajki prawy Delan, tón derje wě, ŝčto je klaprija, a kajka bě to robota, ĝdyž w prjedawŝich cžasach wajčtar po wŝy kĝodžesche pŝchitazajo: „ĝzenŝa klapriju torĝacz!“ Nětko je Bóĝ luby Knjež naŝ Delanow wot tuteje cžwile wumóžik, z rědka namakawŝ ĝiŝcžje polo w pěŝkach, ĝdžež ŝem a tam „klapricžka“ ŝamalutka ŝteji. Ale w Delanach je tež poŝluŝchny lud, kiž cžini, kaž to ŝwjate piŝmo pŝchitaza, „pjanĝu do walcžkow wjaza a ju potom ŝpali.“ Nic tak w Polu! Tu je w poŝlednich lětach druĝa pianka z cuznym ŝymjenjom pŝchicžka, ŝčtó by njeznał tola „kruwjacu wopuŝč“?! To jenomu druĝdy wloŝy ŝteja, ĝdyž widžiŝch, kaŝ ŝo tuta pianka po polach a pucžach a ĝrjebjach rozŝčěrja. To paŝ mje Delana nicžo ŝtaraĝo njeby, kajke zeluŝčka na półŝcžanŝkich ĝonach ĝaja, to, cžohodla ŝo ĝóŝčĝu, je to: zo w Polu do- zrawjenu wopuŝč, kotraž ma žaĝoŝnje wjele ŝymjeŝčkow, ĝdyž ŝu ju wutorĝali, na pucž abo přenju lěpŝĝu ŝcžezju zniĝetaja. Potom wotepta a wotjězdži ŝo ŝymjo, a pŝchidže-li ŝynny wětr z Pola, pŝchinjeŝe k nam do Delan cyĝu mrócžel „młodych kruwjacych wopuŝčow.“ Mje boli kŝiž ĝiŝcžje wot torĝanja kla- prije, a nětko na ŝtare dny ŝo zaŝy z wopuŝču bieč, to mi do ĝłowy njecha! — Tuta lóza wopuŝč paŝ je tola k něčzomu dobra: ŝtrowa je nalěcžo warjena cželatam, ĝdyž maja bėženjo (móže ŝo tež něŝčto ŝuŝcžicž a kĝowacž), a ĝdyž ju warjenu kruwom dawawŝch, zmejeŝch rjanu žoŝtu butru, kaž mēd. Tu- tyĝ woŝobnoŝčow dla dyrĝaj kóžde nalěcžo tutej piancy za žiwjenjom kĝodžicž; ŝčtóz paŝ z njeĝ ĝacž do žnijow cžaka, njeĝ cžini, kaž my Delenjo po ŝwj. piŝnje a „ju ŝpali.“ To wjacý widžecž njeĝam, zo tajke lónca tuteje pianki

ze symjenjom po žnjach na pucjach leža. Derje, zo w Bosu nihdže we wsy pšchedstejiczer njesnym, ja chcył tym, kiž tych wobohich Delanow do tajteje pjenčizeje strafchnoščje storcža, hižom jich „pólschczanski pfif“ wuhnczł!
D.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 41,572 m. 37 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: kk. Pětr Lorenc ze Serbskich Pazlic 75 mark; na Mlónkec kwasu na Horje 38 mark 84 p. + 16 p.

Hromadže: 41,686 mark 37 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Kk. Marija Winklerec z Budyšina 6 mark, Hańža Šoléc z Budyšina 0,50 mark.

Hromadže: 1720 mark 6 p.

We wschěch expedicijach „Bosola“ a w Kulowje pola pšchepuca Welsa je na pšchedań:

Nowa Jezusowa winica, z pšchuwjazanymi „Mjenšchimi spěwarškimimi“ a ze stacijonskimi knižkami.

W najlěpšchim pyschnym zwjazku a najlěpšchej koži 6 markow, druha tohorunja pyschna družina 5 m. 70 p.

W jez spěwarškich a stacijonskich, kaž dotal, po 5 m. a 4 m. 75 p., ze žoltnym abo zelenym rězkom 4 m., njewjazane 3 m.

Tež wobstaraja so na požadanjow zwjazki w somocze a z drohotnymi zankami a wschitke druhe.

Šlowny skład ma: **Zakub Wjenta**, zwóńt pšchi tachantskej cyrkwi.

We wschěch expedicijach „Katholſkoho Bosola“ su dóstač:

1. Mjenšche spěwarške knihi

za katolſkich Serbow. Brjadował M. Hórnik. 100 stronow. Zwjazane za 60 pjenčezkow;

2. Bobožny Spěwar.

Mjenšche spěwarške knihi z modlitwami. Za katolſkich Serbow wobdžětał a wudał M. Hórnik. 204 stronow. Zwjazane w płacže za 1 mark, w koži 1 m. 50 p., w koži a ze žoltnym rězkom 2 m.

Wobě knižcy hodžitej so derje za ščule a za mlodošč.

W expediciji „Bosla“ su na pšchedań nowe swjeczatka z wotpusknyimi serbskimi modlitwami:

1. Šhrystus na kščižu, z modlitwami za tchorych a nrežacych, 4 p.
2. Čžesczenjo swjatoho Józefa, 4 p.
3. Jezusowa wutroba, 2 p.
4. Wutroba swjateje Marije, 2 p.

Prjedy wudate 4 swjeczatka su hiščče na składže.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Róla.

Čisło 12.

19. junija 1880.

Lětnik 18.

Stóržba na stóržbu.

Tu na zemi nichtón tak derje njewě, sčto je njedźať, a tak jara njedźať boli, hač našcha katolicka cyrkej. Njewědomosć, złość a njerozom so zjenocza, zo bychy ju bjez pschěstacza wobstóržowale a z tym z džěczi lubosć k maczeri zahanjaše.

Wosebje dyrbi k tajtomu hanjenju pschecziwo cyrkwi tama doba słužić, kotruž „srjedźny wěk“ (das Mittelalter) rěkamy. Tu prócu drje móžemy sebi wzacž, zo stóržby pschecziwnikow zestajimy a z krotka wotmołwimy.

To stóržba na wjele kłóšctrow a na lěnjosć mnichow a mnischtow, kiž pjecza w nich pschěbnych. Ale sčto prajiš k tomu, zo je w našich časach telko kłó dow a jastwow trěbnych, telko domow po městach za njełhmanstwo a telko domow za wrótnych a pschěmyslonych?

Tehdom, rěka dale, wójna a krejpscheczo njeje wopschěta! A je nětko hinať? Njepije zemja druhdy za džěń wjac njewinowateje krewje, hač w tamnych časach za 10 lět.

Zemjanstwo, rěka dale, je bursti lud poczěsčowato. Wlojedla. Me cžinja pjenježnicy w našich dnach hinať, abo njeprócuje so kóždy za tym, zo by sebi wot potu bližšeho derje byč dať?

Tehdom, rěka, je lud hlupy byť a wschitko wěriť. Se nětko lěpje za lud, hdyž je njewěra ze swojim železnym a njesmilnym knjeistwom k mocy pschěschla?

Tehdom, rěka dale, je so pschěz měru wjele stało k cžesczenju relikwijow a swjatyh Božich! Ale, zo n. psch. cyly Barlin njedźelu dopołdnja wokoło wohidneje wopicy lěta dołho pospochi stejěše a k njej so modlěše, a zo hčedža

cźłowjeka, po Bożim wobliczu stworjenoho, ł nęcžomu sponižicź, sčtož je so ze skoczejca wuwilo, to drje je lěpje? A zo w městach w džiwadłach wscho kędźbnje hlada na skafanjo a rejwanjo njełhmanyh žónskich, to drje je wužitnišce, hacž swjate knježny a martrarki cžescžowacž?

Teħdom, rěka, běchu patronatske sudy a kóždy wě, kať je so to cžinilo. Nětko mašcy cyku kalwarsku horu aktow kóždeje mólicžkosce dla a kšijžow doščj a mordarjow doščj. Se nětko lěpje?

Prjedy, praja, bě tola prawje wobožne, skoro ničtón njemóžesce miščtr bycž. A nětko? Luby pomhaj, kóždy je miščtr, jejo mudrišce hacž kofoš, kóždy džěla na swoju ruku, aniž zo by něšcto rozemił a da sebi wyšce toho doščj derje — zapłacžicž.

Teħdom, rěka, bě wjele bošy mnichow, kiž po proščenju kħodžachu. Měnju, zo prošcerjo nětko tež dosahaja, byrnje „bošy mnišca“ njebyli.

Teħdom, rěka, su kħod ojty palili. Prawje! Ale nětko modla so ł wěšc- cžětkam a cygančkam a kħartykħladžětkam. Se to lěpje?

A na te próžne — móšnje a kašy w našchich cžasach spomnicž njecham; to slyšchich sam, kať „reqirunki“ skorža, zo njedosaħa. Njeje to ħańbnawe cžinjenje, zo so na „stare cžasy“ skorži, ħdyž tola „našce cžasy“ hacž do kšije w blócže teħa? Skorženjo same ničžo njepomħa. Ĥinať dyrbi bycž, ħewať pschi „starym“ wostanje! -š.

Směšne a teħ žaso — nie.

Morjo dyrbišcy ž woczomaj widžecž, ħcesch-li wjedžecž, kať ħordozny je Bóħ we swojej stwórbje. A teħ njemóžesč sebi myslícž, sčto wulke je wójnska kóž, kajtež nětko maja, njeišy-li zbožo meł, so sam wo tym pschewědcžicž, sčto cźłowjecža wuschifnosčž zamóže. Tak pschindžech wóndy ze starym wojakom do rěcžow, jomu prajo, zo ħcu sebi na morju tajku wójnsku kóž wobħladacž. „Ah,“ džesce tón, „tajku šym ħižom dawno widžal.“ „Ĥdže teħ to?“ njewě- riwje ł njomu prajich. „W Žendželškej,“ wotmołwi, „ħdyž bu našcy regiment pschěz wodu wjedženy.“ „Ale kať sy tola do Žendželškeje pschischol?“ „S nó,“ praji tón stary wojak; „běch prjedy w Americy, tam ħdžež Indijanojo po pu- cžach leħa, lucži padušchi a jebaħojo, mėjachu teħ cħle druhu (brunu) kožu, nie běku, kaž my.“ „Ale kať dħa sy do Ameriki pschischol?“ Wón: „W Ĥibraltaru stejach, wschaf wěšch, tam, ħdžež so w južnej Šchpaništej skónco ħorco ł zemi pušcžca a wscho pod sobu praži, tam, ħdžež ħižom wopich na sčtomach wu- ħladašch.“ „Sčto pať tola, cže Bože dla prošcu, sy w Ĥibraltaru cžinicž meł?“ „To wschaf bě tak: Bóla Waterloo žbichu staroho Napoleona; ja běch do brun- swiřtkoho regimenta zapišany a dofelž so mi tam njespodobašce, cžeknyh a sčuzach potom w jendželškim wójstwe.“ „Kať dħa sy tola do brunswiřtkoho regimenta

pschischok?" „Haj wschaf,“ praji wón, so za wuschomaj drapajo, „ja sym doma czeknył, zo njebych trjebał wojał bycz.“

Njesmėješ so człowjekej, kiž doma woječstwa dla czeknje a nětko wojał wschēm knježim po rynku słuži?

Alle njesměj so! Móžno, zo so jara tutomu wojačej runašch; nabožany czěfašch pschęd woboznosčezemi, kotrež su z wěrnym křchescžanskim žiwjenjom zjenocžene, a ze słužbu tutoho swěta a hrěcha — sto krócž wjetsche czěsnoščzenjo na so bjerjesch.

Njeje tak?

-š.

3 Lužicy a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** Na sobotne hrimotanja, kotrež běchu tu a tam wschelafu sčtobu naczinjale, mējachmy rjamy, skóncznu njeđzelu. Bóidžele pak po cyły džen desčeziki džěchu, haj, kaž nětko zhonimy, tež hrozne zliwki padachu, wošebje w žita wskej wokolnosčzi. Najhórje drje je bylo w Delnjeje a Sředžnjeje Wódrjency (Oberwitz), tam bu sydom twarjenjom czisčze spowalanych, kaž tež psche sto wobščkodženyh a, sčtož je najhóršche, wosom ludži so zatepi. W Hirschfeldže je domške Müllerec fabrika na poš spotorhane a w Reichenawje jena kžěza czisčze zahubjena. — W Lubiju běšche rěka Lubata wustupila a wschě lufi a zahtody powodžila, tak zo mėješche wjele stow rukow swěru so hibacz, zo bychu swoje zamoženjo pschęd wodami wuškowali. — Tež cyły Kennerzdorf, Kunnerzdorf a delni džel wot Bjernadžic běšche počžrjeny a wjele twarjenjom a ludžacyh žiwjenjom běšche roznjemdrjenym wodom k woporej pschipadnyho. Tu su dotal něhdže džesacz czěšow z wody wuczahnyli. — W samej Žitawje bě wulka woda. Wschě nižšche pschędměšczza so we wodach tepja a po Mandawje a Nišy widžišch nješčestawajcy pšoty, sčtomy, wofna a durje, tramy a domjacu nadobu plowacz. Wschudžom knježi hrozne zapuščzenjo a njewurjeknita žakosčž a zamožitosčž umohich swójbow je so na lěta minyła. Toho Majestosčž kral, pschewodžany wot ministrow z Mostik-Wallwig a swobodnoho knjeza z Könneritz, je so z Drežďžan do tych stronow podał, kiž su z wulkimi zliwkami domapytane byle. Tež wojacy su so ze Žitawy, Drežďžan a Žhorjelca na pomoc pošłali.

— Za našch luby serbski lud by z wulkim wužitkom bylo, hdy bychmy mužow swojoho luda po móžnosčzi w kóždžicžkim powołanju měli, kiž ma mjez Serbami abo za Serbow sčtłowacz. Wosebje pak počžinaju mjez Serbami w Hornich a Delnich Lužicach serbscy duchowni pobrachowacz, a z tym móže snadno za krótki čas hišchče hubjenišcho bycz, dokelž je tóžsčto duchownych hižo kžětro pschi lětach! K wotpomhanju nětcžisčezje nuzy a k wotwobrocženju hrozacoho wulkeho sčtobowanja mjez našchim ludom je so pod wustojnym a lubosčžiwym nawjedowanjom knjeza referendara Mütterleina w Budyšcinje, kiž bu jenošćinje za pschěbsydu wuzwoleny, srjedu tydženja, 19. meje, w Budyšcinje „to=

wařtstwo ł pomocy ťudowacych Serbow“ załoŹiko. Wóh luby knjeŹ chce tuto towařtstwo bohacze poŹohnowacŹ a jomu wjele ťwěrných, luboťeŹiwých a ťmilných ťobuťtawow wobradŹecŹ, kiŹ maju wutrobu za naťch ťerbťki lud. Ze ťobuťtawom móŹe kóŹdy ťamoťtatny Serb bycŹ. MuŹojo druheje narodnoťcŹe a wuťrajnicy ťmėdŹa z wurjadnymi ťobuťtawami bycŹ. Toho runja ťmėdŹa teŹ Źónťe z wurjadnymi ťobuťtawami bycŹ. Za cŹeťných ťobuťtawow ťo cŹi pomjenuja, kiŹ ťu ťo wofebje zaťŹuŹbni ťeŹinili. KóŹdy ťobuťtaw ma lėtnje z najmjeńťcha jenu hriwnu (1 *M.*) pťichinoťťka pťacŹicŹ. ŠtŹoŹ ťto hriwnow (100 *M.*) na jene dobo zapťacŹi, je wot dalťich pťichinoťťkow ťwobodny, a joho mjeno ťo z dŹaťnym pťchiťpóŹnacŹom w zapiťu ťobuťtawow na wťťe cŹaťy dale powjedŹe. Z tym, ťchtoŹ je „MacŹica“ ł tomu doťtala, je ťo hiŹom do ťeťŹoŹo tyťaca hriwnow (3000 *M.*) za krótki cŹas ł pomocy ťudowacych Serbow dariko. K tutomu rjanomu zapocŹatkei je pať ťwěrne poťracŹowanjo nuŹne; pťchetoŹ wjele ťo trjeba za jenoŹ jenoŹo kŹudoho mlóŹŹenca w joho gymnaťialnych a potom w joho univerťitėtných lėtač. Ale ta „pomoc za ťudowacych Serbow“ je tať nuŹna a tať waŹna, zo ťo jej po WoŹej hnadŹe wěťcŹe wjele podpjeranja mjėz naťťim ťerbťkim ludom pťchiwobrocŹi. Wo tym mamy hiŹom wťťelake zbudŹace dopoťazma. Tať je ťo w jenei ťerbťťej woťadŹe, kiŹ ł najwjeťťim njeťťuťcha, hiŹom na ťchtyrcy cŹi hoťpodarjow na to Źwólniwých wuprajiko, zo chcedŹa ze ťobuťtawami tutoho towařtwa bycŹ. A tamnu póndŹelu pjecŹo Serbjo ťo na to ŹienocŹichu, zo chcedŹa hiťťeŹe w bėhu tutoho lėta kóŹdy ťto hriwnow (100 *M.*) do poťladnicy toho towařtwa daricŹ, a jedyn wot nič chce teŹ tomu towařtťtu w ťwojim teťtamencŹe njeťťto wotťazacŹ. (Wo „S. N.“)

Z Suťki. ZańdŹenu póndŹelu bėťťe tudy wyťokodoťtojnŹ knjeŹ can. cap. senior KucŹanť pohrjebniťcŹo za naťťu hrabinsťu ťwójbu (Schall-Miaucour) poťwjećik. ČŹėla tuteje ťwójby, ťotreŹ doťal w Budyťťinje na Miťkwaťťu wotpocŹowachu, buchu wóndano teŹ wuhrjebane a tam poťťowane.

Z RóŹanta. (S. N.) Srjedu, 12. zańdŹenoŹo mėťaca, zeńdŹechu ťo tudy něťoťi wotpóťťani ťjoch ťerbťťich ťpěwařťťich towařtťow, mjenujey ťchunowťťoŹo, róŹencŹanťťoŹo a khróťcŹanťťeje ŹednotŹ. K ťpěwařťtomu ťwjedŹenjei tutŹy ťjoch towařtťow, hiŹom prjedy wotmyťlenomu, woni program postajichu a druhe pťťihoty ťeŹinichu. ŠwjedŹeni ťam Źmėje ťo w ťrjedŹ mėťaca ťeptembra — a na ťotrym dnju? to ťo poŹdŹiťťo postaji. Za wťťo druhe ma ťo wubjerť, ł tomu wuŹwoleny, ťtaracŹ. Zo budŹe koncert a ťwjedŹeni doťpoťnje ťerbťťi, ťo ťamo roŹny. — Wo naťťim njeboŹicŹiťkim wucŹerju Kleiberu chcemŹ tudy hiťťeŹe pťchiťťpomnicŹ, zo bė wón teŹ wubjernŹ komponiťt, a mamy rjanu licŹbu ťpěrow, wot njoho komponirowaných.

Z ŠhocŹebŹa. Šchwórtk, 27. meje, mėťeťe ťo tudy ŹhromadŹiŹna delnoŹoŹuŹiťťoŹo wotrjada „MacŹicy ťerbťťeje.“ Wěťťe ťo 72 wofobow ŹhromadŹiko, mjėz nimi bėťťe wjele burow, teŹ 1 rėcŹnik, 1 filolog, 2 ťudentaj, 10 ťararjow, 10 wucŹerjow, něťoťi gmejnťťy pťťedťerjo, 1 koťporteur atd. a

wyšče toho někotre žónske. Pšchistupi 65 nowych sobustawow, kiž swój pšchinošcht hnydom sapřacžichu a někotrych druhich pšchistup so pšchipowjedži. Pšchepodaty rukopis „Bohumit“ dyrbi hačo přenja knižka tohole wotrjada wuńcž.

Ž Dreždjan. Zaúdzenu njedželu je tu hnadny knjez biskop 386 wosobam swj. sakrament firmowanja wudžěl. Tutse budža holočki w jozefinskim wustawje firmowane. — Tónsamón džen swjećeske tež našča „Sednota“ drube létne wopomnjecžo swojoho zažoenja. Běšče z 9 wosobami započjala a w tu křwili ma 58 sobustawow a štyrjoch čjestnych. Kajkich džiwnych hłowčkow druhdy na Božim swěče naúdzěš, móžěš z poslednjoho čzišta „Wenoblatta“ spóznacž. Tam so powjeda, zo ma „Sednota“ mjez druhim tež zamysł, serbsku rěč hajicž, a tu njezakombža tute nowiny pšchispomnicž, „zo drje to pšchi zjawnych swjatočnosćach čzišče na swojim měsěče njeje.“ Kajke dha sebi tónle wbohi Němcž serbske tonarštna myšli, hdyž chce, zo by so na jich swjedženjach ani kłowčka serbski njeplklo?!

Ž cyłoho swěta.

Němska. Kommissija, wot pruskoho sejma tohodla postajena, zo by nowy zakon, tak mjenowane meisse, pšhecziwo katholickej cyrkwi žožene zakonje nastupacy, k sejmiskomu wuradžowanju pšchihotowala, je so z tajkim pšchihotom dołhe časy bėrtlowala, wjele pšcheměnjala a stónčnje pšchi druhim čžitanju cykly zakon z 13 hłosami napšhecžo 8 začzišla. Toho pšchemjenka njeje škřoda! Wjeřch Wišmark pak je žačostnje jara hněwny na pruski sejm, dokelž so pšhecziwo tutomu zakonu tak nješhecžěšch zadžeržuje. Duž je hněw jomu hort wotewrił a wón trubi pšhez „Norddeutsche allgemeine Zeitung“ do swěta, ščo chce. Wón sebi horco žada, zo by sejm tónle zakon wuradžowal, hacžrunje je wubjerł jón najprjedy rožřkubał, potom zas wuřadkowal a na posledku cyle začzišnył. To je dobre prawo knježestwa, wone swěru wozžaduje, zo so tónle zakon stónčnje tola poradži. Pšchi tym wjeřch Wišmark wulki doraz kladže na wolu pruskoho krala, swojim katholickim pobbdanam wschu swobodu w cyrkwinškich naležnosćach pšchizwolicež, kaž daloko njeje krajež škřodna. Ale wjeřch Wišmark ma sam wschu winu, na to džěfacž, zo by tónle zakon so radžił. Žoho poradžka by wjele wjeřcha byla, hdy by cykly zakon spadnył, hacž, hdy by so tola někajki zakončž žhotowil. — Wczěra su w sejmje wo tymle zakonu drugi raz jednacž počželi. Ščo so wulehnje, ščo chcył to do přědta prajicž?

Awstrij. Wóndano bu tu wschitkich sydomnacže sejmow wotewrjenych. Šdžez maja liberalowje wjeřchinu, tam surowje z konservativnymi zahhadžeja. Tak na pšch. bu z konservativnych burow w delnoawstrijiskim a z duchownych w hornjoawstrijiskim sejmje jenož jenitki do kommissijow wuzwoleny. W Salzburgu nječa liberalna mjeńščina poseđenja wopytowacž, dóuž njeje křěžor zastupnika krajnoho maršchalla pomjenowal. Najbóle zajimawy pak budže čžěski sejm, kotromuž je knježestwo zakon wo pšcheměnenju wólbnoho rjada pšchepožožiko.

Dotalny wólbny rjad je jara njesprawny. Hacžrunje Čzešča dvě tšeczínje wšchěch wobydlerjow wuczínja a wjac dawkow płacža, hacž Němcy, maju tola wot 241 sobustawow sejma jenož 84 zapóštanow. Tak derje wjesne, kaž tež měšćčjanste wólbne wokrjesy Čzechow su pať tši króć wjetšje byžli Němcow, pať tať wuschitnje z němškimi wsami a městami zjenocžene, zo so Čzešča ženje wjetščinu w sejmie nadžijecž njemóža, khibali zo wulcy kublerjo konservativnje wuzwoleja. Rnježerstwo dha chce porjedženjo wólbnoho rjada we wulkim kublerstwje docpěć. Wulcy kublerjo džěla so do dweju rjadownjow: do fideikommissarskeje a nicfideikommissarskeje, kotrejž matej do hromady 70 zapóštanow wuzwolicž a to přenja 16 a poslenja 54, šhtož je wulka kšiwda, dofelž fideikommissni wobšedzerjo płacža 1,840,594 ščěsnaťow dawkow (mjež nimi wjerč Šwarzzeuberg sam 256,930 ščěsnaťow) a wobšedzerjo allodialnych kubłow dawaju jenož 2 millionaj ščěsnaťow a maju schtyri króć wjac zapóštanow. Nětko chce Rnježerstwo to takle pscheměnjene měćž: 56 fideikommissnych wobšedzerjow dyrbja ze 44 wulkimi kublerjemi, kotrychž kóždy z najmjeńšcha 10,000 ščěsnaťow dawkow płacži, do jeneje wólbneje rjadownje zestupicž z 2,863,431 ščěsnaťami dawkow a 32 zapóštanow wuzwolicž. Do druheje rjadownje pať bychu družy 462 wulcy kublerjo šfusceli, wšchitcy do hromady jenož 1,041,249 ščěsnaťow dawkow płacžili a tola 38 zapóštanow wuzwolicž měli, potajkim hišćje 6 wjac hacž přeni. Na tónle namjet němška liberalna wjetščina w sejmie z wulkej njemdrosčju swari, dofelž móže něhdy liberalam w Čzechach strašchny byčž. Woni mjenujcy takle praja: 84 Čzešča z wjesnych a měšćčjanškich wokrjesow a 32 zapóštanow přeneje rjadownje wulkich kublerjow wuczínja do hromady 116 hłosow; hdy by potajkim druha rjadownja wulkich kublerjow jenož hišćje ščěsč konservativnych mjež 38 wuzwolika, dha bychu Čzešča a konservativni do hromady 122 z 241 hłosow, po tajkim wjetščinu w sejmie měli. Džiwajo jenož na Rnježerstwo swojeje strony je němška liberalna wjetščina čžěstoho sejma wobzamkka, tónle namjet bjes dalschoho jednanja wotpotazacž. Šlowo „sprawnosč“ tucži Rnježa njeznaja, a tohodla je pschi pschitomnym wólbny m rjedže maľo wuhlada, zo so ludy w Awstriji, kaž to kžěžor z wutrobu žada, za krótko wujednaju.

Šhwajcarska. Rnježerstwa bychu wšchu winu měľe, radšcho na tamnych ludži hladacž, kiž chcedža wšchitko wobštejace špowalecž, hacž katolikow pschescžehacž. Rjedawno su w Žürichu nihilistowje, socialni demokratowje a komunistowje wobzankli, zo chcedža jenu jenitku wulku stronu tworicž a w hromadže skutkowacž. Wottud hroža strachi, z petrolejskich kšanow a tšělbow k nadpadam — nic z pacžeri katolikow!

Francóžska. Čžinjenjo komunistow je francóžskomu Rnježerstwu nic jenož wobcžežne, ale tež straščne. W Lyonje, hđžež běchu so pschi wólbje do puťow dali, njeje drje čžetwjeny Blanqui, kiž je nimale wšchě swoje žiwe dny w kłodach a jaťtwach pschebnył, ale joho pschecžiwnił, Ballue, kiž pať je trašch hišćje strachnišči hacž Blanqui. Zo w Brescže w Normadiji biskopa Treppela — fran-

cóžsfoho Ketteleera — wuzwolichu, to je wótry protest napřechcžo zlé wuwofanym měrcowškim wukazam. Tute dyrbja 29. junija pšchewjedzene byčž. Präfektowje maju poručnosć, jezuitske wustawy hačž do 30. junija, je-li trjeba, z mocu zamkněčž a žane wotstorceženjo njepršchizwolicž. Duelle mjez nowinarjemi su na džženškim porjedže; na duell mjez Rochefortom a Röcklinom su hišćeže schěšćž druhe sežehowake. Cyty republikanismus w Francóžskej wopokazuje so za bšaznowštwow, šurowu móc, hidženjo cyrkwoje, kójenjo za škužbami a pšchitšlěbništwow; wšchitcy štkadni mužowje a zaštojnicy su wotštronjeni.

Belgijska. Z belgijskoho sejma je po tamniškej wustawje pokojca zapóštanow (66) wotštupika a bu z nowymi wobšadžena. Pšchi tyčšle wólbach žhušichu katholicowje dwě měšće, tač žo ma nětko swobodnomurješka wjetšćina 12 hšow wjac. Z wulošowaných bě 43 katholicow a 23 liberalow. Katholšcy so nadžija, žo pšchi nowých wólbach za dwě lěčže nad liberalemi dohdydu.

Štalska. Ze nětko 66 kardinalow. Z nich je jenož jedyn mjenowaný wot Šrjehorja XVI., mjenujey pražski kardinal Schwarzenberg. 52 hišćeže žimých kardinalow je pomjenowaných wot bamžy Pija IX. a 13 wot něčžišćoho šwj. Wóta Leona XIII.

Turkowska. Njedawno bě jedyn Turka w Konstantinoplu ruškoho wyšćšćoho Kumerowa zatsělš. Turcy pač so po joho wěrje k hrěškej njepršchicpěje, jelizo kšchěšćžana mori. Tónle mordač bu k šwjercži wotšudženy, ale turkowska pšchepjatošćž (fanatismus) njecha pšchidacž, žo by wón štkóncowaný byč. Ruški cač zašy njecha ničžo wo wobhnadženju tohole žkóštnika škšchecž. Duž dha je turkowski sultan we wulkich wuzšćežach, a pošćicžuje carjej swobodny pšchewjězd pšchew móršku wuzčžinu Bosporus (nimo Konstantinopla), hdy by wójna mjez Rusowškej a Šhinešškej wudyrška — jenož žo by „droha“ hšowa tamnoho pšchepjatoho mordarja pšchelutowana byčž mohla.

Rusowska. Rusowška kšěžorka je 3. junija zemrjela. Wóndželu, 7. junija, je kšowana byla. Na pšchewodženjo běchu z cuzby pšchijjeli: pruski kronprync, awštršiti arcywójwoda Wylem, hešenski prync Alexander, jendželski kralowški prync wójwoda edinburgški, meklenburgški wjelwójwoda a wajmarski wjelwójwoda.

Wšchelčžizny.

Ze škule. Škaplan wukladuje džěčžom, kač trěbna je „poškusćnosćž“ wšchěm ludžom.

„Nó, Michajko, dyrbi dha wašć nan tež někomu poškusćny byčž?“

„Šaj!“

„Komu dha to?“

„Naškej macžeri!“

Ššit! Ššit! Kokošć z kšowowami!

Dokonzane. „Šnježe,“ prašča so něčtón lěčarja, „šćže dha džženša šobu na pšchewodženju byčž?“

„Ně,“ wotmołwi tón, „hdyž je čłowjeŕ wumrjeŕ, dha sym lěŕať swoju winowatosć dōpjelniť.“ Brrrr!

Žid so na wšŕo rozemi. Žid kupa sebi na wifač za tuni pjenjež tať prawje mólčičke wišŕnje. Dom pschischedschi sydnj so ua stólčŕŕ, sydnj je na talar; staji sebi wulke bryle a pócŕnje jěšć.

„Ale,“ praji jonu mandželŕka: „Watersleben, ŕ čōmu stajesč sebi ŕ jědži bryle?“

„Ž brylemi,“ wotmołwi žid, „dadaža so mi te wišŕnje prawje wulke, a mam je tola za — tuni pjenjež!“

Naležnosće našoho towarštwu.

Sobustawj na lěto 1880: kk. 182. Mikławš Dučman z Džžnikow; 183. Mikławš Matka (Běža) z Konjec; 184. Michał Kummer z Łazka; 185. Mikławš Rocho ze Šunowa; 186. Jakub Krawčik ze Žuric; 187. Jakub Čumpjela z Kašec; 188—191. z Wotrowa: Jakub Buk, Jakub Symank, Michał Wjenk, Marja Pječcyna; 192. Bosčan Weclich ze Žuric; 193. 194. z Khróšćic: Madlena Dučmanec, Hana Skalina; 195. 196. z Prawoćic: Madlena Wićazowa, Marja Křižankowa; 197. Haňža Wlósčyna ze Stareje Cyhelicy; 198. Hana Pječhowa z Časec; 199. 200. z Jaseńcy: Jakub Miłóńk, Marja Kralowa; 201. Pěťr Krawža z Noweje Jaseńcy; 202. Jurij Grossmann z Łuha; 203. 204. ze Smječkec: Michał Domš, Jakub Tryčk; 205. 206. z Worklec: Marja Frencler wučer Hermann Jurk; 207. Michał Buk z Łusča; 208. 209. z Nuknicy: Jakub Donat, Jakub Lebza; 210. Jan Domanja z Khróšćic; 211. Kral z Wětrowa; 212. J. Šewčik z Baćonja; 213. Symank z Noweje Wjeski; 214. Šewc z Baćonja; 215. Lenš z Hory; 216—218. z Khróšćic; 219. alberćinka Madlena Kućanec z Dreždžan; 220. Jan Kral z Čemjerc; 221. Haňža Šoľćic z Budyšina.

Sobustawj na lěto 1879: kk. 501. Jakub Čumpjela z Kašec; 502. Jakub Symank z Wotrowa; 503. Michał Kummer z Łazka; 504. Haňža Wlósčyna ze Stareje Cyhelicy; 505. Michał Buk z Łusča.

Dobrowolny dar za towarštwu: k. Bosčan Weclich 0,50 m.

Wjele sobustawow našoho towarštwu njejsu hišće swój přinošk na lěto 1879 a na prjedawše lěta zložili; su dha přećelnje prošeni, zo bychy jón skerje a lěpje we swojej expediciji wotedali.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 41,686 m. 37 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: kk. ralbičanski procession do Filipsdorfa 10 mark; z ralbičanskeje wosady 1 m.; njemjenowana (přez k. kapłana Šoľtu) 6 m.

Hromadže: 41,703 mark 37 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

K. B. w Miłočicach 3 m.

Hromadže: 1723 mark 6 p.

Za swj. wótca: Marija Ju. 1 species.

Za towarštwu swj. Józefa: z Ralbic 1 m. 50 p.

Čiřičćj Šmolerjec knižičičičičejnje w macžičnym domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michal Róla.

Číslo 13.

3. julija 1880.

Lětnik 18.

„Za sym te swětlo.“

Salow drje rěka ta wjes, hdžež su pjećja hródže natwarili, ale woŭna zabyli, tak zo su pozdžišcho swětlo w měchach do nich nosyć dyrbjeli. Kschinoda pak by so Salowčanam čjiniła, chcy-li so jim tuteje bajki dla sčto wusmjecj: cykly swět dale nicžo njeje, hač Salow, w kotrymž so to woprawdže stawa, sčtož su na Salow natkali. Zlicž te tysacy městow na zemi, w kotrychž so kóžda wěra zahanja a hdžež wosebje so Khrystus, „te swětlo swěta“ začjijuje, a ty widžiš, zo je w tej bajcy wo Salowje wjeleważna wěrnoscž sšhowana.

Raž su Židža tón kamjeń začjijeli, kotryž je Khrystus, Syn Boži, a kaž Bóh tutón wot zaslepjenoho ludu začjijeny kamjeń wuzwoli k różknomu kamjenjej, na kotryž bu stajena twarba našchoho wumozjenja, tak zapčeje našch čas te „wěrne swětlo, pósłane do tutoho swěta, zo by kóždoho čžkowjeka rozšwětliko,“ Khrystusa toho Knjeza, založuju twarjenja bjez woŭnow! A wschitko, sčtož chcedža na Khrystusowe město postajecž, njech to tež najmudrišcha hłowa wulahnjła, su a wostanu — prózne měchi bjez swětka. Bjez Khrystusa, wocžłowjeczenoho Syna Božoho a joho swjateje cyrkwy je a wostanje tuta zemja — zymna, čžmowa džěra. Raž srjedž čžmoweje nočy zabłudženy čžkowjek njewě, hdže nuts a hdže won, tak sebi njewěriwy na wschědne praschenja ani wotmoŭjecž njemóže: „K čžomu je na swěče, sčto něhdy z njoho budže, sčto čžaka na njoho po tutym krotkim žiwjenju?“ A kaž wbozy slepi njewjedža, sčto smědža čžinicž a sčto nic. A toho dla dowoleja sebi wscho, a kiz su „te swětlo tutoho swěta“ začjijeli, prascheja so jenož hiščeže: „Nje-pschimmje mje policaj?“ a „Sčto budža ludžo tola k tomu prajicž?“

Njejsu tajcy ludžo ł wobžarowanju? A potom haſle, hdyž ta najtoſſſha cžma pſchińdže, ta ſmjertna hodžina, ty luby pomhaj! ſchto dha pomhaja jim nětko jich „prózne měchi hjez ſwětka?“

Œchtož je žadyn wuſyl, to budže žnjecž; ſchtož zło cžini, hidži te ſwětko, kotrež je Chryſtus a ſtychi we ſwojim cžaju z joho erta te ſudniſſe ſłowo: „Zwjazaježe jomu rucy a nozy a ſtorcžeže joho do zwonkowneje cžmy; tam budže plačž a zubow kſhipjenjo.“ Mat. XXI.

Šwjecžena woda

je za katoľſkoho kſcheſčžana pſchecy wěc, kotraž we žadnym domje pobrachowacž njebyrbjaſa. Wſchaf je Bóh, kaž to derje wěſch, wulfe a potajne mocy pſchěz ſwjecženjo do njeje pokožik. We ſtarych cžafach bě tohodla tež waſchuj, zo ſo młodej njewječeže ł kwaſnomu darej rjana krjepjeńcžka kupi, a namaſaſch w tej abo tamej poſtarſtej iſtwicžcy druhdy hiſchčeže prawje ſwětku tajku krjepjeńcžku z dobroho jendželſkoho cyna. Nětko nakupuja jej wjeine hoľcžata wſchón móžny drjewjany, blachowy a porcelinowy rjapot, na — krjepjeńcžku ſo najbóle zabudže a dyrbi młoda žona hladacž, hačž tajke w domje inventarſte namaſa, a njeje-li tomu taſ, kupi najbóle tajki maſy hornčjerſki cžropit, zo hdyž rano wodu do njoho linje, do druhoho dnja wſchitko zaſy wuſafnje.

To je wěcno: Cžim bóle bohabo jazuoſcž mjcz ludžimi wotebjera, cžim bóle pſchidjera bojoſcž pſched ludžimi a taſ ſtawa ſo tež tu a tam hižo w ſerbfickich iſtwach, zo je krjepjeńcžka cyle na „wumjenſ“ ſtajena, zo by tola z njeje tón abo druhi cuzy, kiž pſchińdže, žadnoho poſtorſka njewzaſ. W druhich iſtwach drje wiſa hiſchčeže krjepjeńcžka pſchi durjach, ale měſto wody je tam runje telko prócha, kaž w hornjej komorcy, kotraž nužnoho džěka dla hižo dlěhe 8 njeđželi njecžena njeje. Tajkim ludžom móže ſo pſchi dobrej ſkladnoſcži radžicž, zo za ſwoju njerodu njeluboznu wucžbu dóſtanu.

Taſ wopyta na pſch. njedawno wjelecžecženy ſaraſ w Šchwajcarſkej w měſtaczku Sitten hewaſ jara pobožnu ſwójbu. Tu wopuſchčežo chcyſche ſo ze ſlěborneje krjepjeńcžki pokrjepicž, kotraž pſchi durjach wiſaſche. Ale w njej ani krjepki wody njebē. Auiž zo by to ſchto pytnyl, ſcžahny pjenježł ze zaſa a poľoži jón do krjepjeńcžki. Šdyž za něfotre njeđžele zaſy na hjeſadu pſchińdže, namaſa ſwój pjenježł w dobrym mērje njezerzawjenny w krjepjeńcžcy. Šdyž ludžom ruku dawaſche a „Božemje“ praji, džěſche te krjepjeńcžcy a ſwój porſt do njej poľožo, praji: „Mlacže wy tola džowku, ta njeje ani paduſchnica ani pobožna; paduſchnica njeje, hewaſ drje tutón pjenjež wjacy w krjepjeńcžcy był njeby, kiž tu hižo tójhdy leži, pobožna tež nic, hewaſ by woda w njej była.“

To dyrbjaj te zamoľwjenjo pſched knježom ſtyſchecž! Wſcho bě njewinowate.

A hdyž bě knjež ze iſtwy, pócžnje ſo nadobo we iſtwje wójna; muž da ſo do ſwojeje žony: „z waſchej žonjacej njerodu“, džěſche, „pſchihotujecže jenomu

tajke woħańbjenjo!“ Me žona wotšchase hnydom swój lekcion a da so do dźowki, ł cžomu dħa je pšchistajena, hdyž na wscho kedźbu dawacž njecha.

U hnydom bu krjepjeńčka rjedžena, swjecžena woda do njeje linjena a hdyž za tydżeń knjež farať zasly na bjesadu pšchindže, njenamata tam wjacny tón pšheradny pjenjež.

Hdyž ty tak do swójby pšchindžesč, pohladaj tola druhdy do krjepjeńčki, hacž tam njetriebawšchi wulka su chota njeje. U hdyž widžišč, zo wscho we rjedže njeje, kaž so za kšchescžanřku swójbu skuscha, móžesč tajku maķu wucžbu zawostajieč prajo: Hdyž so za džen trójcy kšofejowa kħana myje a zasly napjelnja, mohlo tola tež telko kħwile byč, zo so junu za tydżeń krjepjeńčka wurjedži a swjecžena woda porjedža.

—š.

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 **Budyřina.** Wubjerť za natwarjenje kapacki w Ĥajnicach bė awstriřtcho kħěžora wo podpjeru prošť. W tychle dnach dořta pšchěz hnadnoho knjeza biskopa zwjeselacu powjesč, zo je Toħo Majeřtoseč kħěžor Franc Žozeř tutej cyrkwicžcy 2000 marķ daril. Kaž so žda, budže tale kapacka po pšchewinjenju nětotrych zadžewťow — tych wschaf pšchi kōždej dobrej wěcy došč na došč namakasč! — drje hiřčje lěřa twarjena. Prořmy dħa z nowa wschěč katholicřki Serbow, woni chchli z lubosčju na tónle nuzny a Bohu spodobny řkuff spominacž a jón po móžnosčji z miřymi darami řpěchowacž. Bóħ tón Knjež by jim to wěsčje z časnym a wěčnym žohnowanjom placžil.

— Mějachmy w tychle dnach zajimawy wopyť. Ĥobu pola nas wysokodostojny knjež Friedrich z Leonardi, duchowny we Malmö (řchwajdowřkim měsčje z něhdy 36,000 wobydlerjemi). Wón bė prjedy wyřřf we saksřim wóřřku a pocža haffe po lěčje 1866 so na duchownřtvo pšchihotowacž. Toħo nan je kommandant na naschey twjerdžiznje Kralowym Kamjenju. Wón wo tamnych wobřejenjach z wulkej nadžiju za naschu cyrkej řěčesčje.

— Wjele krajnow řjedžneje Ĥuropy su lěřa w měřacu juniju hrozne njewjedra, wulke wody a druge nježboža domapytale. Tak řlyřchimy z Wadenskeje, zo su wulke krupy w rečnym a aschersřim dole řtoro chle žita žbikė. W prusřey Schlezhsřey blizto Seidenberga su so we wulkej wodže 51 a pola Lauhana tež wořolo 50 cžłowjekow zatepili. W južnych Ĥzechach pola Pilzna su krupy w poľnócných Ĥzechach pola Friedlanda je zasly wulka woda wjele řřřody nacžinila. Na najřurowišcho pať zakhadžesche 14. junija wulka woda w južnej Ĥornjej Łuzicy. Šchťož ze swojimaj woczomaj widžal njeje, kať wjele je maķa řěčka Bliznica krajiny pola Rennersdorfa a Bjernacžic zapuřčila, kať su Wódrjenica a druge řsy zapuřčene, tón sebi tež njemóže myřlicž, kaťka nuza, kaťke Ĥubjenřtvo wschudže tam knježi. Tu nadenđžesč potorchane abo roztorchane kħěžje, tam zaso widžišč wódrjene pola, tu wotkamane mosty, tam roztorchane pucže, tu woplakujaj žiwi swojich zatepjnych, tam pýtajaj dječji swojich řarřchich, tam

starschi swoje džěczi, tu pokazuje so tebi row, hdžez nětko zatepjeni wotpoczujaja. Wo hamtskich powjeszczach je wokolo 70 człowjekow wo žiwjenjo pschischlo a to we wokołnoščzi pola Bjernacžic 28, we Wódrjeńcy 10, w Rennersdorffje 6. Rěži je čžiščje potorhanych 47, do hromady padnyčž hrozny jich 138, a 230 domow je bóle abo mjenje wobščkřobžennyč. Kač křěse a z kajkej mocu wulka woda tamne města a wsy pschekhwapi, njech nam wujasnja nětotre podawki, kotrež su nam wščelake nowiny pschinjeske. — W Rennersdorffje běšče jena macž ze swojimi džěcžimi sama doma. Wona wuńdže jenož na wokomik ze jstwy, nadobo wali so woda do křěže a stejesče psched jstwinyni durjemi tak wyšoko, zo wona wščě mocy napinajo njemóžesche durje wotorhnyčž. Wona dumpa jenožo čžěfacožo na pomoc, tón znaje drje, kajke njezbožo jomu hrozny; tola w Božim mjenje pschińdže na pomoc, a nětko so radži, zo móžeschtaj durje wotežiničž. Gene džěcžo płowka hižom na kanapeju we wodže, te hrabnje tón muž a njese je po sřhodže horje, tak sčžini wón tež z tymi druhimi a dyrbi nětko sam horje, dyrbi hodžinu pschihladowacž, kač žokny z mocu napschecžo křěžnym murjam džěfajaja, njewjedžo, hacž tute je wudžerža. Ale hdžez je nuza wulka, tam je Bóh blisko. Wščitcy buchju pschi žiwjenju zdžerženi. Njezbožownišča běšče druga macž ze 4 džěcžimi w Bjernacžicach; woda džeržesče durje tak kručže, zo je ani tež čži, křisž na pomoc pschińdžechu, wotežiničž njemóžachu. Šaj tucži dyrbjachu křwatajcy čžěfacz, zo njebychu sami wopor wody byli. We jstwie pač stupasče woda hacž do wječha a po njewuprajnym strasče zadušychu so macž a džěczi, wščitko spy-tawšchi, kač by sebje a swojich wumožila. Čžěka namafachu so w blóče pod sčhpundowanjom, kotrež běšče woda zwottorhafa. Wosebite dopomnjecžo mějesče jedyn wucžer, kotrohož žlwf a woda z joho džěcžimi w schuli pschekhwapi. Zo by žačosčžace džěczi tróšchtowaf, zapali sebi w schuli cigaru, prajicy: „Njebojče so, wščaf so ja tež njeboju, kurju cigaru kaž hewaf,“ sřjedž hofka wody, wrjeskota rozpadowacych křěži, hacž runje woda tež hižom do schule stupasče a pódla niže ležacu kólnju wottorže, tróšchtowasče wón zmužicže, doniž katastrofa nimo njebě. Ke kóncej hišččež něščo historiske: 1666 běšče na tymšamym dnju žlwf we Wódrjeńcy podobne njezbožo nacžinił. Šewaf běchu tu, kaž sřyschu, wulke wody 1595, 19. junija 1732 a poslednja 14. junija 1880. n.

Ž křoščtra Marinošo Dola. Na swj. Antonija paduanskožo, 13. junija, bě litoměriski hnadny knjez biskop Dr. Anton Frind, kiž je z najšcej hnadnej knjenju z tejesameje wsy — z Šainspacha — rodženy, tu swoje mjeniny swjecžil. Nazajtra firmowasče w Engelsdorffje. R wobjedu poda so na faru do Wiesena. Popođnju w dwěmaj pač wulke desčče so lijachu, a w tjoč chysče hnadny knjez w Berzdorffje byčž. Dola hagle po sčtyrjoch bě jomu něfak móžno z Wiesena wujěčž. Desččež běchu popuščžale a mřócžele pocžachu so rozdžělecž; rěka Wittig pač bě swoje brjohi pschekřočila a powodžesče wščě lufi. Ženož z čžěfka so wóz w mjěškich pucžach do přědka hibasče. W Berzdorffje dyrbjachu konje hižo we wodže brodžicž. Čyrkej je

na hórku stajena na tamnej stronje rěki. Ğdyž přeni wóz na hórku jědžesche, roztorhnychu so postronki a cyły wozowu cžah zasta. Ğdyž běchu z rjenje wu-
pyschenymi wrótkami na kěrchow a do cyrkwoje zastupili, njebè ničtò w
cyrkwi, khiba wyschšchi wuczeř a zwónk. Wonaj powitachtaj knjeza biskopa
a joho pschewodžerjom. Dofelž běšche rěka tač hroznje ze swojich brjohow wu-
stupika, njebè ničtò sej wěrik, do cyrkwoje hičž. Njewjedžo, sčto započezčž,
stejesche knjez biskop pschi cyrkwinych durjach. Tu pschiběža hólczk, kiž běšche
we wysokich schkórnyach rěku pschebrodzik. Pscheczelnje praji biskop k njomu:
„A njech ty teč sam byk, ty budžesč firmowany!“ Potom poda so do próžneje
cyrkwoje, wobhladowašche sebi tufamu a cžakašche w kapali scžeřpnje na wěch,
kotrež so stacz mēše. Po nēcžim pač pschihadžowachu firmowanste džěčži ze
swojimi kńótrami. Ğdyž běšche so jich něšchto w hromadu nathodžiko, knjez
biskop jich firmowašche, a tač dyrbjesche drje schěscž krocž firmowanjo započezčž
a skónčicž. Naposledku běšche cyrkej z ludžimi napjelnjena. Tu rēcžesche knjez
biskop wo skowach: „Z njewjedrow elementowych rěčži Bóh; stychcže joho hłós!“
Bošmurjene njebjesa, cžmowa cyrkej, schuczenjo rěki, hnujace skowa biskopowe
a zapuščzenjo wšchěch zahonow cžinjesche hluboki zacžisčez na wšchitkich pschi-
tomnych. Po wudželenju swj. požohnowanja jědžesche k. biskop do Friedlanda.
Wody w cyrkej wočońnosčži hišcže pschibychachu. Ğižom w Arnsdorfe dyrbjesche
pschez móst jěčž, kotryž běchu wody poč potorhale. Wiesenski farar a kaplan
pač njemóžeschaj so dom wrócžicž, dofelž běchu wody wšch scžeřti, pucže a
mošty roztorhale a hroznje wobschodžale.

3 Dreždžan. Nic 386, kač my w poslednim cžisle po „Dresdener Nach-
richten“ mólnje pisachmy, ale 456 wosobam bē hnadny knjez biskop 13. junija
w dwóřskej cyrkwi swj. sakrament firmowanja wudželik. Njedželu, 20. ju-
nija, firmowašche zas w kapach kralowstoho józefinstoho wustawa 88 hólczkow.
Sim wšchitkim běšche Zeje Maještosčž kralowa Karola sama z kńótru. Tale
cyrkwicžka ma po swojim wobnowjenju lubožny napohlad. Teč wobrazy na
scženi, kotrež podawki ze žiwjenja swjatocho Zóžesa pokazuja, budža po swojim
dočonjenju jara rjane.

3 cyloho swěta.

Němska. Dom zapóštanow pruskoho sejma je nowy mejski zakon
w tšecžim cžitanju z 206 hłosami napscheczž 202 pschijak. Sčto k tomu
katholiktowje? Sim njeje so z tym pschinarodžene prawo k džerženju swojeje
nabožiny (wěry) wrócžiko, wjele wjac poskicža wón knježestwu absolutnu
móc na cyrkwinškim polu, wone smē katholicstwu cyrkej po spodobanju pač wšchu-
džom pač w tutej pač w tamnej krajiny na pokoj wostajezčž abo pschescžehaczž.
Tajki jo duch a zamysł nowoho zakonja. Z nim šcedža cyrkwinštu jenosčž
stazyczž dobywajo so na skabych, kotrymž po spodobanju pač popranc pač
prut pokazuja, a z tym jich w stajnej poslušnosčži zdžerža. Ze jara ranjace

za katolfsku cyrkej w Pruskej z jeje 8 millionow wuznawarjami (woni wuczinja tsecziznu wschěch krajnych poddanow) tajki zakon hafo „wolóženjo“ posćicizj. Wěšte sebjemordastwo by bylo, hdy bychu pruscy katolikowje tónle zakon sřhwatili. Ze přeni mejski zakon hjo wulku sřhwatańcu zawinył, tónle druhi budže wscho změšćecj a zamucžecj. Z tuthym zakonjom chce pruske knježerstwo wosebje dwě wěcy docpěcž. Pruskomu katolfskomu ludej pobrachuje w tu khwilu 1400 duchownych. Lud na to so hóršchi, a zwostanje pschi wschěch pschescžěhanjach tola swěrnje katolfski. Ale luboscž k pruskomu krajej pócžuje studnyčj a blědnyčj, dokelž knježerstwo njeha jim wjac po katolfsku žiwym byčj dacj. Knježerstwo widži so tohodla nuzowane, tu wěc pscheměnicž swoje a króny dla. Wobšadženjo wuprózunjnych duchownych zastojnstwow dyrbi zmyslenjo mjez katolikami zasř zlépsćicž. Dale dyrbi z tuthym nowym zakonjom katolfska strona — centrum —, kaž minister Buttiker praji, ze sejma „stwóchnycž“. Ale to njebudže so radžicž. „Aut Caesar aut nihil — pať wschitko pať ničjo!“ tak wotmolwi centrum. Pať pschizwolčeje nam po prawdže wschě nuzne katolfske prawa, pať — ničjo! — Pruski kral by tež rad někotrych biskopow dom so wróćicž widžat, kaž kölnjanskocho a wróťskanoštocho, a to dyrbjesche § 4. nowocho zakonja docpěcž. A woli nacionalnych liberalow a zo by chty zakon njepadnył, bu tónle § pusćčzeny. Sčtož pať tónle zakon njesčžini, to móže kralowste wobhnadženjo dokonjecž, a tohodla njeje njemóžna wěc, zo so wupofazani biskopja w krótkim čzasu na swoje města wróćža.

— Kaž „Dresdener Nachrichten“ pisaja, je křěžor na přjedawšchoho kultus-ministra Falka tak hněwny, zo joho mjeno w křěžorowej pschitomnosći wjac ani prajene byčj njesuje. Swětna sława je kaž trawa!

— Město Dsnabrück je jednej sřuzobnej holcy, kiž bě 25 lět pospochi pola jenych ludži sřuziła, čjestne měščezanstwo dało. To je rjany a nadobny skutk; dokelž tež sřuzobna holca je, hdyž so spravna a swěrna wopofazuje, trěbny a čzesčozomny sobustaw města a gmejny.

Awstrija. Kaž bě do přědka widžecž, bě němfska wjetřchina w čžěfskim sejmie w nastupanju porjedženja wólbnocho rjada k dženjskomu porjadej pschescžka. Budže drje wjac sřědkow a pucžow, Słowjanam jich prawo wróćicž, hač na pschecželnishe a spravnishe zmyslenjo němfskich liberalnych zapóštanow čžakacž. — Bołharski a serbski wjerch pobushtaj wóndano we Winje hafo hosćzej awstriskocho křěžora.

Italfska. Pschi dopjelnowachych wólbach do romfskeje měščezanskeje rady dobu katolfska strona. Swj. Wótc njebě předy wobdželenjo na wólbach sřhwatowat, nětko pať je tosamu dowolil a hlej, wuslěd je dobyčjo katolikow. Sam Garibaldi bě sławnje pschepadnył.

Francóžfska. Nětko w tymšamym čzasu, w kotrymž Francóžowje ze surowej mocu klóštrfskich knjezow a klóštrfske knježny z kraja wupofazuja, křodži jim tež druha, rozomnischa myslisćka w hlówje. Woni hcedža mjez Bordeaux =

om (praj: Bordo=om) a Marbonne=u (pr. Marbonu) kanal, t. r. hrjebju tak hłuboku a schërofu wurycź, zo bychu tež najwjetsche łódže (Schiffe) po njej jëzdżicź mohće. Pšchez to by atlantiske morjo ze srjedźnokrajnym morjom zjenocżene bylo a so 150 nëmskich mil pucza zalutowało, dokelž dotal dyrbi so wokoło Španiskeje pšchez gibraltarsku mórsku wuzcżinu jëzdżicź. Tajki kanal — joho natwarjenje by jenož 90 millionow frankow (nórtow) stało — by jara waźny był za wikowanjo a za politiku. Wošebje šchož poslednju nastupa, njetrzebała Francózska swoje łódźstwo (Flotte) wjac do atlantiskego a srjedźnomórskogo dźëlicź. Z tym by Francózska tež Gibraltar zesadżila, z kotrohož dotal Šendželcżenjo sami tamnu mórsku wuzcżinu wobtnëježachu.

— W Francózskej bëchu indirektne dawki w mësacu meji 8,327,000 frankow (nórtow) wjac wunješte, hačž bë so prjedy woblicżiko; w poslednich 5 mësacach pšchëšachachu dohody prënje woblicżenjo wo 52,983,000 frankow. Zbóžniwa Francózska! Tež z Ameriki pišaju, zo ma w zjenocżenych krajach knježëčstwo telko hotowych pjenëž nahromadżenych, zo dyrbjja za nje nowe pincy twaricź. Šdy dha nam tajke cžasy zaswita ju?

Šendželjska. Kardinal Manning je lorda Courtenaya, najstaršehoho syna a herbu devonshirefskeho wójwody do katholickeje cyrkwnje pšchijal. Tež hrabina Strathmore je so do kłina katholickeje cyrkwnje wrócżila. Dale wotpołži katholicke wërywuznacžo protestantski přëdar Šutliff, Mr. Compbels, prjedy přëdar we Peru, ze swojej mandželскеj. Tak tež 15 ritualistow. Ritualisty su tajcy protestantscy duchowni, kiž stare katholicke wobryady do swojich kemschow zawjeduju. Napadne je tež wobrocżenjo rëčnikfa Dr. Newtona a zo je lord Fihmanrice, kiž bë so z jedneje katholickeje woženik, do katholickego woczëhnjenja swojich dźëcži zwolik.

Danska. Aarhus, hłowne město Šütlandskeje, dósta 1873 prënjoho katholickeho misioniskoho fararja. Tehdom bëšchtaj dwaj katholicaj w mësce. Dženša ma Aarhus katholicku šarsku wošadu, z konwertitow (t. j. z tajkich, kiž su so halle do katholickeje cyrkwnje wrócżili) tworjenu, z dwëmaj škulomaj, kotrežž 95 dźëcži wopytuje. Rakhwilna kapalka, kotruž farar Šträter w oktobru 1875 šwëcżesche, bëšche bórzy pšchëmała. Dženša maju katholiccy rjanu rumnu cyrkef, z cyheli w gothiskim štyle natwarjenu.

Šchych Šzi hižom dawno mjelcžo něšchtu tyknycź, luby Šóšle, ale nje-wërjach sebi to dotal. Nětko paš, hdyž je nadżija na nowu serbsku cžitanku, by to jara wopaki wote mnje bylo, njechal-li z mojej kozu na wiki. Ššchtaj njecham nikomu bližko štipicž.

W serbskich škulach šym tu a tam namakał, zo drje je tam nëmški alfabet, nic paš serbski, a zo dyrbi sebi knjež wucžëč na jara wšchelake waschnjo pomhačž, zo z nëmskich pišnikow tón abo druhi serbski štwori. Ale ta wëc so cži pšchëcy prawje njeradži, tak zo je nëmški pišnik škepšany, serbski njezrały

a cyłe słowo husto dośc pšchemjenk. Tomu dyrbi kónc być! A tomu wučer pšchistajeny njeje, zo z wołojnikom wschelafe měcki a dypki a kwatliczi na pišmiki moluje, a džěcžu stanje so kšimba, hdyž w swojej czitancy, biblišćich stawiznach a katechišmu druge pišmiki a drugi prawopiš namaka, hačž móže to pšchestworjeny němški alfabet postićizž. Tajka njestajnoščž čžini, zo džěcži ženje prawje po serbsku czitacž njenawuknu a knihi, w serbskej ryčži czišchěžane za něšto maja, štož hačle so wuwije, kaž njetel ze zapšadka. Wěšče budže to serbskim wučerjam jenož lubo, hdyž tudy zjawuje knjeza Smolerja napominam, wón chcył krótki wołojnik za serbske katholicke a lutherške wučernje woczjšchěžecž (trašch tež za Wojerowski woktrjes), w kotrymž so doprašuje, hačž je wschudže pšchibódný serbski alfabet, a je-li to njeje, zo by so tajki wobstaral.

To tola ryčže hódne njeje, hdyž škulšća kassa trašch 6 abo 10 mł. na to waži, zo by so tutym hotentotškim alfabetam kónc čžinił, a našče džěcži k swojomu prawu pšchisłše. Zo-li nic wjacý, njedž so k najmjeńšchomu wschě wot němčžiny wschelafe wulke a małe pišmiki w němškim a kaczonskim pišmje woczjšchěžja a to na dobru papjeru a hnydom na desčžicžu pšchilěpja. Njechał to knjez Smoleč do rukow wzacž? Něchtón to dyrbi, dofelž to je wěšte, zo z Božim desčžikom serbske alfabety z njebjěš dele njepadaja. —š.

Naležnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1880: kk. 222. Jurij August Kokla ze Zajdowa; 223. Madlena Kurječina z Budyšina; 224. Jan Delenka z Wutołčic; 225—231. z Worklec: Michal Herrmann, Mikławš Gławš, Pawoł Lipič, Jurij Ella, Madlena Domšowa, Marja Rjeleyna, Hana Burec; 232. Jan Rychtar z Khrósćic; 233. Domš z Hórkow; 234. M. Šrama z Časec; 235. Domaška z Lejna; 236. 237. z Noweje Wjeski: Šócka, Starc; 238. Pječka z Panec; 239. Zmij z Haslowa; 240. 241. z Kukowa: Michal Woleńk (Čoch), Madlena Knježkec.

Dopćacili na lěto 1879: kk. 506. Jakub Šweйда z Ralbic; 507. J. R. z Khr.

Dopćacil na lěto 1878: k. J. R. z Khr.

Wjele sobustawow našoho towařstwa njejsu hišće swój přinošk na lěto 1879 a na prjedawše lěta zložili; su dha přečelnje prošeni, zo bychu jón skerje a lěpje we swojej expediciji wotedali.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 41,703 m. 37 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: kk. z Ralbic 1 m., N. z Ralbic 3 m.

Hromadže: 41,707 mark 37 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Joho japoštołska Majestosć khěžor Franc Józef I. 2000 mark.

Hromadže: 3723 mark 6 p.

Dary za powodženych w sakskej Łužicy: z Ralbic kk.: J. M. 1 m. 90 p., J. S. 4 m. 50 p.

Čištčž Smolerjec knižičišchěžerje w macžičnym domje w Budyšinje.

Katoliški Posol

Wudawa so
prénju a třeću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyshinje.

Redaktor: Michał Róla.

Cisło 14.

17. julija 1880.

Lětnik 18.

Druha barlinska konferenca a Turkowsta.

Zo bě barlinska přénja konferenca w lěcže 1878 ze swojimi wuradženjom ipomoženjo tych ludow, kiž w europiskej Turkowskej bydla, jenož stazyla a po radže tehdomnych awstrijkich a jendželjskich ministrow jenož k wužitku surowych Turkow skutkowała, je so potom bórzy derje dosež wupokazała. Wolharški lud bu pod dwoje knježerstwo stajeny a tak w swojim rozwiczu zadžeržany, Serbja w knježerstwoje, kaž tež w Bosnijskej a w Čornej Horje buchu wschelako pschikrótscheni, a ani Gricham so njedosta, sčtož bě jim wošebje pschez Jendželčanow za to slubjene, zo njeběchu pschezjimo lubowanymi Turkami wojowali. Za to starasche so Turka, zo bychu Albanesowje, kofsiž so dotal njeběchu wo swoju samostatnosć starali, pschezjimo wotstupjenju kručja kraja, w Barlinje Čornej Horje pschisudzenoho, postanyli; tež bojazni Grichowje čakachu dotal podarmo na swój kruč.

Dokelž potajkim žadym prawy měř w někotrych džělach europiskeje Turkowskeje bycž njemóžesche, powoła so srjedž junija tola druha konferenca pósťancow (botšasterow) wulskich mocow do Barlina. Najprjedy so powjedasche, zo budža wschelake zwadne punkty wuczinjene, a zo wošebje wutrobita Čorno-hórska za krajiny wokolo Gusinje a Plawa, kotrejž albanscy zběžtarjo wotstupić nočychu, druhe pola Podgoricy a na swojich połodnijskich mjezach pschiprajene dostanje hač k rěcy Bojanje pschez Dlgun abo Dulcigno; tola to wjedžachu značzi ujepscheczelowje Skowjanow stazycz. Duž wuczini so po dolhich wuradženjach jenož to, zo dyrbi Turkowska grichiskomu kralestwu tón kruč kraja wotstupić, kiž k połdnju nimale runeje přeczny wot połdnócho

tónca grichifsteje kupy Korfu k ägejskomu morju leži, to reka wjetschi džel něhubšcheju krajinow Epirus a Theffalia. Kommissija ma so do tychle stronow podacž a drobnišche postajenja čžinicž.

Tuton wotstupjomny kruč kraja wuměrja so na něhdže 300 ščtyri-
różnych mil a ma snadž tšeczinu milijona wobydlerjow. Ale wumjedženjo tohola
postajenja je čžezke, kaž nimale wschitke wuczinjjenja wo Turkowskej, z kotreje
winu su ludy a wěrywuznacža w tamnych stronach jara zaměšchane. Hačžrunje
su mjenujcy ludžo na ranišchej pokojcy tutoho kraja (w Theffaliji) Grichowje
(jenož kraj mjez Larissu a Pheralu je z woprawdžitymi Turkami zaludnjeny) a
tohodla rad grichifskomu kralestwu pschypadnu, je wobydlerstwo wječžorneje pokojcy
z wjetscha albanste, a w pindoskich horach bydla Cincarowje (Rumunowje). Alba-
nesowje nochedža Gricham pschisłushecž a lubuja swojich połnócnych albanstich
ryczebtratrow bóle, byrnje čži sami hišhcže njewjedzeli, ščto chcedža a hdže je
jich centrum. Šłowne město tychle stronow je w Epiru Janina (Joannina) z
20,000 wobydlerjemi a w Theffaliji Larissa z 25,000. Šdy by so Gricham
po jich žadanjach stacž mělo, dyrbjak grichifski kraj hišhcže dale k połnocy hačž
k Theffalonichej dosahacž; hdyž pak by so Albanesam wulki wužitk samostat-
nosčje pschizwolicž chcył, by so jich Epirus połnócnjej Albanstkej, krajei Toskow
a Gegow pschindacž dyrbjak. Tola tajki radikalny twar na naturštim podložku
narodnostneje wjetschiny europiscy diplomatojo (zastupjerjo knježerštwow) nje-
lubuja, woni su jenož hubjeni lěpjerjo, kotrychž džělo dołho njedžerži, hdyž
wójnste njewjedra pschindu.

Wschitko pak, ščtož je druha konferenca w Barlinje wuradžika, namafa
so dotal jenož na — papjerje. Wulke europiske mocy su turkowskomu sultanej
nětko radu dali z pismom, zo by spomnjene kraje wotstupil. Ale wón njecha
z nowa wažny džel swojoho testamenta dobrowólne podpisacž a budže naj-
škerje na date rady wulkomocow mjelčecž. Ze ščtkom pak wón hižo wot-
mokwja, dokelž so z nowa na wójnu pschihotnje. Wón nima drje pienjez k
wójnje, ale turkowscy dobrowólnicy du tež bjez płacženja do wójny! Osman
pafcha a druzcy muhamedanscy radžiczerjo schčžuwaja sultana k wójnje a k
špecženju pschecžiwu europiskim mócnarjam; njebudže-li jich posłuchacž, budža
so staracž, zo by so z tróna storcžil abo so sam ščoncował, kaž je so to pola
prjedomnikow hižo stało. Tohodla wobrónjuje so drugi korps turkowskeje
armeje pola Adrianopola, rezervy su pschiwołane a tež dobrowólnicy.

Mjez tym pak wobrónjuja so tež Grichowje a 45,000 wojačkow bliži so
połnócnym mjezam. Šič kral Turij je runje Pariz, London a Barlin wo-
pytał, najškerje zo by pomoc za bližku wójnu dóstał, hačžrunje so officialnje
pisa, hačo by tón wopyt žaue politiske wotpohłady njeměl. Šendželste a fran-
cóziske ščidže (schif), kiž su stajnje w sriedžnokrajnym morju, móža na kwinjenje
za někotre dny Turkowskej na schiju pschincž, jelizo sultan posłuchacž nočce
abo njemóže. To so za krótki čas pokaze!

My pať woſtanjemy zboťa toho wjeſela; pſchetoť Němſta chce neutralna woſtać a Awſtrija njemóže nicžo mudriſche czimicź. Awſtrija mjenujcy płaczi w tamniſchich krajaćh po ſwojim dotalnym zadźerženju pſchecy hiſchće haćo njepſcheczeliſta pſcheczimo ludam, kotreť chcebźa ſo z turkowſkeje mocy wuſwo= bodźicź; ſamo w Boſniji ſu z awſtriſkim knjejtwwom njepokojni, kať z juźno= ſerbiſkich nowinow derje wiďzimy.

Ŧaľſka budźe Grićiſtu z dobrowóľnikami, z pjenjezami a z brónju pod= pjeracź, Ŧendźeliſta a Francóziſta wotriećnjetaj ſo, njepoſtuſchnej Turkowſkeje ſlubjenja (garantije) z ľeta 1878 dźerźecź. Stóncznje změje Ruſowſta z nowa pſchileźnoſcź, Woľharow podpjeracź a trěbne zjenocźenjo Kumeliſteje z Woľharſkeje ſpěchowacź, ſchtoť móźa jim wſchitke ſamoſtatne a teť wſchitke podczuſnjene ľudy z wutrobny popſhecź. Potajkim ſteji z knjejtwwom Turkow w Europje doſcź ħubjenje a grićiſfoturkowſta wójna a ſnadź druha, wot naſ drje zda= lena, je pſched durjemi.

M. H.

Mudroſcź ſama to njecźini!

Bo je doſcź kaťoliſkich kſchecźanow, kiť ani w ſmjertnej nuźy na naťa= zanjjo a na pokuću njemyſla, to je boħuźel wěć, kotruť cźaſto doſcź runje w boħatych a woſobnych ſwójbach wobźarujemy. Kať cźeťto toľa, tajke zaſaťke wutrobny z Bohom wujednacź, kať wjele mudroſcje a ſcźerpnoſcje dyrbi někotry mēćnik w mēſtaćh mēć, zo njemjertnu duſchu w czeťkim bēďženju dobudźe.

Tajki woſobny knjeť leťeſche we wulkim mēſcze na ſmjertnym koťu, ale wumrjecź ſo jomu hiſchće njechaťche. Zoħo mandźeliſkeje pať, boħabojaznej a poboźnej žónſkeje, leťi kať czeťki kamjeń na wutrobje, zo dyrbjať mandźeliſki z tutoħo ſwēta ſo minycź — njewujednany z Bohom a Woźej cyrkwju. Wona powoľa po rjadu najmudriſchich duchownych, zo bychu joho na ſwjate ſakra= menty a ſmjercź pſchihotowali. Podarmo! Wuſmēſchenja a žymne žorty na wēćnoſcź a bójiſte wēcy bēchu ryć czeťcy kħoroħo.

Doleť bē tutón muť po cyľym mēſcze znaty, rozſchēri ſo kħēťe powjeſcź wo ſkħorjenju a wo joho njepokutnoſczi. Teť w bliťkim kľóſchťre boħy mnichow powjedac̄he ſo wo tym. Tu byďleſche poniźny, proſty a boħabojazny muť, rēľac̄u jomu Pater Elektus. Tón to ſtyſchawſchi, pſchidźe k ſwojomu guar= dianej, prajo: „Knjeťe, daj mi k tomu kħoromu knjezej ħicź, Boźa miſoſcź traſć joho toľa k ħelnoſczi a k pokućze dowjedźe!“

„Luby Elekt, njeiſy ſtyſchať, kajcy wucźeni a doſtojni knjeźa ſu ħiźom toho kħoroħo wopytowali a kajki njedźať ſu za dobru wolu žnjeli, a ty wboħi mjenje wucźeny boħy mnich wēriſć ſebi wuwjeſcź, ſchtoť woni doſonjeli njeiſu?““

„Ach, daj mi ħicź, ľuby wótcze!“ dźeſche P. Elektus.

Al P. Elektus dźeſche a pſchidźe do domu kħoroħo knjeźa, rozrnc̄a ſo z joho mandźeliſkeje, ſcźahny ſwoju brunu kapucu pſchēť brodate wobliczo, wo=

czini na poľ durje do jstwy, hdžež khory ležešče, a wošta w durjach stejo, zo khory joho wuhlada.

„Ach“, džešče knjez joho wuhladajo, „tež ty mje domapytaš, chceš trafaš něšto, luby Elekt?“ „„Ně, ně, luby knježe““, džešče Elekt, „„nicžo, nicžo, khiba zo mi dowolicže, zo tu w durjach stejo woštanu, doniž njemu mrěječe. Čzas žiwjenja to hiščeže widžal njejšym, kať to je, hdžž čert po dušchu pschijědže, a tu móht to runje widžeč!““

To cžešnjěšče. „Bój bliže, P. Elekt“, rčežěšče zaštróžany knjez, „šni so ke mni!“ A hlaj, za hodžinu pschindže P. Elekt z Božim Synom, wušpowjeda a wopravješče khorošo, kiž na druhi džen podaty do Božeje wole so miny. Čžłowjeczža mudroščž sama to njeczini, ale Boža hnada! -š.

3 Ružicy a Saškeje.

3 **Budysčina.** Kaž štychimy, je f. prašes Lusczanski z Prahi do Wotrowa pschijel a budže tam schyri njedžele f. fararja Herrmanna, kiž do kupjel w Riffingenje (w Bajerškej) wotjědže, zastupowacž. Witamy f. prašesa do wótnocho kraja a pschjemy wutrobnje, zo by tudy swoju štrawotu z nowa prawje wobkruzil. — Nětko staj w Prahy dwaj mlodaj knjezaj naščeje diócesy došchtudowatoj, f. Kummer z Lazka a f. Löbmann ze Scherachowa, a tež f. Hartmann z dreždžanskeje diócesy. Pschěz lěto je hižo universitu wopuščežil f. Pawol Richter z města Freiberga a budže drje w bližichim čzasu wušwjećeny. Naščeje diócesanaj f. Kummer a f. Löbmann doštanjetaj nětko tež najprjedy krotšchi abo dlěšchi čzas f. pschihotowanju na swětny statny examen (z filosofije, historije a němškeje literatury) a na duchownške tať mjenowane synodalne pruhowanjo.

— Na f. Michała budže tudy pod wjedženjom f. kantora Rocora zašly wulki serbski spěwanški swjedžen ze swjedžeškej hoščinu a z psychnym balom w Lauec hoščencu. Kaž so nam praji, je čišty wunoschť za nowe tudonne towarštno Pomocy študowacych Serbow postajeny. Wuwučowanjo w spěwje je tež tón krotčž f. wyschšchi seminarški wučer Fiedler dobročimje na so wzal. Woššče lěto bě so swjedžen powšchtikownje jara špodobať a tať so wěšče tež lětušchi derje poradži.

3 **Zasency.** Poslednja mječazna zhromadžizna naščeje katholickeje bješady běšče prawje wažna, tať zo Bóškej rad maťu powješčž ščeťu. Wěchu so tu našchomu pscheproschenu pscheczelnje zwólniwi někotsi hoščžo z Kamjenca, wjedženi wot f. fararja Wornarja, a z Ralbiczan-Lazkowskeje katholickeje bješady zesšli. Knjez farar Wornar postrowi bješadu z pscheczelnymi a pohnuwacymi šłowami. Knjez kaplan Šokta z Khróščic pať wopisa nam passionške hry w Hornim Ammergawje, kotrež bě wopytať. Na to postaji našch pschědsyda něšotre hłowne wěcy f. wuradženju, wosebje: Kať mohlo so rozpschědawanju a zhubjenju kubkow z wobjedžeštna katholicch Serbow wotpomhač? Na to jo

wjele wuradžesche. Skónčnje pschezjene pschindžechmy, zo by kóžda bjesada so w swojim wotkrjesu starała, kaž wjele so hodži, zo by kubkej abo žiwnoščzi kupca w tajkim nuznym padže wobstarala. Dale tež so praji, zo by derje było, hdy by w kóždej wosadže jedyn pschistajer abo pschistajacy kontór byl.

3 Wilni. Soho Majestocz kral je so tele dny po dlěšich puczowanjach po wótenym kraju, wosebje w lipskowskim wotkrjesu, strowy a jara spokojeny na swój lětni pschebytk wróćił.

3 Lipska. Zanđžemu njedželu wudželesche hnadny k. biskop firmowanjo w našcej pschepjelnjenej cyrkwi a wopyta pónđželu našču schulu.

3 chłoho swěta.

Řemška. Kaž zapóslancy, tak su tež knježa (prěnja komora) pruskocho sejma tón samy zakon wo naležnosćach katholicke cyrkwe w Pruskej pschitwzali. Knježerstwo móže jón nětko w někotrych punktach k wužitku naščeje cyrkwe nałożowacž, jeližo to zechce. Ministerstwo smě zasy něotre wěcy z krajneje kassy wupłacžecž, sctož bě prjedy zapowjelo, tež zastupowanjo wuprózňjonych farow je dowolene, a nabožnym towaršništwam smě so wothladanjo khorých a bėdnych pschizwolicž; ale stat chce dale nad cyrkwinu samowólne knježicž a z tym njeje katholicka cyrkej dołho hiščće swoje stare prawo w Pruskej dóstała. Duž budže so wěćeje bjez pruskim knježerstwom a romskim stolom z nowa jednacž; wječy Bismarck pschebhywa w tu khwilu w Riffingenje a powjeda so, zo chce tam z bamžowym wotpóslanym so rozrycžowacž. Řemski kžěžor běsche, kaž so powjeda, rad widžał, hdy by so na sejnje wobzantnyło bylo, zo smě knježerstwo biskopow zasy domoj powołač; w tym padže by so wosebje kólnskomu arc-biskopej domoj dowolilo, zo by 4. septembra šwjedžen dotwarjenja kólnskocho wultotnocho doma (cyrkwe) pschekrasnil, na kotryž chychsche kžěžor tež pschincž. Ale nětko je wschitko z měrom a tohodla je woprawdžite wujednanjo katholicke cyrkwe a pruskocho knježerstwa hiščće dosč zdalene. Bóh pomhaj dale!

Awstrija. Ministerstwo hrabje Taaffe je po swojim wobnowjenju abo ze zastupjenjom profesora Dr. Dunajewskocho, a zastojnikow Kremera, Streita a hrabje Welsperheima zasy bóle so wobkrućilo. Wschitke sejmy w jenotliwych njewuhěrskich krajach su so njedawno zbožownje skónčile. Wschecjelowje liberalneje wustawy, kiž ma z wjetšcha wschudžom njesprawnu wjetšinu w sejmach, su bóle wosłabnyli. Napschecžiwjenje pschecžiwu sprawnym namjetam knježerstwa na porjedženjo wólbnocho rjada njezměje žane złe scžěhwi. Dotalne mjeiščiny w sejmach, kaž w cžěskim, su měrnje a dostojnje wustupowali, tak zo móža wuwjedženjo swojoho prawa z wěstosčzu wocžakowacž. *mlh.*

Francóžska. Wupokazanjo jesuitow ze wschěch jich domow a schulow we wschelatich městach je so nětko dokonjało. Dobri katholiccy wopokazowachu jim wschudžom wulku cžesč a wołachu jim šlawu, mježtymzo radikalni libe-

ralowje jich hanjachu. Wjele sudniſkich zaſtojniſkow je radſcho ſwoju ſlužbu zkoziſko, dyžli ſo wobdželiſo na njeſprawnoſćach pſhecziwo jeſuitam. Džel jeſuitow je ſo do ſendželſkeje a ſchpaniſkeje pſcheydliſ. Wſchitke jich domy abo zienoczeniwa zawdachu ſkóržbu pſhecziwo ſtatej, zo jim jich wobſedženiſtvo bjerje. Kaž radikalowje na jenej ſtronje tych wupoſazuja, kiž maja wo cyrkej a ſchulu a z tym za cyku kraj wulke zaſkužby, tak pſchizwolichn po wótrych ryčach w parlamencze abo ſejnje tym zaſy domojwrót, kotřiž běchu po zběžku parizſkeje komuny do pſcheczimórſkich krajow wupoſazani a na wjelelétne jaſtvo wotſudženi byli. To je tola zrudne zaſtačzo krajnych zaſtupjerjow! Wjele Francóžow zjewja tež ſwoju njeſpokojnoſć z tajkim zaſhadženjom, kaž móže ſebi kóždy myſlicž. Tak bě woſebje 6. t. m. w měsće Paray le Monial widžecž, hdyž tam z Pariza a druhich městow na 3000 ludži na wotpuſt a pobožnoſć pſchidžje. Prěni proceſſion czehnjeſche z kſchizemi a khorhojemi hižo rano ſedmich na ſwjate měſto z 300 duchownymi. Wjetſchi džel žónſkich běſche w žarowanſkich draſtach a z wóſkovej ſwěcu w rucy; tak dychchu ſwoju zrudobu nad tym, ſchtož je francóžſke knježeiſtvo porucziſko, na prěnje pohladnjenje zjewiž. Ğewak ſpěwaja ſo radoſtne ſpěwy, tón krócž pak jenož pokutne pſalmy. Cyrkej bě z cžornymi płachtami a z mnohimi khorhojemi wudebjena. Prědať napominaſche, zo wchcu pobožni wo wodacžo za Bohu cžinjene kſchidwy propſli. Wſchitcy mužowje a žony klecžachu, wjele jich ležeſche w času pobožnoſće na ſwojim woblicžu. Wopokdnju pſchikhadžeſche hiſčaje wjacj proceſſionow, wječor běſche wobthad z ſaklemi a w někotrych cyrkwach pſchebychu cyku nóc z mōdlenjom. Pſchi tutym wulkim a zahorjenym ludže pak bě dobry porjad a tohodla nje mějeſche poſtajena policija žane džěko. Na kóžde waſchjno dawa francóžſki lud dobre ſwědečenje wo ſebi, njech je miniſterſtvo kajtežkuli; lud woſtanje, miniſterſtvo pak ſo pſcheměnja.

mlh.

Italſka. Z Roma. Na 4. julija bě wulſotna žhromadžižna předarjow ze wſchelakich krajow, na 300, pola ſwjatoho wótea na audiency. Jedyn kanoniſus z Roma, kiž bě tu deputaciju zjadował, cžitaſche adreſſu (ryčž). Wamž jich napominaſche, zo bychu pſhecziwo nowomu pohaniſtwu a wſchitkej njeprawdže w ſwojich krajach přėdowali a ſtōncžnje wudželi jim požohnowanjo.

Póľſka. Knjeni Ğheſla Napacta we Waſchawje, kotraž je njedawno 200,000 rublow dobročiniſkim a wuczeiſkim wotmyſkam darika, je z nowa 80,000 rublow, kaž w poznaiſkim Dzienniku cžitachny, na twarjenje cyrkwyje w Koſzykach bližko Waſchawy wotkazala.

Ruſowſka. Tónle njeſmėrnje wulki kraj ma na zdalenyh mjezach wjele hrožaceje wójniſkeje ſtarōſće. Tak wojuje hižo dlěſchi cžas nětko pſhecziwo Turkmenam w přėdrownej Aſiji, a do njedawna hrožeſche nowa wójna w ſrjedžnej a naraiſchaj Aſiji, t. r. z Chineſiſkej. Chineſiſki poſtanc w Petersburgu, Čžanhan, bě z Ruſkej dla wotſtupjenja kručja kraja Kuldža jednak; ale joho wu- jednanjo w Pekingu zacžisnychn a joho ſamoho k ſmjerczi wotſudžichu. Toho-

dla so wobě m6cnej stronje hižo na w6jnu hotowafchtej. Ale w tych dnach je telegramm pschischoł, zo sebi Chinesiska z Ruskej pscheczestwo pscheje a je toho- dla swojoho p6slanca wobhnadzika. Tak je w6jna z najmjenšcha wotstorczena. Rusowje maja wschat cžr6du w6jnskich derje wobronjnych l6dz6w w morjach wotolo Chinesiskeje a bychu pschim6rftim m6štam jara schodzika. Tež njeje sebi Chinesiska došč w6sta, hacž njebychu franc6ziske, jendželste a druge europiske mocy, kiž maja tam tež swoje a podobne interessy, z Rusami sobu tšelaše. Samo Portugalska hrozny w tu khwilu Chinesiskej z torpedami, dokelž je w zwadže dla swojich kupcow w tamnišchim morju. W6zo wobšedži Chinesiska tež wjele l6dz6w a w6jska, ale pscheczimo n6kotrym zjenocženym europiskim mocam jeje m6c njedofaha. Tak wucži zhonjenjo. *mh.*

Turkowska. Horliwy turka Osman pascha je z ministerstwa wotstupicž dyrbjak, drje na žadošč europiskich wulkomocow, a je n6tk maršchal sultanskocho dwora; na joho m6sto je Hussein Husni za ministra w6jny postajeny.

— W6jnska m6c Turkowskeje je došč nahladna, ale dyrbi so na wjele ždalenych krajow rozdželicž; na m6rnej stopje je p6schkow 134,000, j6ždnych 22,400, kanonir6w a p6lnych policajow 40,000 z 504 kanonami, w cžasu w6jny pak staji so 368,000 muži z 816 kanonami. Šdžž so wsch6 postronki torhaja, lieči so hiščicže 200,000 krajneje wobory (mustafizow). Duž njebudže drje Grichiska sama z Turku ničo wucžinicž, ale wschitcy mali sus6dža budža dyrbjecž pomhacž, schtož Grichowje w poslednjej w6jnje druhim cžinili njejsu, hdyž a jelizo so k w6jnje docp6je.

— Albanowje so dale na w6jnu pschihotuja, wschelacy wosobui su z Konstantinopela k swojomu ludej so wr6cžili. N6tko podpjera ich Turkowska, ale to m6že jej w prawym cžasu hiščicže schodžicž, njech z tym, zo so woni sultana cyle wotrjeknu, abo z tym, zo budža so europiskim wulkomocam spjecicž. Tak st6ncuja Albanowje k6ždoho, kiž jim k m6rej radži, w6ndy k6 tohodla w6stny Gjub turkowskocho paschu abo guverneura Hassana w Nowym Bazaru tak, zo dyrbjesche za n6kotre dny wumrjecž. Tohodla je tež Awstrija nadžiju puschžika, zo budže na tej stronje dale k pođnju cžahnyč m6c. Šk6ncžuje wschat Awstriji ničo njezbudže, hacž so ze Serbami a Bokharami zjenocžicž, zechce-li sw6j wu- žitk dale sp6chowacž. Spoczatk pscheczestwa Awstrije je w tym widžecž, zo wufke nowiny serbiskocho wjercha Milana pocžinaja khwalicž, kotrohož zasakym Madžaram k woli prjedy pschecy hanjachu. *mh.*

— W Trapezuncže pschi cžornym morju w Afiji su n6kotre turkowske ž6nske wozjewike, zo chcedža kšchescžanstwu pschistupicž. Wone wschat su hako turkowi jenož njew6lnicy swojich mužow abo knjezow, a tak maja najprjedy drje žadošč za swobodnosčžu kšchescžanow; tola pschi teje žadoščzi je potom m6žno, je wo kšchescžaniskej w6rje rozwucžowacž. Tež w m6scje Wan w Ar- meniskej wobrocži so 14 ž6nskich na tamnišchocho biskopa; t6n požada najprjedy najwyschchchoho zastojnika, zo bychu tež psched nim swoju žadošč prajike a potom

wostaji jim dlěšchi čas k pschemyšlenju a za rozwučenjo, po kotrymž budža haŕle móc swjatu křećenicu doštač.

Algirska. Francóžske knježerstwo so tudy pschecziwo pschodobytym Arabam pschecy spravuje a pscheczelnje zabđerzuje. Tak zaŕozuje jim šhule, w kotrychž so jich rycž haŕo rozwučowaca wobšhowa a francóžika rycž wuczi so na podložku arabškeje wot arabškich wučerjow, kotřiz wobě rycži dospołnje znaja. Nowozafožene arabške wsy dostawaja arabške mjena a nic někajke škepsane, kaj něhdžekuli druhdže, hdžej samo stare mjena wšow a čłowjekow stajnje bóle fónucija.

Afrika. Woni, 1. junija, běchu Zulnowje mŕodoho princy Napoleona morili. K tutomu dnju bě zwudowjena křěžorka Eugeniya z Zendželškeje do Afriki pschijěta. Nlano, 1. junija poda so wot Stelozy hač k hórŕam, kotřej pschede wsu leža, hdžej bě jeje syn padnył. Wottudy džěšce pěšchi z hórki dele ke wsy. Pucž je kamjenitny a šhropawy. Čžinjachu křěžorku na to šedžbnu; wona pak na nicžo njedžiwške a krocžeske mjelcžo do přědka. Nazdala swětleske so wopomnik, njedawno stajeny; jeho běla barba do woczow kaŕajke porno čžmowej barbje zeshnjenyč kucžinow. Křěžorka nicžo njewidžeske; po ždacžu wona wopomnika so haŕle dohlada, hdyž bě ke wsy pschistupika. Tu wona so modlicy rucy k njebjesam pozběhny; wulke šhlyz ronjachu so jej po wopadnjenyumaj licomaj. Wona škowcžta njepraji ani nježastona, jenož podušcheny pŕacž wudř so jeje wutrobje. Potom dele pŕŕafny. Marquis z Bassano, kiž bě ju na pucžu pschewodžik, klecžeske pŕdla njeje. Druhe pschewodžerstwo bě trochu wostšupito, zo by wobohu macž samu jeje bolosci pschewostajiko. Po někotrych dnach wrŕcži so Eugeniya z tutych zrudnyč stronow, wopyta na dom-pucžu kupu Sankt Helemy, hdžej je Napoleon I. pschewywał, a dce 27. julija zasy do Zendželške dojěč.

Dary a daň za cyrkej w Bačonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještaj 41,707 m. 37 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: po poslednjej woli njeboh k. překuŕca Lehmana z Pančic 150 m.; ze zawostajenstwa njeboh k. Jurja Robla z Bačonja 14 m.; znataj kuponaj, sakski a lužiski, 12 m.

Hromadže: 41,883 mark 37 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

M. H. 1 m.

Hromadže: 3724 mark 6 p.

Dary za cyrkej w Žitawje.

B. z Mitočic 3 m.

Pschichodna žhromadžina katholickeje bjesady we Łazku njebudže 1. augusta, ale haŕle tndžen pozdžišcho, njedželu, 8. augusta. Sobustawy su naležnje pŕofšent, zo chyli so w nadobnej licžbje zeitč. **Pschedsydstwo.**

Čžičej Šmolerjec knižicžičejelnje w macžicžnym domje w Dubšhincje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we kniharni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 15.

7. augusta 1880.

Lětnik 18.

„Zamkówo so!“

Krótke to słowezko, mohł skoro prajicž, jědojte, zo so jeho nichtó rady njespachima, krute a wótre, kaž mjecz na dwoje toczeny. A hdyž so kóžde lěto w seženju wo njesprawnyh muknicarju z klětki číta, pschěndže někotromužkuli žro a čuwny, druhi pak sebi pódla bohuzel — niczo dale njemyšli. Někotryžkuli tajki muknicar je so tutoho słowa: „zamkówo so!“ tak stróžik, zo je w nočy wostajiwšchi wscho czeknył, kaž móžesč to wschědnje w nowinach čitacž, zo su tu a tam polkadnicy pschepytajo město wjele pjenjěz próžny row namafali.

Hdyž pak so čłowjek hižo tak stróži, zo czeknje, hdyž ma so časnyh kubkow dla zamkowjecz a wschitko w rjedže njeje, kaž stróžeje pschindu tola na čłowjekow po smjerezi a na sudny džen, hdyž změja so wěcznyh kubkow dla zamkowjecz pschěd tym, kiž je wschoho swěd a sudnik?! Tajke čłowjekam doměrjene kubko su pschěde wschěm džěcži a Wóh luby Knjěz njeje z tym spokoyny, zo staršchi swoje džěczi jenož za časne zastaraja, wón žada wot nich, zo bychy je k Wóžim džěcžom, k wěcznomu žiwjenju wocžahnyli. To je wažne, to je czežke a zamkowite powołanjo, tak zamkowite, kaž zastojnistwo duchownoho abo swětnoho pschědštejiczerja. Ty, luby nano, a ty, maczer, wój dyrbitaj swojomu džěcžu byč z duchownym, z wuczerjom a z pastyrjom. Wój dyrbitaj tón zakład, tón fundament položicž, zo by z waschoho džěcža wužitny staw za cyrkej Wóžu na zemi a pschěz to tež za čłowiske towarstwo wotrostk. Wój dyrbitaj so staracž wo rozwučenjo džěcža w časnyh wědomosčach a je rady do schule słacž. Cyłe bjez schule w naschich časach wschaf nichtó wobstacž njemóže. Wjele wjac pak dyrbi to wamaj na wutrobje ležecž,

zo svoje džěcžo w bohabojaznosći wocžehnjetej, zo je k wšchěj póccžiwosczi napominataj, zo zlym nakhilnosćam wobarataj, zo staj jomu, sčtož we wamaj je, pšchěz słowo a pšchikład tak rjec žiwe swjate sčzenjo. Wóh je do wutrobny džěscža to položil, zo wone nana a macž za něšto swjate a cžescžehóadne ma; bėda wšchēm starščim, kiž tutu wėru džěscža pšchěz nje-kežbnosćj podryja! Pšchede wšchēm dyrbyja staršči na to kežbnowacž, zo njebychu wocžehnjeno džěscža za něšto pódlanške sebi wažili, ale za najwažnišchi nadawł cyłoho žiwjenja. A tola dyrbimy wobžarowacž, zo tak wjele starščich k swojej samšnej sčtodže — hagle hdyž so na wuměnt synu, snadž to nazhonja, — mēnja: wocžehnjeno džěczi je něšto, sčtož so samo namaka.

Wy sčže tola dobri hospodarjo a dobre hospozy; na polach leži Bože žito bóle hacž je wam lubo wot wjele wobdžělanja a hnojenja; a w hrodži, to džě je wjeselo, hdyž do njeje stupišch, jedyn sam njewě, kotra je rjeišča, — steja tu kaž rynk sčnakow.

Se dha to wšcho samo wot so? Ně, ně! Na polach a kufach trach je hižo njeboh džěd — Wóh budž jomu hnadny! — karkowal a runal a přecžnicy wjedł a drenirowal; a wy sami runje tak cžinicže, zo-li wšchitko so wam hišcže prawe nježda, a porjedžujecže a wažicže wjele na to, zo bychu was wjesni za dobrych hospodarjom měli a dženi a nóc leži wam to kaž cžěži porod na myslach: njeje nicžo wjac, z cžimž mohł swoje hospodárstwo hišcže dale pozbėhnyć, zo mi wjetščoho wužitka njeje?

W tym nastupanju sčže wy wopravdže „džěcži tutoho swěta“, kotrež Syn Boži mudrosćže dla khwali.

Tola, sčtož dobre wocžehnjeno wšchich džěcži nastupa, leži wam to tež tak na starosczi? Tu a tam zapyri so nan na džěcžacy njepoczink abo skaboscž, wotrynje njeporadženomu synkej druhdy flintu za wušchi, poswari druhdy na njoho, a macž myšli sebi, zo je wjac, hacž trėbne, cžiniła, hdyž džěcži pacžerje spėdacž wucži a nježelu je ke mšchi honi. To je hušto došč te cyło, sčtož so za wocžehnjeno cžini a wjele starščich so z tym społoji a z farizejom we swjatym sčzenju tróschtuje: zo su woni a jich džěcži pšchecy hišcže lėpšchi, hacž susodžic.

A tak cžini so po starym wšchnju lėto po druhim; starščej nještaj, kiž džěcži wocžehnjetaj, džěcži wocžahnu so same a wotroštu ze wšchěmi wot starščej pšchinarodženy mi a wot druhich džěcži pšchiwzatymi njepoczinkami. Často došč su džěcži hižo prawje pšchecžehnjene a na sčėrokim pucžu nješmanšwa, hdyž nan abo macž nadobo słowo zasłušchi: „Zamłow so!“ A cžělanjo nicžo njepomha. Dyrbi so k rycžam stacž njebeškomu kralej a wóteč wšchěch cžłowjekow, kał su so dowėrjene talenty, t. r. džěcži, wocžahnyše. Wocžinja so kniži a do nich je zapisany dołh jedyn po druhim, zanječhanjo nad zanječhanjo, a jenož smjercž mało — zaslužbnych skutkow. Potom so nazhoni, kał mało dnow je so po dołhe žiwjenje za najwažnišču wěc, rozwucženje

swojich dźećzi, nałożiło, kaŕ mjele njebźelow so pschěz hraczo a druhu zabawu zaŕomdźiło. Tu póniđe so někotromužkuli nanej a maczeri, kaŕ wotrocźkej we swjatym sczenju, kiž je dowěrjenny talent do role zarył, město zo by z nim wiłował. Město zo starškej njebźestomu kralej drohi, z jich rukomaj a z jich lubosćzu toczenny kamuschk wróciztaj, móžetaj jenož hołu rudu pokazacz. Zrudny kónec tajkoho czińjenja je ze swjatoho sczenja znaty: „Wjazajcze“, reka tam, „njerodnomu wotrocźkej nozy a rucy, a cziščezje joho do zwonkowneje cźmy!“

Nječ so tola wšče staršchi, kaŕ huŕto so tute sczenjo cžita, swojoho cžezkoho zamłowjenja dowěrjennyh dźećzi dla psched Bohom dopomnja. We cžasnyh wěcach z dobrym hospodarjom a ratarjom bycz, je wščeje křwalby hódna wěc; wjetšča cžezcz a křwalba je to staršchimaj, hdyž móžetaj jebi psched Bohom te swědczenjo dawacz, zo njeistaj z woczehnjennom swojich dźećzi ničzo zaŕomdźiłoj. Něschtožkuli hodži so zasy porjedźecz, sčtož je so pschěz cžłowjeczju njerodu a nječedźbliwoscz zhrěščiło; ta sčkoda paŕ, kotraž nastanje pschěz to, zo starškej swoje dźećzi ze wščeje swědomitosczju njewoczehnjetaj, so do wěcznosczje wjacy zarunacz njehodži. —š.

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** Serbja maja hižo wšchelake towarštwu, kiž wužitnje za spomoženjo naschoho luda skutkuja. Zene nowe paŕ je so haŕo trěbne spóznało a tudy lěŕsa zaŕožene było, kotrež wosebje podpjeru wšchitkich stronow naschoho serbskoho kraja zaslužuje. Wone reka „Towarštwu Pomocy za studowacych Serbow“ (Verein zur Unterstützung studirender Wenden). Kaŕ „Baugener Nachrichten“ w czišle 172 wóndanjo wozjewjachu, je wone wot wyschnosczje hižo pschipoznate a haŕo juristiŕka wosoba zapisane, taŕ zo móže psched sudnistwom haŕo tajke wustupicz a zakitane bycz, teŕ kapitale a wotkazanja abo herbštwu pschewzacz atd. Wone chce po měrje dostatych pjeněz młodych Serbow podpjeracz, kiž na seminarach, gymnasijach a universitetach abo druhich wyschichich wustawach studuja. Njadny sobustaw móže kóždy cžestny, samostatny mužki bycz, wurjadne sobustawštwu maja teŕ žónŕke, a lětny pschinoschŕ je z najmjeišča 1 mark. Sčtóz 100 markow nadobo zapřaczi, je wot dalšich pschinoschŕow wustwobodženny a joho mjeno wjedže so za wšchón cžas wobštacza towarštwu w zapišu sobustawow. Hłowna zhromadžizna tohole towarštwu budže kóžde lěto ŕjednu po swjatkach. W tu křwilu su w pschedsychŕstwie: k. referendar Mütterlein, k. Smoleŕ, k. Hórnik a k. haptfar Měrsch (firma: Gebrüder Miersch na žitnyh wikach), pola kotrohož so pschinoschŕki wotdawaju a wšcho dalishe zhonicz móže. We wubjerku su: k. Šmisch, k. Duczman, k. Fiedler a k. Kral. Wustawki abo statuty móža so serbske a němŕke darmo dostacz pola k. Měrscha. Hewaŕ su teŕ w runje wudatym 61. zeschiwku Čžajopisa Macžicy Serbskeje woczisčezane. Nječ teŕ naschi

katholscy Serbja k tutomu towarštwu pschistupuja, dofelž budže so na našče potrebnošče runje tač džiwnacž kaž na kóžde druhe. Dofelž pač su Serbja maty lud, budža woni w swojim prócowanju wo duchowne spomoženjo tež wot wjetšich a mócniškich ludow podpjerani, kaž je so to hižo z džela stało, wošebje wězo wot Słowjanow, kotrychž kóžda jednotliwa hałozu na milliony ludži lieži.

M. H.

— Serbskomu proceſsionej w Rumburgu je lětsa zašy našy k. katechet Jurij Nowak serbscy předomak.

— W tachantskim konsistoriju bu schtwórtk tydženja reichenauski farar k. B. Reime hačo nowy farar za Königshain konfirmirowany; zapofazany budže tam 15. augušta.

3 chłoho swěta.

Němska. Ministrowje pjenježnych naležnošćow němstich krajow su w Koburgu zhromadne wuradžowanja měli, na kajše wašchnjo dyrbi so dawanje dawtow dale rjadowacž. Wšchelake wulke nowiny njenadžijsa so z toho wjele dobroho, khibu powyščenja indirektnych dawtow na tobač a druhe wěcy.

— W lěčze je čas wulkotnych zhromadžižnow. Tač bč psched dobrym tydženjom němstki turnaistki swjedženi we Frankfurcže. Generalna zhromadžižna katolikow Němskeje změje so 13.—16. septembra w Konstanzu.

— Pschi wotpalenju wohnjostroja na turnaistkim swjedženju we Frankfurcže 27. julija rozbučny mjeržel, z kotrohož tšělachu; pschi tym bušchtaj dwaj čžkowjekaj morjenaj a dwacyčžo cžežto ranjeni.

— Swjedženi dotwarjenja kólnskoho doma njebudže lětsa. Wotewzacžo rošchtow budže hačle pschichodne lěto dokonjane.

— Zhromadžižna katolikow Schlezynskeje změje so 11.—14. oktobra a stónceži so z pucžowanjom k rowu swjateje Hedwigi w Trebnicach.

Belgiska. W hłownym měšće Briisselu a w cyłym kraleštwje něto swjecža pschěz dwaj měšacaj wšchelake swjedženje k dopomnjeczu na to, zo su so Belgiczenjo psched 50 lětami wot Hollandskeje wottorhnyli a sami kraleštwo založili. — Škoda, zo je so knježerstwo, honjene wot liberalow a swobodnych murjerjow, z bamžom rozkoriko. Wone mjenuicy žadašče, zo by bamž belgistsich biskopow za to hanił, zo su k založenju katolistsich škulow napominali! Dohodla je swojoho poštanca z Roma wotwołało, a tač njemóža katolscy wobydlerjo z tajkim wjeselom tónle jubilej sobu swjecžicž, kaž bychu rad dcyli.

Bošharška. Tu so slynje k nowej wójuje pschihotuja. Wóndy su tež Bošharjo w Makedoniskej wozjewili, zo budža sobu wojowacž, kaž su hižo w lišče na barlinskú konferencu předy slubili. — Bówjeda so, zo budže so bošharistki wjerč z čornohórskkej pryncesnu Zoru ženicž.

Serbiska. Serbja so slynje wobrónjuja a su susodam na praščenju

czohodla to czinja, wotmożli, zo so jim to jara trěbne zda pschi njewěstych wobstejenjach Turkowſkeje.

Turkowſka. Sultan je europiskiſtim wulkomocam wotmożli, zo njemóže Grichiſkej tak kraj wotſtupić, kaž to barliſka konferenca žada. Nětko su te same mocy wobzamkli, kóžda dvě wulkej kóžki na turkowſke brohi póſtacz, ale wuwjedžene to hiſchće njeje. Mjez tym póſta wjerch Wiſmark 12 wojeſkich wyſchſchich a financźnych zaſtojniſkow do Konſtantinopla, zo bychu ſultanej trochu popomhali. Tak wopokazuje ſo ſlužba, kotraž ſo w ſwojim čaſu zaplaci! Na ſultanowe zbožo je tež jendželſki miniſter Gladſtone ſthorit, tak zo ſo wulkomocy ze ſwojim kćočenjom na Turkowſku dlia. Tola ſo piſče, zo dyrbi ſultan najprjedy Čornoſórcow ſpokojić a jim kruč wotſtupić. Čzi ſu mjenujcy na nowu wójnu pſchihotowani, kaž tež zběžkaſta liga Albanſow. Čdy bychu wulkomocy za ſpokojenjo ludow nicžo njesczinili, wudyri we wſchěch hiſchće turkowſkich krajinach zběžk a wójna.

Aſija. Zendželſke wóſſto mějeſche 27. julija wulke njezbožo w Afganijej, hđžež wſchaf bě wſchitko hižo na tym, zo dyrbi ſo wójna bórzy ſkónczić a Abdurrahman haſo knježiczer pſchipoznacž. Zendželſta dđerzi hiſchće w někotrych měſtach wobſadku a džel tajſeje woſoſo 2600 muži wopuſchcži pod generalom Burrow twjerdžiznu Kandahar a honjeſche ſo za wóſſtom Čjuba čhana; ſkóncziſe piſchiczeže do pſchihotowanyc paſlow, tak zo wjele zhubi (20 wyſchſkow, 400 europſkich a 800 indiſtozendželſkich wojaſow) a dyrbjeſche do Kandahara čžeſacž. Nětko ſežeku tam Zendželczenjo wjacj wóſſka. To je za nich jara mjerzaca wěc.

Wſchelcžizny.

Spodžiwne wuſtrowjenjo. Maſy Handrij bě ſtrowe, ſylne džečžo, wjeſoſoho a luboſežiwoho waſchnja, a jara pobožny. Džewjecž lět ſtary počza wón khorowaty byčž, a njemóžeſche po čaſu nic ruch a nic nozy wjac zhibowacž. Lěkarjo z woprědka njewjedžachu, kažka je to khoroečž, a jedyn z nich wſchelaſe ſrědki naſožowacſche, ale podarmo. Z čaſami mějeſche džečžo do wočow čžeſwjene blaſi; jedyn džeſ ſo za cyku hodžinu widženjo a nazajtra na kħwilu ſkħſchenjo zhubi; a tole ſo pozdžiſcho hiſchće huſcžiſcho ſtawacſche. „W tajſejle nuzy“, tak ſtarſchej tohole džeſcža powjedatej, „najprjedy pomoc pytačmój pola Naſcheje Lubeje Knjenje Dobycžow w Parizu (w Parizu je ſo tónle podawſ ſtaſ), dachmój pſched hnadownym ſwjećecžowu Božu miſchu dđeržecž, a porucžachmój ſwoje džečžo pobožnym próſtwam kłóſchtriſkich knježow a knježnow. Napoſledku namaj jena knježna z rjadu karmeliſkow radžeſche džewjecždnowſku pobožnoſcž dđeržecž k čžeſcži poſlenich pjecžoch martrarjow z rjadu jeſuitow, kiž w čaſu parižſkeje komuny w lěcže 1871 za Kħryſtina wuwjedchu. Ženu wutoru bu tale pobožnoſcž započzata; khoroečž paſ njewotcberacſche, ale pſchiberaſche. Tola maſy Handrij dowěru njezhubi, a chchſche njedželu Božu miſchu ſkħſhecž, kotraž dyrbjeſche ſo w tej cyrkwi, hđžež čzi pjecžo martrarjo wotpoczuj, za

njoho dżerżecz. „A byrnje też nicżo njewidżak a njestyścał, a byrnje ruch a nohi hibacz njemóhł, dha tam tola dyrbyu. A budu-li jutje žno wustrowjeny, dha móžu srjedu, posłeni dżeń dżewjecźdnowskeje pobożnosće, pola Bożeje mśchě, kotraž budże ł dżakprajenju dżerżana, sam ł wołtarzej skuźicź.“ Duż dha joho njeđzelu ł cyrkwi dowjezechny a na rukomaj ł rowej tych martrarjow donjesechny. Boża mścha so zapocza, a hólczec czisće njelczo, a kaź bė na nim widżecz, z wulkej dowėru swoje paczerje spėwascze. Sdyż so mėschnik horjeta pola wołtarja modlesche: „Prosymy Cze, Knjeże, pśchez zaškuźby Twojich swjatyńch, kotrychż powostanki tudy su“ — pocza mały Gandrij njelczo ł maczeri: „Maczi, mojej nozy so zašo zhibujetej“, a stany. My ł njomu skoczichny a chychny joho dżerżecz, zo by njepanył; wón pał nam wobaraśche prajicy: „Njetrjebacze mje wjac dżerżecz; sym wustrowjeny.“ A hdyż bė kwiłku kruzje na nuhomaj postał, so na zemi pokłafny; — wón bė woprawdze wustrowjeny. Nam so hiścće prawje wėricź njehascze, a jomu każachny, zo dyrbi so synyć. Sdyż pał Bożomu Synej kłinfascze, a pola mėschnikowoho woprawjenja so wón zašo bjez mścheje prócy pokłafny. A do Bożeje mśchě njebė žanoho kolena zhibnyć móhł, byrnje radścho chcył. My wśchitcy bėchmy z wutrobu hnuczi, a so Bohu tomu Knjezej za spodźiwne wustrowjenjo dżakowachmy. Duch domoj mały Gandrij stoku prjedy nas bėżescze. Prjedy blėdy do woczow bė nět zas rjany czerwjeny a njebė nic kusta na nim widżecz, kaifu bė khoroscź pśchětrał. Sdyż popođnju lėkar pśchińdže, jomu hólczec strowy a miłodny napśheczo pśchibėža, a hdyż bėchmy jomu rozpowjedali, śchto je so stało, też wón wuzna, zo je dżeczjo na zastupnu próstwu tych pjeczoch martrarjow spodźiwne wustrowjene. Srjedu pał hašo posłeni dżeń dżewjecźdnowskeje pobożnosće bu ł dżakprajenju pola rowa tych martrarjow Boża mścha dżerżana, a mały Gandrij ze swojim starszym bratrom, kaź bė do prėdka wuczinjene, ł wołtarzej skuźescze.“

n.

Dużitił ptaczkow. Jednu nėmŃki ratał je wużitił woblicził, kotryż ptacza swójba ratařstwu njeje. Wón praji: „Myśli sebi, jedne huźdy ma pjecź młodych ptaczkow. Starej pśchinoschujetej wśchėdnje z namjenścha 40 husańcow — potajkim 200 do hromady. Te ptaczatka zjėdža potajkim 6000 husańcow. Kóždy husańca zjė pał wśchėdnje, kaź je so woblicziło, telko łopjenow a kėcėńcźkow, keltōz sama waži. Nětł dha sebi zas myśli, zo so to pśchez 30 dnow stawa, a zo kóždy husańca wśchėdnje jenoż jedne kėcėńcźko zjė, kiż by płód nješto. Potajkim skńncuje 6000 husańcow 180,000 płodow.“ Tele wobliczenjo njeje wumyślene, ale wėrne; z toho je widżecz, kał nużne je, zo starszy a wuczerjo dżeczjom zas a zas njepoczėnk zakazuja, ptaczki wubjeracz.

Narody w Awstrijo-Wuherśkej. Někotromużkuli budże drje lubo, drobniśchi statistiķi pśchėhlad wobydlerstwa Awstrijo-Wuherśkeje po narodnosćach dōstacź. Dokėł so pśchi dotajnych ludliczenjach — poslednja je była w lėcze 1870 — njeje na narodnosć džiwašo, dha su za to jenoż tajke źórła, kotreż

je privatna pisnoscź zestajaka. Najlěpsze źórko su „Statistishe Skizzen der österr.-ungarischen Monarchie, Leipzig 1874“ wot Brachelli. Ze nam w nastupanju narodnosćow tele liczby podawaja:

Narodnosć:	Awstria:	Wuherśka:	Do hromady (sobu z wojakami):
Němcy	7,315,000	1,770,000	9,156,000
Čžešča, Morawscy a Słowakowje	4,551,000	1,799,000	6,402,000
Rusjinowje	2,538,000	456,000	3,062,000
Polakowje	2,444,000	19,000	2,463,000
Rhrowaty a Serbja	550,000	2,430,000	3,000,000
Słowjencowje	1,025,000	58,000	1,192,000
Bolharowje		26,000	26,000
Madžarowje	18,000	5,490,000	5,553,000
Rumunowje	198,000	2,673,000	2,892,000
Italjanowje	597,000	3,000	600,000
Židža	820,000	552,000	1,376,000
Čygani	1,000	150,000	151,000
Armjenjany	4,000	6,000	10,000
Albanowje	1,500	2,000	3,500
Gričowje	2,400	1,000	3,400
Druhich narodnosćow	8,000	4,000	12,000.

Ž toho je widjeć, zo je tam Słowjanow najwjacy, mjenujcy pschěz 16 millionow.

Lubozne slowa. Muž, wjeczor z korežmy pschifhadžejo, rjetny k žonje: „Sandželto, sy mi kuff zaczinjenoho kaku sřhowaka?“ Žona: „„Ně, mužo!““ Wón: „Sřto druhe, mój hołbiko?“ Wona: „„Ně, cžohodla sedžiš tak dołho w korežmje.““ Wón: „To tebje smorže stara, hřupa hušyca!“ Wona: „„Ty sy grobijan, zo by cže tola — — —““ a tak dale hač do pukow a rozbitych hornow.

Ze škole. Rnjez inspektor wukladuje džěčom, kak trěbne je, zo je mórřka woda selena. R džěčom so wobrocziwřhi, prařha so maku hołcžku: Na, wěřh nětko, wot cžoho je mórřka woda selena? Hołcžka: „Wot selenych jerejow!“

Pschěřšychowanjo. Sudnik k paduchej: Sy wóndy cžłowjekej zeger ze žlotym rjećazom ze zaka kranjř. Mam pjecź swědkow, kiž su to widželi. Stejiš k tomu? Paduch: Ně, knježe, dolelž pschiwjedu wam dwacyři swědkow, kiž to widželi njeřsu!

Jedyn, kiž so na kedžbu bjerje. Po nowych zakonjach dyrbi swědk pschifahač, prjedy hač so wo wěcy jednacź pocižina. Sudnik k swědkej: „Tak, ty dyrbiš na to pschifahač, zo sy tutoho paducha z wofnom do domu kažycź widžak, kaž sy to prjedy prajił.“ Swědk: „Wopřchifahač to njemóžu, knježe, ale wo džěřacź banřow piwa čhu so wjetowacź, zo je tón był.“

Worakawy prořřer. Wóndy pschidže prořřer k zamožitej, ale jara

nahramnej žonje po proščen. Me ničžo njedósta. Rozhñěwany zawoła za začinjenemi durjemi: „Sa chcył, zo by ty Žěwa była!“ „„Čožohodla to?““ prajcha so žona wčyjnje, hišće durje wotežinjo. „No“, praji prošćen, „ty by te jabłuko w paradyzu sama zjědła, a ja njetrjebał po prošćen kłodžić.“

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1880: kk. 242. H. K. z Ralbic; 243. Richarda Henčec w Egeru; 244. 245. ze Šunowa: Marja Rabece, Marja Henčec; 246. gymnasiast Mikławš Jawork w Krupcy; 247. Handrij Šolta z Małsec; 248. Madlena Zyndžina z Budyšina; 249. H. z Miłocić; 250. P. J. z R.; 251. Hańža Bětnarka z Róžanta; 252. Jakub Kurjeńk z Pěskec; 253. N. N. z N.

Dopłaćili na lěto 1879: kk. 508. M. R. z K.; 509. Hańža Bětnarka z Róžanta; 510. Jakub Kurjeńk z Pěskec.

Dopłaćil na lěto 1878: M. J. w K.; J. K. z P.

„ „ „ 1877: M. J. w K.; J. K. z P.

„ „ „ 1876: M. J. w K.; J. K. z P.

„ „ „ 1875: M. J. w K.; J. K. z P.

„ „ „ 1874: J. K. z P.

Wjele sobustawow našoho towarstwa njejsu hišće swój přinošk na lěto 1879 a na prjedawše lěta zložili; su dha přecělnje prošeni, zo bychy jón skerje a lěpje we swojej expediciji wotedali.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 41,883 m. 37 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: z ralbičanskeje wosady 6 mark; G. J. K. (lubjena počojca) 15 mark.

Hromadže: 41,904 mark 37 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

K. H. Ž. ze Židowa 1 m.

Hromadže: 3725 mark 6 p.

Dary za powoźenych w sakskej Łužicy: H. B. z R. 1 mark, M. N. z R. 1 mark, H. L. z R. 50 p.

Ā dobročiwomu wobkedźbowanju!

Wšchity wobhyderjo ralbičanskeje, khróšćanskeje, wotrowskeje a njebjelčanskeje wosady su luboznje prošeni, zo chcyli sebi swoje modleńske, spěwańske a tež wjěšne druhe knihi wot podpisanoho wjazacž dacž. Njech sebi tefame tak dołho wobkhowaju, doniž so po nje njepřichiněje. Wone budža kóždomu tež zaš dom wobstarane. Wšchě knihi so kručje, rjenje a tunjo wjazaju.

Rulow.

Karl Zeitsch,
knihwjazacž a knihčisćežec.

Stare pjenjež, slěborne a koprowe, k wobstaranju zwonow za twarjomne cyrkwie, móža so pola nje wotedacž.

Redaktor.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnu a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Eurowy časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 16.

21. augusta 1880.

Lětnik 18.

Wboha Francozika!

Někotryžtuli čítar budyže sebi myslieć: Kak dha móže Francozika wboha rećać, tónle najbohatšiji a najplódnišiji kraj w Europje? Pjecz milliardow je haće psched mało lětami na Němsku płacziła; ale wscho je so jej hižo dawno zas nawróćilo. W lěće 1878 běšće najrejšichu swětowu wustajeńcu w hromadu zwjedla, kotraž je hdy była, a pichi tym njekrasuje wjele dobyła. W tu khwilu zamožitoscź w Francozkej tak ležeje, zo we jenikim měsacu juliju t. l. statne dofhody 17 millionow wjac wunoshachu, hačž bě knježerstwo do předka woblicziło. A tu so hišće do „K. P.“ pišće: „Wboha Francozika!“ Wóh daj, zo bychy tež druge kraje tak wbohe byle! — Ale tak njeje měnjene, luby čítarjo! Skych dha! Běšće smjercź bohaty muž, kiž w hordym hrodže bydlesće. Wschě wjesela a spodobnosće swěta joho wobdawachu, a tola bě wón hnbjeišiji, hačž najkhubišiji proscheř; pschetož wón bě hluchi a slepy, khromy a khory. Někotryžtuli, kotryž nimo hrodu džěšće, je tomu wobsedzerjej zawidžał. Šchtóž pak wjedžešće, kač złě so jomu wjedže, je joho wobzarował. Na podobne wafchnjo je w tu khwilu Francozika pschi wiškej swojej zamožitosczi wboha a khuda a wobzarowanja hódna.

Wot teje khwile, zo křečzeny žid Gambetta a joho pomocnikowje w Francozkej knježa, móžesh nimale wschěduje z nowin widžecź, kač tam kroczel za kroczelu do zady dže, wot krutych, dobrych postajenjow k njewěštomu, k wafatowmu, njehotowomu nowotajstwu, wot prawa k bjezprawnosczi, wot swobody k tyrantstwu, wot nabožnišeho mēra ke kulturnomu wojowanju, wot mēry k nje-mērze, wot wobtwjerdženja zakonšeho porjada k pschewrótej a k revoluciji.

Najprjedy Mať-Mahona nuzowachu, zo by starých, swěrných a nazhoujených přáfektow a druhich zastojnikow wotstroniť, kiž běchu wěriwi, konservativni a kruty ch zasadow. Gambettowi pscheczelowje na jich město stupichu. Tosamo dyrbjesche so tež we wójsku stacž. To pať staroho wojaka Mať-Mahona tať rozumjerza, zo radšicho swoje zastojnistwo zloži, hacž zo by sebi we wójsku wot Gambetty a joho pschwiwnikow rozkazowacž dať. Nětko tónle cžesčzelatkomny diktator na přafidentowu stoť sadži swojoho pscheczela, řečnika Grebja. Tón na Gambettowe kwinjenje wójsko „wurjedži“, tať zo bě republika pschecy bóle republikanska; wscho, sčtož so jenož z nazdala hiščcže monarchiske abo konservativne zezda, dyrbjesche spadnycž, wscha móc a wschě knježstwo dyrbjesche Gambettistam do ruki pschipadnycž. Hiščcže schula njebě cžisčje republikanska. To drje bě cžezke džělo, w cžisčje katolskim kraju schulam jich katolski raz (karakter) rubicž, ale w krajnej komorje z mocu liberalneje wjetšichiny wscho dokonjesch. Najprjedy woznje so swětnym a kłóschtrsim duchownym wodjenje schulow, dospolne wotstronjenje nabožiny ze schule móže potom bórzy na to sčžěhowacž. Tať sebi Gambetta mysljesche a joho pomocnikowje. Schulski zakon bu dha komorje pschedpołożeny ze zě wuwotannym § 7 (sedmym paragrafom), po kotrymž dyrbjesche rjadnikam (kłóschtrsim ludžom) wzate byčž wodjenje schulow. Ale pschecžino wschomu woczakowanju padny § 7, jadro nowoho zakonja. Gambetta a Grebja pať so njepostróžisčtaj, wonaj tu wěc nětko hinať zapšchinnysčtaj. Sčtož njebě so na wustawnym a zakoniskim pucžu radžito, dyrbjesche nětko z mocu wunuzowane byčž; měrcowiske wukazy so wudachu, a cyrkwiniske rjady dyrbjachu mocy wustupowacž. Zo by so zacžisčez surowosčje minyl, chychu so knježerstwo a komora na Gambettowy rozkaz miť wopokazacž z tym, zo wschitkich kominardow z lěta 1871 wobhnadžichu a dom powołachu hacž na 17, kiž běchu zě njeskutti hiščcže do lěta 1871 zawinyli. Najsi to spodžiwny podawť! Kłóschtrsey ludžo, kiž su syna zapjera knježerstwa, dyrbja z kraja, ale hubjerjo wschoho zakoniskoho porjada, rubježnicy a palerjo kominny z lěta 1871, so zas do kraja puščezja. We wójnje wot 1870—1871, hdyž bě po zajecžu Napoleona III. jara mudro a krajeť wužitno byť, ze zwonkowymi njepschecželemi, z Němcami měř sčžinicž: tehdom je Gambetta z njerozomom francozski lud k wójnje „hacž na nóz“ sččzuwał ze slepeje cžesčzelatkomnosčje, zo by sej, kiž njeje ani rodženy Francoza, na francoziskoho wotčzinca zehrať. Tehdom njenowajche Thiers diktatora Gambettu cžisčje trjednje „njemdrjacocho błažna.“ Hdyž kominna w lěčze 1871 w Parizu swoje žadawstwa cžerjesche, dha so židowisi Gambetta z pschinarodženej bojaznosčju zjawnoho žiwjenja zdalowajche, zo by so pozdžisčho, hdyž bě kominna pschewinjena, haťo derjezmyslenny konservativny pokazowal a swoje zrozemjenje z kominnu přěť. A wón je wopravdže dokonjať, zo bu konservativny Mať-Mahon wotstronjeny, je so pschecž lesčžiwje schpekulacije na burži wobohacžil a so — nic na přafidentowu stoť, tón tať krucže nješteji; sčto chce wjedžecž, sčto so stanje! — ale na

czoło wboheje, zjebaneje Francozjskeje pschinješi. Tónsamón njemdrjaczy błazn, kiż tehdóm ze zwonkowńym njepscheczjelóm so zjednacź njechašche, a kotrohoź błaznowstwo je tehdóm Francozjsku mnoho miliardów a żałostnje wjele krewje stało: wón je džensa měr sežinił z nutskownymi njepscheczjelami kraja a jich nuts puščdzi, zo by swój zahubny skutk zas započzał a dokonjał. Kať wjele tele nowe njemdrjace błaznowstwo jednowóczkatoho rěcznika Francozjsku stacź budźe, šchtó chcył to wobliczić? Żawěrnó, tu smě so zawołać: **Wboha Francozjska!**

Dotal běchu generalni radźiczerjo t. r. zastupjerjo jenotliwych departementow (wofrjesow) hiščeje katholiccy a konservativni, a nic republikanccy a gambettistccy. Ale woni běchu do wschelatich politiskich stronow rozsčeczěpjeni: do Bourbonistow, Orleanistow a Bonapartistow. 1. augusta 1880 pať su wólby nowych generalnych radźiczerjow z wjetscha republikanccy wupadnyše, runje tohodla, dofelź su katholiccy mjěz sobu bohužel do wschelatich stron rozsčeczěpjeni. Z tutym dnjom je francozjska republika nowy čas nastupiła, kotryž budźe z jeje zanicženjom kónčicź. Nětko drje Gambetta a joho pschypadnicy juskaja, zo je jich knježstwo we ludu wobtwjerdžene; lud je, tať praja, z wuzwolenjom tychle generalnych radźiczerjow wuznał, zo je z pschitomnym knježerstwom a joho cžinjenjom, z wuhnacžom jezuitow a druhich rjadow a z wobhnadženjom kommunardow spokojom. Tohodla budźa dale napscheczšo katholickej cyrkwi a katholickim poddanam zakhadžecź, a kulturne wojowanjo počeri swoje wohidne keženja. Ale bórzy budźa so tež sečěhwki tutoho poslednjoho njemdrjacoho błaznowstwa Gambettowoho pokazowacź. Nižo zhromadźuja so kommunardowje wočoło Rocheforta, zo bychu napscheczšo Gambettej džěłali a kšicželi. A bórzy budźe rěkać: „Precź z Gambettu! precź z Grevhom!“ Rewolucionarny kongreš džěłaczerjow, kiż wóndano w Parizu, pschi šhdle knježerstwa, swoje žjawne zhromadźizny džeržesche, bě wobzaimnył a kšroble do swěta trubi, „zo chce swójbu, wěru, wobsedženstwo, knježerstwo, wójsto, policajstwo, zo chce wschitko wuhubicź a na jich rozpadankach jenož jenotliwomu cžłowjekeji (individueji) bycź dacź.“ Knježerstwo pať, kotrež sebi njewěri, tajkomu kšrobłomu cžinjenju napscheczšo štipicź, njesmě so hordžicź, zo je we ludu wobtwjerdžene. Ně, wone je z kommunardami (1. augusta je 214 nowych do Pariza pschischło) na so swojich dracžow powołało, a cži je zadušča. W cžichoscži a we měrje to so bohužel njezanje, a lěni katholicowje, kiž su zakomdžili, w prawy čas za měr, za swoje a swojeje cyrkwie prawa wustupicź, statnych muži do komorow wuzwolicź — woni su sobu zawinylí te cžežke dny, kotrež na Francozjsku cžakaju, a woni sami so jich njezminu. **Wboha Francozjska!**

Wěrne nakažanjo

je wěc, kotraž so tak často njeradzi, kaž so wschědnje za to ma. Hdžej pat tajke namakamy, dyrbumy je tak derje hacž so to hodzi, na zjawne pschinjeseč, zo by z tym Bohu tomu Knjezej so ta cžesč pschimbrocziła, kiž jomu slišča a so tež pokazalo, kač drje je cžłowjeť sľaby na swoje mocy pokazany, mócmj pak, hdnyž Woža hnada joho podpjera.

Znaju hospodarja, kiž bě daloko a schěroko wot wschěch lubowany, kiž z nim wobthadźowachu; wosebje khwalesche sebi kóždy joho schčedroscž a hdžej bě hdže sčto bjez winy do muzy abo njezboža pschischoť, tam bě Smělnikc Bosčzij, tak chcemy jomu rěćacž, přeni, kiž, ani zo by so dale wo to prosyło, ruku na pomoc postkezi. Něsčto pak mějesche na sebi, njepočink, kotryž jeližo by so jomu dlěje podać, by joho wěscze do cžasnoho a wěcžnoho njezboža storcził. Kiž srjedž cyłoho tydženja ani krepki palenca njewopta, sydny so jenu njedželu po druhej po nyschorje do korežny, wurazy jenu schfleńcu palenca po druhej, tak zo so khětro namacžany domoj motykowasche. To drje derje wjedžesche, zo to njerěka, swjaty džen swjeczič a krute bě joho wotmyslenjo, we picžu měru sebi postajecž. Wola bě dobra — mjaso sľabe. Sam wjesoła krej bě jomu na směchi, hdnyž na to rycže pschinjese, zo ma dosč, a zo je cžas domoj.

Madobo bě Bosčzij pschestať picž. Njedželu po kemščach khwatasche runu měru domoj, njepohladny ani wjacy do korežny a bě najstrozbnischi cžłowjeť, zo so tomu něchtóžkuliž džiwasche. „Ale Bosčzijo, ty drje sy palencej cyle wotpschisahať“, djesche něhdy k njomu susod, „sčto dha je tola wina toho, zo wschě wjesole towarstwo tak cžěšasč?“ „„Tebi hcu wschitko dowěricž, luby susodže, sčto a kač je so to cžiniło,““ wotmolwi Bosčzij. „„Ty sy pschecy sprawnje ze mnu mēnik, a kač sy prjedy moju njepoměroscž wobžarowať, zwjeselišć so nětko na mojej strožbnosčzi.““ „„Kať zbóžny so tola cžuju,““ powjedasche Bosčzij dale, „„wot teje doby, zo sym so palenca wotrjeť! Dołhe lěta běch njedželu z wopikstwom wonjecžescžowať. Nětko je so Wóh nade mnu smělik. Słysč to! Poslednje jutry džěch k swj. spowjedzi. Wokoło knjeza, kotromuž hewak so spowjedam, bě telko ludzi, zo mi móžno njebě, so pola njoho wuspowjedacž. Njedaloko slyšesche druhi knjez spowjedž a jenož malo pobožnych bě wokoło spowjednoho stoła. To k tomu knjezej póúđžesč, myslach pschi sebi. Hacžrunje tutón knjez hišcže dolho we wofadže njebě, znajesche mje hižo a tež mój — njepočink. Za so wuspowjedach. Wón so mje z krotka prascha, kať dolho sym hižo palencej podaty a hacž sym so toho hižo husežischo wuspowjedacž, zo hižo dolhe lěta njedželu z wopikstwom wonjecžescžju. K swojej hańbje a k swojomu poniženju wuznach so wschoho. Ma to wón: „„Luby Bosčzijo, je mi to z wutrobny žel, ale ja wjele lóšćta nimam, zo bych něhdy k tomu wotšudženy byť, zo dyrbjať tebe na ramjenjach do hele njesč. To pak by so mi a tebi wěscže stało, hdny bych ja tebe džjenja wotwjazacž. Se-li tebi sčto na zbóžnej wěcžnosčzi zaleži, pokazaj z tym, zo po 4 njedželach ani

do forczmy njeidžesč a so cyle palenca wotrjeknesč, zo swoje prjedawsche žiwjenjo tamasč a zo chceš so woprawdže nakazacž. Potom pschiidž zasč, a widžu-li, zo sy je tola spytač, pschecžiwwo swojej hrěščneje nashilnosčzi so wobaracž, chc uže rady lubje wotwjazacž, zo by jutry swjeczicž mohł. Doniž pak te stare cžšto we sebi wokoło nosysč, njemóžu a njejmēm tebe wotwjazacž.“ Za so stróžich a hróžba mje napadny; to so mi tola hiščeže cžas žiwjenja stało njebē, zo njebych wotwjazany był. Kolena mi dyrkotachu a hačo bych pschi połnym rozomje wjacj njebył, pytač sthowany blecžk we cyrkwi, zo by mje tola ničtō njewidžal a njewobkedžbowal. Ğanbowach so sam psched sobu tač, zo ani paczerje spewacž njemóžach. Kaž z wótrym nožom rězasche mi we wutrobje. A mi zdasche so, hačo bych hlōs we mni stysčač, kiž proschesche: Wotrjekni so palenca, ale cyle, na wiščē cžasy! Tola njezamóžach so k tajfomu slubej wuzbēhnycž. Šchtyri njedžele, myslach sebi, to traju, ale cyle so wotrjec, to drje njedokonjam. Mjez tym bē knjez k wotkarjej stupil. Mojej woczki bēščtej na njoho wobroczenej. Do Božoho Syna modlesche so došho sam pschi sebi; to derje wobkedžbowach. „Ğa“, myslu pschi sebi, „knjez so za tebe wbohoho hrěšnika modli. Wón zna je derje twoju šlabosč a njezbóžne mocy palenca; wón wē, zo so tu bjez Božej hnadny ničto cžinicž njehodži.“ Bēch pschecž to k sylzam hnuty. Tu zazwoni k Božomu Synu, zbēhujetej so najswj. šchtaknosčzi, a mi bē, hačo by Syn Boži sam ze swj. šchtaknosčzow ke mni ryczał: „hlej mje, kiž sym we hórkej lacžnosčzi za tebe na šchizju wumrjek; njechascž so z lubosčju ke mni palenca wotrjec?“ Nētko bēch pschewinjeny. Mjelcžo zbēhnycž poritaj k pschisazj a pschisahach: „pschi najswjecžischimaj šchtaknosčzomaj njepiju ani krepki palenca wjacj!“

A Smēlnikec Bosčzij je swēru swoju pschisahu džerzał. Ničtō nje-widžesche jeho wjacj ani krepki palenca woptacž. D.

3 Ruzien a Saksteje.

3 **Rudysčina.** Dlēhe tydženja bēchmy w samych desčecžach žiwi, kotrež domšhowanjo Božoho žita jara kažachu, haj žito počžinasche wonka na stwjelcu rošč. Ale wot srjedy je so Bōh tōn Knjez nad nami smēlik a wētsik wot ranja dujo lubi nam stajne wjedro. Ğórje je hiščeže w druhich krajach było, kaž na Morawje, w Ğornjej a Delnjej Awstriji, Schlezynskej, Pólскеj a t. d., hđžež wulke žiwki cyle krajiny powodzachu, njepscchladnu ščkodu nacžinjachu a žiwjenjo mnoho ludži zahubjachu.

— Nasche wysokodostojne tachantstwo je lētsa zas šchtyrjoč młodžencow, kiž chcežja na duchownstwo studowacž, do serbskoho seminara w Prahy pschijało a to: Lamperta z Dreždžan, Bentnera z Wostrowca, Keimu ze Šchērachowa, Zarjenka z Džēžnikec. Posledni je Serb.

3 **Kōnigshaina.** Mjedzeli, 15. augusta, je wysokodostojny k. can. cantor P. Šchołta pschi powšchitkomnym wobdželenju chjeje wofady nasčoho nowoho

fararja, f. P. Reimu, do joho zastojnstwa swjatocznje zapofazať. — Do Reichenaua je za administratora pschischol dotalny königshainski kooperator, f. J. Hornig.

3 Dreždjan. Zocho Majestocěz kral Albert je wysofodostojnomu knjezej konsistorialnomu präsesej a kralowstomu dwórskomu kapłanej, f. Francej Stollki, kanonikej budyřkoho tachantstwa, ryczejski křichiz I. klasy kral. šakřkoho zaskuźbnoho rjada najmikošcěziwšoho spožćik. — Šchwórtk, 12. augusta, popok 3½ hodź. bě so zakładny kamjeń k nowej katholickej schuli na zelenej halj w pschitomnosći f. měščezansťoho radźiczerja Heubnera, wjacorych sobustawow katholicťoho schulskoho pschedsťejerstwa, něotrych duchownych knjezow a wuczerjow a dr. swjatocznje položil. Swjedženstwu rěč mějesche f. schulski direktor M. Dreßner. — K. Max Kotschenreuter je za wuczerja pschi katholickej schuli w Nowych Dreždžanach pschischol.

3 Freiberga. Raščej katholickej wojadze, kotraž ma pschěz 400 duschi, je so z tym wulka wjesofocěz staka, zo bu loni a lěťsa jeje cyrkej z nutřka rjenje wobnowjena a z dostojnymi malbami wudebjena. — Rašča schula ma w tu thwilu 51 dźěći.

3 chłoho swěta.

Němska. W tychle dnjach staj němski křězor Wylem a awstriski křězor w Štuhl w hromadze pobylaj. Zo dopofazuje, zo stej wobej krajej pscheczelnej. Šchto je so tam hewak — trašč pobalfanskich krajow dla — wucžiniťo, njeje znate. — Runje tať maťo je znate, šchto su ministrowje pjenjeźnych naleźnosćejow němskich krajow w Koburgu wumudrowali. Džiwno pať, zo je pschecy wo nowych dawťach rěč, ale wo wolóženju dawťow, kať je so prjedy lubiťo, njeje niħdže nicžo wjac šchycěć. Raščich 527.000 wojakow wjele pjenjeź trjeba, ale na posledku dyrbi tola móć ludu k dawanjju dawťow wořfabić. — Křězorowy naměřnik (Statthalter) we Elsaß-Lothringškej, swobodny knjez z Mannteuffel, tam jara mudrje a rozonnje knježi, šchtož liberalow smjereć jara mjerza. Wořebje njemóža jomu wodacž, zo so pschecźelnivy napschecžo biskopam wopofazuje a katholicke konwikty, w kotrychž su hólčzata w hromadze žiwi, kiž chcedža něħdy na duchownstwo so pschihotowacž, teź wopytuje.

— Sobotu, 14. augusta, w 10. hodžinje bu dotwarjeny kólnski dom Woži ze zasadženjom poslednjoho kamjenja na druhi křichizny kwěć (Kreuzblume). Cyte měřto bě z křorhownjemi wudebjene. — Kólnski dom Woži šťuřcha k najwosobniřchim woponnikam gothiřkoho šťyla w Němcať. Wón pocža so twaricž za archybiskopa Konrada z Hochstadena w l. 1248 na měřcže, ħdžej bě prjedy šťarscha cyrkej staka. Do lěťa 1322 bě křor hotowy, kať je so we ħłownych dźělach hacž dotal zdžeržak. W 14. a 15. lěťřtotetku twarjenjo maťo potracžowasťe. W 16. a 17. lěťřtotetku z nutřka wutwarjowasťu. Šťakle

na počatku tohole lěstotetka nasta mysljećka, tónle dom Boži dotwaricž. Dohofcž cyrkwie a wysokofcž jeje wěžow (tórnow) wobnoscha 532 stopow, wysofocž cyrkwie pak 161 stopow.

— Biskop Mermillod, kiž je ze Šchwajcarijeje wupokazany, wušwjeczi wóndano württembergiskoho barona z Baumbach na duchownoho. Tón poškadža ze stareje zemjanskeje swójbje a bě protestant. Šdyž pak we Genfu šudowasche, spózna bliže wučžby a waschuja katolskeje cyrkwie, a te na młodoho barona tajki zaczišcž cžinjachu, zo so do křina swj. cyrkwie wróczi, wot kotrejež běchu joho přjedownicy něhdy wotpadnyli. Ale z tym so njespokoji; wón chcyšce tež hafo duchowny cyse swoje žiwjenjo šlužbje tuteje cyrkwie powjeczicž.

— Kať wažne je wróczenjo cyrkwiniskoho měra za duchownstwo a katolske wofady badenskoho kraja byfo, je z toho widžecž, zo statne nowiny druhi jeznam tajkich duchownych wozjewujuja, kotřiž tam nětko škutkowacž šnědža. Zich jo 129, mjez nimi mužowje, kiž su hižo w l. 1863 wušwjeczeni byli. Šdy bychu tola tež w Pruskej tak daloko byli! Tam w někotrejškuli katolskej krajiny na wjele kwadratnych mil žadnoho duchownoho njenamatašch. Ššchi tajkich wobštejenjach dyrbi křesćanšce zmyslenjo so minycž a lud pomaku wozžiwicž.

— W Bajerškej změja lěšfa žadny jubilej. Ze 700 lět, zo tam něczišcha kralowšfa swójbja knježi. Sejm je na krala, kiž je z wjetšcha w njewidžanych a wyschšich štronach živy a mafo swojomu ludej so pokazuje, hořdowacu adreššu zestajil, z kotrejež to zdželimy: „Šydom štow lět je so minyfo, zo su poděndženja nadobneje swójbje Wittelsbachec z poděndženjami bajerskoho ludu njerozdžělnje w hromadu špleczene. Žana druha knježeršfa swójbja němškoho ludu njemóže so ničoho podobnoho křwalicž. Na tule dohnu zařidzenoscž hlada bajerski lud z wjesokofcžu a hordofcžu. W běhn cžafow su nowe hačzy štaromu přeškej pšchiroštku, ale wot Rheina a Maina hačž k alpam bija wšchě wutrobhy za kralowški trón. Žjenocženomu ludej bě a je nadobny knježerški dom najlěpšchi zawdawf joho wobštačža a rozkčžewa. Wón je mjez němškimi šplahami tajki ššhodženšf powššitkownoho rozwičža docpěl, zo so žanoho pšchirunanja bojecž njetrjeba. Kaž je najjašnišcha swójbja Wittelsbachec pšchecy šwěrnje k swojomu ludu štafa, tak tež wón njeje ženje we swojej šwěrnje křwofať, a narod, nětko živy, džeržo so k dobrym pocžinkam, wot wótcow namrětym, šubi we tutej šwjatocžnej hodžiny swojomu nadobnomu kralej a kralowškomu domej za so a šwojich potomnikow wobšthowanjo bajerskeje šwěry a pšchewisšnowofcže.“

Čurkowska. W tychle dnjach bě k šultanej na wopytanjo pšchijšcho křšćecž mohamedanskich přyncow knježacych swójbow z jendželškeje Šubije. Zich pšchikřad bu z počatka wšchomóžuje tajeny. Šraji so, zo su přyncowje šultanej powjedali, kať škubofki zaczišcž je w Šubiji cžinifa poražka Šendželczanow

pola Randažara a njetajichu so z nadžijemi na blizke woswobdženjo Indije wot Zendželčanow.

Gričijka je so na wójnu pschihotowała, ale hač w tym nastupanju mudrje čini, je druhe praschenjo, pschetož k přenjomu njemóže tónle kraj na dlějšchi čas 40—50,000 wojakow zežiwieč; k druhomu njeje sama Turkomstěj zrosčžena, a k tšecžomu njemóže sebi w tu khwilu na pomoc jeneje wulkeje europejskeje mocy myslieč. Gričijka budže drje so, njech tež, „zo by dalše krewje pschefecžo zadžewane bylo“, z něšto mjeišchim rozšchěrženjom swojich mjezow spofojieč dyrbjecž, hač běchu jej druhe mocy rad pschimobrocžite, widžo, zo jej družu z brónju nechcedža pomhacž.

Naležnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1880: kk. 254. Johanna zwudowjena Sützowa z Riesy; 255. Jakub Hań z Kukowa; 256. 257. z Worklec: Madlena Žurec, Jakub Mlónk; 258. Jakub Pječka z Noweje Wjeski; 259. Michał Šiman ze Smječkec; 260. J. Donat z Jasejicy; 261. wučer M. Hieka w Ralbicach; 262. Hana Rachelec z Łazka.

Dopłaćili na lěto 1879: kk. 510. Jakub Pječka z Noweje Wjeski; 511. Jakub Suchi z Hory; 512. Johanna zwud. Sützowa z Riesy (je hižo loni wotložila); 513. Jan Rachel z Jitka.

Wjele sobustawow našoho towařstwa njesu hišće swój přinošk na lěto 1879 a na přjedawše lěta zložili; su dha přečelnje prošeni, zo bychu jón skerje a lěpje we swojej expediciji wotekali.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 41,904 m. 37 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dałe woprowali: Njemjenowany z Wudworja 15 m.; njemjenowana z Časec 1 m. 50 p.; donum Dei z Ralbic 3 m.; za njehjelčanske přédowanjo 20 p.

Hromadže: 41,924 mark 7 p.

Dar za cyrkej w Žitawje: Njemjenowany z Wudworja 15 mark.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Jedna swójba z Khróscic 15 mark; z Wulkoho Wjelkowa 3 mark; k. Johanna zwud. Sützowa z Riesy 1 m. 75 p. a 1 m. 75 p.

Hromadže: 3746 mark 56 p.

Stare pjenježy, šlěborne a koprowe, k wobšaranju zwonow za twarjomne cyrkwyje, móža so pola mje wotekacž.

Tajke je dobročijnje wotekacž: k. reg. J. B. z Budyšhina. **Redaktor.**

Njedzelu, 5. septembra, rano w pječich póidže z Rlósčtra **procession do Krupki.**

Njedzelu, 12. septembra, wječor 1/26 hodž. wotdžeržuja spěwanske towařstwa z Khróscic, Róžanta a Konjec

zhromadny spěwanski swjedžen

w kupjeli knjeza Benša pola Smječkec. Wšitke serbske towařstwa, kaž tež jenotliwi Serbja a lubowarjo serbskoho spěwa so k njomu luboznje přešrošuja. Po skónčenym spěwje budže zhromadna wječer. Štóž chce so na njej wobdželić, ma to a mnohosć kuwertow do Wudworja (pola Pančic) na k. Jakuba Žuricha hač do 5. septembra wozjewić.

Wubjerk k přihotowanju koncerta.

Čitacž Smolerjec knižicisčecžerje w macžicžnym domje w Budyšhina.

Katholiski Posol

Wudawa so
prěnu a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 17.

4. septembra 1880.

Lětnik 18.

Intolerantnosť.

Schtóž dženja nowiny čyta, sterczi z woczomaj husto na słowo „intolerant.“ „Katholscy“, rěka storo wschědnuje w nam pschecziwnych časopisach, „su intolerantni, t. r. pschecziwo druhim wěrywuznacžam njezujesliwi ludžo.“ Shto je na tutym poroku wěrnó, shto nic? To njeprějemy, zo swj my khatoliskojo we wěštych nastupanju njezujesliwi, to pak přejemy, zo je tuta našcha njezujesliwoscž abo intolerantnosť něšcto, shtož trjebaj wuškadža z hidženja abo ze zacpěčža druhoho wěrywuznacžža. Zo my khatolscy pschi kóždej sškadnosći tusa mu a tesame wěrnoscž zastupujemy a zakitujemy, kotrež našcha swj. cyrkej naš wuczi, hačo něšcto wot Boha toho knjeza wozjewjene, to mamy za swoju winowatosć. Šdyž pak tej jednej, t. r. khatolskej wěrnoscži swědčženjo dawamy, čini my dha to něšcto, shtož prawo njeje? Shtóž chce so na to huntoricž, tón nam bjez winy „intolerantny“ njerěka; ale tajki dyrbi so tež na tym postorcžicž, zo praju: dwaj křóž dwaj je shtyri, nic pak pjecž, kaž wón chce, abo: srjedž čzmoweje noč je jasnjšcho, hačž srjedž běłoho dnja.

Wukladžmy sebi bliže słowo „intolerant.“ Rěkamy „njezujesliwoho“ tajkoho čžłowjeka, kotryž to, shtož jomu pschecziwne do pučža pschišdže, abo toho, kiž hinač myšli, kaž wón, čžerpjecz a pschenjesč njecha. Nastupajo wěru budže po tym „njezujesliwy“ tón rěcač, kotryž druhe wěrywuznacžžo za něšcto ma, shtož nastupajo wěrnoscž so joho wěrje njeruna, shtož je jej potajkim pschecziwne, a wón tohodla hlada, zo by toho, kotryž z nim tusa mu wěru njeuwuznawa, pschewědčžik wo tym, zo wěrnoscž njewohšedži, ale zo je to, shtož za wěrnoscž sebi waži, bčud.

Potajkim je runje tón katholiccki křešćenjan tolerantny, kotryž praji, zo n. pšch. wuznacžo lutherskich, židow, anglickich atd. njeje wěrnó a prawe, totcyž dale jim tu jednu katholiccku wěrnoscž posćicžuje a z tym pucž pšchihotuje, zo bychu tež tucži do křina teje cyrkwyje zastupili, kotruž wón za samu wěrnú sebi waži. Tu pak mohł něchtón prajicž, zo je tajke činjenje pšhecžiwó najwysšćeje kazni, pšhecžiwó luboscži k bližšchomu, kotraž po słowach swj. Pawoła wschěm dobre pšchěje, wschitko njeje, wschitko čerpi. Nic tak. Me tuta njezujesliwoscž pšhecžiwó druhomu wěrywuznacžu wuřhadža z tamneje woprawdže bójskeje luboscže, kotraž so sama pšchěz wobšedženjo wěrnoscže zbóžna čuje a so prócuje, zo by tež bližšchi do wobšedženstwa tutoho zboža pšchihochł. To leži w byczju katholickeje cyrkwyje, zo wona sama wěrnoscž wobšynje. A kóždy prawy katholiccki křešćenjan ma swoju cyrkej za tu archu Nowoho Zakonja, kotraž sama pšchěz strasčne žolimy tutoho swěta joho k wěčnej zbóžnosći njeje; wón čěsczi sebi ju za jenitku nuknicarku wschěch hnadow, kotrež je Syn Boži pšchěz swoju wujednacu swjercž dobył. Kaž potajkim wěrnoscž po wěrje katholickeho křešćenjana so jenož we katholickej cyrkwi namaka, tak z wonka tuteje cyrkwyje za njoho tež druhi pucž k wěčnej zbóžnosći bycž njemóže. Kaž je po tutym katholickej, kiž je wo wěrnosczi swojeje wěry a cyrkwyje pšchewědcženy, móžno, z tymi, kiž na prawym pucžu njejsu, wořacž: „Wěriny wschitcy do jednoho Boha“, „Wšcho jedne, šchto čłowjek wěri“, „Wšchak wšcho wěrnó njeje, šchtož našchi knježa praja“, „Druzy čcedža tež do njebješ“? Tajke a podobne rycže, njech pšchihnu z erta abo z pjera katholickeho abo nekatholickeho, njejsu niččo druge, hacž zrudny plód našchoho časa, kotryž we swojim zběžkřiwu napšhecžo kóždomu nabožniřtwu swoju njewěru mudryje zakryje, a pšchěz to, zo wěrnoscž we swojej jasnosći mucži, bycžo a podkóžk wschěje wěry a wěrnoscže z helckej lescžu pšchetocžuje.

Njech tola ničtón wot nas katholickow tajku znjesliwoscž nježada, z kotrejš sebi dno pod nohomaj podryjemy. Ze-li Bóh tón Knjež do widžomneje štwórbje kaznje a zakonje položił, kotrež čłowjecža mudrosč a móć nihdy na swěče njepowalitej, dyrbjak wón čycyč, zo by ta najrjeišča duchowna štwórba, tón twar, kotrohož dla je swět štworil a wumóžil, našcha katholiccka cyrkej, pšcheměnjatym měnjenjam druhowěriwych, a ččasťo dosč njewěriwych, podčěšijnjena była? Na nihdy nie!

Smu a budžemy hako katholiccky křešćenjenje tolerantni po słowje japošchtoła: „Njesudžče tych, kiž su z wonka cyrkwyje, tón Knjež budže jich sudžicž“; jelizo pak čcedža cuzy, kiž maja sami doma dosč nužne wěcy do rjada pšchijnescž, nam rozkazowacž, na tajke waschno by so najspěšchnišcho katholiccki a lutherski křešćenjan, žid a hotentot k jednomu wusmuschkej zwaril, tym wotmłowimy ze słowami, kotrež znaty Schorlemer 23. junija pruskim ministram do woczow praji: „Čžežko drje čerpi chyly pruski katholiccki lud pod njesprawnyimi zakonjemi, kotrež su so wudake; nježadajče pak ženje wot nas to, zo

budžemy my katolikowje swj. Wótea prošec, wón chce so pschez zrudne postajenjo, we kotrymž so 8 millionow duschi namaka, t z njeslivosczi nawabicz dac, abo neschto porucicz, schtož je pscheczivo pschifazujam Božeye cyrkwie. Bjerce nam wschě nasche prawa, pschinjesce nas wo wschón trósch, kotryž nam pschez swj. sakramenty pschifhadža: my chcemy so t Bohu tomu Anjezej nadžijec, zo we swojej mifosczi puce namaka a nam t z bóżnej smjerczi trěbnu hnadu poskiczi, kotrejž so po 7 lěta pschez njesprawne a surowe swětne zakony zadžewa. Njerodžicze-li wo katolskej cyrkwi, kajkaž pschez Bože pschifaznje wobsteji: wězce dba, zo naschu sczerpnoscz wascha njesprawnoscz njepschewinje!“

—š.

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 **Budyshina.** W blizkim času, mjenujcy 12. septembra w Kalsbicach a 14. septembra w kłóschtrsej cyrkwi w Marinej Hwězdže budže hnadny knjez biskop swj. sakrament firmowanja wudželec.

— Hnadny knjez biskop budže, kaž je hižo wozjewjene, za krotki čas něotre serbske wosady wopytač a swjaty sakrament firmowanja wudželec. Firmowanicy krotšja zwjesela swojich mótow, kaž je znate, t stajnomu wopomnjeczu na dóstaty swj. sakrament firmowanja ze pschihodnymi darami. Najlěpše tajke dary su wěšce nabožne, z kotrymž so mócžata we wschelakich wabjenjach a strachach swětnoho žiwjenja na swoje křesczanske winowatosce, kotrejž su pschez dóstaczo swj. firmowanja z nowa swěrnje dopjelnicž krucze slubili, dopomnja a so pohonjeja, swoje wěčne powołanjo stajnje we woczomaj zdžeržec. A najpschihodnišchim darom, z kotrymž móža krotšja swojim serbskim mócžatom radoscz a wěrnú dobrotu wopokazac, křuscha Nowa Sězusowa Winica, kiž zamóži ze swojimi powuczenjemi wo najwážniškich winowatosczach křesczanskoho žiwjenja, ze swojimi rjanymi pobožnosczemi za wschitke czasy cyrkwinškich lěta a za wschitke pschiležnosce katolskoho křesczana nabožne pocziuki, kotrejž so we dobrych serbskich swójbach a schulach do wutrowow džěczi zashwaja, zdžeržec a tak wobkřecžec, zo so pschez wabjenja pozdžišchoho žiwjenja tak lohej njewuforjenja. Zohodla mamy za swoju winowatoscz, zo cžesczenym krottram runje tonle dar naležnje porucžamy.

— Schtwórtk, 26. augusta, bě Toho majestoscž kral Albert z pryncom Surjom t nam pschijel, zo by brigadne eskercicije žitawskoho a naschoho regimenta wobhladał. Pschijěwšchi na pastwišcžo (viehweide) njedaloko Budyshina, hdžez joho wojacy woczakowachu, wón kóždy regiment z pscheczelnymi słowami: „Dobre ranjo, lubi towaršchojo!“ postrowi. Kral běšče s eskerciciji jara spokojny a wobaj regimentaj na wurjadne waschnjo pohwali.

Ze **Sđerje.** (S. M.) Pscheczelnje wita kóždoho wosrjedž nascheje hólskeje wjeski pschi wjesnym hacze mała křěžka ze swětkymi woknami, z winou nimalé wscha wobrosčena; pschyna zahrodka pschi nej wudospóhni lubožny wobraz:

ta kŕeŕta je naſcha wuczeŕnja. Pſchez 40 lět je nam wona z czeſcju ſkuŕita, a nětko dyrbinu pjecza nowu twarič. Wobydlenjo naſchoho k. wuczeŕja — w tu kŕwilu mamy tu ſchulſkoſo wifara — je po wuprajenju wokŕjeſnoho twarſkoſo miſchra k. Tempera njeſtrowe, dofelž ſo wóhſa z wjeſnoho hata do domu czeſnje. Duž dóſta naſche ſchulſke pſchedeſtejczeſtwo njedawno pſchipiſ mot budyſeje kralowſeje inſpekcije, po kotrymž ma ſo twarſki plan a nacziſt kŕóſtow za ſchtyri njedzele kralowſkej ſchulſkej inſpekciji pſchipoſlacž; z nowotwarbu ſchule pať meľo ſo potom ſterje a lěpje zapoczeč. Dobra wěc pať hce rozmyſlena byč. Duž wſchaf žadane piſma w ſwojim czaſu lubje rady do meſta poſczelemy, z nowotwarbu pať ſo lětſa zapoczeč njemóže, pſchetož ſny hižo w kóncu lěcža, a w zymje nowotwarjeny dom czežto ſkŕnyje; wyſche toho je wjedro z cyľa pſche wſchu měru wložne. Materijale pſchitwožeč pať mamy w zymje najlěpſchi czaſ; a hdyž w nalěcžu z nowotwarbu zapoczijemy, je nowa ſchula bórzy ſuchſa doſč, zo móže k. wuczeŕ ze ſwojimi džečzi do njeje zacžahnyč, bjež toho, zo by joſo abo džeči ſtrowoſeji žadyn ſtrach hrozyl.

Ž Aſróſczi. Naſchi duchowni kŕneža ſu nowu ſaru wobcžahnyli. Wóh dať, zo by tam z nimi pſchecy tež ſtrowoſč, Woža hnada a požohnowanjſo pſchebywať! Lětſa njebudže pola naſ firmowane, ale k lētu, hdyž ma ſo potom ſobu tež powjeſcheny kěrchow ſwjećiz. (Madžijamy ſo, zo do pſchichodnoho cziſta wobſchěrnſchju rozprawy wo nowej ſarje dóſtanjemy. Red.)

Ž Kóžanta. Naſch wyſokodoſtojnſy kŕnez adminiſtrator, P. Innocenc Zawork, pſchebywa hižo dlěžſchi czaſ kŕhoratoſcže dla w kŕóſchtrje Marinej Ħwěždže. Toho meſto zaſtupuje wyſokodoſtojnſy kŕnez kaplan P. Tadej Matuſch z Marineje Ħwěždy. Wóh tón kŕnez wobradž k. adminiſtratorej hnadnje zaſ prjedawſchu cžikoſč a ſtrowoſč!

Ž Dreždžan. Wcžera, 3. ſeptembra, je hnadny kŕnez biſkop kandidata theologie, k. Pawoľa Richtera z Freiberga, na duchownoho wuſwjećil.

Ž Wiſchna. Poczatk tohole meſaca je k. Ħendrič Manuel, na-poſledku kaplan w Reichenbachu w Voigtlandže, k nam za ſarſkoſo adminiſtratora pſchichoľ. W tych ſydom meſacach, w kotrychž naſche duchowne naležnoſcže ſo z Dreždžan zaſtarachu, ſny tať prawje póznaſi, kaſka dobrotſa je, ma-li woſada ſwojoho duſchipaſtyrja doma pſchi ſebi.

Ž Altenburga. Kaž ſtyſchimy, dóſtanje naſcha woſada po pſchewinjenju njekraſnje wjele zadžewťow hiſchcže we tymle meſacu tola ſwojoho duchownoho a to we woſobje wyſokod. k. Franca Biſkupa. Wón je we Schlezynſkej narodženy Polak, pobu hrodowſki kaplan we Wechſelburgu, potom kaplan w Seitendorfje a na poſledku wupomhaſche w Dreždžanach. — Altenburg ſluſcha pod japoſchťoſki wifariat w Sakſkej, keniſche wotdžeržowachu tam dotal duchowni z Lipſka.

3 cyłoho swěta.

Řěmska. (S. N.) W Mnichowje je prjedawšchi minister Pfordten wumrjet. Wón bě prjedy, hač do Bajerškeje pschindže, tež sakski minister a hačo tajki wulki njespšeczel Serbow; pschetož wón nam junu w Drežďzanach prajesche, zo nam, hdy by hižo 1846 sakski minister był, njeby załoženjo našoho knižneho towarštwja „Maczicy Serbskeje“ dowolił.

— K praschenju, što je kólnski dom kšofchtował, pschinješe „Wochenblatt für Architekten und Ingenieure“ tule rozprawu: „Bjenjezy na dotwarjenje kólnskeje cyrkwy pothadžachu z džěla ze zjawnych srědkow, z džěla z privatnych a wobnoscha hač do džensnišchoho dnja 18 millionow mark. Nałožene buchů nimale w jenajkej měrje na wěže a na twarbu cyrkwy sameje. Bjenjezy, kotrež buchů w prjedawšich časach w hromadu znoschene, wosebje na hobrowske zakłady cyrkwy, dosahnychu zawěšće z najmjeńšcha tusamu wysokošć, tak zo chtë dom něhdže 40 millionow mark kšofchtuje.“

Awstrija. Kběžor je pucžowanjo po Morawje, Schlezynskeje a Galiciji nastupił. Pšchi joho pschitomnosći w Krakowje budže pólštomu narodej wosobny dar wudželeny. Budže mjenujcy historicy wopomnjecza hódny krakowski kralowski hród krajey wróčeny. Zaczucza, kotrež tónle podawł we wutrobje kóždoho Polaka budži, móže tón posudžecž, kotryž wě, zo je tónle hród cyłomu pólštomu narodej swjaty. Zow krónowachu so kralowje a wottud muczahowachu do wójny a w biskopskej cyrkwi pódla hrodu stajachu so czěta kralow k poslednjomu wotpocžinkej. Po pólškej powjesći staji hród Wawel narodny rjet (Held) Krak. Wón skóncowa tu zmiija, kotryž w jenej próznjeicy na Wawelu pschewywasche, a wumoži tak kraj wot žadlawoho zahubjerja. Hród na Wawelu běsche, kaž wschitke twarjenja starych Polakow, z woprědla drjewjany. Haste kral Kaziměr Wulki dasche jón w 15. lěstotetku kamjentny natwaricž. Wot njoho pothadža tohodla te prajenjo: „Za sym Pólšku drjewjanu pschewzał a wotdawam ju swojim nastupnikam murjowanu.“ Hród škužesche nětko wotakam za kasernu.

Řendželška. Mjez tym zo řendželški minister Gladstone w pobalkanskich krajach sej na „woswobodžerja“ hraje a podežiščezowanym kšefeczanow k lěpschim chce wobštejenjam dopomhačž, kłapa so na dobo we samej Řendželškej irski lud, kiž je hižo 300 lět dołho z Londona hroznje potkóčeny był a nětko hišće na 5 millionow duški licži, z wótrym hłosom wo durje řendželškeje močy a chce sebi z wobronjenej samopomocu prawa nadobycž, kotrež so jomu dotal njewudawachu. Řrsta (Řrland) je wot poslednich njeđželi zjawnje na pucžu revolucije napschecžo Řendželškeje. Tež w Řrškej bě nabožnište potkóčzenjo njezamfowitu njesprawnosć zawinyło. Hdyž chychsche pšched 300 lětami kralowšta móč w Řendželškej chtë kraj protestantski scžinicž, katholickej Řrowje zwostachu pšchi najšurawischich pschescžehanjach swěrnj swojej katholickej wěrje. Tohodla wzachu Řram we jich samsnym wótcnym kraju

wščitke ležomnošče a rozdawachu je po wulkih kručach do jendželjskih wotpadnikow. Nowi wobsedzerjo njepokazowachu so z bojosčju pšhed Šrami ni male ženje w tutym kraju, ale dđeržachu sebi tu schošarjow, kotřiz jim lětne dołhody do Šendželsteje sčželechu. Prjedawšchi irscy wobsedzerjo dyrbjachu nětko hašo najeńki nowych knjezow swoju domjacu zemju wobdžžefacz, kotřiz po zakonju ani wróczo kupicz njesmědžachu, pšchi tym dyrbjachu so hubjenje žiwicz a najwjetschi dobytł swojoho pota a džela na hidžanyh cuzyh kublerjow z wonka kraja štačž. Šdyž druhdy wysoki najeński pjenjez wotkožicz njemōžachu, buchū bjez rady a huady ze swojoho dwora wuhnaczi. Na tajke waschnjo je katoliski irski lud wot Šendželczjanow wot 300 lět sem pošteptany a we wulkim hubjenstwuje dđeržany byl. Žadyu bolostny ždyh wo sprawnosčž a swobodu Šendželstu njehnjesče. Tak so irske wobhybłerstwo wo 3 milliony duschi pomjeńšchi a do wsčžeh swětowych dželow rozpjerschi. Wěro je, pschitomme ministerstwo Gladstone chcysche jich postajeno z něčim polěpschicž. Pšchez tak mjenowany agraruy zakon dyrbjachu irscy najeńki z najmjeńšcha pšhed najhóršchimi njesprawnosčžemi zakitani bycz. Wbozy Šrowje wodychowachu. Londonška druha komora tón zakon lédma pšchecžisčjeza. Ale přenja komora, w kotrejž njemikosčžiwu, na pjenjezy horbži zemjenjo sydaju, jón začžisny: njesprawnosčž dyrbjesche potajim za Šrřku dale wobštačž. Šdyž so tale powjesčž do Šrřkeje dobrě, džesche džiwu kščit hórkosčže a hněwa dwór wot dwora a sčžehwki so bórzy pokazowachu. Duch njespokojnosčže rozšchěrja so škradžu a žjawnje wot města k městu, wot wsy ke wsy a wschudžom předuje so žběžk. W žhromadžiznach, w kotrychž so druhdy na 10,000 ludži wobdžželi —, žahorja so potkōčženy lud za wobronjenu samopomoc. W Kildaru napominašche sobustaw parlamenta Dilton pschitomnyh k tworjenju ligi (žjenocženstwa) napschecžo kublerjam. Wón praji: Šrřka mōže w žběžku na 300,000 wobronjenyh muži štajicz, napschecžo kotřymž cyke jendželste wōjško ničžo njezamōže. Pod jich žakitom mōže Šrřka potom wsčžeh najeńske poměry šama na sprawne waschnjo žarjadowacz. Tajke wuhłady rozhorja. Wššche toho so tež po cħtym kraju mjelcžo brón rozdawa a kōždy dwór so do popjela spali, z kotrohož je najeńk wuhnaty byl, dofelž njeje zaplačžicz mohł. Ž Londona chcedža rad tele pohibowanjo žmērowacz, ale ze šlowami je irskomu ludej mašo pomhane, škutki dyrbjja dobru wolu knježerstwa pokazacz. Ale tak to dokonjecž? Duž Šendželška nowe wōjška na „želenu kupu“ sčžele, zo by irski lud, kotřiz je wukrutne potkōčženjo do žadwelowanja žehnašo, z nowa do štareje šwagle žapšchahnyša. Tajke postajenja traja w „najswobodnišchim“ europškim kraju, kotřiz šam najhóršchim politiškim žłōstnikam šhowanku pošćicža!

Žusowska. Šhěžor je dotalnoho diktatora hrabju Loris-Melikowa za ministra žnustkownyh naležnosčžow pomjenował. A tak je derje čžinik; pschetož z tym je tež joho diktatorstwo padnyšo, to je mōc, jomu wot šhěžora

data, zo možesche sudžic a wobhnadžic, kaž sam chysche. Ržežor je tež tajnu policiju, kotraž hacž dotal cyle samostatuje po swojej samśnej woli po cychm ržežorstwie — bjez sudnika a wusudženja — zakhadžesche a khostasche, zahnał a žandarmeriju pod ministra znutřkownych naležnosćow stajit.

— Ministerstwo komunikacije je sebi pschepožicž dało pschepytowanja a naczijski w nastupanju zjenocženja Čjornoho morja z Azowskim, kotrež běchu k tomu kóncej wupóskane wubjerki zaidženy měsac stónčžike. Tónle stary plan, z kotrymž běsche so hižo Pětr Wulki zabjerał, so snadž w bližichich lětach wořuczi. Kanal (pschěrow) póuidže z Azowskoho morja po dolinje Manicže a do njoho budže wjedžena woda z Tereka a Rubanje.

Wšchecžizny.

Nowi swjeczi Boži. Ze dha tež w našich dnach hišchcže swjatych ludži? Haj, pschetož běda tomu čžasej, w kotrymž žadnych njeje! Běda něfotromužfuli Sodomej, w kotrymž z najmjeišča 10 sprawnych njeje! Běda swětej we čžasu wulkich horjow, njeje-li licžba wuzwolonych z najmjeišča tał wulka, zo bychu jich dla dny horja pschitřócžene byle. Nó dha, tež w nowišich lěstotetkach su hišchcže swjeczi. Licžba tych, tał powjeda statistika jenych trientřich nowin, kotsiž po lěcže 1500 wumrjechu a dotal su swjeczi prajeni, je 96; zžožnych prajenych je w tymřamym čžasu 320. Mjěz tutymi 416 čžerpichu 297 martrařsku smjerečž, 119 swjatošcžachu so ze swěrnym škutkowanjom póccžiwosćow (wuznawarjo). Wřetřina swjatych a zžožnych, mjenujcy 358, su mužřkoho šplaha; jenož 58 žónřkoho; kłóštrřkich je 321, druzy běchu duchowni abo swětni ludžo. Wulka swójba bořy mnichow (francizkanow) ma mjěz swjatymi a zžožnymi tohole čžasa 122, jezuitowje běchu 90, dominikanowje 59, augustinarjo 19, karmelitowje 5, theatinowje 5, trinitarjo 3, pramonstratensaj 2, miłosćiwaj bratraj 2; 2 běschtaj oratorianaj, 1 basilian, 2 jalesianaj, 1 benediktin, 1 servit, 1 soman, 1 klerik maczerje Božej, 1 minorit, 1 familian, 1 piarist, 1 barnabit, 1 lazarist, 1 passionist, 1 redemptorist. Europje škuscheja 222. 28 swjatych a 48 zžožnych běchu Štalianowje; 17 swjatych a 49 zžožnych Šchpaniscy; 1 swjaty a 36 zžožnych Portugisowje; 6 swjatych a 8 zžožnych Francozowje; 12 swjatych a 1 zžožny Šollandowje; 4 swjeczi a 1 zžožny Belgiscy; 2 swjataj a 2 zžožnaj Němcy; 1 swjaty a 1 zžožny Polakaj; 1 swjaty Danřki; 1 swjaty Rusin. Na Wřiju pschuidže 187 a to 19 swjatych a 168 zžožnych, na Ameriku 7 a to 2 swjataj a 5 zžožnych.

Naležnosće našoho towarřstwa.

Sobustawy na lěto 1880: kk. 263. präses J. Lusčanski w Prazy; 264. Mikławř Holka w Prazy; 265. Pětr Delank ze Židowa; 266. Handrij Guda z Hornjeje Kiny; 267—270. z Kulowa: Franc Šneider, duchowny radžicēr a farař, kaplan P. Lipič, Michal Comak, Jakub Möller; 271—273. z Noweje Wsy: Mikławř Pawlik, Jan Šofta, Marja

Grofina; 274. 275. z Němcow: Jakub Kral, Albert Comak; 276—279. ze Salowa: Jan Haška, Michał Balic, Mikławš Libš, Jurij Čornak; 280. Michał Domaška z Dubrjenka; 281. wučer Jakub Šolta z Kočinje; 282. 283. z Hóska: Wóršla Nowotnikec, Madlena Mihanec.

Dobrowolny dar za towarstwo: k. M. H. 60 p.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 41,924 m. 7 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: k. M. H. 1 m.

Hromadže: 41,925 mark 7 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

N. N. z N. 1 mark; k. präs. J. L. 3 mark; z Bud. „Knježe, daj jomu wěčny wotpočink!“ 3 mark.

Hromadže: 3753 mark 56 p.

Wšichódnny firmowanški dar

je we wšěch ekspedicijach „Posota“ a w Kusowje pola pschupca Welsa na pschedan:

Nowa Jezusowa winica,

z pschijwjazanymi „Wjenšchimi spěwarškimy“ a ze **stacijonškimy knižkami.**

W najlěpschim pschym zwjazku a najlěpschey kózi 6 marcow, druha tohorunja pschyna družina 5 m. 70 p.

Wjez spěwarškich a stacijonškich, kaž dotal, po 5 m. a 4 m. 75 p., ze žolnym abo zelеныm rěžtom 4 m., njewjazane 3 m.

Tež wobstaraja so na požabanjo zwjazki w somocje a z drohotnymi zankami a wšitke druhe.

Słowny skład ma: **Jakub Wjenta**, zwołit pschi tachantškej cyrkwi.

Wšelake rjane **modlitne kniži** we pschym zwjazku ma stajnje na składze **Kufow.**

A. Präner, wučer.

Njedzelu, 12. septembra, wječor 1/26 hodž. wotdzeržuja spěwanske towarstwa z Khrósćic, Róžanta a Konjec

zhromadny spěwanski swjedžen

w hosćenju knjeza **Hauptmanna** w **Lejnje**. Wšitke serbske towarstwa, kaž tež jenotliwi Serbja a lubowarjo serbskoho spěwa so k njomu luboznje přeprašuju. Po skónčenym spěwje budže zhromadna wječer. Štóž chce so na njej wobdzělić, ma to a mnohosć kuwertow do Wudworja (pola Pančicy) na k. Jakuba Žuricha hač do 5. septembra wozjewić.

Wubjerk k přihotowanju koncerta.

Stare pienjezy, slěborne a koprowe, k wobstaranju zwonow za twarjomne cyrkwy, móža so pola mje wotedač.

Tajke su dale dobrocziwje wotekali: ff. Michał Haška z Katarac, Jan Bětra z Grubjelciz, tachantstwo, pschyz f. J. Lufascha, bisk. skužobnika.

Redaktor.

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnu a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihárni
1 m. 70 p.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 18.

18. septembra 1880.

Lětnik 18.

Cyrkwiczka w Hajnicach počina so twarić.

Na dnju 5. hapyryla 1879 pschinjese našch Posol nastawł „Podpjeraježe twar katholickeje cyrkwiczki w Hajnicach“, kaž tež „Próstwu na katholickich Serbow“ wot wubjerka za twar mjenowaneje cyrkwiczki, kotryž bě so 30. měrca konstiturował. Katholscy Serbja su tule dobru wěc pódla druhich luboscziwoje podpjerali a budža to dale czinicž, hdyž jich džensa z nowa wo to proshny k wužitku našchich wěrybratrow a wěryšotrow. Tohodla chcemy jim rady powjedacž, kak je so započate wotmyslenjo dale spěchowalo a swojomu wuwjedženju bližiko, hacžrunje su někotre powjeseče wo tym hižo pschěz Posol znate.

Pschede wschěm dostachmy dowolnosć k twarjenju wot duchowneje a tež swětnjeje wyschnosće, prjedy hacž běchmy ju woczakowali. Krajste hejtmanstwo proshachmy 24. hapyryla 1879, zo by runje mjenowanu dowolnosć pola kralowstoho ministerstwa, kaž tež pola lužiskich stawow wobstaracž chcyło. A hižo na walporiskim sejmje, za dobry tydžen, prajachu knježa stawy jenohłósnije, zo nicžo pschecziwo twarjenju nimaja, a hižo 21. junija zjemi wysoke ministerstwo pschěz krajste hejtmanstwo tachantstomu konsistorstwu, zo tež wone dowolnosć k twarjenju dawa.

Alle z datymi dowolnoszczemi njehodžeshe so hnydom twarić; to žada hišće pjenježne sředki a pschede wschěm plany, kaž tež wschelake jednanja dla městnišcža.

Darow nahromadži so do 4. septembra 1880, kaž Posol swědeži, 3753 mark. Mjez dotalnymi darami je najwjetški wot joho Majestosće awstrijskoho kejžora Franca Fózefa, mjenujec 2000 m. Wubjerč bě so w spoczatku

meje na njoho z wobšchernej próstwu wobrocził; hnadny k. biskop podpjerashe ju a wobfruczi we niej tam podate powjestwa a wobšedzerjo fabriki šwědczachu, zo su jich katholiccy dźělačerjo z wjetšcha awstrijscy poddani. Próstwu z pschichami wotpóła pscheczelnje awstrijski póslanc pschi sakskim kralowskim dworje, k. hrabja Wolfenstein=Tröstburg. Tež tudy njejsmy došlo na wušlyšchenjo čakać trjebali, hižo 19. junija t. l. pschizwoli kejžor tón wulkomyšlny dar, šhtož bu nam krótko potom pschez póslanstwo a k. biskopa zjewjene. Ale wjele pjenjez nam hišćeje brachuje!

Pschi dlejšchim pschekladowanju mjenujcy spózna wubjerk, zo so njehodži po najprěnim planje za něhdže 6000 m. twaricž, kiž bě pschi joho spoczatku jomu wot k. Kaupa, twarštoho mišchtra w Budyšchinje, pschepodaty. Tajka twarba z cyhelow a z drjewa njezdashe so dosć trajaca a Božeye škůžby dostojna. Tohodla wza pišmanjedžer wubjerk wobstaranjo nowoho plana na so. Tajki wudžěla na požadanjo k. professor Seck, direktor twarškeje šchule w Žitawje; ale joho přeni nacziš k běšche zasj na dróžšchi twar naměrjeny, dužli sebi my wuwjesč doměrjachmy. Tohodla a tež dofelž chychmy nětko šchulsku stwu pschi křapakcy mēcž, pschihotowa nam tón samy tware nowy spodobny plan, kiž bu njedawno za něotre njedžele pola wschěch wyschnoscžow wobtwjerdženy, tak zo so po nim twaricž smě. Cyrkwicžka budže murjowana w jednorym stylu z šjomi wošnami we francže a zadny woštarja je pschitwarc šchulškeje stwy, kotraž ma wosebity nutškřód. W přědku je na tšěche tórnit ze zwonom. Měštno budže w cyrkwicžcy za wjacj hač 150 ludži, šhtož dosaha, hdyž wschitcy katholiccy wobhydlerjo wokolnoscže tam tola nadobo njejsu.

A na kotrym městnje chychmy twaricž? Bórzy pschi wozjewjenju žadošče za cyrkwicžku ze strony dźělačerjow posćicichu wobšedzerjo fabriki Grükner & Faltis w Hajnicach tši městna na wschelach kóncach swojich ležownoscžow, z kotrychž tesame najpschihódnishe spózachmy, kotrež nětko mamy. Dofelž pak so nam zdashe, hačo by wone trochu nižko ležalo, pytachmy druhdže w blizoscži a jednachmy wo druge bóle powyšchene městna, kotrež by nam firma ze swojej zwólniwoscžu snadž kupicž mohla město swojoho pschisľubjenoho; ale za tajke pótko, poč kórca wušycža, kaž my trjebachmy, žadachu sebi 1800 markow atd. Tak po rozomnym wafachnu wězo wosta škónčnje pschi najprjedy posćiczenym městnje (1300 quadratmetrow), kotrež bu wot wobšedženštwu fabriki pschez k. inženera Ranšta wotdžělene a serbskej šarškej cyrkwi Mašcheje Lubeje šnjenje w Budyšchinje jako darjene wyschnostnje pschipisane. Talc nětk cyrkwinška ležownoscž, podoškojty šchtyrivóž, namaša so w rózku, hdyž so wot fabriki k połdnju a wot železnicy k počnoch pucž do Zahorja a pucž do Dešec kšchizujetaj. Pschěd Budyštecami je potajkim wohladach, hdyž po železnicy jědžěš k počnoch, a hdyž po drozy pucžujěš, k wječzoru w rjanej dolinje.

Tam dha smy twar cyrkwicžki w Božim mjenje z tym započeli, zo je

so w poslenimaj tydženjomaj zakład wuryl. Nětko so kamjenje pschivožuja a jutše budže swjatocznje po cyrkwinšim wašchnju zakładny kamjen položeny! Twarba je k. Kaupej w Budyščinje, kotrohož ma fabrika hewaf za twarštoho mištra, pschepodata. Dohlad twarjenja wobstara pscheczelnje k. Alfons Porák, bratr knjeni Grünheroweje a sobuwobšedžer fabriki, kotryž je wot spoczatka naležnosć cyrkwicžki w Hajnicach horliwje spěchowaf.

Nětko hišćeje słowczko, katholicy Serbja! Wy spóznamacze, zo móžemy z tymi 3753 markami twar jenož zapoczeč, nic pak dofonjecz. Džělaczerjo a džělaczerki chcedža drje kóžde lěto něšto mjez sobu na tón trěbny twarški doh nahromadžić a wotplacjicž, ale doplacenjo z darami, kotrež chcedža sebi hišćeje w Awstriji wuprosyć, by tola pschedožho trafo, hdy by kšesczanska lubosć tež we Ružicy a Sakskej pomhacž nochcyła! Pschi tutej škadnosći móžecze tež wy dopožacaz, zo je wašcha lubosć k bližšchomu wěrna a powšitkowna, zo wosebje w potrebnosći njeznaje mjezy kraja a naroda. Duž směm drje prosyć, zo byšćeje — njezapominajcy na Bacžoi — z nowa za cyrkwicžku w Hajnicach smilny dar k czešći Božej a k spomoženju dušchow dacž chcyli. Wšchaf njetrejacze jón daloko nosyć, expedicije našchoho „Posoła“ budža wěšće tak pscheczelnje, zo jón našchomu pokladnikej, k. kapłanej Róli, w tu chwilu katechetej hajniczanskije nabožniškeje šhule, do Budyščina pofčejeleja. W prawym času zhonicze, kať su so pjenjezy nałożile na nětko zbožownje zapocžaty twar naščeje katholicseje cyrkwicžki w Hajnicach, kotryž za lětko dofonjecz so w Bohu nadžijamy!

M. Šórnik, farať w Budyščinje,
w mjenje wubjerka za twar kath. cyrkwicžki w Hajnicach.

Goleža ratarška šhula w Darnětalu.

(Po „N. Btg. für Land- und Forstwirtschaft“.)

Rlóschtřska knježna, sotra Ernestina z mjenom, kiž jatyh w bice-
treškej kóžde ze słowom a skutkom tróšchtowašche, junu widžesche, kať busčtej
dwě mlodej holcy pušchczenej, hacžrunje ze sylzami prošešchtej, zo byšchtej tu
tola wostacž smělej. Wbohej džěšći běšchtej bjez doma a swójby a boješchtej
so ze wšchěm prawom strachom, kotrež na njej čaťachy; jeju horce sylzy hnu-
jachu sotru Ernestinu. Šchto pak čžinicž? Něhdze frank (nórt) běšche jeje cyke
zamoženjo. Tu piša we swojej nuzy na kapłana rouenskich jastwow, knjeza
Bodvina, rozestaji jomu hubjene postajenjo wobeju holcow a prosy wo joho
radu. Wón z krotka wotmlowi: Wobštaracze jstwu, nakupče khlěba a słomy
k leženju. Jutše so Bóh dale postara. Tak so sta, a tak bě přeni zakład
k wustawej položeny, kotryž džensa po 30 lětach 300 mlodych dušchi hospodnje
a za nje so stara. Kaž bě zapocžatk mały, tak běchu tež šřědki małe, ale kruta
dowěra njebě toho duchownoho wohańbifa. Přenje lěto běšchtaj wón a joho

pobožna pomocnica wjele spytałoj. Bozdžišcho pať bu jeju prócowanjo podpjerane, tať zo móžeschtaj po času kłěžu a maťu ležomnosć kupicź. Mjez druhim so jimať něotre kózy darichu, sčtož jej pohnu so na ratařstwo zkožicź, wo kotrymž bórzy tať wjele rozemjeschtaj, zo móžeschtaj w nim druhich rozwucžowacź. Bozdžišcho začožišchtaj tež fabřiku, kotraž hišćeže pschecy pschibyma. Tule khowanku bě psched něsčto lětami ministerstwo znutřkownych naležnosćow wuzwolilo, zo bychu so tam ze wschěch krajnow holcy, z jařtwow pušćežene, póskale. Za kóždu płaczi kraj 40 frankow pschi zastupjenju a 60 centimes (pjenjeřkow) wschědnje hacź do 15. lěta. Potom dyrbyja so same žiwicź. Wbyšće toho ministerstwo pod wschelatimi druhimi mjenami něsčtožkuli pschinosčujuje.

Wustaw ma nětko 306 džeczi wot sčěstoho lěta a wobsteji z wulkeje kłěže, w kotrejž swěťnych, rumnych iřtwach holcžata so w sčicžu, pšofanju a t. r. rozwuczeja Chceće wy tež tón statoť widžecź? woprašča so tón knjez, a na nasčju zwólniwosć da zapřisahnyć, a k pobocznomu bliđu pschistupjo praji: „Tať dču telegrafowacź, zo nam hišćeže konja napscheczo póscželu, dofelž pucź dže na horn.“ Tónle telegraf, tať wón pozdžišcho pomjedasche, je dar protestantřkoho duchownoho, kiž bě sebi jednoho dnja tón wustaw wobhladať a nad nim so jara zwjeseliť. Haj, wón smějo pschistaji, my smy dopředkarjo, wy móžecze tu tež jedyn telefon widžecź.

My zležechmy na wóz; z pohoncžom bě spřna holca, kotraž z wustojnej ruku konja po pucžu, z wjetřcha sčtropawym, wodžesche. Delka pschi hórny, na kotrejž je tón statoť natwarjeny, zetkachmy so z požadawym konjom. Na niu jěchasche druha holca. Wona kłěťe z konja šćoczi, zapřisahny joho do woza a stupi potom z tejsamej spřschnosću na wóz. My lědma swojimaj woczomaj wěřachmy, hdyž wschudžom na polach holcy widžachmy, kotřež hje wschěje mužkeje pomocy najcžejsche burřke džěla dofonjachu. Tu worachu, tam hnojachu, tu šhjachu, tam dom wožachu. Na prawicu a lěwicu pafechu křowarři — pschecy pod dohladowanjom knježnow — šćadło wot 50—70 homjadow. Z křucha naschoho pucža běchu holcy tutoho wustawa same dobru drohu, něhdže poč hodžiny doľhu, wudžěfale a to za jědnacze dnow.

Tež w statoku so wschitko hemzolesche. Snydom w wrotach mějachmy tónle napohlad: Dwě młodej holcy runje konja kowaschtej. Žadny kowar nje-mohť so lěpje na tajke džěto wustacź. Wosebje plahuja w tutym wustawje šćot. Nimo hižo naspomnjenoho šćadła křowow widžachmy 23 konjow, wjele swini, pschěz 1000 kur, hus, kacžkow a t. r. Sčtož w zahrodze narosče, so do Rouena pschedawa, a z toho wuwikuje so kóžde lěto na 2000 frankow. Wotwěť tam horjeka bě tať balzamiřti a pošhlnjacy a wschě woblicža woľoľo nas běchu tať róžojte a šćrome, zo so woprašach, hacź je tu hdy žanych křorých? „Maľo hdy“, wotmłowi tón knjez, „tu njeje nimale ženje ničtů ani mjez ludžimi ani mjez šćotom křorý. Wjele hibanja wonka w powěťse, dobra,

dosahaca jědž a rumne jstwy maju so na kóždy pad kóždemu woczěhnjacomu wustawej hacž na najnužnišcho pschoporucžecž.“

Darnětalška ratařska šchula njeje po prawom žana wědomnostna, ale pschede wschěm praktiška šchula. Wuczerjo su: knjez Bodwin, nazhonjeny ratař, z 25 křóschtrfimi knježnami, kotrychž wyschšcha je sotra Ernestina, załožerka tohole wustawa. Zeje miłe, jasne a dostojne zachowanjo zhodži so wysokomu zamyskej, kotromuž je swoje žiwjenjo poswjecžika. Bohuškušobne skutki su na Božu mschu a na njeđzelne keufšche wobunjezowane. Do 18. lěta njesmjedža holecžata tute wukhowanku wopuschćicž. Wone namafaju potom z lohka město hafo zahrodnicy, hospozy abo schwalcže. Wschudžom su swojeje dželawosće a swojoho pěknoho žiwjenja dla pytane a čješćowane. Něfotre, tak tón knjez powjedasche, so prawje derje wudachu; druge pať radšcho pola naš wostachu a su nam jara wužitne. Kóžda ma te prawo, so do tohole domu wrócžicž, je-li khora a ze swojim postajeujom njespokojna. Džiwajo so wschitkomu, sčtož běchmy widželi a slyšeli, rozžohnowachmy so z čješćowonym, hišcže cžlyhm šchědžiwcom.

Wjedrowy šchpať.

Žo bě pruski kral, Fryca II., džiwny swjaty a rodženy njepočžint, je znata wěc. Samón nicžo njewěrjesche, tola pať kědžbowasche na to, zo by ludej a wosebje joho wojakam wěra njewuschfa. Slyšch tajku schtucžku! To bě w joho wóistwje korporola, kotryž z wulkej prócu a wuschifnosćju rekrutow wucžesche. Domašch bě joho mjeno. Kral bě jomu cyłe pschifhileny a pschifhadowasche druhdy dołho, hdyž Domašch ze swojimi „šydomimi“ exercirowasche. Potom z nim rycžesche kaž pschecžel z pschecželom. Tak woprascha so tež něhdy Domašcha, z wotkel je, hdže staj starškej a hacž tež katholicu cyrkej wopytuje. Domašch wotukłowi na wscho a praji, zo kóždu njeđzelu a swjaty džen Božu mschu slyšchi. „Tak sy ty tež jedyn z tutych tajencow (t. r. katholic)“, praji kral na to k njomu, „ale — wscho jedne, ty cžin swoju winowatosć a staraj so za swojich wojakow!“ A kaž husto kral z Domašchom so zetka, wot nětka stajnje so prajšesche: „Na, Domašcho, kak khodži? Wopytuješch hišcže kóždu njeđzelu Bože škušby?“

Šdyž bě Fryca zasj Domašchowomu wurucžowanju pschihadowať, stupi k wyschšchomu regimenta a praji: „Prěnje město, kotrež budže prózne, slyšcha Domašchej, wón budže z lieutenantom.“ Wyschšch wupowjeda to Domašchej, zo by joho hišcže bóle zahoriť. Ale to cžinjesche Domašcha hordoho a wón njekhodžjesche wot teje doby wjach — ke mschi. Wojeřski kapłan jomu to porokowasche, ale Domašch na to wotukłowi: zo so krala bóji, kiž so pschedcy kaž schpotujo za tym prascha, hacž ke mschi khodži, a zo sebi pola njoho štagycž njedha; z wutrobu je tola pschedcy pschi Božich škušbach, byrnje tam z cžětom njebyť.

Za khwilu pschińdže zasy kral. „Na, Domašcho, kaž z tymi kemščemi? Khodžiš hščyže pilnje?“ „„Ně, majestoscž, njetkodu wjac!““ džeshe Domašč. „Što pač je cži zwadžiko?“ „„Nicžo, majestoscž, ale trjeba njeje, zo cžlowjeł kóždu njedželu khodži.““ „Tak sy psčestał, z tajencom byčž?“ a kral so wobwjertnywšchi stupi k wysščej, zo by z nim něšto poryčzał. Wórzny na to wumrje stary officier w regimencze. Domašč so hižo wjeselėsche. Džen po smjercži pschińdže wysšč k kralej a prascha so, hač njemohł Domašč do wuprózdnjenoho města zastupicž? „Ně, ně“, wotmłowi kral, „hdyž wjac pucž ke mšchi njenamaka, njezastuži, zo jomu tajku hnadu wopokazam.“

Na to powoła wysšč Domašcha a džeshe k njomu: „Njeněm, što so to nječini; kral je cži wěčnje dobry był a cže pschedny khwalik, a hdyž so džensa wopraschach, hač cže k lieutenantej sežinicž njecha, praji: ně, ně, wón wjac ke mšchi njetkodzi. Ty drje sam wěšč, što je wina; ja to njeněm!“ Domaščej zajědžechu stróžele do stawow. Pokłoni so ponižnje psched wysščkom a ducy domoj běsche joho woblecžo kaž kisy kórta.

Tež pozdžišcho njebu za officiera pomjenowany. Wě jomu štrowo!

—š.

3 Suzich a Sakskeje.

3 Budyšćina. Kaž stychimy, je zańdžemu njedželu w Kalbicach 310 wosobow firmowanych bylo (mjez nimi 233 z Pruskeje) a wutoru w Marinej Šwěždže 91 wosobow (mjez nimi bě něhdže 15 hólčzatow). — Tutše budže hnadny knjez biskop w Birnje firmowacž.

-a. **3 Sejna.** Njedželu, 12. septembra, wotbywachu tši nasche spěwarške towarštwa zhromadny spěwanški swjedžen w hosčeńcu k. Hauptmanna. Bohaty program wobpschijesche 15 spěwow, mjez kotrymiž běchu tež kompozicije k. Braunera a njebo Kleibera. Spěwy běchu tak rozdžělene, zo kóžde towarštwo tši same za so spěwasche, ščěsč pač zhromadnje. Khróscžanške towarštwo dirigowasche k. Bjetasch, šchunowške k. Brauner, różencžanške k. Wienka, zhromadne spěwy wšchěch tšjoch towarštwow wjedžesche z wulkej wustojnosčju k. Brauner. Kóžde towarštwo swoje spěwy wo prawdže krasnje pschednoschowasche, tak zo je cžežta wěc rozsudžicž, kotromu palma šfuscha; kóžde wuznamjenja so z jenej wosebitej rjanosčju. Zo běchu w tajkich wobštejenjach zhromadne spěwy najlěpsche, so rozny, a wo prawdže naš tute tež hač na najbóle spočojichu a zwjeselichu. Najlěpje trafch je so spodobal spěw: „Hura Šłowjanam“ wot k. Braunera do hudžby zestajany, kotrohož móčne akordy tši towarštwa z horlivitym a cžucživitym wurazom zanoschowachu. Blacanj a da capo wołanj pač bě duž tež tak šylna a powšchitkowna, zo dyrbesche so wospjetowacž. Krasne běchu tute spěwy: „Wynachu Serbojo“ różencžanškoho towarštwa, „Dobre ranjo“ Sednoty, „Pščečelstwo“ šchunowškoho towarštwa atd. — Wo spěwanju běsche zhromadna wječer,

na kotrejž so nêhdže 200 ludži wobdželi. Prênju skawu wunjese f. Kofka, psched-
syda Jednoty, Soho Majejstosceji kralej Albertej, pschi tym na to pokazujo, zo
su wschitcy Salksojo runorôdni, zo maju jenajše prawa, dale zo dyrbja so Serbja
krucze zjenocjecž a swêru na wulkim džele ze zjenoczenymi mocami džešacž.
Nêtko wuspêwachu hymnu: Tož' krala žohnuj Bôh! Na to wustupi f. stud. med.
Rachel za schunowske towarštwu a pokazala w krasnej ryczi, kaš dyrbimy jako
lynojo serbskeje maczerje za našču lubu Łuzicu skutkowacž. Nêtko so mócnje
a horliwje zaspêwa: Híšceže Serbstwo nježhubjene. Potom híšceže junu f.
Kofka postany za to rycžo, zo bychmy mjez sobu wutrobne pscheczestwo hajili.
Na to wuspêwachmy posleni hošcjinški spêw: My w pscheczelnym towarštwje
mamy. K. farar Žencž a f. stud. jur. Kral tohorunja popowjedabštaj. Wopom-
njerčo njeboh wuczerja f. Kleibera, kotryž bêsche prêni nastork f tajtomu swje-
dženju daš, počêšecžichmy z postanjenjom. Po hošcjinje so wufkocžni ludžo nad
rjanej rejku zradowachu a so hačž do ranjšich hodžinkow wjeselachu.

3 **Kalbic.** Sobotu, 11. sept., pschijêdže hnadny knjez biskop, psche-
wodžany wot f. seniora Kucžanka, wot Budyšcina f nam. 1/25 hodž. za-
zwonichu zwony a wozjewichu wšy a wosadže zwjeselacy cžešcžowny wopyt.
Pschede wšy wot wosadneju duchowneju, schule a wêriwych powitany, poda so
hnadny knjez pêschi do cyrkwje, hdžêž so postajene modlitwy spêwachu, kažž tež
na kerchowje wotwjazano za wotemrjetych. Njedželu, 12. sept., mješesje hnadny
knjez biskop najprjedy mjelcžacu Božu mšchu a potom z nutrnymi a hnujachmi
škowami pschitomych napominawšchi wudželi 310 wosobam swjaty sakrament
firnowanja. Nêhdže 230 wosobow bêsche z Kulowa. Mjany čas bêsche
swjatocžnosceji jara w hodž. Pôndželu, 13. septembra, bêsche na to pruhowanjo
z kšesčezanskeje wucžby najprjedy w Kalbicach a potom w Schunowje. Wobê
schuli bêschtej swjatocžnje wupyšchenej a schunowška schulška mškosčž hačž psched
konjety napschecžo pschidnje. Hnadnomu knjezej biskopej spodobachu so wo-
sebjje rjenje wupyšchene maše družki, kotrež joho sobotu powitachu. — Pôndželu
bêsche pruhowanjo w Rôžencze, hdžêž hnadny knjez najprjedy cyrkej wopyta a
hnadowne swjecžatko pobožnje wofošči. Tež w Rôžencze bêchu nêkotre družki.
3 Rôžanta poda so wyšoki knjez do Klóšchtra. J. S.

3 **Kulowa.** Lubym serbskim krajanam a wschitkim, kiž su bratsja abo
sotry arcbratštwa swjatocho rózarija abo sobustawy bratštwa swj. skapulira, kažž
tym, kiž do teju bratštwow zastupicž hcedža, so tu z tym najpodwolnišcho wo-
zjewuje, zo so we kulowskeje cyrkwi wobenêdže swjedžen' swjatocho rózarija
prênju njedželu oktobra, swjedžen' lêtneho wopomnjecža swjecženja cyrkwje
abo kermušče paš druhu njedželu tohošamoho mješaca oktobra. Na wo-
bimaj swjatymaj dnjomaj wofwecža so po dopokdnišchich kemšchach na swj.
Marinym wofstarju pacžetki z wotpuškami a skapuliry. Pschi swjecženju
ma kôždy swoje pacžetki abo skapuliry we rukomaj djeržecž. Do bratštwow
swj. rózarija a skapulira so zapisuje na farje, hdžêž so tež pschidawaju rozwucžo-

wace bratſke liſtki. Džeń zaſtupa do bratſtwa, hdyž k ſwj. ſpowjedzi a k ſwj. woprawjenju džeſch a poruczane wotpuſtne paczerje ſpěwaſch, je wot bamža z doſpofnym wotpuſtom wobhuadzeny. — Nětežiſche czaſy ſu hiſcže jara zrudne a pſchekafaju hruwo to wutrobu dobroho kſchecžana: wſchudžom ſo pſchecžeha a hani Chryſtuſowa cyrkej. Nihdže na ſwěcže njemožemy tróſcht a pomoc namakadž, hač pſchi Bohu ſamym a pſchi ſwj. Mariji. Chwatajmy lubje rad k nimaj, zo bychmy ſchodu njecžerpjeli na njemjertnej duſchi a na ſwjatej wěrje, ale cžerpjenja ſwěta khróble a zbóžnje pſchewinyli. Tychdžeń ſwjatoho rózarija chce nam we wiochorach žiwjenja tajki njebjelſki tróſcht a ſylnu pomoc poſkicžecž, pſchetož Boža ſtudnja we ſwj. ſakramentach a wotpuſtach njeda ſo wupróznicž abo ze ſwětnymi rukami zatylacž. Wjac cžaſnych cžezow a wjac bójſkich hnadow! Na jenej ſtronje žiwjenja ſtyſki ze ſylzami, na drugej ſtronje duchowne wofſchecžo a Boža luboſcž. Schtož móhli trjebaj pſchifaadžicž, je ſnadne a hinite, ſchtož pač dobudžemy, je krasne a wěcžne. Bóh nam k tomu pomhaj! — Morwy wotpuſt, t. j. doſpofny wotpuſt, kiž ſo za lubych wotemrjetych woprjuje, wobeidže ſo we kulowſkej cyrkwi prěnju njedželu po khudych duſchach, na 7. novembra.

— Dotalny knjez wucžer Jan Roſmij we Němcach je za drugeho měſchczanſkoho holczacocho wuczerja do Kulowa powołany, a bu wot kralowſkoho knježerſtwa we Liegnigu wobkručzeny; na joho měſto w Němcach je poſtajeny knj. Jakub Hejdan z Kulowa. Wobaj ſtaj Serbaj a nadžijamy ſo nanajwěcžijſcho, zo budžetaj we ſwojej ſchulſkej ſlužbje ſwojej ſerbskej narodnoſcži wſchu cžejcž cžinicž. Do nižiſheje kulowſkeje ſchule je hačo wucžer a hačo cyrkwinſki hudžbny pomocnik zaſtupit k. Auguſt Tilgner z Oſſiga w Schlezyskej.

3 Noweje Gale. Tudy je ſo 12. ſeptembra zbóžnje ze ſwěta minyl P. Wincenc Augſten, em. ſarač pſchi invalidnej kžži w Barlinje, jubilar a ſenior wrótkawſkeje diöceſy atd., 90½ lět ſtary. Loni ſwjecžesche ſwój 60lětny měſchniſki jubilej. Wón bě poſledni ekſonwental naſchoho něhduſchoho ciſtercienuſkoho kłóſchtra. — Kłóſchtr Nowa Gala bu 1268 wot miſchonſkoho markhrabje Hendricha Jaſnoho založeny, 1431 a 1434 wot Huſitow zapuſcženy, a 1817 wot pruiſkoho knježerſtwa zahnaty. Nětk je w kłóſchtrſkich twarjenjach ewangeliſki wucžerſki ſeminar a wuſtaw za ſyrotki.

3 chłoho ſwěta.

Němska. Swjatocžnoſcž w naſtupanju dotwarjenja kólnſkoho doma budže 15. oktobra. Tamniſche tachantſtvo je knježerſtwu ſwoju zwólnoſcž wuprajiko, zo chce tehdom z džaſownoſcže napschecžo Bohu Te deum zanjeſcž, wobžaruje pač, zo njeje tale ſwjatocžnoſcž wotſtorcžena byla hač na tu khwilu, hdyž by cyrkwinſki měr wróčzeny byl. Z toho je widžecž, zo ſo tónle kapitel njecha njetrjebawſchi wjele na tutej ſwjatocžnoſcži wobdželicž.

Tež tamniške zemljanstvo je so w tón rozom wuprajilo. Za katholicke lud w Němcach pak njebudže 15. oktobar wjesoky swjedzeń, ale próstny džeń.

— Hłownej zhromadźiznje němskich katholicow, kotraž so wot 13. hač do 16. septembra w Konstancu wotdzeržowajše, běchu tež czile biskopja pschitonni: Dr. z Hefele (w Kottenburgu), Dr. Kübel (administrator biskopstwa w Freiburgu) a Dr. Greith (wot St. Gallena).

Awstrija. Rěžor hišćeje po Haličzi puczuje. Wschudžom je jara witany. — Pschi w hromadu zeidženju delegacije chce hrabja Taaffe lěpsche pscheczelstwo zawjesč njez Čzechami a Madžarami, sčtož by kruta rana byla za wustawašow (Verfassungsfreunde), kofsiž dotal wo pscheczelstwo Madžarow jebrachu. Polacy budža pjecža mjez nimaj wujednawacž.

Hollandška. Mandželstwo wobstarnoho krala Wylema III. je hišćeje z džejećom zohnowane bylo, ale bohuzel nic z hólčkom. Narod pryncessyny je kraj wjelele swjeczik; pschetož njech by tež kraj radšcho narod pryncy widzał, pschecy tola budže tu za nuzny pad nastupnica hollandskeje tróny. Njewoženi-li so prync Alexander, šhorwaty syn kralowy, abo zemrije-li bjez džečzi, dha ma kralowy wuj, stary prync Frederik, přenje pramo na trón. Měk-li wón, hdy bysčtaj něčeziki kral a prync Alexander přjedy njoho wumrjejoj, kralowanjo nastupicž, dha by nětko narodžena pryncessyna (Wilhelmina) pschěz wječchowku z Wied, džowku pryncy Frederika, wot tróna wuzamfnjena byla. Wumrije-li pak prync Frederik přjedy krala, dha so swójbje wječcha z Wied wschě pramo minje. Pschěz narod pryncessyny su hižo nětko šotra kralowa, pryncessyna Marianna, kaž tež wjelwojwodžina waimarška a jeje potomnikowje wschitke pramo zhubili.

Rusowska. Wo katholickej cyrkwi w Ruskej (z wuměnjajom Pólskeje) podawaju lětusche ruske nowiny tele statistiske data. Po nich ma Rusowska nětko jednoho katholickeho arcibiskopa, 4 biskopow a 1864 duchownych, katholickeho wobhydleštwa 3,397,778 w 1044 wosadach. Dwě biskopskej sydle, mjenujcy w Minsku a Kamjencu, je něčeziki cař zahnał. Mohilewski archibiskop, kiž nětko w Pětrohrodže (Petersburgu) sydli, ma pod swojej jurisdikciju Bělorusow, krajiny baltiskeho pomorja, Finland, Sibir a połnóčne krajiny Rusowskeje z Moskwwu, we wschěm 168 wosadow z 435,323 katholicami we tymle nješměrnje wulkim krusche kraja. Z wonka Běloruskeje su najwosobnišce katholicke wosady: w Kazanju z 19,419 dušchami, w Tobolsku z 5000, w Kurfsku z 4538, w Omisku z 4000, w Sčutisku z 3296 a w Krašnojarfsku z 2000. Mnohe tychle wosadow su wjetšce, dylži někotrezkuli biskopstwo w Europje. Wilenki biskop je we wuhnanstwe a joho sydlo dđerži wotpadnik. Wilenke biskopstwo ma 289 wosadow, 480 duchownych a 1,222,111 wěriwych. Šhamajške (Telschke) biskopstwo ma 216 wosadow, 526 duchownych a 1,049,700 dušchi; Łucke a Žitoměrške, wobšahacej Wolin, Podolsku a Ukrajinu, matej 257 wosadow, 393 duchownych a 489,100 katholicow. Teraspolske biskopstwo, wot bamža Pia IX.

w lécze 1848 založene, wobjima krajiny wokolo Delnjeje Wolgi, Kaukassu a někotre tu susodne krajiny a ma 200,000 wěrnych w 114 wosadach z 137 duchownymi, z kotrychž je 85 łacjonstoho a 52 armenstoho wobryjada (rita). Biskopske sydło je Saratow, hdžež so runje biskopska cyrkej twari. Tełe biskopstwo ma z wjetšcha pschypucžowanых wosadnikow, kiž su horliwi katolikowje. Hewak pať su we wschěch katoliskich biskopstwach (z wuměnjenjom Teraspolskoho) Polacy we wjetščinje.

— Někotre tysacy měšcžanow a rólnikow z Konstantinowskoho a Radzynstoho wokrjesa w rusowskej Bólskej su so z listom hrabi Doris-Melikowej, kiž je nětko minister znutskownych naležnosćow, wobčežowali, w kotrymž na to pokazuja, kať njesprawnje so ruske knježetstwo napschecžo katoliskej cyrkwi zadržuje. Woni skorža, zo so jim njedowoluje winowatosće swojeje katoliskeje wěry dopjelnicž, zo jich tohodla ruske zastojnstwa po móžnosći pschescžehaju a z cžežkimi pokutami khostaju, zo jim njeje dowolene kłodžić do katoliskeho domu Božoho, so dacž zwěrowacž, džěcži kšchěcžić, zo khorl mřěja bjez swj. sakramentow a zo njesmjedža po cyrkwiniskim waschnju pohřebani bycž. Ale nihdy na nihdy njepuschěja so swojeje, wot wótcow zherbowaneje wěry, a tohodla proscha, zo by Doris-Melikow, kotrohož sprawnosć z mudrosć powšchitkownje so pschypóznowa, pola carja na to džěkať, zo by so katolikam po prawje a pramdže stało a cžłowjescy z nimi jednane było.

Amerika. Wójna mjez republikomaj Chile a Peru je skónčena. Peruaniska je jara cžežke wuměnenja měra pschijata.

Aša. Sendželczenjo su pola Kandahary wulke dobycžo scžinili. Afganski nawjedowac Gjub Khan dyrbjesche cžekacž a jendželiski general Roberts wza na 10,000 Afganow jatych. Zola tež Sendželczenjo maju wjele morwych a jatych. Po wschěm zdacžu hcedža so Sendželczenja pomaču do Indiskeje wrócžić, a jebi wjac na to njemyšleja, kruč afganskoho kraja za so zadržecž. A tať prawje cžinja, hewak mohle jim nowe njeluboznosće nastawacž.

— Maschi cžitarjo wjedža, kať je po skónčenju waticanskoho koncila (1870) wscha helška móc na zemi pospytowała, katolikow wot japoschtolstoho stola wottorhnycž. Ale europscy wěrni njezapomnichu na stare, ale wěrne słowo: „Hdžež je Pěťr, tam je cyrkej.“ W naraniskim kraju pať europške knježetstwa z mocu na to džělachy, zo bychu kšchěczenjo, z romskej cyrkwi zjenoczeni, napschecžo bamžej stanuli. Pola wjele Armenjanow so jim to radži. Kupelian stany napschecžo swojomu patriarchej Gassunej a mnohich zawjedže. Wón pať je so želnosćiwje zas „dom k macžeri“ wrócžik a lěta 16. hapyrła swoje podcžisnjenje swjatomu Wótcej wozjewit. Samo so wě, zo je joho Leo XIII. z lubosću pschijať. Něť so wot 29. augusta z Roma piša: Patriarcha Gassun bě w juliju Kupeliana do Kaira w Egiptowskej póskať, postajenjo tamniškeje armeniskeje cyrkwi pschepytacž. Wschitcy swěrnj katoliscy Armenjanowje, kaž tež wjele wotpadnjnych joho z dowěru pschijachu. Zoho prócowanju je so radžiko po-

šledních zas k jenosci cyrkwoje zawróćić. Woni podczijnichu so ze swojim biskopom Serafimom Davidianom. Zaposchtowski delegat w Egiptowskej, Giurcia, je jomu po krótkim pućuczenju hižo wschitke cyrkwinste khostanja spuszcził. — Dalscha zwjeselaca powjesz je tale: Djabefirski arcybiskop, Bahdarian, je so dzewjecz dzesat lét stary wobróćił. Wón bě na boharubjezne waschno titl Pètr IX., patriarcha ciliciski, pschizwał. Tež joho bratr Athanasius je so zas wróćił. Zradujmy so ze swj. Wótcom a njewustawajmy zdychowacz, Bóh chcił wschitkich błudnowěrnych a wotšchczěpjencow wróćić do jedneje swjateje romsko-katholskeje cyrkwoje!

Wšhelcizny.

Wo wobkhadzenju z wurosczenym žitom sakski sanitätny kollegij šlédowace wozjewi: 1) Wurosczene, napušczene abo stuchle žito so njesnje hnydom po mlóčenju mlěcz, ale ma so najprjedy čišće wufuščić; wurostliny moja so zwubjeracz a potom so tuto žito z dobrym změšćecz. 2) Muka so njesnje hnydom, hdyž z mlyna pschiudze, k pjeczenju bracz, ale dyrbi z najmjenišcha tydžen w czopnym stacz a so často pscheměšćecz. 3) K czěstu so njesnje ani pschewjele ani pschchorceje wody pschilwacz. Czěsto ma so ze suchej muku pschedžělacz, něšto dlěhe kisacz a so pschi dželanju selicz, tež kuff khimelcy móže so do njoho špnycz. Psched wulkimi pokrutami a nahšej horcotu so warmuje. 4) Khlěb njech so nowopjeczeny njejě, ale hagle za tři dny.

Stolětna konwertitka. „Catholic Sentinel“ piša: Njeje ženje pschepozdže, něšto nawuknycz, tak myšlesche sebi Indianta, hdylaca w katholskej missiji w Keshenje, Wis., a zastupi tohodla wóndano 105 lét stara do katholskeje cyrkwoje. Na kóždy pad je wona najstarišcha wošoba, kotraž je hdy swj. kšćeženicu dóstała.

Darniwosć awstriškoho kšěžora, kotryž kóžde lěto statysacy za potreby cyrkwoje, wumjóstwa, wědomosće a t. r. wopruje, je so na joho 50lětnym narodnym dnju zas rjenje wopokazala. Wón dari k založenju jeneje šrotkownje 300,000 šchěsnakow. Ale tež na dalsche ludy wupšcheczera so joho kšěžorska ščedrosć. Tak wozjewjachu wóndano armenste nowiny „Mascha“, w Tislišu wukhadzace, džakowny list na kšěžora, dofelž bě hlódnym Armenjanam w Mafej Afiji 10,000 šchěsnakow pschipoštal.

Kak kšěse so w Awstriji Židja zahnědžeja, dopokazuje nam městacžo Zatec (Saaz) w Czechach. Tam bě psched dzewjecz a dwacchizny lětami jenitki dom w židowskich rukach; nětko maju tam Židja pjecz a wosom džesat domow.

Žjana fundacija za khudyč. Pschi tachantskej cyrkwi w Budyščinje bě zastarsku jara wjele beneficijow. Jedne z najbohatschich, kiž hižo w lěcz 1401 wobštejesche, běšche beneficium S. Jacobi abo „kaplanstwo za khudyč“ (vicaria pauperum). Do joho lětnych došhodow škuschesche 26 brēmjenjow abo 312 kórcow žita a šchtyri kop kroschow (pjenjež běšche po czasu wjele wjac),

kotrež tónle kapłan do khudych rozdawacz dyrbjesche a to žita kóždy tydžei 6 kórcow.

Najzrudnišči njepoczink našchich dnow drje je wopikstwo z jedneje strony tohodla, dokeliž pomažu, ale wěcže zahubjenje skutkuje a z drugeje strony, dokeliž so hrěšchniwošč njepoměrnoho picža njeznaje. Komu njebije do woczow, zo je wopikstwo nana abo tež maczerje přenja wina hubjenoho woczehnjena doměrjenych džěczi, zo bohuzel, kaž někotražkuli hrěščna nakhilnošč, so wosebje nakhilnošč k wopikstwu po rozsudže wšchěch rozomnych lěkarjow najbóle wot starscheju na džěcžo pschenjese, a zo so z tym korjeń zapołoži k časnomu a wěčnomu zahubjenju chćeje swójbny? Čžtomjef we wopikstwie lestrujo a kłějo, kiž pod směchami mřodosče po puczju domoj motyjuje, je hěłsta nještwwora, kotraž sprócne skutkowanjo derjezamyšlenych pschěz swój pohoršchowacy pschiklad powala. Želizo sebi tu a tam něchtón njelubozne słowo pscheczivo wopikcej dowoli, njewuczini z tym ničjo; čžrjůda njerozomnych podušy kóžde napominanjo, njech je bóle pscheczelne, a za dobru wolu žněje hidjenje a hanjenje. Želizo pak wšchitcy pschistojni ludžo we wšy wopikca po zašlužbje zacpěja, a jelizo wosebje dobre nowiny bjez pschectacza žadlawošč a njechmanstwo wopikstwa psched woczji stajaja, docpě so šferje, zo so tutej čžěto a dušchu zahubjacej khorosčji hačzi.

—š.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 41,925 m. 7 p.

K česěi Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: k. M. R. 1 m.

Hromadže: 41,926 mark 7 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

K. Jan Koplanski z Budyšina 3 mark; „k česěi Božej!“ z Br. 3 mark; k. can. cap. senior J. Kućank 20 mark. — Hromadže: 3779 mark 56 p.

Pschihódnny firmowanški dar

je we wšchěch expeditacijach „Wojota“ a w kulowje pola pschepuca Welsa na pschedani:

Nowa Žezusowa winica,

z pschiwjazanymi „**Mjenšchimi spěwaršchimi**“ a ze **stacijonskimi knižkami.**

W najlepšchim pschichnym zwjazku a najlepšchej koži 6 marcow, druha tohorunja pschčna družina 5 m. 70 p.

Wjez spěwaršchich a stacijonskich, kaž dotal, po 5 m. a 4 m. 75 p., ze žolthym abo zelenthym rěžtom 4 m., njewjazane 3 m.

Tež wobstaraja so na požadanjo zwjazki w šomocže a z drohotnymi zankami a wšchitke druhe.

Šłowny šklad ma: **Jakub Wjenta**, zwóńt pschi tachantskej cyrkwi.

Stare pjenjezy, šlěborne a koprowe, k wobstaranju zwonow za twarjomne cyrkwoje, móža so pola mje wotedačž.

Tajke su dale dobrocziwje pschipošłali pschěz k. J. Lufascha, bisk. služobnika: hnadna knjeni w kłóschtrje Marinej Šwězdže, k. kanonik Barth, k. kanonik Wensch, k. administrator P. Innocenc, k. kapłan Štala, k. rendant Besser, k. pschepuc Šlawšch w Pancžicach, Beronika Schlenkrichcz z Kóžanta, Madlena Lehmannc z Kłóschtra (1 marč), N. N. z Rosłowa.

Redaktor.

Katholiski Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Płaći lětnje
na pósée a we knihárni
1 m. 70 p.

Žudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 19.

2. oktobra 1880.

Lětnik 18.

Katholiska cyrkej — wěczně pschescžehana.

Ze załoženjom našeje katolskeje cyrkwje na wysoki džen swjatkow počina so tež pschescžehanjo tejesameje a tute pschescžehanjo budže pač z wjetšej, pač z mjeńšej mocu tracž, doniž wona z tychle wojowanjow dobyčezka njewuidže. Džesch-li w cžichej noci po lěsu, je wschitko z měrom, hačo by tu smjercž knježila; jeližo pač nadobo do hlubokoho lěsa zawołaš — nimo je z měrom a pokojom. Na wschěch rózkach počina so hibacž, blizko wočoło tebe, nazdala z jězora, z mjerščkow starych dubow a šmwrókw, wschudže nadobo lute žiwjenjo, rječtanjo wrónow a hawronow, šutanjo šowow, štonanjo rapakow, zaštróžane hłosy mólicžkoho ptacžštwja, ščezowš šornika, rucžo wjelka: tšichny to koncert napłóšchaneje zvěrimy! Na podobne waschňjo počinachu so w ludžachy wutrobach wschě zke nakhilnosčže hibacž, hdyž swj. ja-pochtožojo do džiwiny tutoho šwěta zastupichu. Šordosčž, cžescželakomnosčž, njeschwarnosčž, nahramnosčž, lichomštwjo, duch pozčiščženja wudowow a šyrotow, wscha zšóscž, kiž bě so w tysacach lět w cžłowjeku zashydlila, hiba a špjecži so. A kač su tute cžłowjecže zšóscže a nakhilnosčže wot započatka cžěnosčžile wuznawarjow našeje wěry! Kaž husto dženi swj. martrarja šwjecžimy, wotewri so wóczku našchoho ducha zatrašchne bitwišchžo: na jenej štronje widžimy swj. martrarjow w rucy džeržo šhorhoj šchryštwowu, jich jenitka brón je ščezepnosčž; na druhej štronje zasaktych bėrcow, a jich brón je njesmilnosčž. Nišdže pač njewidžimy, zo by bitwišchžo tak krawwe byle, hačo w Romje. Tute swj. město bě sebi Bóh we swojich swjatych radach wuzwolil za šjedžiznu, za škažn, na kotruž chycšche šwoju

swj. cyrkej natwaricź, zo by wottud cyłomu swětej switała hnada bójskoho wumoženia: ale tež helške porty a mocy stajichu wscho na wahu, zo bychu tutu twjerdžiznu pschodobyle. W Romje padaja martrarjo a martrački po tysjacach, jedyn z hejemi zaraženy, druhj na žehliwe koło spinany, tšecžomu rozbiču wschě stawy, šchtwórtomu woschcžipuja ze žiwoho cžěta z kšechcžemi jedyn kruč mjasa po druhim, pjatomu bu schkrěny wołoj do horta laty, tón bu na žehliwym wuhle pjecženy, tamomu różdrěchu bjedra, zasy jenomu bu kolik pschěz wutrobno bity, druhomu za nozy a rucy 4 konje zapšchěnjene a wón różdrěny, — — — hdy težto by so dopowjedała wschelafosč martrow, kotrej wunamafachu, zo by so wot wuznawanja wěry do Syna Božoho wotrašowalo? Kaž kosa we žnjach bjez smělnosče posyče, schtož dosahnje, zrale stwjelco a młódmu kwětku, tak žnějesche pschescžěhanjo kšescžanow, njehladajcy na starobu. Saty leži bamž w cžěžkich rjeczazach w kłódze a póbła widžomnoho wjěcha cyrkwe khudy proschěr: jutse budžetaj wobaj z martračkej krónu debjenaj; tam wjedu staroho schědžiwa, lědom stawy joho džerža, a póbła džěcžo, kotrej ani njewě, zo z martračkej krónu hrajfa! Njebě ani blecžka po cyłym Romje, kotryž by njepil krej swj. martrarjow: wulki, žałosnje wulki a wjele swjaty kěrchow, a zbytki a kosče swjaty ch po nim rozbrojene po wschěch wětrach. Ale Bóh je jich zapisał do swojeje wutrobny a měrnny jim wotpocžinš poskicžik. „Wjele cžěšnosčženja pschińdže na sprawnych, ale ze wschěch wumóžji jich tón Knjez. Wón khowa wschě jich kosče a ani jena z nich so njezhubi. Ps. 33, 20. Tež dženska poskicža so Božej cyrkwi a kóždomu jeje sobustawej wjele škladnosče, zo móže sprawnosče dla cžěrpjecž. Njeje ani kraja na zemi, we kotrymž njejsu pať zjawni, pať potajni pschescžěharjo cyrkwe a wěrnosče.

To drje je hižo dawno jow, kaž stare pišma powjedaju, zo w Španiiskej lubosčě k Bohu jenoho mnicha pohnu, martračsku smjercž phtacž. Wot tajseje žadosče pschewzaty poda so na pucž a pschińdže — k turkowskomu sultanej. Tam wuzna bjez stracha swoje wotpohladanjo: zo je mnich a měšchnik, zo chce Khrystusowe mjeno po turkowskich krajach předomacž, a, je-li móžno, za swojoho zbóžnika žiwjenjo dacž. Sultan špodžiwa so nad tajkej khrobkosčju a praji: „Kšescžano, chcesch-li wěrnosče a sprawnosče dla cžěrpjecž, njetrebasch ke mnje pschińcž, ale wrócž so w Božim mjenje do swojich kšescžanskich krajow; we wschěch krajach a po wschěch městach namafasch tam sultanow došč, kiž wěrnosč a sprawnosč hidža a pschecželow wěcy Božej cžěšnosčja. Njejsch-li jo dotal zhonik, nazhonisch to cžasa došč: sprawnosče wschaf wjele njeje mjez kšescžanskimi ludami a sprawnosče dla cžěrpjecž je tam smjercž wjele škladnosče!“ A sultan puščěži mnicha a porucži, zo by so njezranjeny pschěz turkowske mjezy dowjedł. Wěrne pať je a wostanje to słowo, kotrej je tutón sultan rycžaf.

Bóh tón Knjez pať ma, kaž to derje wěsch, pschecy dobre wotpohladanjo,

hdyž na cyrkej pšchesczěhanjo dopuščezji, njech tajke pšchihadžejja wot pohanskich mocow abo nastawaju w klinje katholicnych krajow. To tebi we pšchirunanjach rozstaju. Dobry je pluh, hdyž z wótrym radlom brózdnu rózdrěje; dobra to motyčzka, hdyž hruzle rozklepa; dokelž na tajke waščnjo pšchestanje zemja a puschinu bycz, w kotrejž czerń a wóst knježitej, a dobre symjo zesthadža a njese nadobny pšód. Dobre je bšócko, hdyž so njesmilnje twjerdoho kamjenja pšchima a raz na raz schře a kamuški wotlětują; tak budže z hruboho kamjenja rjane swjeczo. Dobry je nóž, kotryž winowe prucze wobřezuje; njech pjeńt sylzy roni, kaž wjele chce, tak dyrbi pšchinić, ma-li kčjeć a šódkte kicze pšłodžecz, hinať nic. Po hórkich sylzach — šódkte wino!

Tak su pšchesczěhanja a czěšnosczěnja trěbne za Božu cyrkej na zemi a za kóždoho sobustawa, kotryž je k wěcznej zbóžnosczji powołany. Raž pšomjo ryzy złoto džěli wot njeschwarneje rudy, tak rjedži pšchesczěhanjo cyrkej a człowjeczu wutrobu wot zenisťeje pšchiwisliwosczje a te ryzy złoto, kiž so we pšomjenju tutoho czasneho czěšnosczěnja wuschřeje, je wobšruczenjo we wěrje a rozmnožk lubosczje k Bohu.

Budžesch nabojanj a mašomyslny, hdyž z wonka sylne wětry pšchesczěhanja, z nutřka pak czežke spytowanja tebe czěšnosczja? To budž daloko! Słyšč dha: „Zbóžny tón muž, kiž spytowanjo pšchenjese, dokelž, jelizo wobšteji, dóstanje krónu žiwjenja, kotruž je Bóh tym pšchihotował, kotřiz joho lubuj!“ Sak. 1, 12. —š.

3 Sůzicy a Saksťe.

3 **Budyschina.** Na swj. Michala wotbywasche so tudy wulki serbski spěwanški swjedžen, we wschelachich nowinach czasto a hušto wozjewjany, pod wustojnym wjedženjom našchoho sławnoho komponista k. kantora Kocora. Programm běsche historiski, t. r. běsche tak zřadowany, zo nam wuwiwanjjo musikalnoho skutkowanja našchoho „zynkow mištra“ pšchod woczji staji. Duž zaslyščachmy cziska ze „Serbskoho Křawa“, ze „Žnjow“, z „Malěcja“, z opery „Šakub a Šhata“, dale jenotliwe spěwy wschelakeje družiny. — Spěwařkow a spěwarjow běsche na pošdra sta; z wjetřcha běchu stari značji z lońšchoho lěta. Tež lěťša zaso so pokazja, zo našcha móe w wulkich khorach wotpoczňuje; duž pak tež wobžarujemy, zo běsche jich lěťša tak mašo na programuje. — Spěw, kotryž sebi přeni žiwoho spodobanja doby, běsche „Zastaniczko“, tenor-solo z quartetom, kotrež k. hosczěničar Šaufa, k. wučer Bóřsch, k. wučer Bariko a k. wučer Wróbl z krasnym, wutrobu pozběhowachym czuczom a z horliwym zapalom spěwachu. Blacanjo „šława“ a „da capo“ wołanjjo so přjedy njezlehnj, doniž přenje a pošenje hrónčzko njewošpjetowachu. Z wulkej radoščju dyrbinj wuznacž, zo je k. hosczěničar Šaufa nic jenož wubjernje, ale tež, runjež Němc, serbske šłowa derje doščž a zrozumliwje wuprajať. Wutrobu hnujaca běsche dale „Šyrotka“, móže bycz parla cyžoho koncerta; šola tuteje ludoweje pšěnje běchu we

wuſtojných rukach knježny Rordinec ſt., knježny Nowakec a k. wučerja Krala. Wulke rozradowanjo wubudži duo z Malčca: „Gdy bych ja růžička“, kotrej knježna Rordinec ſt. a k. wučer Garbať na waſchnjo wulcy ſpokojace pſchednoſchowawſhtaj. Dyrbiny prajicž, zo je ſo nam „Paſtyř“ k. Garbarja we wſchelaſtim naſtupanju lěpje ſpodobať, dŷli loňſchi k. Fiedlerja, operniſtoho ſpěwarja. Pſchipoſkucharjo wuprajachu ſwoje ſpodobanjo a pſchipožnaczo z mócnym „da capo“ woľanjom. Radoſtny poſměw wuwabi z kóždoho woblicza žiwý „Pícný ſpěw“ z operetty „Zakub a Šhata“, w kotrymž k. Gauſa móć a jaſnoſć ſwojoho hľoſa poľaza. A njedyrbjała ſo naſcha „Meja“ lubicž? Haj zawěſćje ſerbsku meju takle ſlyſhecž drje huſto ſtkadnoſćje njezmějemy. Haťo jara pſchiprawny kónć koncerta zaſlyſchachmy poľny khór z Malčca: „Derje, derje je na zemi.“ Haj „wyſchſche hibanje ſo čžujechje njeſmjertne a njebjelſe!“ — — Po ſkónčenyjm ſpěwanju běſche ſwjedžeňſka hoſežina, na kotrejž ſo něhdže 500 ludži wobdželi; wulka a wobſchěrna ſala běſche we wſchěch wotdželenjach do cýľa zaſhnjena, ſchtož krasny napohľad poſticjeſche. Pſchi jědži hrajeſche nam tudomna wojeřſka kapala. Bóržy woźewi ſignaliſt přenju ſkawu, kotruž wjeležaſkžbny pſchedſyda ſwjedžeňſtoho wubjerka, k. wyſchſchi wučer Wjela, Soho Majeſtoſćzi kralej Albertej wunjeſe. Potom wunoſchowachu po rjadu pſchiptki k.: reďaktor Smoleť, Dr. Muľa, Dr. Gröllmuſ, referendar Mütterlein, wyſchſchi wučer Fiedleť, kantor Kocor, kantor Žordan, Dr. med. Duczman, ſtud. Bart, kantor Bartko, ſtud. Kral a ſkónčnje hiſchje junu wyſchſchi wučer Wjela. Hžo běſche časnik jenu wotbiť a nětko haľe woźewi ſo kónć hoſežiny, po kotrejž ſo bóržy polonaija započza. Tež lěťa zaſo ſebi „Serbſka reja“ wulkeje khwalby doby, tať zo dyrhjeſche ſo dwójcy rejwacž. — Gdyž běſche zaſwitaťo, ſo poſleni hoſečo domoj hotowachu. — To běſche wulki koncert we wſchěch džěľach khwalobnje a wubjerne wuwjedženy a — bohaće, pſchebohaće wopytany. **Cyľac** hoſeči ſerbskoho a němſkoho rodu poſkuchaſche ze ſwjatocžnej napjatoſečju krasnym zynkam ſerbskoho ſpěwa. Wunoſchť naľži ſo, kať je wědomo, na towařſtvo pomocy za ſtudočnych Serbow. Z naſchich ſtron bohužel maľo znatých wohľadachmy. Zawěſćje khwalobny to ſtuť; njech by toľa teť druhič Serbow nawabiť a pohnuť, zo bychu tute tať nužne a waťne towařſtvo bohaće podpjerali. —a—

— Zaňdženu njedželu wječor woľoťo džewjećich wza nowogereďborffſki žandarm Wagner (katholik) 24 lět ſtaroho wotročka C. M. Miľſchku w Schönbachu jatoho, doľeľž bě něſchto kraný. Gdyž cheſche joho do Neufalzy wotwjeſečž, něhdže 100 krocželi wot Schönbacha, koli joho Miľſchka na dobo z nožom do delnjoho žiwota a čženy. Žandarm Wagner wlečjeſche ſo do wſy a je 28. ſeptembra tam w korečnje wumrjel. Miľſchku ſu hižo do jaſtwa ſadžili.

Ž **Sajnic**. Njedželu, 19. ſeptembra, knježeſche w naſchej fabrich ſwjatocžne žiwjenjo, wſchaf dyrhjeſche popoľdnju zaľadny kamjeň poľoženy byeč k nowej cyrkwicžcy. Wulki to ſtuť! „Wſchaf ma ſo z tym nic za čžowjeľa wobdlenjo pſchihotowacž, ale za Boha.“ (L. Par. 29, 1.) A tutej ſwjatocž-

noszeji běšče z Budyšcina pschijel wysofodostojny f. can. cap. senior Kuczank, pschewodžany wot f. fararja Šórnik a f. kapłana Róle. Šdyž běchu so knježa cyrkwinšku draštu woblekli, powita jich pola mlyna zhromadženy lud a z wosebitej rěcžu mała schuleřka (Marja Portigec). Wottud hnujese so swjatočny cžah do přědka psched druhimi schulske džěcži (pschěz 30) z thorhojczkami a wěncami. Na městnišcžu, kotrež běšče firma fabriki Grügner a Faltis dobrowolnje darika, f. počdnju wot fabriki pschi scžežcy do Zahorja, běšče nahwilny woltař stajeny a powyhšene městno za předarja. Wobě běščeje z wěncami, kwětkami a hačtkami bohacže wudebjenej. Po wotpěwanju 83. psalma, kotrež so pod wjedženjom wyšchšeho wučerja f. Bergmanna ze wschej wustojnosčju wot budyškich katolskich seminaristow sta, stupi f. senior Kuczank na pschihotowane město a rozestaji z hnujacymi słowami pschitomny džěni za zhromadženych hačo džěni wjesofosče a džakownosče. Někotražkuli hlyza pschi tutej wubjerneje rěcži so pschipořlucharjam z woczow wuroni. Na to scžehowasche po cyrkwinškej wufazni požohnowanjo zakładnoho kamjenja, kiž bu mjez wotpěwanjom lauretanskeje litanije na swoje město zasadžany. Do njoho zamurjowachu tež lisčiznu, na založenjo tuteje cyrkwicžki so počzahowacu. Na to spěwachu katolscy seminaristowje tsi wufazane psalmy a jedyn thěrlysch. Na posledku zanješe zhromadžena wosada ambrosianski thěrlysch: „Tebye my Boha thwalimy.“ Ludži bě so wjele w hromadu zeschlo nic jenož z hajnicžanskeje fabriki, kiž bě schtož do katolikow dospołnje zastupjena, ale tež z Budyšcina a joho wokolnosče a ze Schěrachowa, kaž tež wjele susodow z budesteczanskeje wosady. — Macžič f. tutej cyrkwicžcy je zhotowil f. profesor Seec, direktor twarščeje schule w Žitawje; pschi cyrkwicžcy budže tež městno f. dawanju kšescžanskeje wučeb; twar wumjedže f. Kaup z Budyšcina (katolik rodženy z Brunjowa). Šakle špecizna twarškich thóstow je nahromadžena, tohodla móže kšescžanska lubosč hjščeje wjele f. dokonjenju tutoho bohupodobnoho štuca pschispěwacž.

Ze **Smječkec**. W noč 26. septembra wotpali so tu blizko wsy fajna kublerja Michala Domscha z něhdže 50 kopami žita. Woheń je najšěrje založeny był.

z **Rašlowa** pola Kulowa. Njedželu, 12. septembra, wječor we wosemich wudyci tu Boži woheń. Wotpali so kubler Rosmij, kšěžkar Rowař a gmejnska kšěža. Woheń je najšěrje wot zložneje ruki był založeny.

z **Kulowa**. Tu je mišosčizna sotra knježna Norberta zemrjela. Serbske knježny njesechu ju w pšachčicžkach f. rowu.

z **Drežďan**. Kaž je po cyhym šwěcže znate, je našcha kralowa Karola jara dobrocizna knjeni. Šej šlusšesche něhdy kublo Morawec na Morawje, a jow bě wona džěcžo žiwa byla. Dotal bě wona kóžde lěto pjenjezy a draštu w bohatej měrje tam do thudych rozdawała. Nětko pař je w Morawcu

hospital założyła a jón z wulkim kapitalom wuhotowała, zo bychy khdźi z Morawca hacž do smjercze wothladani a zežiwjene byčž móhli.

— Na swj. Michala rano 1/27 hodž. je so zbóžnje ze swěta minyl friedrichstadtski wysofodostojny knjez farač Hubert Dittbach. Wón narodži so w Čzechach 1815 a bu na měschnika wuswjeczeny 1840. R. I. P.

— W sakskim kralestwje je zaúdzene lěto (1879) z ewangelskeje cyrkwyje wustupiko 333 wosobow, pschistupiko 81; z katolskeje cyrkwyje wustupiko 30 wosobow, pschistupiko 19. Irvingianowje su 204 wěrnych dobyli, separowani Lutheranowje (Starolutherscy) 62; 2 kšesjećancy stej dla swojoho wudacza k židowstwu pschestupikej. W Sakskej su tež Methodistowje, Anabaptistowje (kotsiž z nowa kšeczija) a Templerjo.

3 **Pirny.** Njedzelu, 19. septembra, bě hnadny k. biskop 52 młódschim a staršchim kšesjećanam swj. sakrament firmowanja wudžěl. Nazajtra běše džěči z kšesjećanskeje wučby pruhował. Žid je w tu khwilu wschěch do hromady 83.

3 **Annaberga.** Zaúdzemu njedzelu bu tu 25 wosobow firmowaných.

3 chtoho swěta.

Řemška. W Řemcach knježi wschudžom pschekora a zwada. Swjeden dotwarjenja kölnskoho doma, kotryž budže čžičje po liberalnych a židowskich mozgach zryadowany, je k wjele wobožnym rozestajenjam winu zarwał. Poršeinscy katolikowje su we wulkej zhromadžiznje w Řölnje wobzamkli, so z immediatnym listom na kšězora wobrocžić, z kotrymž chcedža wo dom pomolanjo archiskopa Dr. Melchera prosyč. Stari a nowi liberalowje mjez sobu hacž na nóż wojuja w swojich nowinach a w ludowych zhromadžiznach; haj w Magdeburgu dyrbjachu so hižo 20. septembra čžile znjepschecželeni bratšja pschi wólbje do pruskeje drugeje komory měricž; Bennigianowje pschewinychu Lasferianow, a Enoch Laster hroznje pschepadny (k tšeczomu razej); wón chce so nětko do Štalije podacž. Knježerške nowiny jara za to rěčža, zo bychy konservativni z prawej stronu nacionalliberalow w hromadžje schli, ale z Bennigjen w Hannoveru wozjewujuje, zo chce ze swojej čžrjodu drje Bismarka posłuchacž, zo pak konservativni jomu so njepschihodžjeja. Dale je strona postupa te słowo wudaka: „Prjecž wot nacionalliberalow.“ Tak my wschudžom zwadu widžimy a njewobstajnosč — jenož centrum kručje stej i a ničto sebi njewěri, z nim jednacž, derje wjedžo, zo wone njeje kompromissam pschistupne.

— W Řemskej rozhlujna so dale bóle strona pschecžiwožidowska. Napšchecžo Židam zjawnje wustupuje tež barlinski dwórski předač Stöcker, na kotrohož bě so wóndano pjenjeznik Bleichröder — Žid — pola kšězora wobčežował. Stöcker pak je dopožač, zo su so pschede wschěm Židža na bursownym schwindle (jebanju) wobdžěleli, zo po swědčenju sudow hiščeje pschecy njehańbicžiwje lichuja, zo so kóždej materialnej prócy wuhibaju, zo sami ničžo

njewudżekaju, ale jenož z džekom a potom kšesczanow so žiwja, zo sebi kóždy židowski pachol wěri kšesczansfu cyrkej w nowinach hanič, zo pycha, kotruž židža na zjawnych městach, w džiwadkach, koncertach a hđže druhđže pokazuja, w tychle hubjennych časach jenož zawisč a njespokojnosč džekawoho ludu wubudžuje, a zo židowske pišmowstwo jenož wužitk a požitk za najwyschšchu moralnu zasadu předuje. To drje su njeslube wěcy, ale wěrne. A ze sameje lubosče k židam wo tym mjelčecž je czežto. Židža zwaža so w swojich nowinach wschitko posudžic: kralow a tróny, zemjanstwo, cyrkej a duchownych, zastojnstwa, měšcchanow, rólnikow a džekaczerjow; ale na nich njesmjedža žadne kšesczanske abo konservativne nowiny spomnicž, ničto njesuje so jich činjenja a wosoby dótknyč. Hđže to wjedže!

— W Beireuthu (w Bajerскеj) mějachu 6. septembra škótno wiki byč. Ale dofelž je lěša tónle džen židowski swjedžen, buchu na katolski swjedžen, naroda swj. Marije, 8. septembra, pschepokožene. Wě to pohorsčk za cyke katolske wobydlerstwo. To zjawnje dopokazuje, kajki duch w tu khwilu w kšesczanskich krajach knježi.

Francozjska. Gambetta je dotalnoho ministra pschedsydu Freycineta cšijnyl. Wažny to podawč, kotryž nic jenož Francozow, ale tež naš stara. Rozpovjedajmy sebi tu wěc. Freycinet běšče pschod 7 mėšacami pschedsydstwo ministerstwa na so wzał. Těhdom wschitcy so bojachu, zo wón Gambeteži budže po woli. Ale w tym nastupanju so molachu, a Freycinet pokaza so samostatny muž, a pschepora z Gambettu bě bórzy hotowa. Wóndano běšče Gambetta z wosobnymi mužemi snědajo prajil: Ž Grichiskeje hču swój Schleswig sczinicž! To bě wuznamne słowo. Wjerčkej Bismarkej běšče schleswig-holsteinske praschenjo winu zawdało k lětej 1866; podobnje potajkim hčysche tež Gambetta grichiske namjezne praschenjo wužicž, zo by so pschi tutej skladnosčzi nad Němcami wjecžik, t. r. zo by z pomocu Rusowskeje a Zendželskeje Němcam zas Elsaß-Lothringsku wotdobył. Freycinet tomu so spjecžesche, dofelž Francozjska njeje hiščeže došč pschihotowana. Bórzy na to džeržesche Gambetta w Cherbourgu swoju znatu wójnsku rěč. Ale minister pschedsyda Freycinet jomu w Montaubanje wotmłowi: „Francozjska hče mēr mēcž, wěrny, hčuboki mēr bjes khrobolenja a slabosče.“ Tónle poroč džesche na Gambettu, a tón tohole njedótkliwoho muža jara rozžłobi. Dale: Freycinet, hacžrunje protestant, běšče pschecziwo rozpusčczenju wschěch cyrkwinškich rjadow (kšochtrškich zjenocženstwow), dofelž derje wě, zo lud jich parowacž njemóže; ale Gambetta započja haru prajicy, zo by tajke pschelutowanjo republicy zeschkobjeło. Tohodla naščcžuwa ministrow, kotsiž slepje jomu po bofu khodža, na Freycineta, zo dyrčjesche na posledku cyke ministerstwo rozpusčcžene byč. Bórzy zestupi nowe ministerstwo w hromadu a to pod pschedsydstwom zafaktoho kulturnoho wojowarja Ferrya. — Hđyž sebi tónle podawč prawje rozpominamy, lěze nam praschenjo na myšle: Ščto w Francozjskej po prawom knježi, Grěvy abo Gambetta? A my dyrčimy wot-

nkowicz: Gambetta! Wschedynha republiki, Grévy, bésche z Freychinetom we wschém pscheyzennj. Gambetta je joho nuzował, knjejtwo czjścje do Gambettistowych rukow pschepodacj. Wschestata je politika méra, započzala so politika namocy a wjeczby (revanche). Tohodla wopokaza so nětko Francozjska tež hnydom zwólniwa, z druhimi mócnoscjemi napscheczo Turkowskej wustupowacj. „Grichjska budže mój Schleswig,“ tak praji abo myśli sebi z najmjenjšcha Gambetta. Radzi so jomu, w Turkowskej Němsku a Awstriju na jenej a Rusowstu, Zendzelsku a Francozjsku na drugej stronje rozpschecoricz, potom ma najrjejšchu slladnoscj £ zashydbyczu Elsaß-Lothringsteje a někotrych milliardow. Němska bě Gambettu a joho stronu prjedy tak maskata, dokelz jich z kulturnym wojowanjom sebi rucy woparicz widzjesche, sčto nětko praji, hdyz jej počznu z wojnu hrozycj?

Zendzelska. W Irskéj (Irland) traje ta njespokojnoscj mjez najejkami dale. Wóndano běchu tu lorda Mounth-Morisa stóncowali, dokelz bě Fram njespscheczelnje zmyšlenny. Knjejtwo chycsche tohodla 50 sobustawow irskéje krajneje ligi jatych wzacz, ale toho so naboja, dokelz z tym by muczenjo mjez poł milliona najejkami a 10,000 kublerjemi dospótno bylo. Cyte irske hnuczo je so tak zeshynjalo a tak daloto zehnało, zo wjedziczercjo je wjac wobknjezicz njezamóža.

Rusowska. Kaž z Livadije so piša, je ruski kšezor czezcj sšhorjek. Někotři pschi tym tu powjescj rozschěrja, hačo chcył so wón tróna wotrcj a so zjawnje z pryncessynu Dolgorufec woženicz. Tajke pscheměnjenje w knježenju njeby Němska rad widžala, dokelz je znata wěc, zo je nęczišchi wulkowječ-nasłėdnik zasałty njespscheczel Němcow. Mjez tym pał nowi knjeziczercjo z pórporom a krónu cžasto a husto tež hinašche nahladu na so bjeru, a dadža so potom bóle wot rozoma a duchja poměrnošcje wodzicz.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 41,926 m. 7 p.
K česó Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: k. P. S. 1 m.; 60 m. znateje hypotheki.
Hromadže: 41,987 mark 7 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

K. F. J. z Budyšina 3 mark, Lehmannowa ze Smjeržaceje 2 mark, Wóršla W. z Khróśic 2 mark, Pětr W. ze Zdžerje 3 mark.
Hromadže: 3789 mark 56 p.

Stare pjenjezy, slėborne a koprowe, k wobstaranju zwonow za twarjomne cyrkwy, móža so pola mje wotėdacj.

Tajke su dale dobrocziwje darili: Ł. kapłan Kubasč z Njebjelczie, Ł. Njelta z Wotklec, z Budyšina: K. Zenit, tysčer Handrik (koprowu sčflu), Grehóit a katolska towaršchnja.

Redaktor.

Napraschenjo. W Hajnicach počznje so cyrkwičzta twaricz; sčto nam powje, hdy tež to so stanje z Baćonskej cyrkwiu???

Sednu, tiž je za tu wěc zahorjennj.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyšcinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 20.

16. oktobra 1880.

Lětnik 18.

Encyklika bamža Leona XIII. a lužičcy Serbja.

Swjaty wótc Leo XIII. je katolickomu swětej a wosebje wschitkim słowjanskim ludam wulku radość pschihotował z encykliki t. r. zjawnym listom na wschitkich biskopow katoliskeje cyrkwe, na 30. septembra t. l. wudatym. Bamž wopshija z jenačkej lubośću wschitke ludy abo kóždu narodność, mjez tym zo džěči tutoho swěta tež hišćeje w našim času něotre ludy na wschitke wachnjo zacpěwaja, hanja a podežišćuju, sebje samych stajnje a njesprawnje wukhwaluju a druhich za nižšicy abo hubjenišicy splah wudawajcy. Schtóž němske nowiny čyta, wě derje, zo w Europje wosebje Słowjanow, a mjez nimi zasy jich mjenske wotdžěle w pisnje a w žiwjenju z njewědomośće a ze zkośće njesprawnje traktiruja. Bamž paž ze swojim listom dopokazuje, zo jomu tež wschitke słowjanske ludy na wutrobje leža a chce tohodla nětko, zo byschta jich japoschtokaj, swjataj Cyrill a Methodij, hačo hłownej rozsčěrjowarjej křesćanstwa hižo mjez nimi čzesćenaj, tohorunja w cykłej katoliskej cyrkwi pschiskušnu čzesć dóstawaloj. Tuž podawamy rady tutón list, ale jenož po wopshijecžu, dolež so w krótkim cyka encyklika serbski wotčijšćži.

W spoczatku lista so spomina, kaž su romscy bamžowje, nastupnicy swj. Pětra, we wschelatic časach k wschelakim ludam pósrow swjateje wěry skali, kaž s. Augustina do Sěndželskeje, s. Patrika k Triskim, s. Bonifacija k Němcam, Willibreda k Frisam, Flamam (Batawiskim) a Belgicjanam, a kaž su tele japoschtokke zastojnstwo mjez Słowjanami wosebje swjatymaj bratromaj Cyrillej a Methodijej pschepodali, kotraž staj jich z pohanstwa ke křesćanstwu a zdžěla-

noszci domjedtoj. Tohodla staj wonaj czeščzenaj we wschěch skowjanskich krajach a tohodla je jeju tež romska cyrkej stajnje czeščzowala, hdyž jimaj za žiwjenje hižo wysoke dostojnstwo wudželi a po smjerczi młódschoho (Cyrilla) joho cžěto z Roma wotwjezčj njedowoli. Tuž dowoli hižo 1863 Pius IX., zo by jeju swjedženj w Czěškej, Morawskej a Šhrowatskej z 9. mërca na 5. julija pschepožony a w cyrkwinškich modlitwach swjatocznje swjeczeny był. W času watikanskoho koncila pał proščachu mnozy biskopja pola japoschtoškstoho Stoła, zo byschtej so czeščzowanjo a swjeczenjo na cyłku cyrkej rozščerikoj. Mjez tym su so politiske wobstejenja w (někotrych) skowjanskich krajach pscheměnila a tohodla wužiwa bamž pschihódnou sftadnosčj, zo by wschěm skowjanskim narodom swoju starosčj a lubosčj wobswědčij.

Na to wozjewja bamž wobščěrnny žiwjenjopis swjateju Cyrilla a Methodija a wopisuje jeju sftutkowanjo wosebje mjez Morawjanami a Czěchami, mjez Šhrowatami (w encyklicy Liburni mjenowanymi) a Serbami, mjez pannonskimi Skowjencami, mjez Bošharami a Dalmatečanami, mjez Polakami a južnymi Rusami w Rijowje. Tutón žiwjenjopis* pał tudy nětko njewocžiščujujemy, doležj so we „Žiwjenjach Swjatyh“, wot našchoho towařstwa wudatyh, hižo wobščěrnishy namała.

Botom wopomina bamž, kał su pschěz ff. Cyrilla a Methodija skowjanske ludy w spoczatku z romskej cyrkwoju zjenocženi byli. Wuschtoj drje staj z Konstantinopla (hdyžj tehdom Focius rozščezěpenjo zapoczja), ale wobtruczenjo swojoho wupóstanja dyrbjeschtaj wot japoschtoškstoho Stoła w Romje dóstacž, kotryž je centrum katolskeje jednoty. Tohodla wonaj w Romje rozprawu dawaschtaj wo swojim sftutkowanju, tu wotpožožišchtaj katolske wěrywuznacžjo, tu dóstaschtaj biskopsku swjecžiznu a prawo knježenja w swojich diöcesach. Wot tamnoho čjasa da so Skowjanam dowolnosčj (kotruzj ani romanske ani germanste ludy nimaju), zo smědžachu swoju skowjansku rěčj pschi swjatyh wobrijadach t. r. na Bozej mschi, pschi wudželenju sakramentow a w cyrkwinškich spěwanjach trjebacž, a w tutym lěcže kónčji so džesaty lěstotk wot čjasa, w kotrymž je bamž Jan VIII. takle k Swjatopolskej, morawskomu wječšej, pisal: „Šchtóž skowjansku rěčj nastupa, we kotrejžj so Bohu czeščj dawwa . . . to pschiskušdnje šhwalimy a rozkazujemy, zo by so w tej rěčji Šěžujej šhwalba spěwala a joho sftutki wopowjedowane byle. A njepschecžiwja so wěryje a wuczbyje, zo by w tej rěčji Boža mscha čžitana, ewangelium abo lekciony staroho a nowoho zakonja w dobrym pschekožku a pschi dobrym wujasnjenju, kaž tež wschitke šhordwe spěwy w njej spěwane byle.“

Dale rozpowjeduje bamž, kał su joho prjedownicy tež po smjerczi ff. Cyrilla a Methodija za Skowjanow so postarali, za Bošharow, za Bosniškich a Šerzegowinskich Serbow a za Šhrowatow. Wón žada, zo bychu skowjanske

* Přeni serbski je našch „Katholiski Posol“ w přenim lětniku 1863 pschisnejš.

ludy wjacj biskopow a duchownych měli, a spóznali, kať wulki wužiť z wuczby katholickeje cyrkweje za domjace a statne zbožje wukhadža. Tež pscheje wón słowjanskim ludam, zo bychu mjez sobu a ze swjatym Stokom w pschezjenoščzi byli, z čímž wězo wosebje schismatistich Słowjanow t. r. wjetšimu Božharow, Serbow a Rusow mēni. „D zo by smilny Bóh našče wotmyslenja podpjerať a spomožat, njech staj pola njoho našče zastupnikaj swjataj Cyrill a Methodij, wuczerjej Słowjanow!“

Skónčnje pschitazuje swjaty wótc, zo by so kóždoletnje 5. julija džen ff. Cyrilla a Methodija haťo cyrkwinški dwójny swjedžen (festum duplex) z officium a z wosebitej Božej mschu cyleje romščeje cyrkweje swjecziť.

* * *

My lužičcy Serbja čješćowachmy tež dotal ff. Cyrilla a Methodija haťo słowjanskeju japoschtokow a budžemy jeju nětko hišće bóle čješćicž, hdyž naš swjaty wótc k tomu napomina. Zo bychu serbske wosady tule čješć spěchowate, je Bošot hižom w přenim lětniku (strona 78) zjawnje žadať. Našče towašstwo ff. Cyrilla a Methodija pať je sobu tohodla založene, zo by so 1000lětny jubilej jeju pschitahada do Morawščeje, kiž so 863 sta, swjecziť. My pať čješćimy ff. Cyrilla a Methodija z dweju pschiczinow: 1. dokeľž smy Słowjenjo a 2. dokeľž su našči přjedownicy ze słowjanskeje strony kšchescžanstwo na trajace wašćnjo pschijeli.

I. Zo Słowjenjo smy a swoju serbsku rěč čješćimy, njemóže ani najwjetšči njepscheczel zaprěčž. We wědomostnych knihach a tež na krajnych šhartach je polo naščeje narodnoščje woznamjenjene; tež najnowšči „allgemeiner Handatlas von Richard Andree“ naš tola znaje. Na naščich něhdje 60 štyrřičknych milach, hdyž wjetšinu wobydlerstwa tworimy, je pschecy hišće 160,000 Serbow, hornjo- a delnjolužičkich. Našča literariška džekawoščž dyrbi so pschi wšchěch zadžewčach hišće nahladna mjenowacž, hdyž ju z mjeńšćimi zdžekawnymi ludami w Europje pschirunawamy; ja myšlu tudy na Rhätoromanow abo Ladinow we Schwajcařškej a Tyrolu, kiž k swojomu pošlnjenju z podobnorěčžnymi Stalšćimi mjezuja a na Šlandžanow, kotsiž maja w dalokim morju wěstu samostatnoščž, mjez tym zo naš w politišćim zarjadowanju kaž Němcow wobhladuja. Tež nowišča šhula zaľomdžuje z wjetšča našču narodnoščž a wužiwa tu a tam wjele čžasa pschecziwo naturšćim a pädagogišćim zasadam jenož k wufnjenju cuzeje němščeje rěče, nic pať k rozwiwanju rozoma a wutrobny na podobžtu macerščeje rěče, (Mutter Sprache, Mutter laut, wie so wonnesam, so traut!) šchtož je póľski zapóľkanc na němšćim a prusćim sejnje Dr. Niegolewšći system wóškupjenja a wodžiwjenja z prawom mjenowat. Tola w cyrkwi ma serbska rěč dotal pošne prawo a cyrkwinška wyschnoščž njemóže čhycž naš z pscheněmczenjom wobčezewacž, hdyž je to romšćomu Stolej cyle pschecziwne! My nješluchamy drje k čžišće słowjanskej diwěcšy a njewužiwamy stare privilegije katholicow w słowjanskich krajach, kaž w Dalmaciji, hdyž je cyrkwinška rěč hišće

šlowjanſta, abo taž pola unirowanych Boſharow, Serbow a Ruſynow; ale tola wuczi ſo kſchecſzanſta wera hiſtce z pomocu maczeiſke řečze w cyrkwi a w ſchuli, a pſchi Božich ſlužbach ſpěwa ſo zjawnje ſerbski abo w tej ſlowjanſtej řečzi, kiž je ſo w Hornjej a Delnjej Lužicy doſč čjiſta zdžeržata a tež w ſerbskej literaturje ſo ſpěchuje! Němc M. Luther z ryczeſtkubleiſtwom a meſcheczanſtwom drje je naſ rozſchecžepiſ po wěrywuznaczu, ale na wſchěch ſtronach Serbja a haſo tajch čzeſcziny ſſ. Cyrilla a Methodijsa, japoſchtoſow a zaſožerjow ſlowjanſtoho piſmowſtwa abo zaſožerjow zaſtada wſcheye zdželanofeže, Cyrilla haſo wunamaſarja woſebitoho ſlowjanſtoho alfabeta a wobegu ſwjateju bratrow haſo pſchecožerjow ſwjatoho piſma, kotrež je ſwj. Methodij hač na Maſkabejſke knihi krotko pſchod ſwojej ſmjerczu 885 doſonjaſ. Kaž Němcy ſwj. Bonifacija tež na tych ſtronach, hđžež wón njeje pſchifchoſ, haſo japoſchtoſa Němcow čzeſcja, taſ čzeſcziny my ſlowjanſcy Serbja ſſ. Cyrilla a Methodijsa, hačžrunje njeiſtaj ſamaj pola naſ pobytoj, ale jenož jeju wuczownicy z Čzech.

II. Serbja ſu tež kſchecſzanſtvo najprjedy na trajace waſchnjo z čžeſkich ſtronow, wot ſſ. Methodijsa trajnje wobroczenych, z wěſtoſczju doſtali. Nočcemy přecž, zo ſnadž je někotry Serb tež prjedy kſchecſzanſtu wěru pōznaſ, ale to ſu wuwzacža byſe. Serbja tehdom nēmſkich miſſionarow rad njewidžachu, dokež či z kſchecſzanſtwom jenož njewōlniſtvo a wotrocžſtvo ſobu pſchinjeſechu; jim njebē čižnič ſamo wo wěru do Žbōžniſa, ale tež wo rozſchěrjenje ſwētneje močy, taž ſtawižny dopoſazuja. Wōle witani miſſionarowe mōžachu jenož ze ſlowjanſkeje ſtrony pſchič a hdyž ſo po wuſchecženju čžeſtoho wječha Worimoja a joho mandželſkeje ſwjateje Ludmiſy (874) pſchēz ſ. Methodijsa kſchecſzanſtvo mjēz Čzechami horliwje rozſchěrjeſche, njeje zamēſe pſchēz tehdom znatu čžeſtu Žitamu a župu Bahwozd (gau Zagost) ſ lužifkim Serbam za čžeſkich miſſionarow daloſo byſo, koſiž berje wēdžachu, zo tudy jim bližti lud bydli! Ža taſte wobtruczenjo mōžemy ſlēdowace dopoſazma pſchiſtajič:

1. W džewjatym lētſtotku, woſebje we wōjnach z Němcom Ludwiſom II. (855—875), džeržachu ſo Serbja ſwēru ſ Čzechami, zbichu 872 nēmſke wōjſko we Lužicy a 870—894 ſtuſchachu z druhimi Šlowjanami pod knjeiſtvo wuſkomorawſtoho wječha Swjatopoſka abo Swatopluka.* Njedyrbjeli ſo Čzechajo ſtaracž, zo bychu ſwojich pomocnikow we wōjnach a ſwojich ſobukrajanow za Chryſtuſa dobyli? Wot 874—884 bēſche pod mōčnym Swjatopoſkom pokojny čiſa, tehdom pſchibēraſche kſchecſzanſtvo w joho krajach, čžohobla njedyrbjaſo tež mjēz Serbami? Žo ſo nadrobne w hiſtoriji na to njepomina, leži na tym, zo lužifcy Serbja žanoho wuſkomōčnoho zhromadnoho knježiczerja njemējachu a žane wjeſche nahladne mēſto w ſwojim kraju.

2. Žo ſmjerczi ſ. Cyrilla w Romje (869) doſta ſ. Methodij wot bamža Hadriana II. muražnu porucžnoſč, zo by na wſchitke ſlowjanſke ſtrony kſche-

* Pſchirumaj Dithmari episc. Merseburg. Chronicon, lib. VI. c. 196. Tutton bē biſtop 1008—18 a je wěryhōdny.

ščanstwo rozščerjował a zo bychu duchowni tych stron pod njoho sliščeli. Legenda pannonska pišče podacjom bamžowego lista na wječeha tamniških Słowjencow, Kocela, takle, (ščtož njeh je sobu maša pokazta rěcže): I reče apostolik: Ne tebě jedinomu tokmo, no i všem stranam tēm slowěuskyjm sljuji učitel ot boga i ot swjetago Petra, prwago nastolnika i klučiderzca carstwiju nebesnomu, t. r. A praji bamž: Nic jenož tebi jeničkomu, ale tež wšchēm stronam słowjanskim sčžeku joho (hako) wučerja wot Boha a swjatoho Pětra, přenjoho nastlědnika a klučnika kralestwa njebjeskoho. Njedyrbjał s. Methodij, kiž je hewał we wšchitkim romšowu Stolej poskušny byl, w dopownjeczju na tule poručnosčž k blizkim Serbam jenoho swojich wučownikow pošlacž, hdyž je tež druhdže na zdalenyh słowjanskich stronach sčutkował? Zo bēchu Serbja tehdy hiščeže dosčž mōcni a zo je hōdno, swojich pscheczelow k tejsamej wěrje domjesčž, je s. Methodij a tež wječh Woriwaj derje wēdžal.

3. Našcha serbska rěcž tohorunja wobtruczuje, zo je kšchesczanska wučžba pschēž Čzechow k nam pschisčta, dokelž su wšchelake słowa staročěskim a starosłowjanskim podobne, kajžž missionarowje Němcy wēšče njebychu wuzwolili. Na něotre wurazy je k. Smoleč pschēd lētami pokazal, ja čcu tajke w rozumnoženym zestajenju tudy podacž:*

a) Dogmatiske a wobradne wurazy: kšhestnicžka (Taufheud), kšchēcizč (nēhdy kšchesczicž wot kšhest), sčženjo (nēhdy čćenje, lectio), mšcha, kšchiz (delnjo-serbski: kšchica), čžisčž (čžěški: čžistec), cyrkej, kralestwo (nic krolestwo). Němcy bychu drje mudžěšali: messa, massa, kirka atd.

b) Mjena wosobow a kšchčženych: kšchesczan (wot kšchesczicž), pohan, mēšch-nik, biskop, jandžel, djabot, japošchotž; Klimant (wot s. Cyrilla a Methodija wjele čžescžowany, kotromuž bēchu přenje cyrkwie w Čzechach šwjecžene, kaž w Lewym Hradcu pola Brahi, na Wyšchegradže atd.), Jurij (swjatoho Jurjowa bējara stara cyrkwičžka na horje Rip), Jan (nic Jwan), Handrij, Sčchžepan, Michal, Pawot, Wjacław (husto swōjbne mjeno!) a šnadž hiščeže druge. Němcy bychu šnadž zawjedli: hajda, bishof, hapostel, hengel (kaž w pošobskim inglik), dibl, Michel, Paul, Wencel atd.

c) Mjena dnow a časow. Wšchēdne dny mjenujemy kaž Čzechowje a druzy Słowjenjo: pōndžela, wutora (druhi džen, feria secunda), sčjedna, sčtwōrtk (w pošobskim pjerundan, Pjerunowy džen, kaž Donnerstag), pjat (pošobsch skumpe, t. r. ščupy džen) a sobota; Němcy bychu hinašče słowa tworili za swōj Montag, Dienstag, Donnerstag a Freitag. Dale sem sliščēja słowa: sčče dny (kwatembry), jutrnje a nēšchpory; hody (Boži hody), jutry (drje jutrije, kaž ranje, velikē jitro, velikā noc), swjatki (pōšcy zelone šwiatki), ššjoch Kralow (nic Krolow). Jenož delnjo-serbske jatšchy (jutry) su ž delnjo-nēmškoho eostra; jich słowo „brošchma“ je podhladne.

* Kač je wšim nēmčžinym pozdžžichu našchu rěcž kazyl, nočcu tōn kročž wušladowacž.

4. Skónčujuje hiščeje dopokazmo, na kotrež su hižo druzy (Šafařík, W. Bogusławski atd.) pokazowali. Hdy bychu němscy missionarowje mjez Serbami přeni zažojerjo trajacoho křesćanstwa byhli, zawěšće bychu němscy chronistowje tehdomnoho a pozdžišchoho čzasa to spominali; pšchetož wot starych čzafow Němcy na křwalbu swojich z najmjeńšcha njezabychaj! Čžohodla pućujuja woni w 9. a 10. lěstotku do wołnoščje delnjoho Łobja a do Pomorskeje a njepohladaja do wjele bližšich a bóle pšhistupnych krajnow milčanskich a lužiskich Serbow? Dokelž derje wědžachu, zo je pola nich křesćanstwo hižo wot Čžechow zažožene a wobkrućžene. Tež bychu Němcy pšchi pšchiběracej mocy z našchimi předomnikami zawěrnje hiščeje hórje zatkadželi, hdy bychu tudy křesćanstwo njena-
deschli, kotrež pšchewinjnych pokušchnošć wučži, bychu z pšchewadženjom našchoho wobydlerstwa a z němškimi kolonistami našchu narodnoščž skerje zahubili, kaž je so to wot naš k wječžornu a k polnocy stalo. *M. Hörnik.*

Dr. Jan Mar z Njebjelčic, joho wotkazanj a krejne pšhecželstwo.

Njefmjertne mjeno je sebi po Serbach njeboh knjez Dr. Jan Mar, w swojim čzafu probst w Lubanju, pšchez swoje nadobne a njefebične wotkazanj dobył. W lěčje 1846 pšchepoda wón tehdomniščchomu Can. Cantorej pšchi budyškim tachantstwje, knjezej Michalej Hašchcy, 10,000 toleri a rozestaji jomu ertnje, na kajke wašchnjo ma so pod dohladom wysofodostojnoho konsistorija pola swj. Pětra w Budyšchinje lětna dan z tutoho kapitala nažožowacž.

Po smjereži njeboh knjeza Maru pał nasta skóřžba, dokelž krejni pšhecželajo po nim žadachu wuplaćženjo wotkazanja tohodla, dokelž njebě njeboh knjez swoje wotkazanj samorućžnje podpisał. 27. julija 1855 wurunachu so skóřžach pšhecželajo njeboh Maru z tachantškim konsistorijom tał, zo so pšhecželam hiščeje 3600 toleri wuplaćži, zbytnje pjenjezy pał tał dohko na dani wostanu, doniž zasy do 10,000 toleri njedorostu, na kotryž kapital so krejne pšhecželstwo za wšchě čzasy wšchoho dalščchoho skóřžbnoho prawa wotřejnje.

Pšchi tutej składnoščži bu tež regulativ žestajany, t. r. wašchnjo, po kotrymž ma so lětna dan pšchichodnje po woli njeboh knjeza fundatora nažožowacž. Z tutoho regulativa njech so scžehowace wě:

Mjeno wotkazanja je „Dr. Marowa fundacija“ a zažožena je tuta fundacija z tym wotpohladanjom, zo móhli serbscy młodžencowje pał studowacž, pał čžestne rjemješko nawuńnyčž. Prawo na podpjeru z tuteje fundacije maja 1) krejni pšhecželajo po njeboh knjezu z mužškeje, 2) ze žónškeje strony, 3) njebjelčan wofadni a 4) sčtózžfuli katholicki młodžene, kiž je serbskeje rěčže mócnny. Wysofocž jenotliwych stipendijow postaja so pšchez wysofodostojne konsistorium a hacž na dalšche wobkredžbuje so tutón porjad: dwoje stipendium po 240 mf. lětnje postičža so tym, kotřiž wyščšche schule wopytuja, njech na duchowništo, lékařstwo so pšchihotuja abo tež prawa studuja; tšoj a podpjera po 150 mf. za

tych, kiž su na wučerškim seminaru, na hajnskich abo ratarškich akademijach abo tež na realnych škulach; dwoja podpjera po 90 mk. za wučomcow na wumjełstwo abo rjemješto. Se-li so někomu stipendium wudželi, tón njezhubi samón hačž do dokónčenyh škulow, khiba zo pschez njerodu a lénjosčž so tajšeje dobroty njehódnny scžini.

Zo by pschez wotkazanjno postajeny kapital so tež tehdom chył a njezranjeny wobšhował, hdyž trjebaj pschez krajne bankroty abo wójny pjenjezy škodu počerčpja, je so rezerwny fond založil, kotryž z 1500 toleri wobsteji. Marošče-li po čzasu tutón kapital nadobnje, dha ma so lětnje z njoho do njebjelčan škulšjeje kassy 60 mk. za khibe džěczi wotwodžicž a potom na to myslicž, zo bychu so nowe stipendija tworike a tak z počasnym pschibytkom krejnych pschecželow tež možnosčž nadobniščeje podpjery so posćicžila.

Wupisanjo stipendijow stawa so khyli do jutrow w budyškich nowinach. Hačž do postajenoho termina može kóždy serbski mlóženc so z próstwu wo tajtu podpjeru z Marskeje fundacije na wysokodostojne konsistorium wobrocžicž a tute pomjenuje po blizkosčži krejnoho pschecželstwa, a njeje-li z krejnoho pschecželstwa mlóženc, druhoho mlódoho Serba po spomjnym rjedže, zo by jomu dobrotu podpjery pschibwobrocžiko.

Trěbne wopisna, kotrež maja so próstnomu listej na konsistorium pschipožožicž, su tute: škulške wobšwědčjenje, njeh je z faršjeje abo drugeje wyschščeje šcule, dopokaz krejnoho pschecželstwa a zo je serbskeje rěče derje mócnny.

Zo by so wola njeboh knjeza fundatora dopjelniča a pschi wudželenju stipendijow so pschede wschēm na krejnych pschecželow kěžbowacž mohło, podam we scžehowacym zapis krejnoho pschecželstwa, kaž derje je so tajki po njebjelčan farškich knihach zestajecž hodžak. Rozdžělu pschecželstwo do tšjoch rjadownjow a to:

1) Do tych swójbow, kotrež su hižo jako krejni pschecželoyo po njeboh Maru značži. Su to džěczi po sotromaj njeboh knjeza a to po Madlenje, rodž. 1767, wudatej 1791 na Koflic kubło w Njebjelčicach. Z druhoho mandželstwa z Janom Nowatec z Konjec wufhadžatej dwě džowcy, Marja, rodž. 1801, wudata 1824 do Lejna Miklawškej Kofli (Kynczej), a Ğana, rodž. 1804, wudata Miklawškej Zarjenkej w Saworje. Wo drugej sotse, Wórschli, rodž. 1771 a w lěcže 1797 Miklawškej Kralej z Njebjelčic wudatej, zawostachu tute džěczi: Surij, wobšedžer Marec kubla w Njebjelčicach, Ğakub, korežmar w Serbskich Ğazlicach a Madlena, wudata 1818 do Miłocžic na Školčic kubło. Tuteju sotrow džěczi steja w 3. stawje krejnoho pschecželstwa k njeboh fundatorej.

2) Swójby, kotrež krejne pschecželstwo z njeboh knjezom dopokazacž njemóžachu. W lěcže 1715 woženi so Marec Michak, wuj njeboh knjeza, z njebjelčan Libšec Kathyrnu a je z wótcem tutych swójbow: Šchibšow, kotřž so pozdžišcho Libš pisaja (w Kanecach, w Ğunjomje a Lukafchecy

w Mikocziach), Hajnschow (w Swinjařni a w Pěšecach Ttalczkecy) a Żurów we Wěteńcy. Tute swójbny, kotrež su po cjasu wšchelate mjena pšchizwate, maja so po prawom „Mar“ pišacž.

3) Swójbny, kotrež maja krejne pšhecželstwo z njeboh fundatorom hišćeje dopokazacž. Tajke su Nowakecy we Wěteńcy. W lěće 1678 bjerje sebi njebjelčan Marec Jurij Hilžu Nowakec z Wěteńcy. Teju džěci su: Hana, rodž. 1685, Jakub, rodž. 1687 a Jurij, rodž. 1693. (Po křoścjan knižach a dofelž staj tu dwaj synaj, ma drje so Nowak tež Mar pišacž); dale bjerje sebi w lěće 1722 Marec Pětr Žezorkec Kathyrnu z Sawory a czechnje za pachmana do Borchowa. Teju syn je Michal, rodž. 1730, kotryž je z wótcem tych Marow, kofšiz su w Lejnje, w Radworju a wokoło Budyščina a so tež hišćeje Mar pišaja.

Tutym poslenim swójbam radži so, zo bychu so sferje a lěpje swojoho samšneho wužitka dla derje za nanom, džědom, bratrami a sotrami tychsamych doprašchowali, zo by do czjsta pšchischo, kotre swójbny po Serbach maja pšchede wšchěm prawo na podpjeru Maršeje fundacije.

W Njebjelczicach.

Kubaš.

3 Łuzicy a Saksteje.

3 Radworja, 11. oktobra. Zaidženy pjatk a wčera czechnjechu straščne njewjedra pšchez našchu wokołnosć; tola bu pšchez Bože hnadne zwarnowanjo wšcha škfoda wotwobrocjena. Pjatk wječor, hafo běšchtej hižo dwě sylnej njewjedrje pšhecžahnyfej, dyri pola tšeczoho blyšk do Cyžec twarjenja w Mlyniskich kžěžach, a to z jonym wofnom nuts a z druhim won. Wobšedžet Cyž woteńdže ze stroželemi. Blyšk běšche kruč murje wutorhnył a 6 šchleńcow we wofnach rozpuknył. — Wčera popołdnju zas sylne njewjedra našchu wokołnosć pšhecžahnychu, a blyšk dyri w Czornym Šodlerju pšchi Pólenkec twarjenju do jeneje telegrafisťeje žerdže a wotpaczi kruč drjewa. W Šhelnje džěšče muž z kofu na křibječe domoj, hafo blyšk do kofy dyri a joho k zemi porazy. Wóh chcyšče jomu naspomnicž, zo je džensa njeđžela. K.

3 Brunjowa. Wóndano dondže k nam z Madeiry zrudna powješć, zo je 1. oktobra našch majoratny knjez hrabja Alfred Stolberg-Stolberg 45 lět stary wumrjet. W lěće 1874, hdyž wón w rajchštagu sydašče, běchu joho w Barlinje wuhlowne dymy nimale zadušyke. Wot toho cjasu bě tónle hewal strowy a sylny knjez khorowaty, a dlějšče pšchebnywanjo w Arcachonje pola Paua w južnej Francóžskej jomu nicžo njepomhašče. Duž chcyšče z Bordeaux'a na kupu Madeiru wotjěcž, zemrje pať na lóđži w přenich 24 hodžinach. Čžěto ma so z Madeiry 26. t. m. k nam dóstacž a 28. pohrjebane bycž. Pšče njoho žaruja poddani brunjowškeho knježstwa, a joho žahu smjercž wopłakuje wosebje zawostajena wudowa Hana rodž. hrabina Arco-Zinneberg ze swojim synom a 3 džowkami. Hrabja Fryca, 12 lět stary, wopytnje šchulu w

Meranje w Tirolskej a budže nětk z majoratnym knjezom. — Njebóhi hrabja běšče w poslednich časach tež kandidat katholickich Serbow za němſki rajchſtag.

3 Delnjeje Łužicy. Často ſkychimy w našchim času, zo so katholickim woſadam cyrkwoje hjeru a tak mjenowanym „ſtarokatholickim“ pſchepodawaju, tak zo su woſady, kotrychž duſche po tyſacach licža, čyſćeje hjez Božoho domu. Tola w Delnjeje Łužicy, hđžež je so z cyła jenož jena katholicka woſada, Nowa Gala, we wichorach lutheroweje reformacije zdžeržała, je so jena katholicka cyrkej hjez woſady a duchownoho lětſtotki wobtkhowała, mjenujcy w Błoboschojcy (němſki Bloischorf), tſi hodžiny wot Mužakowa a hodžinu wot Ğróbka zdalenej. Tudy namakajcy katholicſku cyrkej z farſkimi ležomnoſćemi, a we wſy ſamej ani jenu katholicſku duſchu. Jato bu w nowiſchim času, kaž w druhich městach Delnjeje Łužicy, tež w Mužakowje katholicka woſada załožena, buchu tute ležomnoſće mužakowſtomu fararjej pſchipoſazane, a wuczinja nětk najwjeſtſchi džěl joho dotkodom. Dwójcy za lěto džerži nětko mužakowſki farar w tutej cyrkwi Bože ſlužby. Ğacžrunje we woſoſnoſći mało katholicow bydli, z wumzacžom Ğróbka, hđžež pať je woſada pſchěz ſmjercž ſwojoho přenjoſo fararja cyle woſyroczena, je cyrkej tola kóždy krocž z kemiſherjemi pſchepjelnjena; dofelž wjeſni Ğerbja njedadža ſebi wzacž, tehdom do ſwojeje cyrkwoje, kaž praja, kemiſchi hieč, a mužakowſki farar jich pobožnoſć kħwali. W nowiſchim času su so tu někotſi katholicowje we woſoſnoſći, něhđže 30—40 duſchow, zaſydlili. Nadžijamy so, zo budža so tudy katholicowje hiſčecze bóle pſchisporjecž, tak zo zas čas pſchińdže, hđžež budže w Błoboschojcy ſamoſtatna katholicka fara. — Tež w ſuſodnej wſy, w Kucži (němſki Reuthen), poť hodžiny wot Błoboschojce zdalenej, namaka so ſrjedž wſy hiſčecze kapala, ale we rozpadankach, jenož z džěla tam hiſčecze murje ſteja a z wonka w muri powoſtanke jenoſo ſwjecžatka. Ğđžež so něhdy wopor Božeje miſče ſwjecžesche, roſtu kečki a trawa a w ſwjatnich paſu so huſy. Póbla wiđžiſch tež mały kěrchow a ſteja tam 4 wopomniki jeneje zemjanſteje ſwójby, kiž je w ſwojim času Kucž wobſedžała a je najſterje katholicka była a ſebi tudy ſwójbne pohrjebniſčeczo załožila; dofelž wjeſny kěrchow, na kotrymž su druzy wobſedžerjo rycžerkubla hacž do našchoho čaſa pohrjebani, leži z wonka wſy. We ſtarodawnych časach je tuta kapalka najſterje filialka wot Błoboschojce była, dofelž je mužakowſki farar na teje ležomnoſći knjez. Kaž dopiſowarjej tam ludžo powjedachu, je nětcžijſchi knjez nad Kucžu tule ležomnoſć chcył kupicž, zo by tam pjecža zas cyrkej natwaril a ſwójbne pohrjebniſčeczo załožil, ale mužakowſki farar ju njeje wotſtupil, hacžrunje žadyn wužitk njenjeſe. Traſch něhdy čaſy pſchińdu, zo tež tuta kapalka z rozpadankow poſtane.

Kr.

3 Drezdjan. Knjez Anton Pattoni, přjedy hrodowſki kapłan w Brunjowje, je do Chemniž za kapłana pſchischoł, a k. Ferdinand Fiſcher, dotal w Chemnižach, je nětko kapłan za Reichenbach a Greiz. — Do woſobnych ſakſkich zemjanow, kiž ſebi ſwojoho hrodowſchoho kapłana džerža, ſluſcha tež

baron z Lagotellerie nad Otterwiſchom pola Grimmy. W tu chwilu je pola njoho za kaptana t. Bernard Wirz z kölnſkeje diocesy.

3 cyłoho ſwěta.

Rěmska. Wczera a džens (15. a 16. oktobra) ſwjeczi ſo w Kölnje dotwarjenje doma — arcbiſkopskeje cyrkwoje. Wobzarowacž pať ſo dyrbi, zo njemóža ſo runje katholicowje, kotrychž to woſebje nastupa, z toho zwjeſelicž a na tutej ſwjatocžnoſczi wobdžělicž. Ze dha tónle ſwjedžen ſterje židowski, dyžli jubilejſki ſwjedžen. Liberalowje katholicam wumjetuja, zo jich zdžerjenje njeje loyalne, zo rani cžescž, kofsiž ſu krónje winojczi a t. r., ale to je nam najbóle zajimawe, zo ſo runje czi ludžo wſchomóžno wo tule ſwjatocžnoſcž ſtaraju, kiž ſu ſebi w lěcže 1848 na krala a pruiſke knježerſtwo woſebje hubu torhali, kaž nęcziſki kölnſki wyſchſchi męſchczanoſta Dr. Becker. — Zo porucžnoſcž kžęzorowa, tónle ſwjedžen nęcťo t. r. w cžasu kulturnoho wojowanja a w nje- pſchitomnoſczi knjeza arcbiſkopa woboić, na kóždy pad nęhdže njeſpokojnoſcž wubudži, ležęſche na zjawnym. Hdy by kral kölnſkoho arcbiſkopa dom powołał, bychu ſo liberalowje zlobili, nęcťo, hdyž dyrbi wyſchſchi paſtyr hiſchcže w cuzbie pſchebnywacž, budža katholicowje drje džakowne kemſche džeržecž, njewobdžęla pať ſo na zjawnych ſwjatocžnoſcžach. A kať mohło tež hinať bycž? Swjeczi dha ſo woſrjedž wójny a mjez rozwalinami bitwiſchcža žadyn ſwjedžen? Njeſtanje to ſo haťle po wójnje, hdyž je złoty męř zacžahnyť? We woťamifnjenju pať, w kotrymž ſu biſkopja wotſadženi, 1400 woſadow woſyroczęnych, katholicka cyrkej tať rjec woblēhana, kať mohł wěrnny katholic ſo zradowacž, a njech by tež na dotwarjeny dom w Kölnje hladať, kiž džę je ſam woſyroczęny dom Boži, biſkopſka cyrkej bjez biſkopa? Ze węſte, w tychle dnach budže w Kölnje ſo wulka pycha pokazowacž; kžęzor, kiž džęſa pſchijędže, budže wot nimale wſchitkič nęcmiſkič wjerchow, tež wot ſakſkoho krala, wot miňſtrow, pryncow kralowſkoho domu a t. d. pſchewodžany, — ale pſchecy tola njebudže katholicſki Köln žadyn powſchitkomny ludowy ſwjedžen, žadyn džęń radoſcže a wjeſoťoſcže widžecž!

— Z Annaberga w Hornjej Schlezyskeje ſo „Germaniji“ piſche: Na powyſchenjo ſwj. kſchizja bę ſo tu na 50,000 pobožnyč pucžowarjom w hromadu zeſchło; 15 duchownych ſpęwachu jim, kaž je jow waſchjno, kſchizowy pucž a wudžęlachu ſakramentaj pokuty a woťtarja. Ale tu móžęſche ſo ze wſchęcťm prawom ze ſłowami Božoho piſma prajicž: „Knježe! ſchto je to mjez tať wjele?“ 50,000 węcimych a jenož 15 duchownych! Wjeczor na poť jędnacžich poda ſo jedyn z tyč duchownych ze ſpowjednoho ſtoła; hnydom wobſtupuja joho cyťe cžrjody a joho naležnje proſcha: „Knježe! wuſpowjedajcže hiſchcže z najmjeňſcha naſ; my wot ſchtyrjoch lęc žanoho duchownoho nimamy a do bližſheje farſkeje cyrkwoje ſu tſi mile. Wuſpowjedajcže naſ!“ Ale na tym njebę doſcž. Pſchivali ſo hiſchcže wjetſcha ſyła a proſchęſche: „Ach, my ſamy z Koſłowa, z Leſchnic-Boronowa, z Wulkič Strzelic a t. d.; my drje mamy

„statnoho“ fararja; tola tón nam ničžo njepomha! Ach! slyšecze našču spowjedź! Smilcze so nad nami! My hižo tseczi dzei na nju čakamy.“ Pšchibližichu so druzy stari, stabi ludžo; wo nich hodžesche so wo prawdže rjec, zo z jenej nohu w rowje steja; na nich bě widžecž, zo chychu so na pucž do wěcžnosće pšchihotowacž, dofelž woni wšchitcy spěwachu podobny zrudny křěrluscy. Za sebi myslach: „Hdy by tola rajchski kancler a prjedawšchi minister kultusa pšchischoł a tónle wbohi lud widzał a prošycž slyšchał, wón by wěcže zhonił, šchto je ludej třebne! Wšchał bě tež našcy křězor něhdy prajil: „Za to dyrbinu so staracž, zo by ludej měra zdžeržana byla!“

Awstrija. W Reicze (w Tirolskej) swjeczesche njedawno šchtwórty syn Konstzenerec swójby swoju přenju Božu mšchu. Po přědowanju, kotrež bě wulki zajčičcž na wšchitkich cziniko, džěšche młody kněz, pšchewodžany wot swojich šjoch bratrow, k wołtarju, Bohu swoje přěnicžki woprowacž; běšche to horje potubľacy a hnujacy napohľad, šchtyrjoch bratrow hafo duchownych! pola wołtarja widžecž. Staršchaj nejštaj wjac žiwaj.

Italia. Garibaldi a jeho syn Menotti staj z italskeje komory wustupikoj, dofelž njechataj dlěhe zapóštancaj bycž w kraju, w kotrymž so swoboda z nohomaj poteptuje. Prawu winu mašcy najšterje w zajecžu generala Canziosa, pšchichodnoho syna Garibaldiwoho, pytačž, kiž bě so w Genui na měrcomškich njeměracž wobdžělil. Wóndano bě Garibaldi sam do Genuy pšchijěł, a italske knježerstwo bě tak stabe, jomu k woli generala Canziosa z jastwa pušcžecž.

Turkowska. Skóncžnje je sultan tola do toho zwolił, zo by so Dulcigno (Olguń) na Czornu Horu wotštupiko. Bě tež najwšchšchi čas, dofelž mócnosće chychu hižo jenu kupu w Archipelu wobšadžicž a turkowske pšchistawy (Häfen) woblehnyčž, zo njeby žadna kóžž nuts a won mohła. Z toho by turkowske wikowanjo hroznu šchfodu mělo.

Šendželjska. Wobštejenja w Šrskej su pšchecy hóršche. W ludowej zhromadžiznje w Kittrenadremje wobzamknychu, zo njemělo so kedžbowacž na hroženjo knježerstwa a parlamenta a zo mělo so powuzimacž wšchitkich zakonškich šřědkow k zahnacžu knježacoho tyrantstwa. Druha resolucija mjenuje wobšedžerjom wulkich kubľow, kotrež buchu w času reformacije z mocu katholskim wobšedžerjam wzate, njepšchecželow kraja a žada w mjenje sprawnosće jich wotštro-njenje. Tsecža mjenuje kóžždoho njepšchecžela Boha a ludži, kiž chcył po zahnatym najětku najěł bycž.

W južnej Americy su Peruanowje čilensku wójnsku kóžž „Cavandongo“ z torpedami rozšěleli — potajkim njeje tam hišcže žadny měr, kaž běchu to wóndy nowiny wšchudžom munjeske.

W južnej Africy su Šendželcženjo splahi Basutow, kiž běchu napšchecžo nim žestawali, žbili.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1880: kk. 284. Jakob Hórnik z Kulowa; 285. Mikławš Žur, gymnasiast w Prazy; 286. Jakob Delenička, gymnasiast w Khomotawje; 287.—292. z Khrósóć: Khrystiana Wingerka, wučer Pjetaš, Marja Wjenkowa, Marja Cyžowa, Jakob Smola, Jan Nowak; 293. Mikławš Wrobl z Čornec; 294. Marja Rebišowa z Baćonja; 295. Pětr Holka ze Stareje Cyhelicy; 296. Jakob Mlónk z Hory; 297. Madlena Kmjećowa z Kozarc; 298.—300. z Wudworja: Mikławš Dučman, Pětr Šerak, M. B.; 301. Michał Rynč z Jaseńcy; 302. Jakob Kummer z Časec; 303. 304. z Ralbic: Mikławš Welich, N. N.; 305.—311. z Nowolic: Jakob Kilank, Jakob Pječak, Pětr Manjok, Madlena Cyžowa, Jakob Pětko, Hańža Kronsec, Jakob Kral; 312.—315. z Wotrowa: Madlena Rjedžina, Jakob Łusčanski, Michał Bräuer, Jakob Dźisławsk; 316. Jakob Šolta z Kašec; 317. Mikławš Rachel, stud. med. w Lipsku.

Dopłaćioj na lěto 1879: kk. 511. Jakob Hórnik z Kulowa; 512. N. N. z Ralbic.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 41,987 m. 7 p.

K česóci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: přez k. Tadeja w Marinej Hwězdze 1 m.; přez k. kapłana Skalu: N. ze Šunowa 50 p., z Ralbic ex voto 1 m., N. z ralbičanskeje wosady přejo, zo by so tola skoro počało twarić 45 m., k. farař Werner ze Spitala akciju „Prag-Duxer Eisenbahn“, nominalnje 300 m., nětko pak něhdže 50 m. hódnu a dań njeplaćacu (hdyž so předa, přiličimy hakle k sumnje); předaty rentski kupon 5 m., kamjenske 15 m.

Hromadže: 42,054 mark 57 p. a akcija.

Dar za cyrkej w Žitawje: Z ralbičanskeje wosady: 15 mark.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Z ralbičanskeje wosady: 15 mark; přez k. Tadeja 2 m.; přez k. Michała Rječku: 7 mark (a to: Jan Pjekař z Hornjeje Hórki 1 m., Józef Hellerung z Mnišonca 1 m., Michał Rječka z Małych Bobolc 3 m., Jan Senk z Małych Bobolc 1 m., Jakob Senk z Małych Bobolc 50 p., Jakob Laras z Džěžnikow 50 p.); Marja Pjetašowa ze Židowa 6 mark; přez k. Alfonsa Poráka, fabrikanta w Hajnicach 255 mark (a to wot: k. Hany Porákovéje 100 fl. a 171.40 = 171.40 m., wot k. Arthura z Clanner 50 fl. a 171.40 = 85.70 m.; za jenu inserciju ma so wotčahnyć 2.10 m.)

Hromadže: 4074 mark 56 p.

Stare pjenjezy, kaž tež **cynowe a koprowe šudobja a wěch,** k wobstaranju zwonow za twarjowne cyrkwyje, móža so pola nje wotedać.

Tajke su dale dobročijnje darili ff.: kapłan Tadej w Marinej Hwězdze, farař Žur w Šcherachowje, Jan Pětrka z Grubjelczic, Šascha z W. Wjelkowa; kapłan Joachim w Marinym Dole; pschez f. Lukáša, biskopf. služobnika ze Šcherachowa: pschekupe Löbmann, lékarnik Altenstädt, Mannheim, wučer Seifert, wyšichski hajněk Wawrik (cynowu křanu).

Redaktor.

Za pschichodny hermant, 6. novembra, w jenej budže na bohatej haly, poručam nalěžnje katolskim Serbam swój šklad **modlitnych knih, paczejtow, křejpicněžkow a šwjeczatkow** we wulkim wubjerku.

K. Hochgesang,
předy w Budyščinje.

Sobotu, 30. oktobra, po dopołdnišich kemschach pórůdže z tachantškej cyrkwyje procession do Šilipsdorfa.

Wotmołwjenjo na poslednje woprašćenjo. Mlěčnje sežerpnosć, lubi pscheczelowje! Dobra wěc chce wschať křwilu měč. Třebne naczišći biskchje njejsu zhotowjene.

+

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Płaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Žudowy časopis.

Wudawany wot towarštwu SŠ. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 21.

6. novembra 1880.

Lětnik 18.

Řěšćto wažne bjez napisa.

Ž rědka sym čłowjeka widzał, praji znajer wutrobow, swj. Ignacius, kiž je pobožny a pódla zrudny, ž rědka zlóštnika, kiž by wjesoły był.

Wjele móže so čłowjek modlicž, ale zrudny wot modlenja ničtó njebudže; wšćak je modlitwa kaž skónčzna pruha: pada-li husto a swětle do čłowjeczjeje wutrobje, wot natury zymneje, dha roztaje, a hdyž je nutka nalěčžo, wonka nje-móže zyma być. Modlitwa pozběha wutrobu k njeju, pošlynuje a tróšćtuje ju a rozjasnja čłowjeczje woblicžo. To trjebašć jeno na swjećatka Swjatyh pohladacž, kak je jich woblicžo pschekrasnjene wot wobstajneho modlenja.

Derje, hdyž so na khwilu do samotnosće podašć; wšćěm ludžom so za ruku pójšćecž, derje njecžini. Ale tohodla njetrjebašć a njedyrbišć so ludži bojecž a pschod nimi cžěfacž. Pschecželnje móžesć ž čłowjekom wobkhadžecž, bynje so jomu cyle njedowěrić, a mjez tymi, kiž so cži pschecželuju, wubjeraj sebi najlěpschich. Tutym so dowěr, jim stozž swoju nuzu, jich praschey so wo radu, mjez nimi budž wjesoły a ž nimi popschey sebi cžestneho wjesela!

„Wjesoły być pschi cžestnym wjeselu,“ sčtó chcył to wobaracž?

Alle, sčtó rěka to: „cžestne wjeselo“?

Cžestne wjeselo, luby pschecželo, njesnje so pschey měru jara lubowacž. Tu a tam so k wjeselu podacž, je dobre, ale za wjeselom honićž, to je hrěschne. Sčtóz za wjeselom honi, tomu žerje na wutrobje mjasny lóschć a jomu swita wěcžnosć — bjez wjesela. To praji Syn Boži zjawnje: „Wěda wam, kiž wy nětko so smějeczje, wy budžeczje plakacž a žaloscžecž!“ Hdyž wjeselo pytašć, kotrež tebi pschodžicž njebyrbi, wužij je w prawej měrje, ani jara dolžo, ani jara husto.

Z wjeselom je kaž z lékařstwom. Doniž sy strowy, njetrjebašć lékařstwa, wone by tebi škodželo. Tak dyrbi tež wjeselo lékařstwo być, kotrež mucžne a poslabjene mocy pošlynja. Tohodla dyrbišć přjedy so nadželać a swoje mocy napinacž, přjedy hačž na to myslíš, kač by so zwjeselił, hewak sy kaž čłowjek, kiž krepki pije psche zymicu, zymicy ani njemějo. Kaž lékařstwo so jenož po hodžinach poskicža, tak tež wjesela so njech poměrnje pytaja a w prawym času wužija. Njecžin kaž tamón njelepať, kiž, zo by křětse wotkhorjel, chy w bleschu krepkow nadobo wupi, a — po nim bě so stało! Pšchez měru je njestrowo! Połojca je sprawnišća, hačž wschitko! Kač móžesh tola hafo rozomny čłowjek, kiž wě, zo ze železa njeje, zo plucu z gumija nima, a nervy nic z drjewa a žofel nic z jelenjaceje kože, po chlych nocach w forcžnje sydacž hrajo a pijo a rejwajo, a to druhdy někotre noc yza jobu! Je to potom wjeselo, hdyž na zajtra čži hlowa „buncži“? A to nic samo. Swjaty japoščtok wucži, zo tajke njepoměrne wužicža wjeselow hrozne spytowanja zbudžaja, a to je te najstrašćnišće.

Chcesch-li dha něhdže do wjesoleje bjesady, dyrbišć „swoju dušču w swojimaj rukomaj měčž“ t. r. so samoho wobknežicž.

Čžujesch-li, zo wutroba sylnišcho pukotacž počina, zo so krej zahorja, zo počinašć nahly byćž w rěčži, čžujesch-li, zo spytowanja so hibaja w wutrobje, sy-li zasparny, — njech sy so doščž nawjeselił! Šrěch steji psched durjemi, hiščyže krocžel, a wón stupi pschez proh.

Wschitko měj swój čas! W swojim času so wjesel, w swojim času pľakaj, w swojim času rejwaj, w swojim času žafoščž. W zymje njepoležesh na wysoke hory a w lěcže njebudžesh we jstwie sydacž, na wulki pjatľ njespěwa so „alleluja“, a na Boži džen nic pohrjebny křerlusč! Tohodla je cyle wopaki, zo, hdyž cyrkej pokutu přěduje, kaž w posče a adwencže, ludžo na wulke kolbasy abo „bale“ jěždža.

Šchori-li něhdže knjez, njecha so nikomu ani poľ hodžiny daloko druhdže na raiščy hicž. „Šcho móžemž za to, zo je šchoril, a šfót chce nježdželu tež wotpocžinka měčž.“ Pšchibližuje pač so popoľdnjo, pschestanje nadobo za šfót nježdžela a wotpocžinč — po wjeselu hicž abo jěčž, to ani 2 hodžiny daloko njejštej.

Na posledku nima tebi wscho jedne byćž, z kim so zwjeselujesh. Redžbuj na to, zo by jenož do dobrych towarštwow křodžil. Zo je tón abo druhi „wjesola krej“, to žana wina njeje, zo so z nim towarščišć a pschecželíš.

Redžbuj na tute prawidła; potom budžesh pschecy wjesoly a pschi wschey pobožnosći njezwazi sebi ničtón wo tebi prajicž, zo sy „pobožnikar“!

Liberalny Viktor Hugo na nowotnych njepscheczelow Klóschtrow.

„Ludžo so zjenoczeja a w hromadže bydla; z kajkim prawom? — Z prawom swobodnoho zjenoczenja. Woni so zezaczinjeja; z kajkim prawom? — Z prawom, po kotrymž kóždy człowjek swoje durje wotczinjecz a zaczinjecz móže.

Woni njewukhadzeja; po kajkim prawje? — Po prawje, khodzicž móc, kaž chcu, sčtož tež prawo we sebi wobjima, swěcž doma wostamacž.

Tam doma, sčto czinja? — Woni z czicha rěcža, woczi k zemi zkožuja, dželaju. Woni Boženje praja swětej, czasnym wjeselam, wšchelakim próznoscjam, czesczi a sebicžnosci.

Woni nosča hrubjany płat abo wšchědne sukno. Žadyn wot nich ani najmjensche swoje njemjenuje. K nim pschistupiwšči tón, kiž bē bohatty, wotkudnje. Sčtož ma, to wšchitkim da.

Tón, kiž bē něhdy wosobny, kotromuž zemjan abo knjez rěkach, sporuna so tomu, kiž bē z burom. Gala je za wšchitkich tafama. Wšchitcy wzdadža so swojich wkosow, wšchitcy jenač so wobletaju, jědža tónsamóm czorny khlěb, leža na tejsamej stomye, wuwurjeja jenačku swjercž. Woni maju tónsamón měch na khrubjecze, tónsamón paš wokoło ledžbow.

Se-li jim wukazane, bosy khodzicž, wšchitcy to czinja; tam wuhladašč, pryncow, czile pryncy su runjež tajke scziny, kajtež druzcy. Žanoho titla tu njeje, same swójbne mjeno je so minyło. Na nich zarěcžuje so jenož z kchěncškim mjenom. Woni su wopušcžčili ródnu swójbu, woni słuscheja do zhromaždenstwa duchowneje swójby.

Šim njeju druzcy staršči, hačž wšchěm ludžom. Woni khudym na pomoc khwataju, wothladaju khorych. Woni wuzwoleja sebi tych, kotrymž posuchaju, a rěfaju sebi mjež jobu „bratšja.“

Woni so modla. Komu? — Bohu.

Z lohka zmyšleni, njerozumni ludžo praja: Czomu tele cziche sčtatknošcže z boka swjatnicy? Sčto pomhaju? Sčto czinja? Njeje drje wosobniščoho skutka, hačž tón je, kotryž tele dušche dofonjeja. Njeje drje wužitniščoho džěča, hačž to je, z kotrymž so tele dušche nakladuja. Wone modla so za tych, kotřiž ženje so njemodleja.“

Ž Lujicy a Sakskeje.

Ž **Budyšcina.** Sčtwórtk tydzenja bu tudy na Miklawšchu pohrjebany k. Franc Hugo Seyfert, knjez nad Dobroschicami a emeritrowany sudniški hejtman, kiž bē po krótkěj khorosczi, ze swjatymi sakramentami wobstarany, w Dreždžanach zemrjel. Po dofonjenju prawniščich studijow mějesche najprjedy zastojnstwo na tachantskim patrimonialnym a po zběhujenju toho na krajnym sudništwje w Budyšcinje. Šdyž bu w Rakecach kralowške sudništwow začoženje, bu wón tam přeni hamtman a hačo tajki pschindže potom do Scherachowa.

We wschěch swojich zastojnstwach bě njebohi sprawny a pscheczelny a tohodla tež cžescženy muž, sčtož našch sakski kral pschi joho emeritirowanju z tym zjawnje pschipožna, hdyž jomu rycžerstwo sakskoho zaslužbnoho rjadu wudželi. Hako emeritus běsche wón w Drežďanach žiwj, a je tam, kaž prjedy w Budyšchinje, Rakecach a Scherachowje hako dobry katholic so wobswědčik. Tudy mamy hišcže pschisfuschnosč na to spomnicž, zo bě njebohi hamtan tež horliwy Serb; tohodla bě, hdyž we Łužicy pschewywasche, sobustaw serbskeje Bjesady a Macžicy Serbskeje w Budyšchinje. Wón zawostaji swoju mandželstu a sčtyrjoch synow. R. i. p.!

— Pomějachmy wóndano jara žadnoho a cžescžownoho hosčja na našchim tachantstwie, mjenujcy wysofodostojnoho k. Brzežku, biskopiskoho generalnoho wikara a superiora tak mjenowanych zmornychstiancow abo resurrekcionistow, z Adrianopla (z Ddrina, kaž Botharjo to město mjenuja) w Turkomstěj. Ze rodženy Polak z Hornjeje Schlezyskeje, rěči nimale wschě słowjanske narěče, a je hižo 17 lět w Adrianoplu. W měsčje samym je mało katholicow, něhdže 50 swójbow, čim wjac we wokofnosčzi, a katholicowje maju tam dvě kapalcy, ludowu schulu, gymnasium a seminar za tnych, kiž so na duchownstwo pschihotuja. Na kemšach so łacjonski a słowjanski ritus trjeba. Zamnišchi biskop ma 50,000 měriwych pod sobu, z wjetšcha wobrocženyh.

— (S. M.) Róždomu drje je znate, zo je „Macica Serbska“ w swojim cžasu ležomnosč kupika, na kotrejž chce sebi dom natwaricž. Kač wažny by tajki macžicžny dom za cny serbski lud był, tudy města nimam rozestajecž. Senož na to spomnju: macžicžny dom je za naš wulcy, wulcy wažny a nuzny. K natwarjenju tajtoho domu pak je tójsčto pjeněz trjeba. Tón abo druhi drje hižo je sčerjepatku k tomu woprowač; ale sčto to je? Ze zhromadnymi mocami dyrbinu wustupicž, kóždy dyrbi swój wopor pschijnjecž. Hdyž so naležnosč tak dale sčmjata kaž dotal, našche džěčidžěczi žanoho „macžicžneho domu“ nje wuhladaja. Duž je tudomne towarštwu „Lumir“ křwalobnje wotmysliło, so wo tule naležnosč staracž, ju energisčy spěchowacž a wschě žórka wupytacž, z kotryhž by nam spomoženjo pschisčilo. Hacz na dalsche je najwažnišche, pjeněz zběracž. Započatč je pschi kóždej wěcy cžezki. Senož hdyž so koleša hibacž počnu, je nadžija, zo wóz z błóta wujědže. Z wjesofosčju móžu wozjewicž, zo tež je so w naščej naležnosčzi přenja krocžel do přědka stała. Žako zakładny kamjenj pjeněznej zběrki za natwarjenjo „macžicžneho domu“ je w posedženju „Lumira“ 22. oktobra knjez gmejnsti pschedstjeječer a křěžer Handrij Bohuwěr Walten na Židowje poč sta hriwnow = 50 M. darik. Skawa jomu! Vivat sequens! to rěka: sčto je druhi? Mašch-li mało, daj, sčtož móžesch; mašch-li wjele, daj wjac; kóždy po swojich mocach, ale — wschitcy!

Ž Brunjowa. Na swj. Symana a Judy, 28. oktobra, bě swjatocžny pohrjeb njeboh Alfreda hrabje Stolberg-Stolberga, kiž bě na mórstěj jězbje do Madeiry 1. oktobra wumrjel. Za pschewježenjo cžěla z Madeiry

hač do Brunjowa bē so na 6000 mark pfacziko. We wulkej mnohosocy bēchu pšchewodžerjo z blizka a z daloka pšchijeli, z džela ze swójby, z džela z pšheczelow a czesčowarjow njebočiczko. Mjez jědnacze duchownymi widžachmy tež wysofodostojnoho knjeza can. cap. seniora Kuczanka z Budyščina. Knjez probst Dr. Chrysofom Eifelt mējesehe swjatocžne requiem, czēko stejesehe mjez tym pšchod wohtarjom hrodowskeje kapale, kotraž bē cyta z czornym florum wobwēšana. Po Božej mschi mējesehe k. dwórski předač Wahl pohrjebnu rěč, w kotrej z hnujacymi słowami rozestajesehe, zo smjereč pšchińdže, zo bórzy pšchińdže, zo jenož junfrócž pšchińdže a zo ze swojim pšchihadom wscho za-
chodne sobu hjerje. Pohrjeb sam mējesehe schpitalski k. farač Wornáč.

3 Marinoho Pola. Schtwórtk, 21. oktobra, buchu w našchim klóštrje tele knježny zadrasčene: Marja Rindermannec z Georgsthala (w Čzechach), Olga Jünstüdec z Tharandta a Franciska Dittrichec ze Schönfelda pola Wostrowca, a dóstachu tele mjena: Lucija, Marta a Ludmila.

3 Lipska. Srjedu, 27. oktobra, swjecžesche zjenocženstwo swj. Win-
cena 25 lětny jubilej swojoho wobstacža. Wone je w tymle czasu na 147,000 mark nahromadžiko a do kładnych rozdačo. Tónle jubilej pocžesčji tež hnadny knjez biskop ze swojej pšchitomnosčju.

-a-. **3 Prahi.** W serbskim seminaru w Prahy studuja tuto lěto czile młodžencjo: (Mjena z wjetšchimi pisnikami czisčezane woznamjenjeja Serbow.) Jakub Bart z Kutowa, stud. theol. w III. (poslenim) lěcže; Gotthelf Berndt z Kloster-Freiheita a Franc Čžornáč z Budyščina, stud. theol. w II. lěcže; Jurij Libsch z Mikocžic, Julius Junge z Wostrowca a Miklawšch Bjedrich ze Smjerdžaceje, stud. theol. w I. lěcže. Gynnasium wopytuja: Ota Kleiber z Róžanta a Miklawšch Žur z Worflec w VIII. rjad.; Pawoł Kaiser z Ober-Lößnitz, August Ebermann z Altstadt, Anselm Roginger z Drežďan a Pawoł Hānsel z Freiberga w VI. rjad.; Michal Wjesela z Lischeje Hory a Józef Heinz z Drežďan w V. rjad.; Ernst Hausmann z Königshajna, Jakub Nowak z Kaschec, Jakub Keńcž z Khróscžic, Korla Lampert z Kamjenicy (Chemnitz) a Anton Zentner z Wostrowca w IV. rjad.; Anton Kasper z Hainichen, Jurij Kral z Kadworja a Albert Keime ze Scherachowa w III. rjad.; Miklawšch Barjeńk z Džěžnikow w II. rjad. — Dwoj Serbaj, Michal Čyž ze Schunowa a Filip Kězał z Wělcžec, kotraž chycštaj lětsa tohorunja theologiju studowacž zapocžecž, dyrhjeschtaj přenjoho oktobra do wojakow. — Tóžhdy hižo so wo tym rěčji, zo ma so nowy seminar twaricž, doleč stary runje w najstrowschim džele města nješteji, krasny a wulcy pšchihódny blač z wonka města je tež hižo zhladany, ale jedyn zadžew hšchčeje wulku harnu a hroznu hřowu kamanjo czini — pjenjezy.

3 cyloho swěta.

Němska. Pruski sejm je w Barlinje w hromadu stupił a jeho přeni skutk bě, katholicke centrum z pschedyhdystwa wuzamknucy. Ze to wažna wěc. Hdyž poča loni w Barlinje hinašči wěstik ducy, hdyž so z centrom jednašče, hdyž bě druhi kultusminister stajeny a sobustawy centra so k čestnyu zastojstwam pschipuschczowachu, tu so zdasče, hačo mēša politika podarceje namocy pscheměnjena bycž z wjele strašniščeje politiku falscha a lescže. Catholiccy nje-dachu so dotal pschewinucy z kuzlom lesneje Ciry, kaž nic přjedy z nadpadami surowych Cyklopow; ale w tymle wokamitujenju lēže jim na myšle słowo tamnoho wulkoho arcibiskopa: Džakowano Bohu, woni mōc nakožuja!

— Wjeřch Bižmark chce junu zas wotstupicž, tak z najnjejšča wšče nowiny pišaju, ale nichtō žanu prawu winu njewě, cžohodla.

— Šhto nětotrohožkuli mozhy wulahnucy mōža, je z toho widžecž, zo so w němstich nowinach powjeda, hačo mēš so zwjašk pscheczělstwa mjez Němskeje a Francōzskeje založicž. Ale Francōzowje su dotal tajkim zamyslam mačo naklonjeni. Tak piša „Soir“ — poměrnny, pschistojny a knježerstwu pscheczělny list: „Zwjazk z Němcami . . . w lēcže 1880! Naš zyma woběhuje! Zwjazk, kiž by na tychsamych bitwiščežach pschodobyczerjow pōbla pschodobytych stajil a za klj mjez wobimaj bychu našči Francōzowje z Elsašskeje a Lothringškeje byli w němstich uniformach!! My zapšchijemy do cžista myšlicžku, kotraž je na němскеj stronje nastala: Němcy chcedža nas rady bjezschōdnnych scžinicž; z mocu so to njehodži z dweju winow: my njechamy na niťoho so walicž a smy hotowi, so wobaracž. To w Barlinje derje wjedža. Duž chcedža nas z lescžu za so dohycž. Francōzka pak ma dobry pomjatk a tele nadžije a pospytowanja dopokazaju, kať mačo nas we wukraju znaja. My hiščeže Němsku hidžimy; rana, kotruž nam Němcy zasadžichu, hiščeže krawi. Šhto nam do toho, zo Němcy swojim sufodam njewěrja? Šhto nam do toho, zo džerženjo wulkich wōjskow jich wokhubža, zahubja? Šhto nas to stara. Cžim hōrje za nich. My jich nješmy schczuwali na Dansku, na Awstriju, na so samych, a njebudžemy jich schczuwacž na Rusowsku. Šim je so lubito, europisku khartu pscheměnicž. My zapšchijemy, zo woni chcedža te dobyte w mērje wuzimacž a swój skutk z wěstošcžu dofonjecž, ale my njemōžemy a nješmjemy jim k tomu pomhacž. Woni su Francōzsku pak rozkuškowacž pak cyku wostajicž dyrbjeli; nam dyrbjachu jenož pjenjezy wzacž, ale woni su nam tež kraj a ludži wzali. Pjenjezy su so zas k nam wrōcžile; hdyž budže nam kraj a lud zas wrōcženy, potom hladajmy, šhto so cžinicž hodži. Šacž do toho cžasa pak njezabudžemy, šhtož smy dožiwili.“ Kať druhe, bōle radikalne nowiny wo tym pišaju, hodži so hižo z tychle ryncžkow sudžicž.

Francōzka. Počatk novembra bě knježerstwo pozastało w pschewjedzenju mērcowiskich wufazow napscheczjo křōschtriskim ludžom, za to pak budže w tychle dnach cžim pilnišcho pokraccowacž tak, zo by po 9. novembrje žaneje

„njepřichipóznateje“ kongregacije w Parizu ani wonka na kraju njebyło. Lud je ze zakhadženjom knježeřtwa jara njespokojny a na mnohich městach hroža hary, haj same zběžki wupuknyč.

Šendželjska. Přeni jendželjski minister Gladstone je knježenja šty a chce swoje zastojnstwo zložič. To jo škerje k wěrje podobne, hač Bismarkowe wotstupjenje. Gladstone je so mjenujcy ze swojej dotalneje politiku směšny sczinił a to jomu šchiju zlamje. A šhtož bě sam njezawinył, to su jeho ministery kollegowje dopjelnili. Něč, w kotrejž jendželjski minister wifowanja Rusowskej k tomu zwolenjo dawa, šhtož by sej Šendželjska sama njewěrita žadacž, je posleni hoždžik do kašćca něčžišchoho ministerstwa. Něšhto podobne duch jendželjskoho ludu njeznjeje a tohodla dyrbi ministerstwo, kotrejž njeje z parlamenta wušćo, ale z ducha ludowoho zrostko, padnyč. Wěšty jendželjski statnik (Staatsmann) je w tychle dnach prajił: „Z tšělbom, kotrejž běchmy přhecziwo Dulcignu naměrili, je so do zady wutšěliło a nikoho druhoho njetrjehiło, hač tšěleryja samoho.“

W **Belgiskej** je njeřheczeřstwo mjez liberalemi a katolikami přhecny wjetšce; katoliska wjetšcina ludu je wot liberalow potkóčowana, šchulam rubi so jich kšesczanski raz a duchownym njewuplaca so mzda.

W **Irskéj** steji powšitkomny zběžk přched durjemi.

Na **Balkanje** (w Turkowskej) wěcy do přědka nješdu. Dulcigno dyrbjěšce 1. novembra Čornohórcam přchepodate byč; hač je so stało, nje wěny — tež nje wěriny, dofelž tam najškerje njenadžicy něšto wazne wupuknje. Wšyše toho šcherczca Gricowje jara z mjecžemi. Woni derje wjedža, zo sami njemóža nicžo napřheczo Turkam dokonjecž, a dofelž jim tež cuzy pomhacž nohcedža, budža so z tym špokojč dyrbjecž, šhtož so Turkam lubi jim daricž. Dale hroža tam Bołharjo a chcedža sebi narańšcu Rumeliju přchidobycž.

W **Španiskej** a **Portugallскеj** su zemjerženja byše. Ale nic jenož nutška w zemi je njeměr, ale tež z wjetča na zemi. W Španiskej mjenujcy liberalowje na to džělaju, zo bychu kšesczansku wucžbu ze šchulow wufadžili.

Tež w **Asiji** je na wšchěch rózkach luty njeměr. W Rabulu, hłownym afganiskim měcže, su, kaž so powjeda, knježeřtwo zahnali a emira (wjetča) Abdur-Rahmana, wot Šendželczanow stajenoho, šćoncowali. W činesiskich wodach jěždža ruske wójnske lóžže (schify); w Kařchgariskej je lud stanył, a Kurdowje, 20,000 mužow šlyni, su pońócnu Persijsku nadpadnyli, wurubja a zapuscjeja města a wšy a morja wobhydlerjow; same město Armija su dobyli.

W **južnej Americy** je so město Squique nimale čžycže wotpaliko. Wšchudžom potajkim wojowanjo, přheczežhanjo, horjo a nuža!

Wšchelcžiny.

Wazna wěc. Kaš husto šlyšcy so tole šćoržicž: zo je tomu abo druhomu hořpodarjej čželo přchi krowje padnyło. To je wěc k wobžaro-

wanju, ale ludźo su tež často sami wina. Pščinďže to wot toho, zo so najbóle te přenje, žokta a mazane mloko, kotrež ma kruwa po czelenju pšchi sebi, do hnoja wudeji. A runje tute přenje mloko je mlodomu czeleczu třebne, zo by czike a strowe było. Tute přenje mloko ma mjenujcy sylnje wotwodźacu móc we sebi a hižo natura czini na tutu wošebitu móc pšchez to kězbnje, zo je barba tutoho mloka žokta. Tute přenje mloko rozesehkrěje wschu „smolu“ (Němcy praja: mutterpech) w žoldku a czjrewach czelecza, kotruž sebi sobu na swět pščinjeje, a nještanje-li so tute rozesehkrěczo z přenim mlokom, je so tež najbóle po czeleczu stało. Tu rěka: nashce czelo pač je zašo khore a dawa so „spiritus, rhabarber magnesi a glauberšalz“ — a wschitko pomhacž njecha. Wj njerozomni! Póššecze swoje bleschki do wuhnja a dajcže wobohomu czeleczu, schtož jomu škuscha, přenje mloko wot kruwy, a jelizo samo njecyca, wudejene prawje czopke k picžu. Kaž pola czelatow, je tež pola jehnjatow. Tu je znata wěc, njewotwjedže-li so „smola“ ze žoldka, zo wone lemjene na stawach leža, doniž njezhinu. — „Ale“, budže Mudrafec stara Hańža prajcž, „přenje mloko smy wěcznje do hnoja wudejili, wot toho czelata njepadaja, zo so to czini.“ — „Schto dha pač měnišć k tomu, stara Hańža, zo w Americy a w Afiji na pastwišćacach so lětnje 100,000 czelatow narodži, a ženje njeje škychane było, zo by mjez nimi žane sfhorjelo? To drje je džiwí skót, ale wón dawa swojim czelatam přenje mloko, a tohodla su tam nowonarodžene czelata — tak strowe!“ —š.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 42,054 m. 57 p.

K. česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: zapisana dań w starých knižkach 625 mark 65 p., w nowych 140 mark 70 p.

Hromadže: 42,820 mark 92 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Knježna H. B. z B. 6 mark; k. Mikławš Ledźbor z Budyšina 1 mark; K. A. B. H. 2 mark; Kh. K. z B. 2 m. 75 p.; W. z Budyšina 2 m.; cyrkwinske składowanjo w Kulowje 42 m.

Hromadže: 5030 mark 31 p.

Za swj. wótca: k. W. Š. z Njebjelčic 50 p.

Stare pjenjezy, kaž tež cynowe a koprowe sudobja a wěch, k wobstaranju zwonow za twarjomne cyrkwyje, móža so pola mje wotebacž.

Tajke su dale dobrocziwje darili k.: Kral z Khrošćic, Š. B. z B., Madlena Zwanowa, Kleinštückowa z Budyšina (cynowu khamu), M. Š. z R. (cynowy taler), Hana Zenichowa ze Židowa (koprowy taler), rumburgski P. guaradian, A. Š. a A. W. z Budyšina (koprowy kasteroll a cynowy bjechař). **Red.**

Za něčzišći hermanš, 6. novembra, w jenej budže na schulstkej hašy (nie na bohatej, kaž w zařidženym czisle stejese), poruczam naležnje katholicim Serbam swój skład **modlitnych knih, paczerjow, krjepjeńcztow a šwjeczatkow** we wulkim wubjerku.

K. Hochgesang,
prjedy w Budyšinje.

Čižkož Smolerjec knižičnišćeruje w macziczym domje w Budyšinje.

Katolitski Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Šudowny časopis.

Wudawany wot towarštwu SŠ. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 22.

20. novembra 1880.

Lětnik 18.

Serbska pšchezienosć.

Wo sławnym wulkomorawskim wjěrchu Swatopluku* powjeda so, zo pšched smjerczu swojich tšjoch synow k sebi powoła, zo by jim hišćeje dobru wučžbu dał. Poda jim walcžk prutow a praji: „Spytajćeje tele pruty rozłamacž!“ Tola to so žanomu njeradži. Potom da jim walcžk rozwjazacž a nětk móžachu ze snadnej prócu kiješć po kiještku rozłamacž. Nan pak praji mrějo swojim synam: „Kaž ničto mjez wami tyhle prutow rozłamacž nje-móžešće, doniž běchu kručje zwjazane, runje tak waš tež najmóćnišći nje-pšhecžel nje-pšchewinje, je-li zo budžecze pšchezjeni.“

Synojo slubichu drje mrějacomu nanej, zo chcedža so wscheje pšchekory zdalowacž a so swěru lubo mječ. Ale bórzy běchu na joho słowa zabnyli, rozkorichu so a, sčtož bě jim tamny sławny a móćny kral wěšćezil, so bohuzel sta. Wulke a spłne knježerstwo, kotrež hač do sameje Ružicy dosahajšće, rozpadže, pšchetož „žane kralestwo, kotrež je w sebi samym nje-pšchezjene, wobstacž njemóže.“ Haj — tak dyrbinu prajicž — to dže ničo druhe njeje, hač našch samšny wobraz. Wjele smy nazhonili, ale jara mačo nawukli. Pšchekora a nje-pšchezienosć je tak rjec słowny hrěch wsčěch Słowjanow, wosebje pak našchich Serbow z najstaršich časow hač do džensnišchoho dnja a je to, kaž wulki čěški stawiznač Šchafarik hižom pšched 40 lětami pišajšće, zahuba našchich wótcow a njezbožo jich potomnikow byšo.

Sara rady smy pšchispoznali a wuprajamy to jowle z nowa z wulkej

* Swatopluk abo po najšej rěči Swjatopolk, knježeske za swjateju Cyrilla a Methodija na Morawje a zemtrje l. 894.

wjesełoscźu, zo smy dźeławy, spokoyny a pobožny lud, a su dźe to sami našci njeprcheczełojo pschidali. Ale, cześczeni cžitarjo! z tajkej křwalbu njesmjemy so mylicž dacž a tež wěrnoscž dyrbi so we swojim cžasu prajicž, byrnje tež „woczi kłóla.“ To žadamy sebi wot kóždoho prawoho a sprawnoho muža. A sčto? Nima nowinarstwo teje winowatoscže, zo by hafo dobry a wěrný pscheczel a radžiczel nam wschitko to prajiko, sčtož moħło nam wužitne abo sčłódbne bycž? Ze snadž to najlěpschi lěkar, kiž khoroho, kotryž na woczi sčorži, z tym, zo dźe ma strowe a cžile stawy, trosčtuje, doniž wobohi cžiscže nje-wosłepi? Nam wschěm je wědomne, zo je runje tehdom, hdyž „kofy“ na jasnym zymstiu njebyu so w najkrasnišchim swětle zybola, tež zyma naj-surowischja a toħodla njemóže, je-lizo tu jara wažna wina njeje, tež naj-rjeišchi napohlad, kiž nam pschiroda tehdom sficža, rozomnoho cžłowjeka na-wabicž, zo by so daloko do sněhowych polow wotšalik. To je strasčne, so praji, dokelž móžemy so jara snadnje zabłudžicž. Ale njeje dħa tež to strasčne a zaħubne, hdyž cžłowjef, jenož na swoju — prajmy na pschiklad — dźeła-woscž a pobožnosć zħladuju, sfóncžnje nicžo dale njewidži, kħiba sněħběty a kaž hwězdy jasny wobraz swojeje dospołnosćže, mjez tym zo je ze swojej nje-fnicžomnej „njeprcheczjenoscž“ swojich najbližichich pscheczelow do nježdoža storcžik? —

Někotromu cžłowjefej je to nimale pschinarodžene, tať zo dyrbi na staj-nosczi so wadžicž. Tať z najmjenscha móžesč ħusto a cžasto powjedacž sħyščecž, a to ludži, kotřiž chceďža z tym sebie samych abo swojoho runjecža zamołwicž. Ĥižom to, zo so pola naš ħafle tajtele wurěcže ħodža, je žlawny dopokaž, zo je na našchich ħewaf tať žohnowanych a z muohimi kšchecžanskimy póccžiwoscžemi debjennyħ ħonach mjez a ze pscheńcu tež tamna wohidna a — sčtož je najħórsche — zaħubna łoboda rostka, kotrejž njeprcheczjenoscž rěkamy. Zo je wona jedny z najžadławschich njepocžinkow a to runje pschecžiwu přenjei a najmjetschei kazni našchoho zbóžnika, to drje budže kóždy wjedžecž, komuž nje-žnata wěc njeje, sčto ma kšchecžanska luboscž na sebi. Tola wo tym, tať cžežcy so wschitcy, kotřiž žwadu a pscheforu cžuju, pschecžiwu bójskei luboscži pschehrěscheja, njechamy rěcžecž. Nam dže wo to, zo bychmy Serbam pokazali, felko žtych sežehwřow je njeznejšlivosć swójbje, nabožnistwu a narod-noscži pschinjeska, mějo so po prawidle, kiž je nam našch ħnjež a mištr sam dať: „Po jich plodach jich spóznajecže.“ —

Dopomnich so runje na pschisłowo, kotrejž je tola zawěscže z ludu samoho a potajkim nic snadž to njewupraja, sčtož so mi ħodži, ale sčtož je wo-prawdže wěrnó. Njeberu toħole słowa ħewaf ženje rady do ħuby a ħišcže njeradsħo do piřma a cześceny cžitar, kiž z našchim Serbstwom derje měni, winu bóřny zħuda; tola móħło tež dobro bycž, hdyž so junu z muczeneje zberki do cžasopiřa staji. „Sčerje znjesetej so dwě cuzej wěrcje, ħacž dwě žonje pschi-jenej něscžinej dźerje.“

Njejšcho — chych prajicž jasnjšcho a dokladnjšcho — hacž tole pschiflowo njemohł nchtó njepšchezjenoscž we swójbje wopisacž. Žadne wschat zawěscze tamne domy njejsu, hdžez so staršchi a džeczi, mlodži a stari, wumjenčar a hospodar znjescž njemóža; z rědka tež njejsu te swójbny, hdžez su „swoji“ ludžo bjez mała sebi tak dobri kaž — znatej domjacej zwěrjeczi. Haj, z jnym słowom, znajemy mjez wjesnym ludom nimo mery wjele, kotřiz su hewal z kóžbny hacž nanajpscheczelnjšchi, jenož nic z tymi, z kotrymiž pod jnym krywom bydla. Ale prajicž to tajkim ludžom božedla njesměš, je-ližo njechasch, zo bychu cze njewobštoržili; pschetož czile rozkolnicy su z wjetšcha jara do cžescze a mjenja, zo su samostatni mužojo kruntoho kharaktera. „Mo, njech wostanu pschi swojim, hdž so jim lubi“, myšli sebi něchtóžkuli a tež nam njeby trjeba bylo so z nimi rozrěčowacž, njeby-li tale žadkawa nakhilnosč tež telko nježboža a schody jednotliwomu a chym swójbam pschinješla.

Nochcemy spominacž na tamne wudowy, kotrež mohle krawe sylzy pšafacž na njeporadženocho syna, kotryž macžeri z njedžakom jeje staroscze a prócy wotrunuje, nochcemy licžicž, kelko přeby cziscze rozomnych mužow je z mjezžanjom nad stajnej zwadu mjez „starej“ macžerju a „mlodej“ so do njerodnoho žiwjenja dało a z tym, a jenož tohodla herbštwo swojich wótcow pscheczinišo, njechamy powjedacž, kelko rjanych kubłow a žiwnosčow su „pscheczelojo“ pschekforžili, ně, naschi czitarjo budža so sami dopomnicž wjedžecž. Ale to njemóžemy zamjelicžecž, kač molicžkich a snadnych winow dla su so tajcy „pscheczelojo“ husto rozeshli. Pač je jedyn druhomu wopacžne słowo prajil a hnydom je njepšcheczestwo hotowe, pač zašy je tón něhdže z wulkimi ludžimi czinicž měł a tohodla tamoho hižom hłowa boli. Najhuščizjšcho pač so stawa, zo sebi swoji ludžo ženje wo swojich wěcach žanoho prawoho a rozomnoho słowa njepraja, doniž na posledku sami wjac njewjedža, schto su sebi něhdy slubili, a sebi tež wjac dorozymicž njemóža. A to je potom bjez džywa, zo ludžo, kotřiz štoro nicžo lěpje njemóža, hacž za zło bracž, tež na to zabhwaju, zo bychu sebi słowo w dobrocže prajili.

Wěžo budže so něchtóžkuli praschecž, schto je to wam wo to, hacž sebi to tak abo hinač czinimy? — Je-ližo chych kóžby tak prajicž, potom bychmy wschat podarmo rěčeli, ale nadžijamy so a smy kručze pschewědczeni, zo su tež mjez Serbami hišcže wěrní mužojo, kotřiz dale widža, hacž steja, a kotrymž tež wo to dže, zo by so bližšchomu derje wjedło. Schtož wschat jenož sebi na to myšli, kač by so sam wobohacžil, tón hižom z tym pokazuje, zo jenož to czini a žada, schtož jomu sebicžiwosč a nahramnosč kaža, a na nicžo a nikoho druhoho njedžywa. A to je po prawym najhóršcha a najščkódliwjšcha samotnosč naschoho ludu, kotraž je w njepšchezjenosczi jenož snadnišcho spóznacž.

„Rajčiz korjei, tajki wuforjei“, praji serbske pschiflowo. Schtož je schto wot macžerje a nana nawuřnył, toho so wěscze z cžezfa wostaja a pschindže-li k cuzym ludžom, widži jenož zaš to, schtož je sebi hižom doma wothladat:

pschekoru. Z toho pak je widžecz, zo so tónle wohidny a schódliwy njepočinł tež najsterje jenož po něčim ze Serbow wuforjeni, doniž so wo tym nje-pschewědča, zo je to naša powšchittomna zahuba. Najradšjo bychmy wo tym mjelčeli a smy tež wo prawdze lědy hdy na to spominali, so nadžijejo, zo drje ludžo sami do toho pschidnu. Tola to bě podarmo, dokelž ruuje cji, wot kotrychž mohło so najprjedy wozafowac, njejsu zrozumili, „šyto je ludej k wužitkej.“ Ze-lizo je z chta spomožna wěc, zo so tež hewak pobožni a sprawni na to dopominaju, zo hišćeže dospołni njejsu, je snadž to w tymle nastupanju z najmjeńšcha po mojim zdaczu nic jenož wažna, ale wo prawdze nužna wěc, zo so skowo wo našej pschezjenošči praji, hdyž jeje wosebje trjebamy tež w zjawnym žitwenju. (Stónčenjo.)

Z Łuzicy a Sakskeje.

Z **Budyšina.** Kaž slychimy, je njeboh Michał Wažant z Wutokćic 150 mark baczonškej cyrkwi wotkazał. Bóh dai jomu wěczny wotpoczinł!

— Njedzeli, 14. novembra, swjeczešće towarštwu katholickich rjemjesnikich 13. swjedžen swojoho založenja z deflamacijemi a z hru: „Incognito abo wjetř pschecziwo woli.“ Woboje so pschitomnym, kiž běchu so po stach w hromadu zesšli, derje spodobasche. Naposledku běchu reje za sobustawow a wosebje pscheproschennyh hošczi.

— Lěta budže 1. decembra zas ludulicženjo po cylnych Němcach. Pschew džewjecz lětami, 1. decembra 1871, mějesche Němska 41,058,792 a 1. decembra 1875: 42,727,360 wobhydleri. Wot lět 1871—1875 běšče po tajkim wobhydlerštwu wo 1 procent pschibjerało.

Z **Drežďan.** W Starych Drežďanach twari so „am Queckbrunnen“ wulka katholicka šchula ze 16 klassami. Chcedža ju rad hišćeže lěta pod kryw pschinjesč.

Z cyłoho swěta.

Němska. Šchere kaž pothmurjene novembrowe njebjesa je wšchitto w politycy koło wokoło: hdyžkuli hladamy, nicžo njewidžimy hacž mróczele a fellate blyski. W Němcach leža strony mjez sobu w stajnej zwadže, lud je hubjeny a njespokojny, kulturne wojowanjo njecha wopšchestacž, wotewreja so wuhłady na nowe dawki a podobne rjane wěcy; druhe kraje, je-li móžno, du hišćeže džiwishu reju; wone steja na prozy pjenježneje a towaršchneje zahuby: w Rusowskej woheń Nihiłistow pod popjekom dale so baje, w Trškej zazlobjenošcž ludu do swětnych plómjenjow zasapuje; w Stalskej schczuwa zběžkar Garibaldi lud na krala, a w Francoskjej wichor napschecžo kłóschtram dale njembri. W narańšchim kraju je wšcho njewěšte, zamučene, na wójnu zložene; w Afiji nakhodžiš wšchudžom krawe zběžki, kaž w Peršiškej, Afganištauu a Kaschgariji; w južnej Africy njetczi mjecz w nóżnjach, a w južnej Americy so wójna mjez

Peruanami a Chilianami z nowa poczina, — tak zo dyrbiš so prašhecž: je dha do swěta hela ze wšćemi swojimi duchami pušćezena? Zow wojowanjo z mejskimi zakonjemi a měrcowskimi wufazami, tam z kanonami a mjeczemi, tu wo wěcžne, tam wo časne kubła, a nimale nihdže njenamafasch frute a zryadowane wobštejenja, nihdže spokojne ludy. Tajte su wobrazy, kotrež nasche wóczko widži, hdžž so po swěcže rozhladuje.

Awstrija. W poslednim času bě wjele wo sylnych zemjerženjach štyšhecž, kotrež w Dalmatijej, Korutanskej, Štyrskéj, Khrowatskej a nawječornej Wuheriskej hacž k rěcy Dunaj wulku schtodu naczinjachu. Najwjacy je khrowatske rjane hłowne město Zahrjeb (Ugram) — kotrež ma pschěz 20,000 wobydleri — schtodowało. Hizo pschi přenim storku tajki próch wot padacnych wuhnjow, murjow a twarjenjow k njebju stupasche, zo bě skoro tak czma kaž wjeczor. Nimale žadna kšěža njeje njewobschtodžena wostala. Schtoda, jow ze zemjerženjom nastata, woblicža so pschěz 3 milliony schšesnakow nimo schtody na cyrkwach. Porjedženjo archiepskopškeje cyrkwyje budže něšto lět wužadowacž. Skoro cyły mjecch je so dele sypnył. Hdžž zemja zarža (9. novembra, rano 1/28 hodž.), czitašchtaj kanonik Kacčki a hišćezje druhi kněz Wožu mschu pschi poboczny mokraru. Na dobo so zacžmi, bě hrozny praštot štyšhecž a cyrkej bě z próchom napjelnjena. Na zbožo pač móžeschtaj wobaj knězaj bje wscheje schtody do kapale czeknyč. Z cyrkwyje wuběža tež staruscha žona wołajo: „Swjata Woža rodžiczerka, to je sudny džen!“ Woklaknje so dele a wotczenasch za wotczenaschom spěwa. Wšće wěže su so rozpułke a wschć cyrkwyje rozpadaše. Na Mikitičowej hašy bě jedna žónska runje porodžika, ale nastročžana, dašche so z poslešćezemi pokryta z rozkolebanych muri na zahrodu wunjesč. Czomu so najbóle džiwacž mamy, je, zo bu jenož mačo — něhdže 30 — ludži wot padantow wobschtodženyh, někotři su zaraženi. Schtož je najhóršche, zemja so hišćezje pschecy zahibuje. Zahrjeb je a wostawa, kaž z pocžatka, srie-džišćezjo hróžby a njezboža. Nichtó njewěri sej bydlicž pod tschju, kóždy chce na hašy pschebymacž. Na 5000 bóle zamožityh ludži je Zahrjeb wopušćeziko. W přenich nocach spachu ludžo na Zelacžicžowym torhoschczu na wozach a omnibusach. Archiepskop bydl w jenej stwiczy swojoho zahrodnika. W blizkosčzi mějta je schlakoba, něhdže hodžinu dołha, nastala a z njeje je do powětra mjetane było blóto a drobny pšš a czopla woda. Zele zemjerženjo běsche w Khrowatskej w tymle stolěcže hjo džewjate, přenje 17. hapyła 1827 a poslednje 27. septembra 1840. — „Ma krutu zemju pod nohomaj“, tak prajimy wo ludžoch, kiž su sebi wěcži psched wšchelakim horjom žiwjenja. Ale na njehibnosč zemje njesmjemy pschěz měru twaricž. Husto nam Woža pschiroda popokaza, zo zemju, kotrež my se bje a cyłe swoje zamoženjo dowěrujemy, hibaju pótajne mochy, kotrež tež najwjetsche skutki człowjecžoho ducha zaniczeja. Schtož pschi zemjerženju najbóle na człowjeka skutkuje, to je joho rědkosč. W krajach, hdžž je zemjerženjo tak husto, kaž pola naš Woži deschč, kaž na

někotrych sundských kupach a w kručach srjedžneje a južneje Ameriki, su ludžo tomu hižo tač zwukli, zo slabšeho zemjerženja ani fedžbu nimaju. Pola nas su zemjerženja husečijscho, hač sebi myslimy. Dopokazaju to wódne wahi na hwězdarnjach, kotrej tež najslabše zatschajenjo zemje pokazaju. Zemjerženja druhdy wulku škodu naczinjeja. Wšchi hroznyj zemjerženju, kotrej w l. 1783 Siciliju domapytaše, bu na 400 wšow zapuščenyjch a pschěz 100,000 ludži morjeny. Cyte hory rozpadachu. Sedyn muž ze žonu a z wóškom bu ze zemju, na kotrejž stejesche, pozběhujeny a pschěz reku zanjeseny. Ž cyta je to porědky pschypad, zo hylnišche zemjerženjo potrjehi město wosrjedž kručeho kraja. Ž wjetša su z wulkim zemjerženjom domapytane kupy a města na brozy. Duž je nježbožo, kotrej je wutoru tydženja khrowatške hłowne město potrjehišo, jara porědky wozjem.

Italška. Tónle kraj njemóže so změrować, hara za haru čžeri. Minister Willa je zfalšchowanja testamenta wobškorženy, a Garibaldi jěždži po kraju a přěduje revoluciju; knježerstwo nima pak wutrobny, jomu hubu zatyšč. W Milanje (Mailandže) bu kaž kral powitany; tam tež k njomu pschijědžechu francozscy kominardowje Rochefort, Blanqui a druzy.

— Nowy statny sekretar kardinal Jakobini, kiž bě přědny nuncijs we Winje, je 8. novembra do Roma pschijěł. Zwjeselaca je powjeseč z Roma, zo je so nakhwilne wujednanjo mjez Romom a Rusowskej stało. Ze škodu, zo njeje wo tutej naležnosći wjele znate, hewak bychmy wo tym dženša wobšchěrnišcho pisać.

Francozška. Europa rozdžěla so w tu khwilu do dweju wóškow: jow njewěra a revolucija, tam kšesčanstwo, kralestwo a porjad. Po wšchem zdacžu budže rozjudna bitwa mjez nimaj drje najpřědny w Francozškej bita. Tam je dracžowski stutk napschecžo kłóschtram dokonjany; 261 kłóschtrškich rjadow z něhdže 5000 mnichami je zahnatych. Ze sochorami, žerdžemi a seferami dobywachu so policaje — dokełž po cylym Parizu njebě ani jednoho zamkarja (schlossarja) k namakanju, kiž by chcył kłóschtrške wrota a durje do calow z mocu rozlamacž — do kapalkow a kłóschtrškich khěžow, rozbidchu durje, a wlečžechu žony, kotrejž so kawkow a woltarjow džeržachu, won na hafu. Wschudžom so wjele ludu w hromadu zběžaj, pufi nastachu a w někotrych městach (na psch. we Lyonje) buchju ludžo zaraženi. Po cylym kraju knježi njewurjě nita njespokojnosč. 400 sudnikow a statnyjch rěčnikow a wjele wojeřškich wyschšich su swoju škůžbu wopuščžili. Smj. Wótce je z listom na parizšeho kardinala=arcbiskopa zadžerženjo francozškich biskopow pochwalił a z hórskimi słowami zasudžil jurowe zakhadženjo nowykh Jakobinarjow. Do schije hanbowacž dyrbi so tele knježerstwo psched protestantskej Schwjedsowskej, kotraž je wuhnatym Barnabitam hospodliwu khowanču posčicžila. Žonjace kłóschtry su so dotal na pokoj wostajile; wuhnacžiči jezuitowje a mnichy nježhubja z najmjeišcha, hdyž revolucija wudyri, swoju hłowu.

Jendželjska. W Irskéj njespokojnosć mjez najeńkami pschibjera. Su we tymle kraju spodživne wobstejenja. Tych 20 millionow akrow płódneje zemje wobsedzi 19,288 protestantskich Jendželczanow, chto tu katholste wobhdleństwo — na 6 millionow wulke — pak čzišće ničžo nima. Tola tež mjez tamnymi 19,288 kublerjemi je kraj jara njerunje rozdzěleny. 742 wosobow maju nimale połojcu a 13 wosobow wobsedza wjac dźiły dwacyty dźěl wscheje płódneje zemje. Tuczji wulcy kublerjo pschenajaja swoje ležomnosće w małych kuskach na katholstkich Jrczanow. Schtóž wysoki najeński pjeněz wotkožic njemóže, toho hjez rady a hnady ze statoka zaczerja a pschez to swójby po tysacach najhóršchomu hubjenstwu pschipadaju. Kublerjo pak tónle krawny pjeněz na psy, konje a njechmane žónste rozmjetaju. Knježerstwo dyrbi jow pomhac, hewak budže sebi lud sam pomhac a to by zlé, jara zlé było. Jenitfi frědk je: Jrczanam dyrbi so zemja wróćic, kotraž je so jim psched 300 lětami kradnyła a rubika, dokelž běchu so swěrnje katholsteje wěry dzerželi, a to na pučju pomakoho wotwjazowanja. Z najeńka dyrbi so kubler stac, jelizo slubi, zo chce pschez wěste lěta wěsty pjeněz na dotalnoho wobsedzera płaczić.

Rusowska. Rěžor je hišće pschecy khorj a boja so pola njoho nahleje smjercze. Tohodla su so w Lwadiji wažne muradžowanja stala. Powjeda so tež, zo chce Rusowsta, zjenoczena z Jendželstej na Turku czahnyć a joho z Europpy wuhnac. Zawěscze, ničžo njeby schodželo, hdy bychu tomule pohanej puč do Afrije pokazali a kšesczanskim ludam wot wjelestowlětnoho wotrocžstwa wotdychnyć dali.

Turkowska kšesczanske mócnosće hišće pschecy za nóz wodži a woni sebi to rad lubic dadža. Hdy so Dulcigno (Algún) Čžornohórcam dóstanje?

Afrika. Mjez Jendželczanami a Basutami w južnej Africy je wojna wudyrifa. Budže tohodla nětrotmužkuli lubo, jelizo něšto wo tymle ludu žhoni. W l. 1875 běšče 172,000 Basutow. Woni su w Europje znaczi ze stajnych wojnow, kotrež z Boerami (hollandskimi wosadnikami w Africy) wjedžu. W l. 1833 zasydli so mjez nimi francozski mišionar z mjenom Cassali w Morczi a wobroczi jich mnoho na kšesczanstwo. Sich hlownik (wjerch) Mojzes mějesche joho za swojoho pscheczela a radžiczerja. Mojzes běšče statny a wufšitny wojownik; na jednej stronje wobarasche so zbožownje psched Boerami, na druhej psched Zuluami, kotrychž w bitwje porazy a do zady čzišćesche. Widžo pak, zo njebudže so móc na dołhe czasy nje-pscheczelow wobróć, pschija rady zakit, kotryž jomu jendželste knježerstwo sficzesche. Jendželczenjejo so swěru wo to starachu, zo by mjez nimi wojniški duch był zahowany. W l. 1848 běchu jim Basutowje pomocni a tehdomny gubernjer sir Harry Smith džakowasche so za to „jich wulkomu hlownikej Mojzesej“ a zbožo pschejo prajesche, zo njewě, čzomu ma so bóle džiwac, hacž „joho mužikej statnosći abo joho nadobnomu zmyslenju.“ Tónle Mojzes bě tež swojim poddanam zakazał ludži zarězac a jěc. Hišće w l. 1868 přeni jendželsti agent Bowker pišasche,

zo woni rad ludźacocho mjasu pożywaju. Na ludźijedstwo spomni tež poslednja pomjeseč: „hłownik stanjenych Basutow, Zerofobi, zaja druhocho hłownika, kotryž njedčasche napscheczo Zendzelczanam wojowarč, a zje joho ze swojimi towarščemi.“ Wina ludźijedstwa pola Basutow běchu pjecza stajne wójny, cžohoždla njemóžachu role wobdželacž a njemějo cyrobu dyrbjachu jatych zabijecž. — W l. 1867 buchd Basutowje „poddani jendzelskeje króny.“ Wot toho cžasa poča mjez Basutami rjenje bycž. Z pusečiny sta so wobdželana zemja; twarjachu so pucže a drohi, kotrež hłowne město z krajom zjenocžichu. Nasadzachu so šadowe šachtomy a wscho derje so radžesche. Město motyki stupi pľuh; poča so pscheńca hycž — a tež wmwčerstwo rjenje zakcžě. Ludžo počachu so po europstu nosycž a bydlachu w kamjenitnych křěžach. Wščudžom bě zohnowanjo widžecž, haj zamožitocž. Tež powaha Basutow bě so polepschika. Schule pilnje so wopytowachu. Z cyla móžesche Zendzelska ze swojimi poddanami jara z pokojom bycž. Ale wójna ze Zuluami je wscho pscheměnika. Basutowje widžiwšchi, zo móža Zendzelczenjo tež pschewinjeni bycž, počachu jim so stajecž, a to wosebje tehdom, hdyž chycchu Zendzelczenjo jim jich brón wzacž — a tak je pschitomna wójna nastala.

Dary a daň za cyrkej w Bačonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještaj 42,820 m. 92 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Njemjenowana 26 m. 67 p.; přez k. Michała Šewčika 1 m.

Hromadže: 42,848 mark 59 p.

Dar za cyrkej w Žitawje: Njemjenowana 26 m. 66 p.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Dotal hromadže: 4130 mark 31 p. (nic: 5030 m. 31 p., kaž běše so posledni króc w čišćelni wopaki zličito). — Dale su woprowali: Njemjenowana 26 mark 67 p., H—ina ex voto (lubjenjo) 50 p., z Ralbic 1 m., H. K. z Krjepjec 1 m.

Hromadže: 4159 mark 48 p.

Stare pjenjez, kaž tež **cyrowe a koprowe šudobja a wěch,** k wobšaranju zwonow za twarjomne cyrkwyje, móža so pola nje wotedacž.

Tajke su dale dobrocžiwje dali kł.: Administrator P. Innocenc w Róžencze; pschěz šlužobnika k. S. Lufascha: duchowny radžicžer Schneider w Kulowje, a z Budyšchina: Handrik (kopor a cyn), Koplanški (koprowy kótlš, cynowu lampu a swěcženš), Pjecžcyna (3 mł.)

Redaktor.

Wopraschenja. Šdy dha budže so bačonška cyrkej twaricž? Njeje dha ženje wobzamknjene byto, zo dyrbi so to stacž, hdyž budže 30,000 mark nahromadženych? — a nětko mamy z Boha hižo 43,000 mark. Nima so tež wubjerk za lěto z najmjeńšcha jedyn krócž zhromadžicž? — a nětko budžetaj štoro dvě lěcže, zo so to stało njeje. Štó je wina? ? ? ?

Čiškčž Smolerjec knižicžicžecžerje w macžicžnym domje w Budyšchine.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 23.

4. decembra 1880.

Lětnik 18.

Serbiska pschězenosć.

(Stónčzenjo.)

Znate je, zo su Serbja sebi nimale rjane pismowstwo zažožili, zo mamy mnoho rjanych towarstwow a wustawow, kotrež so za našu rěč a narodnosć staraju a prócuja. Toho je trjeba, chcemy-li z našim časom postupować a pódla swjatu katolicku wěru, kotruž su nam našhi wótcjo jako drohe zawostajenstwo wukhowali, tež najpozdyšim narodam zdžerjeć. To pak so bjez prawoho pschězenoho skutkowanja njehodži, a duž nam ničo druge do rukow njehlada, hač zo dyrbumy so wscheje rozkory wostajic a to cžim bóle, dokež smy tak hižom po rěči a wěrje dosc a na dosc rozpjerscheni, rozdrjebjeni. Mamy hornjo- a delnjo-lužiskich, katolickich a protestantskich Serbow. Wucženy Hornjołužičan drje rozumi tež delnjołužiskomu bratrej, ale powščitkownje je nam Delnja Lužica cuzyscha hač cuzba. Tola to by hišćeje najhóršce njebyło, njebychmy-li tež hišćeje sami cyłu syłu pismow a prawopisow měli! Róžda wosada, haj „róžda wjeska po swojim wašnju kleska“ a ma swoju rěč za jenicžku pravu a běda tomu, sčtož snadž chcył pschěziwo tomu słowcžto prajic. Najki njerozom to je, hodži so z blizkoho pschirunanja z tamnym narodom spóznac, po kotrohož wašnju so tola nic jeno hotujemy a wobujemy, ale tež rady kusť wulcy cžinimy. Połodnišci a połodni Němcy rěča swoju wosebitu rěč a to tak wschelaku, zo sebi jedyn druhomu njerozumi. Němcy su katolscy a protestantscy a tola maja wschitec jenož jenu pismowsku rěč a maja so wschitec za bratrow a byrnje so hewak bóle wadžili. Su wschak tam cžisćeje druge stawizny a wobštejenja, ale sčtož je so mjez telko millijonami hodžalo, to by so drje mjez

telko tyszacami z najmjeńšcha podobnje tež dofonjecz mohło. Tola woštajmy so tak rjanych drje, ale wysofich myšliczkow a zastupny radščo do serbskoho domu.

Tu móžesz w najlěpšich swójbach wšelake nowiny a tež ilustrowane abo wobrazowane časopisy, wězo němſke, wuhladacž, a jeližo sebi myšliš, zo su wot samych dobrych katholicow pišane, so myliš. Njedźiwajo haſle na to, zo su tež katholicowo došč hubjonych a protestantowo došč dobrych a wužitnych wěcow wudali, chcemy jenož prajicž, zo je po Serbach tež jara wjele woprawdže njeſničomnych a njeſchecžanskich ſpišow rozſchěrjonych. A to so niſkomu džiwno nježda, to je tak waſchnjo, kóždy ma to za čžiſće ſprawnu a pravu w. dofelž — dofelž su němſke!? Zo to prawje njeje, drje rady wěriny, ale čžežka wěc je, stare błudy wutorjenicž a Serbej serbsku knižku křwalicž a porucžicž. Tola, ſchtož hišće njeje, to hišće njemóžne byčž njetrjeba.

Wlamy, lubi čžitarjo! hižom cyku ſyku rjanych, haj woprawdže kraſnych knihow a tež něščto nowinow w lubozwucžnej macžernej rěčži a je drje w nich lédma ſchto druhe hacž dobra zabawa a wužitna wucžba, hđžež ani pſchecžiwu ſwjatej wěrje a pocžinkam naſchich prjedownikow ani pſchecžiwu narodnoſčži nicžo njenamakamy. Čžitajmy po tajkim radščo najprjedy to, ſchtož nam serbska rěč poſkicža. Nowinarſtowo a — ſuěmy pſchiſtajicž — z cyka pišumowſtowo je wulka móc a, je-li zo so w tym naſtupanju z čžitanjom bliže zeznajemy a zjenocžimy, budže nam wjele pomhane.

Čžasopisy dyrbja lud powucžicž nic jenož wo cuznych krajach a naležnoſčach, ale woſebje tež wo naſchich domjacych wěcach, zo bychmy tež ſebje samych doſkladniſcho znali a ſkóncžnje do toho pſchiſyli, zo ſmy wſchitcy džečži jeneje macžerje, zo ſmy wſchitcy ſynojo lubozneje Ružicy, kotraž naſ wſchěch z jenajkej luboſčžu lubuje. Zawěſcže, hdy by kóždy Serb wjedžał, kaſ rjana joho rěčž, kaſ kraſne joho ſpěwy a pěſnje, kaſ lube a miſe jich hſoſy a kaſ čžeſčowne a póccžiwne wótcžniſke waſchnja ſu, haj, kaſ woprawdže dobre a duſchne cyke serbske žiwjenjo je, zawěſcže, wón by so nic jeno rad za Serba wudawał, ale tež z cykej wutrobu był. Tak pał jedyn druhoſho njeznajemy, rěčžimy, ſuty-li něhdže dvě, tji hodžiny wot domu, z kóždym trochu křmaniſcho zhotowanym „knjezom“ němſki, kaž by rjeł, zo pod trochu rjeńſchkej draſtu tež ſwěrna serbska wutroba bydlicž njemohła. Wěmy derje, zo wſchaf hordoščž niſkoho njedebi, najmjenje pał prawoho Serba, tola njeſuěmy so pſchecy a wſchuđžom ſameje ſtory džežecž a ſebi myšličž, zo je pſchiſt o j n o ſ c ž hižom pycha. Móhli tele myšlički hišće dale pſchacž, tola je tež hižom z toho, ſchtož ſmy prajili, ſnadnje wiđžecž, zo so rozpjekšeny wjeſny lud — z kotrohož ſamoho nimale cyke Serbſtowo wobſteja — mjež ſobu mało a ze zdžěłaniſchimi hišće mjenje znaje, a so po tajkim tež hafo jedyn narod čžucž a zjawnje poſkazacž njemóže. A zo dyrbi so to napoſledku tola ſtačž, je-li zo chcemy so wſcheje ma-licžkoſtneje njepechježienoſcže woſtajicž a tak cuzomu njeſhmanomu waſchnju tež woprawdže njepowalny zadžewł ſtajicž, ſchto chcył to přecž?

Někotromužkuli snadž mohlo so po tajfim zdacž, zo našče nowinarstwo hacž dotal hiščeje nicžo wustutkowało njeje, ně, to by zjawna lža byla, bychmy-li to prajicž chcyli; ale to je wěrnó, zo su někotre z našchich časopisow jara mało znate a rozšěrjene a tohodla něhdžežkuli skutkowacž njemóža. Tow wschaf dyr- bjaše so našče towarstwa bóle prócowacž, kotrejž maja k tomu najwjacy sškad- nosceje a srědkow; jenož škoda, zo so jich runje cži zдалuja, kotřiž dyrbjeli je z wuschitnej ruku wjesčž a k wótcžinstwu nawodžowacž. Radno a jara wužitne by bylo, zo bychu so towarstwa mjez sobu nic jenož, kaž je so hižom stawalo, wopytowaše, ale tež zjawnje zhromadnje wustupowaše. Z tym bychu so je- notliwe zjenocženstwa bóle za swoju wěc zahorite a pilnišcho džělaše, lud pať by lěpje widžecž a spóznacž mohł, šcho so ze zjenocženymi mocami dofonjecž hodži, a by so, je-li nic bórzy, tola po něčim pschewědcžik, zo dyrbi so je- notliwy cžłowjek k druhim pschitowaršchicž a pschizamitnyčž. Wězo by so z tym rozdrjebjenju mnohich hewaf swěrných Serbow zadžěwalo a pschězjenoscž pschi- sporjalo.

Žo so zhromadnje skutkowacž hodži, to je nam zhromadny koncert w Lejnje na najlěpje dopořazal a šchož móža spěwarške towarstwa, njebychu to tež našče hjesady dofonjaje? „Z pschězjenoscžju mały započatł mocy dobywa, z njepschězjenoscžju tež najwjetsche wěcy rozpadnu.“ Znaje wschaf něchtóžkuli tole pschifkowo, kotrejž mamy wot wjele nazhonjených a mócných Romjanow, ale hłowna wěc je, zo so tež po nim zložujemy.

Škóncžnje njech so hiščeje na dwaj hłownej brachaj našchoho ludu spomni, kotrejž drje jenomu telko njewadžitej, cyłomu narodej pať jara wjele šcho- džitej. Z přěnja dyrbi kóždy, šchož chce tež w zjawnym žiwjenju zbožownje skutkowacž, šchěršchi rozhlad po zańdženym a pschitomnym času měcž; psche- tož jenož tak móžemy so tamneje njefnicžomneje malicžkosceje wostajicž, kotraž wschitke zhromadne džělo hižom pschi započatfu kazu. Z druha pať dyrbimy tež, hdyž smy započeli, wjele kručišchi a wobštajnišchi bycž a so z nicžim wottra- schicž njedacž; to pať budže jenož potom, hdyž smy so dokladnje a jasnje pschepokazali, šcho chcemy.

Žo pať je tole woboje pola Serbow bohuzel runje tak žadne kaž nuzne, to móžemy ze swojimaj samsmymaj woczomaj džěń wote dnja widžecž a jelizo budžemy po samnej scžežch dale kłodžicž, mamy so sferje wschoho druhoho, hacž serbskeje pschězjenoscže nadžijecž. W tymle nastupanju njesmiemy so hewaf tak křwalobnych waschnjow swojich wótcow džeržecž, ale so zдалowacž a škóncžnje cžišceje wotrjec, dofelž to bě wulki a jim a nam jenaf zahubny njepočžinł. Wězo budža kaž druhdže, tak tež pola naš hacž do kónca swěta rozsolnich, ale njedži- wajo na horštku tajsch, kotřiž tak rjec dyrbja swojeje hłowy bycž, slubimy sebi my wschitých swěru a sprawnje, zo chcemy pschězjeni na zbožo swojateje cyrkwoje a serbskoho naroda w prawej křchescžanskej lubosceži skutkowacž.

Zakładny kamjeń k nowomu cžikomu džělu su hižom našče towarstwa po-

kožife, njedh jich mocy w pschěžjenošći pschibjeraja, zo by so tač rozpjerschene Serbstwo po něčjim zezběrało a noweje mocy nadobyło. Nowinařstwo pať njedh na to skutkuje, zo by jene towařstwo druhe lěpje zeznało a tač swoji t swojim pschischli. Woboj sřědkaj wě njepschěžel jara wuschitnje a, kaž runje w tychle dnach w Francózskej, Belgiskej a druhdže widžicže, nic bjez wuspěchu nakožecž, dokelž je wutrajny a wě, sčto chce, mjenujcy kšchěčzanistw wěru, nabožnistwo a počzinki zničicž, a je w tymle wotpohladu tež pschěžjenu. Wutřny wot njoho!

To drje bychu našče myslitčki byle, kotrež sebi dowolicny wo wažnej, wschittich nastupacej wěcy prajicž, nochcemy drobnišcho pisacž, dokelž mohło hłownomu wotpohladej sčtobdžecž.

Wóh luby knjez pať, kotryž ma čłowjecžu wolu a našče wutrobny w swojej mocy a je wodži, hdžěžkuli so jomu spodoba, chcył našch rozom rozšwěticž, zo bychmy spózнали, sčto je nam t prawomu wužitku, a našchu wolu posylnicž, zo bychmy to tež dokonjeli w prawej lubošći a pschěžjenošći. l.

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** We woběmaj sakskej diöcesomaj je so w zařidženym lěcže (1879) namdało:

1. Za lyonske missionske towařstwo:

z budyškeje diöcesy	1185 mark,
z dreždžanskeje diöcesy	850 =

Gromadže: 2035 mark.

2. Za towařstwo swj. Wonifacija:

z budyškeje diöcesy	850 mark,
z dreždžanskeje diöcesy	1450 =

Gromadže: 2300 mark.

3. Za towařstwo swj. rowa:

z budyškeje diöcesy	575 mark,
z dreždžanskeje diöcesy	280 =

Gromadže: 855 mark.

4. Hako Pětrowy pjenježf:

z budyškeje diöcesy	2290 mark,
z dreždžanskeje diöcesy	1850 =

Gromadže: 4140 mark.

Wysče toho je so za skutk swj. džěčatstwa Šězusowoho něhdže 90 mark w hromadu sšadowało.

— Nětko je čas sebi prothy do domu wobstaracž. Hdžž wučzeni Serbja z pschepofazanjom za wužitne džerža, zo so tež za katholicich serbska wudawa,

je tola kaž moraliska pschiskušsčnosć, zo ju lud džakownje powita a ju pokupi a zo ju pscheczjeljo katholicich Serbow po możnosći rozschěrjeja. Wona to sama na sebi hižo zafuži, hdyž je wot f. kapłana Skale a joho nětotrych pomocnikow wustojnje zestajana. Po protyčnym dźělu, hdyž je tež cyrkwinška protyka naschich serbskich wosadow a f tomu něšto wužitnych „jadrjeschkow“ sczěhuje zapis duchownych a wuczerjow wobeju saksteju diocesow, na to pak zapis krajow a wjerchow. Najdlěšchi nastawf rěka tón króć: „Potajny jěd a žalba pscheczimo njomu“ a rěči wo wažnych wěcach, kotrež pscheradžicž nochcu. Na to sczěhuje „lěkarške pokiny“ a wužitne drobnostki, tute wosebje za domjace hospodarstwo. Spodobacž budže so wosebje cžitarjam „Posoła“ a druhich cžasopisow dołhi nastawf „Katholska cyrkej a jeje wjerchowstwo,“ hdyž je zapisk němstich, awstrijskich (we wužichim zmyslu) a schwajcarškich biskopstwow a biskopow z licžbu katholicow atd. Podawf „Pschecy dale!“ a napominanjso „Dórke, ale strowe“ móžetej wužitnje skutkowacž. Skóncžne tji strowy „Směschkow a wschekiznow“ su tak krasnje wupytane a wumyslene, zo móžesch so, sy-li khorowaty, khorowabo, chych rjec, strowy smjecž. Duž dži a kup jenu katholicu protyku; njewurěčuj so z tym, zo hižo jenu masch! Hdyž „Krajan“ tebi njepomha, je snadž za tvojich poddatych abo z chya za Serbstwo wužitny! *M. H.*

Ž Nowosalka (Neusalz). Tudomny dotajny referendar f. Józef Reidler (rodženy z Khrósczic) je psched nětotrym cžasom tak mjenowany sudnistki abo affessorstki egzamen křwalobnje wobstał.

Ž Sukowa. Katholicka Bjesada swjeczěšče 21. novembra swój džewjaty załoženstki swjedžen. Zo by tónle wječor prawje zabawny a towaršchny był, běchmy wjele hosći na tónsamón pscheprosyli. Tola jenož f. pschedsyda jasníčanskeje bjesady z nětotrymi sobustawami bě nas wuslyščał. — W pjeczich hodžinach wotewri pschedsyda, f. kubler Michał Pjech ze Swinaru, zhrómadžiznu z katholicim postrowjenjom: „Budž křwaleny Jezus Křhrystus“, a powita najprjedy hosći a te žónske, kotrež běchu tež tu pschisčke. Wón wupraji swoju wjesołosć nad sylnym wopytom sobustawow a wobžarowasche, zo bu pscheproschenjo tak mało wuslyšchane. Wón rozkladže wažnosć džensnišchoho dnja a pokazo płody sylnje dowěry tamnych muži, kotřiž psched 9 lětami bjesadu załožichu a jenož mału cžrjódku wuczinjachu, a nětko je tale cžrjódka na 100 muži zrosła. Wón napominasche f wobstajnosći wosobnje w tychle zrudnych cžasach, zo bychmy so pokazali za prawych muži, kiž su tamnych załožeri hódni. Po dlějškej rěči munjese tšifrócznu „šlawu“ na swj. Wótca Leona XIII. — Knj. P. Wincenc pokazo we swojej swjedžeństkej rěči tjoje samotnosće, kotrež wosobnje katholicstoho bjesadnika debicž dyrbja, mjenujcy: 1. křtobu we wěrje. Rěčnik pokazo pschikłady tajkich muži, kotrychž my sczěhowacž mamy. Najprjedy swj. Jana křchženika Herodesej napschecžo a dale kanclerja Domascha Morusa w Zendželstkej Hendrichkej VIII. napschecžo; 2. nještachocžiwosć w rěči a skutku. Wón warnowasche psched wulkim schtrytom wo wěrje

wobjed. Tełe towařstwo męjesche lętsa 22,000 marř dořhodom. Z toho je widjeć, zo so řchesczańska mikosć njeje hiřcće ze řwęta minyła!

— Zařdżenu pőndżelu wjeczor bę hłowna zhromadżizna serbskoho towařstwa „Zednoty“, na kotruż bę 37 sobustawow pschisřlo. Pschedsyda ř. registrator ř. Saring dawasche rozprawu wo zařdżonym towařstwowym lęcće. Zednota je stajnje na sobustawach pschibęrała, tak zo ma jich nětřo 58. Nadawř Zednoty je so we wsřęm po statutach dopjelnjał a w posłednim cżasu też z tym, zo so w njej serbski řpęw wuczi wot knjeza wuczerja Rőslera, rodżenoho z Budyřchina. Pokladniřstwo a piřmawjedźerstwo bęřchtaj cyře lęto wuřtojnje wobstaraloj ř. Korla Domanja a ř. Glawřř=Starc. Po rozprawje a po wuradżowanju towařstwowych należnosćow stachu so nowe wőlbny za nastupjene lęto. Zasy bu po powřchittkowej żadořci ř. Saring pschedsyda, potou ř. inspektor Wagner pokladniř a ř. Glawřř=Starc z nowa piřmawjedźer. Dotalny pokladniř bę wőlbu do přędka z węřtotu wotpořazał, dokeļ njemőże kőzdy raz do zhromadżiznow pschihadjeć, a dőřta jenohkősnje z postanjenjom dżał wuprajeny za swoju wjacj lęť wopokazanu řkuzbu w towařstwie. Na to bu z wozjewjenjom nastawka „Serbskich Nowinow“ hiřcće napominane, zo by so pschi liczenju luda 1. decembra kőzdy Serb po prawdże hařo Serb do listow zapisał. Skőncznje wuradżowasche so wo zařoženiskim řwjedżenju, kiż budże najřterje 18. januara w Meinholdec řalach a pschi kotrymż budże też serbski řpęw. Każ je znate, je hewal towařstwowy lokal w restauraciji Boulevard, a tydżeniřka řkhadżowanika na řchtwóřkach. Pschejemy Zednocće dalsche traczo a zbożowne wużitne řtutkowanjo ř cżęřci našchoho Serbowřstwa. *M. H.*

— Dotalny farař w Pirnje, wyřofodořtojnny knjez Pętr Krecżmař (rodżeny z Delnich Sulschec), je za fararja w Dreżdżanach=Frieditřstadće postajeny.

Z cyłoho řwęta.

Řęmska. Z cżimż so ludżo w zařdżonym tydżenju najbőle nasadżowachu, to bę řidowske prařchenjo. Zapőřtanc Hānel bę so w pruskim řejnje knjeźerstwa woprařchał, řchto chce wone cżinicż w huuczu napscheczo řidam. Knjeźerstwo na to z kőřtka wotmkowi, zo chce też dale rune prawo wsřchęř řtacżanaw (Staatsbürger) zařitacż. Ř tutomu woprařchenju a joho wotmkowjenju pschizamřny so rozřecż wo řidowskim prařchenju, kotraż bu z řhętrej zasařkosću wjedżena. Za řidow wuřtupi řtrona postupa, ale z mařo zbożom. Zapőřtancy Richter, Hānel, Birchow, Trāger a řid Lőwe řhwalachu řidow hařo řtatnyř(!), piřnyř, mudryř ludżi a řrimachu „z duchownym hņęwom“ na nastate „zascężowanjo řidow,“ kotreż jedyn „njepopscheczu“ a druři „řidzenju jich węry a narodnosće“ pschipiřowasche. Wę to dżiwno z horta tyřřanym řidżi řkřchecż, kiż w swojim cżasu za wuhnaczo jezuitow a zawjedżenjo meřřkich zakonjow dżęłachu; cuzym řidam njemę zařtup do Řęmskeje wobarany bycż, ale w kraju narodżenym řtacżanaw řu wuhnali. Pschecżiwo řidam ręcżęřche centrum z kon-

servativnymi. Brajaču, zo jow njeje činicž wo zaschczuwanjo židow, ale wo zaschczuwanjo křesćanow. Pšchez wuchcowanjo a lichowanjo židow zo je němski lud wofhudžik; židowste nowinarstwo zo hač na najhroznišcho křesćanstwo, jo ho počzinki a cyrkwinste wobrajady hani. Woni žadachu za katolskich tefame prawa a swobodnosće, kotrež židža maja. Tele rozrěčowanjo je wolij do wóhnya linyło. Zwada mjez židowskej a křesćanskej stronu njeje so zlehnka, ale zhórschika. Chcemy pak so nadziječ, zo pšchez tele jednanja w pruskim sejmje židža do so pónđža, zo budža nětko trochu pokornišcho a pšchisťonjšcho wustupowacž a w swojich nowinach dotalne njehańbite rěcže bóle wupřichacž.

Awstrija. W Lincu pšched někotrymi dnami zastupjerjo awstrijskeje němjskeje konservativneje strony zhromadžiznu dżeržachu, zo bychu w nastupanju wschelakich awstrijskich naležnosćow wuprajili, kajtoho su woni měnjenja. Zhromadžizna běšče jara bohacže wopytana a so za to wupraji, zo to njeby prawje bylo, hdy bychu awstrijscy Němcy w Awstriji wjacj prawa měč chcnli, dŷžli druzy wobydlerjo, a zo budža woni po tajkim tajke awstrijske ministerstwo podpjeracž, kotrež na to dżerži, zo bychu wschě awstrijske ludy jenajke prawa měli, tak zo žadnu njeby druhi podczisćacžowacž móhł.

— Zemjerženjo w khrowatskim měsće Zahrbjeje njeje pšchecy hišćeje zastalo, tola njejsu storki wjacj tak šylne. Ludžo tam pšchi wschěm zemjerženju nětko rozpućane a ze zasypnjenjom hrožace twarjenja wotnoschuja, abo tajke, kotrež su mjenje wobschodžene, po možnosći porjedžecž pytaja.

Čurkowska. Dulcigno (Diguin) je nětko w čornohórskich rukach. Kaž pijaja, je wobydlerstwo, křesćaniske a muhamedanske, „sokołow z Čornych Hor pšchecželnje witafo.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nabromadžena dań wučinještaj 42,848 m. 59 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Handrij 5 m.; N. N. z Konjec 1 m 50 p. — Hromadže: 42,855 mark 9 p.

Dary za cyrkwicu w Hajnicach.

Dotal hromadže: 4159 mark 48 p. — Dale su woprowali: Ad honorem S. Andreac 3 mark. — Hromadže: 4162 mark 48 p.

Starce pjenjež, kaž tež **cynowc** a **koprowc sudobja** a **wěch,** k wobstaranju zwonow za twarjomne cyrkwyje, móža so pola mje wotedacž.

Tajke su dale dobrocžiwje dali kł.: N. pšchez k. wučerja Šicku z Halbic, M. P. ze B. (2 cynowej křanje, swěćznik, lampu), Hana Kubicyna z Budyšchina, Madlena Libšhec z Hunjowa (cynowy tafeł, polimofowu křicu), Hrehorč z Budyšchina (cynowy swěćznik). **Zjed.**

We wschěch expedicijach „R. P.“ je za 25 p. na pšchedań:

Krajan.

Katolska prothka za Hornju Łužicu na lěto 1881.

W katolskej towaršni buchu 30. novembra tele akcije wulósowane: 117, 85, 35, 159, 20, 7, 129, 23, 65, 21, 169, 145, 198, 173, 98.

Čižkěj Smolerjec knižicizšćernje w macziczym domje w Budyšcinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SŠ. Cyrilla a Methoda w Budyšcinje.

Redaktor: Michał Róla.

Číslo 24.

18. decembra 1880.

Lětnik 18.

„Nowa cyrkej w Baczonju,“

to běšče w swojim času wulka myslička a mócne słowo, kiž wschitke truny napinašče, wschitke wutrobny zahorjesče. Ze to hižo kšětrje dohjo. Wjele wodny je pscheběžalo a horliwosć wustudła.

Hako wobkědźbowarja nazdala je mje zajimajo dwoje prašchenjo w „Kath. Posole“ wo nastupanju cyrkwje. Rad bych tež na druge prašchenjo wotmołwjenjo zhonil; dokelž pak je hišćeje w pieru, njech je mi dowolene, w „Kath. Posole“ něotre myslički wuprajicž. Něczi džěn so wo tym najradšo, sčtož so najbóle pscheje.

Róždny widži, zo hišćeje wscho dokonjane njeje, hdyž budže z Božej pomocu sama cyrkej stajena; zo budže tež potom hišćeje wjele pjeněz trěbnych. Wyrnje po tajkim za cyrkej samu pjeněz dosć nahromadženych byto, njeby to wina byla, pschestacž pschinoschowacž. Duž hromadž a pschinoschuj kóždny, kiž z katolskimi Serbami derje měni. Rozemi wschať so, hdyž je rjana, dobra a nuzna wěc w započatku witana; sčtož so tehdom za nju zhrěje, — je prawje rjenje. Sčtož pak tež dale horcy a horliwy wostanje a so wottrašćicž njeda: tomu čješć a zaslužba!

Sčtož pschinoschki poslednjoho nic krótkoho časa nastupa, sym je khwilu pschirunał. Njepřichadžeja najbóle z krajnow, wšow abo wosadow, kotrež budža nowu cyrkej najmjenje trjebacž abo kiž ju najmjenje wuzija? Čžoho dla so dar-niwa ruka čim bliže čim bóle zamka?

Ty prajicš: Sčto mohł dodawacž! Ža čzi wotmołwju: Prawje mašć! Ale ty sam do swojoho słowa njewěricš. Kať wjele zafrašnych mar-

low mjeta so djabolej do khlamy za prózdnu pychu, kotraž nicžo wjac hacž helski woheń rozžehlicž pomha: za Boha pač, tu so hušto kóždy pjenjež wobhladuje, prjedy hacž so dari. Tole dyrbinu sebi prjedy wschoho wuznacž, potom budže tajse wuznacžo přenja krocžel k porjedženju.

Šdyž sebi šlabe pschinoschi a z wotkel pschikhadžeja, trochu bliže wobhladujemy, dyrbinu so jow dale prashjeć: Šdže su czi, kotřiz su prjedy slubili, zo kóžde lěto swój wěsty pschinosch dādža? Čžoho dla so wosebje pschi wotkazanjač wjac na bacžoufku cyrkej njespomina? Wy to najrjeišchi wopomnit byt, kotryž by sebi tajki stajit, a joho duschi by pschecy w nowym domje Božim rosa zašupneho wopominanja wofškodžaka pómjenja čišća.

Škorži so hušto: „Nicžo pač wjac njedawaja.“ Tež tomule słowu pschispomninu: Njedy dha kóždy, kiž so wobcžežuje, zo nicžo wjac njespschinoschuj, kóždy krocž, hdyž to pytje a spóznaje, tež sam po swojej možnosći do kapy hrabnje, tač hlubofo hacž móže — a budže lěpje.

Al škónčnje: Zapoczmy **bórzny** twaricž pschijstojnu cyrkwicžku, dostojnu dom Boži. Njedy je joho najwjetšcha pycha nic wumjejške wumyšlenja twarca, ale pobožne, za čžesčž Božu horliwe wutrobny joho žiwych stópkow, stawow ščesčžanskeje wosady, joho wopytwarjow. To je Bohu najslubšcha pychu, to je dom Boži, kačž so za serbske hona pschisteji. A tomu pač nicžo bóle njespschinoschuje hacž bórzny zapoczjeć, pschetož tu mohł byčž strach, tu mohla byčž wulka škoda we komdže.

Zakazany plód.

Čžasto je so na to kěžžbne čžinišo a njemóže so to hušto doščž stacž: Nječžitaj „njeschmane“ nowiny. Ale dyrbi so tež ludžom rozškascž: kotre su „njeschmane“, dofelž su bohuzel tu a tam tež pěni ludžo, kiž na to nječžedžbuj a za cyle nještrasčne džerža, ščtož so jim do doutow nosy.

„Njeschmane“ su te nowiny, kotrež naschu cyrkej, jeje ceremonije, jeje wopor wuměščeja; kotrež swj. wóčca, biskopow, měschnikow a kšóschtrškich ludži hanja, zo bychu na tajke waschnjo luboščž ludu k nim podryli; kotrež čžedža zwjazč mandželstwa žběhnyčž a na wschelake waschnjo přěduja, zo je mandželstwo cyle čžłowjecža wěc.

„Njeschmane“ su najbóle nowiny, kotrež so wot tych pišaja, kiž njesu naschjeje wěry a so njeprócunja, wěrnosčže naschjeje wěry spóznacž; pschecy pač, hdyž so wot tajkich katholicow pišaja, kotřiz su so swojeje wěry wotrjekli, džěčži trasč w druhej wěrije wotkubfaju a k swjatym ščramentam njeschodža.

Žo je pod swjertnym hrěchom zakazane, tajke nowiny podpjeracž a we swojim domje kšowacž, bije do wocžow.

Dofelž hižom naturški zakoi wscho zakazuje, ščtož mohšo čžělej abo duschi ščłodne byčž. To pač je wěšte, zo su njeschmane nowiny najhórschi jed za njesmjertne duschje.

Me teŝ bójski zakon zakazuje wscho, z cžimž mohł schodu cžerpjeć na wěrje; nicžo pať wěru tak pomaču a wěsće njepodryje, hač hubjene nowiny a někotryžfuli je pschež nje cyle wo wschu wěru pschischoł. Schěsta Boža kaznja zakazuje wscho pod smjertnym hrěšče, sčtož hańbicziwość rani; „njesłmane“ nowiny cžerja z tajkimi hrěchami husto došč sčradžu abo zjawnje swoje směchi a su po-tajkim pschež tutu Božu kaznju zakazane.

Al teŝ cyrkwinski kaznje zakazuja sčtobne knihi a spisy.

Namašasch-li, zo nowiny pschecziwo spomnjenym wěcam so pscheidu, a ty je tola cžitasch, sy kaž cžłowjeť, kotryž je stajnje w najbližškej pschiležnosći ł hrěchej, a to wěsch, zo płacžiwje motwjazanjso njedóstanjesch, doniž so pschiležnosće ł hrěchej njewotrzekujesch.

Sčtož naturski, cyrkwinski a bójski zakon njedowoli, tole cžinicž, je pschecy znamjo wulkeje zaslepjenosće a zasakłosće. r.

3 Ružich a Sakskeje.

3 **Budyšcina.** Dla dospołnosće našeje serbskeje křóniki dyrbinny tudy teŝ na wobnowjenjo serbskeje farškeje cyrkwy našeje Lubeje Rnjenje spominacž. Šdyž bě w lěcže 1863 cyrkwinsta łódž (Schiff) pod ł. fararjom Rucžankom wo jedyn stołp abo wo tšeczinu podlějšchena a znutska pschihódnje wutwarjena, kaž smy tehdom wopisali, dyrbjesche so křwilu cžakacž, hač by teŝ zwonkownošč cyrkwy pschistojnje porjedzic možno było. Psched někotrymi lětami da na požadanjo naše wysofodostojne konsistorium hačo kollatorstwo dowolnosć ł wobnowjenju cyrkwy. Nětko buchjo wschelafe namjety stajane a zasly začisnjene, mjez tutyimi teŝ namjet na wutwarjenje tórna, hač so stónčnje pod tudomnym mišchtrom Fr. Wörbichom z pomocu wschelašich rjemjesnišich mišchtrow wschitko tak wuwjedže, kaž je nětko widžecž. Wobnowjenjo zapocža so w juliju abo augustče łoišchoho lěta a dočonja so lětsa w septembriu. Zara wjele je so zbožownje wuwjedło. Tórnowy křyw, w lěcže 1839 porjedžany, běšche z wulkocho džěla pschehnuty a dyrbjesche najprjedy a to cyle nowy bycž. Nowe křyczjo a wschitke trěbne džěło w strašnej wysofosczi wobstara kłempnaški mišchr R. Müller. Na to bu cyrkwina tšěcha z jenoho džěla z nowymi cyhelemi křyta a z druhoho z nowa pschekřyta; teŝ so wona ze železnymi stołpikami wudebi, kažtež pschi gothijskich twarach bywaju, a nowe křystowody so wobstarachu a rjany křichž na ponoschu so ponowi. Mjez tym stachu so teŝ pschihódne pscheměnenja zwonkownych cyrkwinnych murjom. Wot lěta 1863 běšchtaj prjedamschkej zwonkowej poslenjej wufónčnej stołpaj diagonalnje zložej wostałoj; to kažesche rjany napohlad, a tohodla dyrbjeschtaj so wot-terhač a z nowa prawofutnje (rechtwinkelig) natwaricž, zo byschtej druhimaj podobnej byłoj. Wot lěta 1690 (najskerje) wohidžesche cyrkej na połnocnej stronje (se kamjentnej drózy) pschitwarť, kotryž drje komodny pschistup do tórna

downi, tola jene rjanych wofnow pschitrywafche, kotrejž bę so tehdom z chhelemi wufadzało. Tón pschitwarł so wottorha a nowy twarbje pschiměrjeny wužiŋki ze sřhodom na tórm a na poboczny khór so natwari. Ze sakristije pať nje-hodžesche so sřhód horje wjesčž, dofelž je wona w delnim džěle tórma samoho. Tohorunja bu hubjeny pschitwarł na połodniškej stronje wottorhany a nowy wjetšchi a tež zwonkownje rjenišchi z runej wudebjenej tšěščku stajeny, mjež tym zo mješesche prjedawschi napohlad kólnicžki. Zwonkowne wobnowjenje dokonja so lóni z wobnjetanjom a lětsa z wobělenjom wschěch murjow. Lětsa w lěcže buchu hiščęže kamjenitne platy kókwokol cyrkwinych murjow položene, sčtož je nic jenož rjane, ale tež za murje wužitne. Sdyž bę dha nětko zwonkownoščž porjedžena, požadachmy tež znutskownoščž porjedžicž. W lěcže 1863 běšče drje so jednore wumolowanje cyrkwyje stało, ale wone bę wot toho čzasa tola hižo sčtkodu čzěrpjelo; tohodla so cyrkej z nowa wumolowa z wumzacžom wjercha abo wjelba, kiž bę hiščęže dobry. Potom buchu, sčtož so hižom pschęž 50 lět wjacý stało njebē, wschē tši woltarje rjenje wobnowjene, barbjene a pozłoczane, kaž tež předańja abo kłětk, spowjednaj stołaj, dupa, wězo tež wschitke durje a wofna; tež wopomnik fararja Ruša, kiž pódla pobocznoho woltarja stejesche, bu ponowjeny, ale do pschitwarłka stajeny. Čyke ponowjenje je drje sebi tójsčto pjeněz žadało, tola njeje wofada k tomu žanoho pschinofška dacž trjebala. Skóncznje čcu hiščęže pschisponnicž, zo bu 15 strowych tať mjenowaných kulowatých afacijow, z korbikami derje wobarnowaných, wokoło cyrkwyje stajených, pschi hłownym zastupje 2 a z bofa kamjenitneje hašy zbytnje 13. K tomu je město wokolnoščž wurunacž a z nowa z kamjenjemi dkožicž dało. Nješč našcha wobnowjena serbska farška cyrkej nětko, kaž wutrobnje pschėjemy, dale skuži k čzěsečzi Wozej a k spomožanju we njej so zhromadžowacych dušchow! *mh.*

— Pocžatk tohole mješaca běchu swoje wólboť hmanške pruhowanjo z khwalbu wotpožžili k. Mikławšch Šila, wučer w Čžornecach, k. Mikławšch Čžoch, wučer w Šdžeri, a k. Bruno Winkler, wučer w Seitendorfje.

— Pschi poslenim ludlicanju (1. decembra t. l.) je so pokazalo, zo ma město Budyšchin z dohom z tudomnym wójskom 17,577 wobhydlerjow a to 9,397 muskich a 8,180 žónskich. — Wot ludlicjenja w lěcže 1875 je so wobhydlerstwo wo 2,868 ludži pschisporiko. — Budyšchin ma w tu khwilu 1006 domskich a 3586 hospodařstwow. — W lěcže 1840 mješesche Budyšchin 8,676 wobhydlerjow a ma jich po tajkim nětko wo jedyn křócž wjacý, dyžli tehdy.

— „Dresdener Nachrichten“ wot 20. novembra t. l. pišaju: „W Großstädtelnu pola Lipka bu 14. novembra nowa cyrkej swjećena. Wona je sčuff twarca Altendorffa w Lipsku, do kulowatosčže w gothiškim stýlu, z 300 městami k se-dženju, jednorje, ale dostojnje twarjena, tať zo wona to městacžko, haj čyłu fra-jinu debi. Sčtož najbóle do woczow bje, to je jeje tunjosčž, dofelž čyke twa-rjenje ze zwonami, piščęzelemi atd. je jenož 33,000 marč kšoščtowało.“ — Smy tule powjesčž wozjewili k rozpominanju wofebje wubjerkeť k natwaranju bacžonskeje cyrkwyje.

3 Radworja. Po poslenim ludlicženju ma našca cyrkwinška wosada 1738 dušchow a to 971 katholicow a 767 protestantow, mjez nimi 141 Němcow. Po wsach so takle rozdžěla:

Radwoń, z Czornym Hodlerjom a Radwońskim Hajom, 575 dušchow: 471 katholicich, 104 lutherskich; 546 Serbow, 29 Němcow.

Dutobcž 107 dušchow: 43 kath., 64 luth.; 92 Serbow, 15 Němcow.

Měrkow 147 = 56 = 91 = 123 = 24 =

Kamjenej z Hajom 173 dušchow: 113 kath., 60 luth.; 168 Serbow, 5 Němcow.

Bronjo z Nowym Bronjom 114 dušchow: 88 kath., 26 luth.; 104 Serbow, 10 Němcow.

Boranecy z Nowymi Boranecami 108 dušchow: 73 katholicich, 35 luth.; 102 Serbow, 6 Němcow.

Zupoj 146 dušchow: 6 kath., 140 luth.; 125 Serbow, 21 Němcow.

Zupjanska Dubrawka 76 dušchow: — kath., 76 luth.; 54 Serbow, 22 Němcow.

Rhelno (z wuwzaczom wěrowanjow k nam skusjace) 266 dušchow: 103 kath., 163 luth.; 258 Serbow, 8 Němcow.

Stróžischežo (z wuwzaczom wěrowanjow k nam skusjace) 26 dušchow: 18 kath., 8 luth.; 25 Serbow, 1 Němc.

K tomu pschitidu hišćeje něhdže 200 pschifarowanych katholicow z minafakšjeje, njeswadčžanskeje, kluschanškeje a malešchanškeje luth. wosady. *Kr.*

3 Šhróscje. Psched někotrymi njedželemi zemrje tu kubler Sakub Wujesch, cžeščený wjelelětný wjednik serbskich proceffionow do Rumburga a Krupki. Kaž slyšchimy, je na tute joho město nětko Sakub Schěrc z Šhróscje postajeny, kiž je dobry spěwar a wschitko derje znaje, schtož ma so pschi tamnych serbskich proceffionach wobkedžbowacž a wobstaracž. Njeh tež pod nowym wjednikom kaž dotal pschi serbskich proceffionach prawa pobožnosč a dobry porjad knježi.

— (S. N.) Po ludlicženju 1. dec. t. l. je w našdej wsy 533 wobydlerjom a to 516 Serbow a 17 Němcow, (516 katholicich a 17 lutherskich) w 84 twarjenjach a 99 hospodarstwach.

3 Kopschina pola Šhróscje. (S. N.) W nočy wot 2. hač do 3. decembra tudomnomu kublerjej Wolenkeje konja, dróžšchoho hač za 600 hriwnow, z konjemca franychu. Wolenk da hnydom po telegrafu na wschě boki za paduchom slědžicž, a hižom tónsamy džen wokoło pschipołdnja tež po telegrafu z Kulowa powjeseč dosta, zo su tam paducha z franjenym konjom dosahnyli. Paduch běšče wěsty džělacžer Lehmann z Zaseńcy.

3 Penciga pola Rozbórka. Tudy bu nowa katholicka wučžernja załožena, dofelž je so tu wjele katholicich džělacžerjom zasydliło. Knjez duchowny radžicžel Franc Gyrt, prjedy farar w Hercogswaldže pola Freistadta, nětk w

Zhorjelscu, je 13,200 mark fundirował, zo by so wot danje mzda za wuczerja pkačika. W Rozbórkcu wobšteji hižo wot někotrych lět katolska kapalka w tak mjenowanej fabrichy, hdžež so měsacžnje jedyn króć wot mužakowskeho fararja Wože słužby wotdžerzeja.

Kr.

3 Lipska. Wóndano bě w našich murjach katolik bjez direktnych herbow zemrjel, kotryž swoje zamoženje po millijonach liežeske. Tónle stary knjez rělaske Grassi. Wón wotkaza 1 porjeniščenju měřta Lipska 1,900,000 mark a wjele druhich legatow 1 dobrym wěcam, mjez nimi tež 15,000 mark katolskej cyrkwi w Lipsku.

3 cnyho swěta.

Wěmska. Na pruskim sejnje je so w zańdženym tydženju wo kulturnym wojowanju rěčalo a sčto je so wufopalo? Knježerstwo chce „ze zloženyj rukomaj stejo wocakowacž;“ ani čžitanjo Wožeje msčě ani wudžělenjo swj. sakramentow nima so pschizwolicž. Potajkim žane zařtačžo kulturneho wojowanja, ale džerženjo zahubnych mejskich zakonjow — to je stejščezjo pruskoho knježerstwo!

— Khežor Wylem je z khežorku swjeczacomu biskopej Baudryej, kiž běšče joho pschi swjeczenju doma w Kölnje powitał, krasnu pschitrywku na wołtar daril. Tomule schědžiwomu knjezej bě knježerstwo mzdu a wobhydlenjo wzalo. Mjeby to bóle pschiměrjeny dar był, hdy by khežor staromu biskopej tež blido w joho wobhydlenju pschitrył? Ale w tym nastupanju njeje so nicžo stało.

— Knjez Reinkens, kiž so z hnadu pruskoho knježerstwa a jansenistow „biskop“ nowoprotestantскеje wocžernje mjenuje, je pscheklepany muž. Ma-li sčto plěch, pyta jón z wksami zawodžewacž, a dokelž ma knjez Reinkens tak mało wěrnych, dha njeda jich rady licžicž. Tohodla joho najnowšchi pastyrski list joho swěrnym wufazuje, zo bychu so pschi ludliczenju hafo starokatolskej njezapisowali, dokelž „mohlo so rjec: jenož tak a tak wjele su so za starokatolskich wuznali.“ W nutnej wodže so lohfo kóji; sčtož njeje licžene, to móže so snadnje ze „starokatolskej“ khorbkošču za „wulku mnohošču“ wudawacž. Reinkensowy wufaz je pak tež starokatolskim zeschodžil. W Mnichowje džeržeske měščezanjska rada za wyschschu holecžu schulu „starokatolskeho“ wuczerja nabožiny, a tón běšče so tež po poručnosčzi swojoho knjeza a wjedniša za katolskeho zapisał. Měščezanjska rada jomu to za zło wza a puščezji joho ze słužby prajicy, zo je starokatolskeho a nic katolskeho wuczerja stajicž chcyła.

Italjska. Kóžde léto wozjewja so katolskim kšesčezanam a tež nam Serbam wutrobny džak swj. wótea za dary, kotrej su so jomu hafo pětrowy pjenjež postlicžile, a kóždy króć pospomni swj. wóte pschi tutej składnosčzi, zo bychu katolskej kšesčezanji pětrowy pjenjež prawje bohacže woprowali. Zawěšče móže a smě so prajicž, zo tón swoju cyrkej čžim bóle lubuje, čžim bohacžiči pětrowy pjenjež wón daruje. Pschetož 1 čžomu nažožuje so pětrowy

pijenjež? Nic jenož za potrebnosceje swj. wótcu, nic jenož za jeho skužownikow, kotrychž ma Leo jara mało, tež nic jenož za křudych a hubjenych po cylym swěcže. — Leo XIII. dari za njezbožowny Zahrjeb 5000 frankow a by wjacj darik, hdy by móhl. — A nic jenož za wschitko to a wjele druhich wěcow ma so bamž staracž, ně, za wschitko to móže jenož mały džěl swojich dohřodow nakožicž; dofelž regirowanjio cykeje katholickeje cyrkwyje a jeje rozšchěrjenjejio w pohanskich a cuznych krajach jara wjele pjenjez křoschtuje. A zo by so pschewědežik, zo tomu tak je, chc u tebi, katholickei Serbije, něschto maľoho z lista Baughama, biskopa w Salfordže, sobudželicž. Tutón biskop je do drobna wulicžik, kak wjele bamža regirowanjio cyrkwyje, podpjeranjio křudych biskopow a missionarow, dohľad jeho bibliothekow, jeho zapóslancy pola cuznych wjerchow, jeho sudnistwa a t. d. křoschtuja, a je namakaľ, zo to z najmjenšcha 8,750,000 frankow wuczini. Nještróž so teje summy, wona je po prawym maľa, křoschtuje toľa němske wójsko same k najmjenšchomu 130,000,000 frankow, potajkim 15 křóč wjacj hacž regirowanjio cykeje katholickeje cyrkwyje we wschitkich krajach swěta; a jendželiske křuježerstwo trjebje lětnje jenož za čžischčjenjejio, za tintu, pjera a papjeru 2,500,000 frankow. A hđže dyrbi bamž tutech 8,750,000 frankow jow wzacž; pschetož jeho dohřody běchu pošlenje lěto jenož 1,500,000 frankow, potajkim 6. džěl wot toho, schtož wón trjeba. Toľodľa so njetrjebamy džiwacž, zo ma něfotryžkuli džělacžer lětnje wjac mzdny hacž mnozjy z 500 zaštojnikow bamža. — Katholickei Serbije! lubujesch-li swoju cyrkwej, wopruij po móžnosčiji bohacže wětrowy pjenjež. Ty chcesch so toľa za swoju cyrkwej staracž, ale njewěsch, hđže wona twoju pomoc trjeba, dofelž njewidžisch dale kamjencskich a halschtrowskich horow, schtož dale leži, je tebi bóle abo mjenje njeznate; bamž paľ pschehlada cyku katholickei cyrkwej na cylym swěcže; wón wě twój dar lěpje hacž ty woprömacž; wopruij swój dar bamžej a ty sy jón cykei cyrkwi a Žezusej woprömacž.

N.

— Swj. Wótc Leo XIII. je armeniskoho patriarchu Hassuna za kardinala pomjenowaľ.

Gričhiska. Křuježerstwo žada na sejmjie dowolnosčž, 44 millionow k wójniskim potrebnosčža požecžicž. Wo podatej rozprawje wobnoscha dohřody lěta 1881. 51½ milliona, wudawki 114. 80,000 mužj woštanje w bróni a najšferje budže tež narodna garda w hromadu zwołana. Tam so potajkim wschitko k wójnje na Turkow hotuje. Ale tež Turkowje njejsu lěni a hromadža swoje wójsko pschi gričhiskich mjeczach.

Luby Bóšle!

Tu čžescž dyrbišch Pazlicžanam dacž, zo jene lěto kaž druge na swojich pucžach wjele porjedžeja. Leži paľ na pazlicžan honach tež pucžik, po kotrymž dyrbinjy džěn wote dnja křodžicž: tón tepi so druhdy w luthym wusumšchu, a ničtón njeje, kiž by tam něschto pěška nawozyl, křiba-li Hajnec Michal. Wot

Rorcžmarec hatka hačž na spalenu hórku, ty ludy pomhaj! ščo dyrbimy my maše njebožatka druhdy smjertnoho stracha pschětracž, zo nichtón wot naš težacy njewostanje. Šdy bychmy so tež na prawym měscze hórščicž chynli, ščo by nam pomhało? Ale, hdyž ty zjawne słowo za naš rěčičich, I. B!, wěmy, zo do ludži sferje respekt zajědže a zo našči pššowschy staršči z Bazliczanami so rozrěčuju, kač bychu za so samych, a naš, swoje wotnožki, so wo sudy schuštku a kemščacu ščežžku postarali. Ty pač wzmi do přědka našch džaf a „ž erta mólicžkich pschidndže tebi khwalba“, hdyž pschichodnje „pschěz žošte židke morjo“ wjacy ke mšči a do šhule kazyčž njetrjebamy.

Pššowske šhulske džěci.

Naležnosće našoho towarštwa.

Sobustawy na lěto 1880: kk. 318. Jakob Žofka z Dobrošic; 319. Jan Krasa z Bělcéc; 320. Mikławš Kučank z Ralbic; 321. Michał Haša z Ratarjec; 322. Handrij Motko z Budyšina; 323. Jurij Šwejd, hejtman w Pančicach; 324. Mikławš Lebza z Křiweje Boršće; 325. 326. z Čemjeric: Mikławš Čemjera, Pětr Bjarš; 327. Jan Pětr Měrcink z Hrubjelěic; 328.—332. z Koslowa: Mikławš Hicka, Michał Domaška, Madlena Kórjenkowa, Madlena Krawcowa, P. Kubica; 333.—336. z Ralbic: Mikławš Zarynk, N. N, Michał Čoška, Pětr Bräuer; 337.—339. z Konjec: Pětr Čornak, Michał Hołbik, Mikławš Buk; 340. Mikławš Lebza z Nowoslic; 341. Jan Rachel z Jitka; 342. Marja Pjetašowa z Drezdžan; 343. Mikławš Horjenja z Pančic; 344. Madlena Naglowa z Kanec; 345. August Richter z Wotrowa.

Dary a dań za cyrkej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještaj 42,855 m. 9 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: N. z Konjec hako lubjeny dar: 20 mark; khuda služobna přez ralbičan k kapłana 30 mark; khuda holca z Ralbic „k dobromu přikladej“ 1 mark; sklad na založenskim swjedženju kasina w Kukowje 22 mark; J. S. z B. 40 mark. — Hromadže: 42,968 mark 9 p.

Dar za cyrkej w Žitawje: K. A. B. H. 3 mark.

Dary za cyrkwičku w Hajnicach.

Dotal hromadže: 4162 mark 48 p. — Dale je woprował: k. P. Š. 10 mark. — Hromadže: 4172 mark 48 p.

Dar za „towarštwo za rozšěrjenje wěry“: Khuda holca z Ralbic po pjenježkach nahromadžene (hl. Krajan 1879 18,3): 1 mark.

Stare pjenježy, kažž tež cynowe a koprowe sudobja a wěch, k wobstaranju zwonow za twarjomne cyrkwyje, móža so pola mje wotedać.

Tajke su dale dobročinjwje dali ff.: Pětr Bjarš z Čemjeric, Jan Krasa z Bělcžec, Marja Ralic z Budyšhina (dwě cynowej khanje, wulki cynowy talet, koprowy swěčžnik).

Redaktor.

We wšchěch expedicijach „R. B.“ je za 25 p. na pschedań:

Krajan.

Katholfska prothka za Hornju Łužicu na lěto 1881.

Čižichž Smolerjec knižicžičejeenje w macžicžnym domje w Budyšhinye.